BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL
2011

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL
2011

Notă

***Raportul anual 2011** a fost analizat şi aprobat de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României în şedinţa din 25 iunie 2012 şi a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României.*

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicaţiile ulterioare ale Băncii Naţionale a României.

Reproducerea publicaţiei este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Naţională a României, str. Lipscani nr. 25, cod 030031, Bucureşti
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
website: http://www.bnr.ro

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)
ISSN 1584-0913 (versiune *online*)

R O M Â N I A

– prezentare generală –

Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul şi exteriorul arcului Munților Carpați, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieşire la Marea Neagră (245 km); • Totalul granițelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Ungaria.
Suprafață	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 61,4 la sută teren agricol (39,5 la sută arabil), 28,3 la sută păduri, 10,3 la sută alte terenuri.
Populație	• 21,4 milioane locuitori la 1 iulie 2011 (locul 9 în Europa); • Densitate: 89,9 locuitori/kmp; • Urbanizare: 55,1 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naționalități.
Organizarea administrativă	• Administrativ, România este împărțită în 42 de județe (inclusiv municipiul Bucureşti, cu regim de județ), are un număr de 320 oraşe (din care 103 municipii) şi 2 861 comune; • Capitala: municipiul Bucureşti (1,9 milioane locuitori).
Forma de guvernământ	• Republică; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern, condus de un prim-ministru desemnat de preşedintele țării. Preşedintele țării este ales prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
Moneda națională	• Leul (RON), cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate deplină a monedei naționale; • Cursul monedei naționale este stabilit zilnic pe piața valutară interbancară; moneda de referință este euro.

LISTA ABREVIERILOR

ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
AVAS	Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului
BCDMN	Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție şi Dezvoltare
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CEBS	Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CESR	Comitetul Autorităților Europene de Reglementare a Piețelor Valorilor Mobiliare
CFI	Corporația Financiară Internațională
CNSF	Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
EBA	Autoritatea Bancară Europeană
ECOFIN	Consiliul miniştrilor economiei şi finanțelor din statele membre UE
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FEADR	Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FGDB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFI	Instituții financiare internaționale
IFN	Instituții financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	Întreprinderi mici şi mijlocii
IPC	Indicele prețurilor de consum
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIGA	Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor
ON	*overnight*
PDM	Procedura privind Dezechilibrele Macroeconomice
PNR	Programul Național de Reformă
RMO	Rezervele minime obligatorii
ROBID	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele atrase de bănci
ROBOR	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UEM	Uniunea Economică şi Monetară

Cuprins

Sinteza principalelor evoluţii economice şi financiare în anul 2011 11

1. Evoluţii macroeconomice 11
2. Corelarea politicilor macroeconomice 17
3. Stabilitatea financiară şi supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit 22
4. Integrarea europeană şi relaţiile cu organismele internaţionale 27
5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2011 29

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naţionale a României 31

1. Provocări pentru politica monetară 32
2. Implementarea politicii monetare 34
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare 41
4. Orientările politicii monetare 45

Capitolul II. Stabilitatea financiară 48

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară 48
2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară 57
3. Planificarea pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare 61

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor financiare 65

1. Autorizarea şi notificarea instituţiilor financiare 65
2. Cadrul legislativ şi de reglementare a instituţiilor de credit 66
3. Reglementarea condiţiilor de acordare şi derulare a creditelor destinate persoanelor fizice 69
4. Reglementarea regimului garantării depozitelor în sistemul bancar şi a Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar 70
5. Reglementarea activităţii instituţiilor de plată 70
6. Reglementarea activităţii instituţiilor emitente de monedă electronică. 71
7. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituţiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naţionale a României 72
8. Principalele obiective pentru anul 2012 74

Capitolul IV. Supravegherea prudenţială a instituţiilor financiare 78

1. Structura sectorului bancar. 78
2. Performanţe şi perspective ale sectorului bancar 80
3. Măsuri de îmbunătăţire a activităţii de supraveghere a instituţiilor de credit 85
4. Cooperarea internaţională în domeniul supravegherii 88
5. Instituţiile financiare nebancare 91
6. Prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului 95

Capitolul V. Emisiunea de numerar 97
1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar 97
2. Plățile şi încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului 101
3. Activitatea de procesare a numerarului 104
4. Emisiunile numismatice 105
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale şi al euro 107

Capitolul VI. Sisteme de plăți şi decontări 108
1. Sistemul ReGIS 108
2. Sistemul SaFIR 111
3. Sistemul TARGET2 115
4. Cooperarea internațională 118
5. Reglementarea, autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăți 118
6. Proiecte în derulare 122

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale 124
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2011 124
2. Obiectivele strategice 124
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice 127

Capitolul VIII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României 130
1. Contul curent 130
2. Contul de capital şi financiar 132
3. Poziția investițională internațională a României 133

Capitolul IX. Activitatea internațională 136
1. România – stat membru al Uniunii Europene 136
2. Relațiile financiare internaționale 146

Capitolul X. Convergența economiei româneşti şi noul cadru de guvernanță economică în Uniunea Europeană 150
1. Stadiul procesului de convergență a economiei româneşti 150
2. Organisme de coordonare a procesului de adoptare a euro 154
3. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană 155

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României 160

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică 166
1. Modelare macroeconomică 166
2. Studii şi analize economice 168
3. Stabilitate financiară 169
4. Evenimente ştiinţifice organizate de BNR 172
5. Orientări şi obiective ale activităţii de cercetare în anul 2012 173

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României 174
1. Îmbunătăţirea cadrului instituţional al BNR 174
2. Managementul resurselor umane 175
3. Activitatea statistică 177
4. Tehnologia informaţiei 177
5. Activitatea de audit intern 179
6. Activitatea juridică 179
7. Arhiva, muzeul şi biblioteca BNR 183

Capitolul XIV. Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2011 187
1. Consideraţii generale 187
2. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de politică monetară 188
3. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută 190
4. Efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale 191
5. Concluzii 192

Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2011 (auditate de KPMG)
Raportul auditorului independent 196
Bilanţul contabil 198
Contul de profit şi pierdere 200
Note la situaţiile financiare 201

ANEXE

Organigrama Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2011. 234

Lista publicaţiilor Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2011 236

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Naţională a României în anul 2011 236

Principalele reglementări emise de Banca Naţională a României în anul 2011 237

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții de credit 58

Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții financiare nebancare 59

Componența sistemului bancar pe forme de proprietate..... 78

Cota de piață a instituțiilor de credit 79

Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului 79

Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2011 80

Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar..... 82

Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2011 84

Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2011 91

Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2011 93

Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2011 93

Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2011 98

Emisiunile numismatice realizate în anul 2011..... 106

Distribuția lunară a falsurilor 107

Structura pe cupiuri a falsurilor 107

Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS 109

Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2011 110

Contul curent..... 130

Finanțarea deficitului de cont curent..... 133

Principalii indicatori de îndatorare externă..... 135

Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală) 150

Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice..... 158

Principalele acte normative asupra cărora BNR a formulat observații şi propuneri în anul 2011..... 179

Structura bilanțieră la 31 decembrie 2011..... 189

Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2011 191

Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2011 192

Capitalul propriu 193

Rezultatul exercițiului financiar 2011 193

Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2010 şi 2011 194

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Rata inflației 31

Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflației 35

Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB 36

Cursul de schimb al leului față de euro şi dolarul SUA 38

Creditul acordat sectorului privat 40

Creditul acordat populației 40

Evoluția depozitelor populației 41

Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară 42

Evoluția numărului incidentelor de plată, a numărului titularilor de cont care au produs incidente de plată şi a valorii sumei refuzate în perioada 1997-2011 60

Evoluția lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar în anul 2011 97

Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație 99

Structura pe cupiuri a monedelor în circulație 100

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ 100

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric 101

Structura pe cupiuri a plăților în bancnote 102

Structura pe cupiuri a plăților în monede 102

Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote 103

Structura pe cupiuri a încasărilor în monede 104

Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2011 109

Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2011 comparativ cu anul 2010 110

Operațiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011 112

Operațiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011 112

Structura transferurilor în anul 2011 113

Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă 113

Evoluția plăților prin sistemul TARGET2 în anul 2011 117

Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2 în anul 2011 117

Evoluția rezervelor internaționale în anul 2011 124

Structura rezervei valutare a României 128

Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch 128

Compoziția rezervei valutare a României 129

Rezultatele administrării rezervei internaționale 129
Rata inflației (IAPC) 151
Deficitul bugetului consolidat – metodologie SEC95 151
Cursul de schimb RON/EUR 151
Ratele dobânzilor pe termen lung 151
Evoluția PIB pe locuitor 153
Ponderea sectoarelor economice în PIB 153
Gradul de deschidere a economiei 153
Ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior 153
Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare 187
Evoluția activelor externe ale BNR 190

Sinteza principalelor evoluții economice şi financiare în anul 2011

1. Evoluții macroeconomice

Într-un context internațional dificil, România a continuat în 2011 politicile destinate stabilizării macroeconomice, având ca rezultat readucerea inflației în intervalul-țintă, restrângerea deficitului bugetar, menținerea deficitului contului curent la un nivel moderat şi asigurarea unui cadru adecvat pentru o creştere economică sustenabilă.

Performanța economiei a fost însă influențată de deteriorarea climatului financiar şi economic extern, manifestată mai ales la nivelul zonei euro. Dinamica activității economice la nivel mondial a fost grevată de sporirea gradului de incertitudine şi de tensionarea pieților financiare, în principal ca urmare a deteriorării percepției mediului de afaceri privind sustenabilitatea finanțelor publice în cazul unor state din zona euro, precum şi a discuțiilor prelungite referitoare la plafonul datoriei publice în SUA. În aceste condiții, ritmul de creştere a PIB mondial a coborât de la 5,3 la sută în 2010 la 3,9 la sută, în principal pe seama evoluțiilor din economiile dezvoltate; la nivelul zonei euro, activitatea economică a început să treneze încă din trimestrul II (variații trimestriale de doar 0,1 la sută), coborând în teritoriul negativ în ultima parte a anului (-0,3 la sută față de trimestrul anterior).

Această evoluție a fost determinată inițial de factori conjuncturali (creşterea prețurilor materiilor prime şi distorsiunile apărute în lanțul de aprovizionare în urma cutremurului din Japonia), iar ulterior, de escaladarea crizei datoriilor suverane, îndeosebi în statele din flancul sudic al Uniunii Europene. Aceasta a condus la accentuarea dificultăților de finanțare la nivelul sistemului bancar european, ceea ce a determinat intensificarea procesului de dezintermediere bancară şi a generat temeri cu privire la riscul unor implicații negative asupra disponibilității creditelor, cu potențiale efecte şi asupra țărilor din Europa Centrală şi de Est.

Totodată, criza datoriilor suverane a impus regândirea cadrului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre UE prin intermediul căruia să se promoveze o creştere economică sănătoasă şi să aibă loc o repoziționare a finanțelor publice pe fundamente solide. Prin urmare, la nivelul UE a fost adoptat un pachet de guvernanță economică care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală stipulate în Pactul de stabilitate şi creştere, precum şi la implementarea unui mecanism de prevenire şi corectare a dezechilibrelor macroeconomice excesive ale statelor membre.

Rata inflației. Rata anuală a inflației din România a atins la sfârşitul anului 2011 un nivel minim istoric (3,14 la sută), situându-se în imediata apropiere a punctului central al țintei de inflație (3 la sută ±1 punct procentual). Reluarea şi consolidarea procesului dezinflaționist s-au datorat atât *mix*-ului prudent de politici macroeconomice, cât şi disipării treptate a influenței unor şocuri adverse din partea ofertei, determinate în special de majorarea cotei standard a TVA, care au marcat intervalul iulie 2010 – aprilie 2011. Coerența politicilor macroeconomice, în contextul derulării acordurilor

cu UE, FMI şi alte instituţii financiare internaţionale, a contribuit la ancorarea anticipaţiilor inflaţioniste şi la plasarea ratei inflaţiei pe o traiectorie compatibilă cu atingerea ţintelor de inflaţie pe termen mediu. Din această perspectivă, politica monetară a asigurat adecvarea condiţiilor monetare reale în sens larg, prin calibrarea prudentă a instrumentelor sale, în funcţie de perspectivele inflaţiei şi de riscurile asociate acestora.

Deşi ritmul de creştere economică a redevenit pozitiv în anul 2011, PIB s-a menţinut sub nivelul potenţial, deficitul de cerere agregată exercitând în continuare presiuni dezinflaţioniste. Vizibilitatea acestei influenţe la nivelul ritmului de creştere a preţurilor de consum a fost, totuşi, estompată în prima jumătate a anului de succesiunea unor şocuri adverse pe pieţele internaţionale ale materiilor prime (în special piaţa petrolului şi cea a produselor agroalimentare), care s-au suprapus peste un decalaj în creştere între cererea şi oferta internă pe anumite segmente ale pieţei agricole; acest dezechilibru pe plan local s-a datorat condiţiilor meteorologice nefavorabile din anul anterior, reorientării consumatorilor către bunuri inferioare, majorării exporturilor de cereale în detrimentul livrărilor pe piaţa internă (ca urmare a extinderii practicilor de arbitraj), dar şi persistenţei unor rigidităţi structurale pe piaţa agricolă autohtonă[1]. În plus, în semestrul I 2011, nivelul ratei anuale a inflaţiei (7,93 la sută la finele acestuia) a continuat să încorporeze efectul de runda întâi al majorării cotei standard a TVA, care s-a disipat însă începând cu luna iulie. La scăderea ratei inflaţiei IPC în a doua parte a anului au contribuit, de asemenea, detensionarea pieţelor internaţionale ale materiilor prime alimentare şi energetice, abundenţa producţiei vegetale interne (în special în cazul legumelor şi fructelor), precum şi atenuarea efectelor statistice nefavorabile asociate creşterii preţurilor pe aceste pieţe în perioada august 2010 – aprilie 2011. În sens contrar au acţionat ajustările de preţuri administrate intervenite în această perioadă, îndeosebi cele aferente eliminării subvenţiilor acordate de la bugetul de stat pentru preţul energiei termice şi al apei calde.

La sfârşitul anului 2011, rata anuală a inflaţiei de bază CORE2 ajustat s-a situat cu 1,76 puncte procentuale sub nivelul consemnat în decembrie 2010 (2,37 la sută faţă de 4,13 la sută). Alături de influenţa inhibitoare a deficitului de cerere agregată, la reducerea inflaţiei de bază au contribuit epuizarea efectului de runda întâi al majorării cotei standard a TVA, propagarea efectelor ofertei agricole abundente asupra preţurilor alimentelor procesate, precum şi atenuarea anticipaţiilor inflaţioniste.

Spre deosebire de anul anterior, evoluţia preţurilor externe nu a oferit suport dezinflaţiei la nivelul CORE2 ajustat, influenţa nefavorabilă fiind însă compensată de amplitudinea mai redusă a deprecierii monedei naţionale.

Evoluţiile din primele luni ale anului 2012 confirmă consolidarea procesului dezinflaţionist, în linie cu aşteptările băncii centrale. Astfel, rata anuală a inflaţiei IPC a coborât la 1,8 la sută în lunile aprilie şi mai 2012, pe fondul menţinerii unui ansamblu adecvat al condiţiilor monetare reale în sens larg, al consumării şocului reprezentat de majorarea taxei pe valoarea adăugată şi al unei evoluţii relativ favorabile a preţurilor produselor alimentare.

[1] Grad ridicat de fragmentare a proprietăţilor cultivabile, reducerea suprafeţelor irigate, uzura fizică şi morală a utilajelor folosite, disfuncţionalităţi în sistemul de intermediere între producţie şi desfacere etc.

Creşterea economică. Revenirea dinamicii PIB real în teritoriul pozitiv (2,5 la sută), după doi ani de declin, a fost susținută, în principal, de industrie, a cărei valoare adăugată brută s-a majorat cu 5 la sută, pe fondul revigorării ofertei interne (mai ales pe segmentul bunurilor de capital şi al bunurilor intermediare) şi al extinderii în continuare a ofertei pentru export, deşi într-un ritm mai lent comparativ cu anul 2010. Contribuții favorabile, dar de amplitudine inferioară, au fost observate, de asemenea, în agricultură şi construcții, ambele sectoare înregistrând inversări ale dinamicii valorii adăugate brute (+11,2 la sută în primul caz, în principal ca urmare a producției vegetale de excepție; +2,7 la sută în cel de-al doilea caz, redresare susținută de lucrările de construcții nerezidențiale şi de infrastructură). În ceea ce priveşte sectorul serviciilor, contribuția acestuia la creşterea economică din perioada analizată a fost neutră.

Din perspectiva cererii, componenta cu aportul cel mai consistent la dinamizarea PIB real a fost formarea brută de capital fix (1,5 puncte procentuale, ca urmare a avansului cu 6,3 la sută față de anul 2010), determinante fiind evoluția achizițiilor în vederea retehnologizării şi cea a lucrărilor de reparații capitale (ritmuri anuale de peste 10 la sută). O ameliorare s-a produs şi la nivelul cererii de consum, însă rata de creştere a fost modestă (0,3 la sută), influența favorabilă a majorării autoconsumului şi a achizițiilor de bunuri de pe piața țărănească, pe fondul unei producții vegetale record, fiind erodată de restrângerea în continuare a volumului cumpărărilor de bunuri şi servicii din rețeaua comercială. Menținerea pe trend descendent a venitului disponibil real, gradul încă ridicat de îndatorare a populației, starea de incertitudine a consumatorilor cu privire la situația financiară viitoare, dar şi reticența manifestată de bănci în activitatea de creditare au constituit principalii factori cu impact limitativ asupra cererii de consum. În contextul încetinirii ritmului de creştere economică a principalilor parteneri comerciali (nu numai din cadrul UE, dar şi din afara acesteia), contribuția cererii externe nete la dinamica PIB real a redevenit negativă (-0,8 puncte procentuale), dinamica volumului exporturilor de bunuri şi servicii coborând uşor sub cea consemnată de importuri (9,9 la sută, respectiv 10,5 la sută).

Poziția fiscală. Deficitul bugetului general consolidat s-a redus de la 6,8 la sută din PIB în 2010 la 5,2 la sută din PIB în 2011. Rezultatul la finele anului 2011 este însă distorsionat de impactul clarificării tratamentului statistic al obligațiilor statului către mai multe categorii de salariați din sectorul bugetar, decise prin sentințe judecătoreşti; acesta s-a materializat în includerea în execuția SEC95 a unor cheltuieli suplimentare în sumă de 6,4 miliarde lei (1,1 la sută din PIB). În absența acestei măsuri temporare, deficitul bugetar conform SEC95 ar fi fost semnificativ inferior țintei prevăzute în Programul de convergență elaborat de autorități în aprilie 2011 (4,9 la sută din PIB) şi celei incluse în Memorandumul de înțelegere cu UE (sub 5 la sută din PIB), situându-se la un nivel similar celui în bază *cash* (4,1 la sută din PIB). Eliminarea diferențialului obişnuit *cash-accrual* este explicată în bună măsură prin faptul că o parte semnificativă a plăților realizate spre finele anului 2011 au fost destinate stingerii arieratelor aparținând unor companii de stat şi sectorului de sănătate publică.

În condițiile unei componente ciclice (negative) relativ constante, ajustarea consemnată în 2011 este aproape în întregime de natură structurală, reflectând, în principal, efectul propagat al măsurilor de consolidare fiscală introduse la mijlocul

anului 2010, precum şi reducerea în continuare a numărului de salariaţi din sectorul public.

Ponderea datoriei publice în PIB a crescut în anul 2011 cu circa 3 puncte procentuale, reflectând nu doar necesarul curent de finanțare a deficitului bugetar, ci şi constituirea de către Trezoreria Statului a unei rezerve de lichidități.

Progresul pe linia consolidării fiscale a fost receptat în mod pozitiv de către pieţele internaționale de capital. Cotațiile externe, atât pentru marjele obligațiunilor româneşti față de eurobonduri, cât şi pentru *spread*-urile CDS, s-au menținut pe tot parcursul anului la niveluri rezonabile.

Conturile externe. În anul 2011, tranzacțiile comerciale ale României au înregistrat o evoluție similară celei din anul anterior – atât valoarea exporturilor, cât şi cea a importurilor de bunuri s-au plasat în continuare pe traiectorii ascendente (cu un ecart pozitiv de ritm), ceea ce a condus la îmbunătățirea gradului de deschidere a economiei, până la 71,5 la sută din PIB. În ceea ce priveşte exporturile, pe parcursul celor patru trimestre dinamica anuală a înregistrat o decelerare, tendința fiind imprimată în principal de încetinirea ratei de creştere economică la nivelul Uniunii Europene. Având în vedere dependența pronunțată a exporturilor de inputuri externe, această evoluție a antrenat reduceri semnificative de ritm şi pe partea importurilor de bunuri, o contribuție suplimentară în acest sens revenind şi redresării ofertei interne, îndeosebi pe segmentele „bunuri intermediare" şi „bunuri de capital".

Pe ansamblul anului 2011, ponderea în PIB a deficitului contului curent a continuat să se plaseze la un nivel moderat, similar anului precedent (4,4 la sută). Valoarea acestuia s-a deteriorat însă cu 8,6 la sută (până la 6 miliarde euro), în condițiile în care influența favorabilă exercitată de uşoara îngustare a deficitului comercial (fob-fob) a fost contracarată de înrăutățirea soldurilor aferente celorlalte balanțe (servicii, venituri şi transferuri curente).

Din perspectiva finanțării deficitului de cont curent, menținerea pe trend descrescător a investițiilor străine directe (-15,1 la sută) s-a reflectat într-o nouă restrângere a contribuției acestei poziții – cu circa 8 puncte procentuale față de anul anterior, până la 32 la sută. Un aport pozitiv de dimensiuni comparabile a revenit investițiilor de portofoliu, care şi-au dublat fluxul net, în principal datorită emisiunii de euroobligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe pieţele externe. Finanțarea externă din împrumuturi şi credite a fost modestă pe segmentul „termen mediu şi lung", în timp ce fluxurile nete pe termen scurt şi-au majorat semnificativ contribuția la acoperirea deficitului contului curent (până la 22 la sută), îndeosebi ca urmare a rambursării unor credite comerciale acordate de operatori economici interni către parteneri din străinătate.

Şomaj, productivitate, salarii. Anul 2011 a consemnat o redresare lentă a condițiilor pe piața muncii, pe fondul reluării creşterii economice şi al intrării în vigoare a noului Cod al muncii în luna mai. Astfel, numărul de salariaţi din economie şi-a inversat tendința descendentă observată în perioada 2009-2010, însă ritmul de creştere în cursul anului a fost modest. Extinderea relativă a oportunităților de angajare, atenuarea măsurilor de restrângere a schemelor de personal în sectorul privat, dar şi creşterea

șomajului pe termen lung[2] (în condițiile în care o parte semnificativă a șomerilor pe termen lung renunță la a-și înnoi cererile de înregistrare în evidențele ANOFM) au contribuit la diminuarea ratei șomajului înregistrat de la 6,9 la sută în decembrie 2010 la 5,1 la sută la finele anului 2011, concomitent cu menținerea ratei șomajului BIM la un nivel de peste 7 la sută[3]. Evoluția șomajului BIM reflectă persistența dificultăților întâmpinate de anumite categorii de persoane (de exemplu, tineri fără experiență, lucrători fără calificare) în găsirea unui loc de muncă, pe fondul unui ritm moderat al creșterii economice și al unor rigidități și disfuncționalități structurale ale pieței muncii (ponderea în continuare semnificativă a ocupării în agricultura de subzistență, accentul scăzut pus în sistemul de învățământ pe dezvoltarea de aptitudini practice, persistența dezechilibrelor între cererea și oferta de forță de muncă la nivel regional etc.).

În sectorul privat, câștigurile salariale nominale au continuat să se majoreze într-un ritm care le-a conservat puterea de cumpărare, dinamica anuală a acestora consemnând o accelerare în servicii și construcții și o încetinire în industrie. În schimb, în sectorul bugetar, câștigurile salariale nominale s-au plasat la un nivel mediu inferior celui din anul precedent, persistența efectului măsurilor de consolidare fiscală implementate în luna iulie 2010[4] asupra variației anuale a acestora fiind compensată doar parțial de majorarea cu 15 la sută aplicată de la începutul anului 2011; totuși, scăderea acestora în termeni anuali s-a atenuat cu circa 8 puncte procentuale, reprezentând principalul factor determinant al accelerării creșterii anuale la nivelul întregii economii (până la 4,9 la sută, atât pentru câștigurile salariale medii brute, cât și pentru cele nete).

Evoluțiile salariale din sectorul bugetar, alături de contribuția semnificativă a agriculturii la dinamica PIB în anul 2011, explică, de altfel, ritmul modest de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei (1,7 la sută, comparativ cu 7,9 la sută în anul precedent). În toate celelalte sectoare însă, costurile unitare cu forța de muncă au înregistrat rate anuale de creștere peste medie, chiar dacă în majoritatea cazurilor s-au observat relative ameliorări față de anul anterior (îndeosebi în construcții, comerț, sectorul tranzacțiilor imobiliare, servicii profesionale, științifice și tehnice, activități culturale și recreative). În plus, în industrie, creșterea anuală a costurilor unitare cu forța de muncă s-a plasat la un nivel similar celui din anul 2010 (5,9 la sută); în condițiile confirmării unei astfel de tendințe, există riscul acumulării de presiuni inflaționiste și al deteriorării competitivității exporturilor autohtone. În acest context, conservarea perspectivelor favorabile ale inflației și îmbunătățirea competitivității exporturilor României, ca suport al redresării economice durabile, impun eforturi suplimentare în direcția menținerii unei corelări adecvate a dinamicii productivității muncii cu cea a câștigurilor salariale.

Convergența nominală. Conform prevederilor Programului de convergență 2012-2015, angajamentul de adoptare a monedei euro în 2015 a fost menținut și reprezintă o ancoră internă importantă pentru asigurarea consecvenței în timp a *mix*-ului de politici macroeconomice și a reformelor structurale, precum și pentru

[2] Conform metodologiei BIM.

[3] 7,4 la sută în 2011, cu 0,1 puncte procentuale peste valoarea corespunzătoare anului precedent.

[4] Reducerea salariilor cu 25 la sută, eliminarea unor prime și a unor sporuri.

promovarea ajustărilor necesare creşterii rezilienței şi flexibilității economiei româneşti.

Evaluarea curentă a stadiului procesului de convergență nominală şi reală a României la zona euro indică necesitatea continuării eforturilor de redresare economică în paralel cu cele de consolidare fiscală, nivelurile înregistrate la sfârşitul lunii mai 2012 rămânând superioare valorilor de referință pentru majoritatea criteriilor, în pofida unor progrese vizibile.

Evoluții favorabile au avut loc mai ales în cazul criteriului referitor la inflație, ecartul pozitiv dintre rata medie anuală a IAPC şi *benchmark* diminuându-se cu 3,3 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2010 (până la 0,4 puncte procentuale în mai 2012), pe fondul dezinflației susținute observate pe plan intern începând cu mijlocul anului 2011, dar şi al majorării valorii de referință, ca urmare a presiunilor inflaționiste în creştere pe plan european, asociate creşterii cotațiilor internaționale ale materiilor prime energetice şi non-energetice. Se anticipează că tendința descendentă a inflației medii anuale interne va continua, proiecția BNR indicând stabilizarea acesteia la circa 3 la sută în partea a doua a anului 2012 (de la un nivel de 3,5 la sută în mai).

O reducere a decalajului față de criteriul nominal corespunzător s-a înregistrat şi în cazul ponderii deficitului bugetului general consolidat în PIB: -1,6 puncte procentuale comparativ cu sfârşitul anului 2010, până la 2,2 puncte procentuale peste plafonul de 3 la sută, însă depăşirea în continuare a acestuia reclamă intensificarea procesului de consolidare fiscală, inclusiv în contextul angajamentului adoptat de România în vederea ieşirii la sfârşitul anului 2012 din procedura de deficit excesiv. În ceea ce priveşte ponderea în PIB a datoriei publice, nivelul înregistrat la finele anului 2011 (33,3 la sută) a continuat să se înscrie cu o marjă substanțială în limita precizată de criteriul nominal (60 la sută), în pofida menținerii tendinței ascendente observate începând cu anul 2007. Creşterea relativ consistentă a raportului datorie publică/PIB în anul 2011, deşi mult sub nivelurile înregistrate în cei doi ani anteriori, reflectă persistența unui deficit primar încă ridicat, dar şi o ajustare stoc-flux pozitivă, explicată în mare parte de constituirea unor rezerve de lichiditate la nivelul Trezoreriei Statului.

Pe parcursul celor doi ani care constituie, conform definiției criteriului nominal, perioada de evaluare a variației cursului de schimb al monedei naționale față de euro (iunie 2010 – mai 2012), aceasta s-a încadrat în banda standard de fluctuație de ±15 la sută. Astfel, față de media lunii mai 2010 – considerată în mod convențional valoare de referință, în absența unei paritați centrale – fluctuațiile cursului de schimb s-au situat între +2,5 la sută şi -6,5 la sută. În bună măsură, evoluția cotațiilor EUR/RON în cadrul intervalului analizat a fost determinată de modificările survenite pe plan global la nivelul aversiunii față de risc, în contextul tensiunilor existente pe piețele internaționale ale datoriilor suverane. În intervalul ianuarie-aprilie 2011, leul s-a apreciat gradual, ca urmare a îmbunătățirii sentimentului piețelor financiare față de regiune, a revigorării treptate a activității economice interne şi a existenței unui diferențial de dobândă pozitiv față de zona euro. Tendința s-a inversat ulterior – în condițiile scăderii apetitului pentru risc al investitorilor, ale acutizării crizei datoriilor suverane, dar şi ale deteriorării

perspectivelor privind creşterea economică în Uniunea Europeană şi, implicit, în România. Pe ansamblul anului 2011, deprecierea monedei naționale față de euro a fost marginală, situându-se la 0,7 la sută.

Rata dobânzii pe termen lung a continuat să se plaseze peste nivelul de referință impus de criteriile de la Maastricht, însă – pe fondul semnalelor de reluare a creşterii economice în paralel cu îmbunătățirea percepției riscului privind investițiile în România –, ecartul s-a redus de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în decembrie 2011. Ulterior, deşi ratele dobânzilor pe termen lung şi-au continuat tendința descrescătoare, ecartul s-a majorat la 3,1 puncte procentuale în mai 2012, ca urmare a diminuării semnificative a nivelului de referință.

În luna octombrie 2011, Consiliul European a aprobat un pachet de şase propuneri legislative (aşa-numitul *six pack*), care viza cea mai cuprinzătoare reformă a guvernanței economice în Uniunea Europeană şi zona euro de la instituirea Uniunii Economice şi Monetare. Obiectivele majore ale acestui set de reglementări constau în: (i) întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate şi creştere şi (ii) reducerea dezechilibrelor macroeconomice şi promovarea competitivității prin acțiuni preventive şi corective. Pentru îndeplinirea celui de-al doilea obiectiv a fost creat un nou mecanism de detectare şi corectare a dezechilibrelor excesive (Procedura privind Dezechilibrele Macroeconomice – PDM), evaluarea cuprinzătoare realizată în cadrul acestuia reprezentând, începând cu anul 2012, un element suplimentar avut în vedere de Banca Centrală Europeană în analizarea stadiului de pregătire a statelor membre cu derogare pentru intrarea în zona euro, în Raportul de convergență.

În cazul României, analiza tabloului de bord[5] ce constituie punctul de plecare al evaluării realizate în cadrul PDM relevă, la nivelul anului 2010, depăşirea valorilor de referință în cazul a trei indicatori, şi anume: deficitul contului curent, poziția investițională netă şi costul unitar cu forța de muncă. Este demn de menționat, totuşi, faptul că diferențele au scăzut constant în intervalul 2009-2011. În comparație cu celelalte state membre ale UE, România se situează din acest punct de vedere pe o poziție intermediară, îndeplinind şapte dintre cele zece criterii. Performanța este inferioară celei realizate de Italia, Franța şi Danemarca (câte opt criterii îndeplinite), similară celei înregistrate de Germania, Belgia, Austria, Olanda şi Polonia, dar superioară, de exemplu, celei a Spaniei, Portugaliei şi Regatului Unit.

2. Corelarea politicilor macroeconomice

Într-un context mondial şi european dificil, marcat de persistența efectelor crizei financiare şi economice, România a înregistrat în anul 2011 progrese în domeniul stabilizării macroeconomice, promovând un *mix* al politicilor economice destinat reluării pe baze sustenabile a creşterii economice. Un rol important în acest sens l-au avut finalizarea cu succes, în primăvara anului 2011, a acordului de împrumut semnat în aprilie 2009 de autoritățile române cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar

[5] Alcătuit din 10 indicatori relevanți pentru identificarea dezechilibrelor interne şi externe.

Internațional și alte instituții financiare internaționale, precum și inițierea unui nou acord, de tip preventiv, pentru perioada aprilie 2011 – martie 2013.

Politica monetară. Urmărirea obiectivului general al politicii monetare în anul 2011, și anume reluarea și consolidarea procesului dezinflaționist, a fost corelată cu necesitatea continuării corectării ordonate a dezechilibrelor macroeconomice acumulate anterior declanșării crizei financiare și economice. Provocările majore pentru politica monetară au constat în ancorarea anticipațiilor inflaționiste, dată fiind poziționarea prelungită a ratei anuale a inflației peste limita superioară a intervalului de variație asociat țintei, precum și în consolidarea dezinflației în concordanță cu obiectivele stabilite pe termen mediu. Pentru orizontul temporal de doi ani, vizat de politica monetară, țintele anuale de inflație s-au situat în intervalul de 3,0 la sută ±1 punct procentual, atât pentru anul 2011, cât și pentru 2012. Aceste ținte au fost stabilite anterior de BNR împreună cu guvernul, inclusiv din perspectiva atingerii, conform calendarului prevăzut pentru adoptarea euro, a unui nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație stipulat în Tratatul de la Maastricht.

Cele două semestre ale anului 2011 s-au caracterizat prin maniere distincte de reacție a băncii centrale. În prima parte a anului, rata inflației s-a menținut la valori superioare intervalului țintit, în condițiile persistenței efectelor de runda întâi ale majorării cotei standard a TVA în iulie 2010, la care s-au adăugat o serie de șocuri ce au afectat piețele internaționale ale materiilor prime energetice și agricole, suprapuse în ultimul caz unei oferte interne deficitare. Creșterea ratei inflației sub acțiunea șocurilor menționate a fost apreciată ca având caracter temporar, astfel încât Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină, pe durata primului semestru, *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară. Un argument suplimentar în acest sens l-a constituit ritmul relativ modest al activității economice în prima parte a anului, corelat cu o dinamică redusă a activității de creditare, ca urmare a nivelului scăzut al cererii de credite, dar și a percepției nefavorabile a băncilor față de riscul asociat diferitelor sectoare economice sau categorii de debitori.

Modificările intervenite la nivelul instrumentelor de politică monetară în acest interval au vizat însă rata rezervelor minime obligatorii (RMO) aferentă pasivelor în valută ale instituțiilor de credit, care a fost redusă de la 25 la sută la 20 la sută, începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011. Scopul acestei măsuri a constat în creșterea flexibilității utilizării de către bănci a lichidității în valută, precum și în continuarea armonizării mecanismului RMO cu standardele în materie ale Băncii Centrale Europene. Pe durata primului semestru al anului, banca centrală s-a situat, în general, în poziția de debitor față de sistemul bancar (din perspectiva operațiunilor de politică monetară), dat fiind excedentul net de lichiditate înregistrat în perioada respectivă.

Conform așteptărilor băncii centrale, procesul dezinflației s-a accelerat în trimestrul III – rata anuală a inflației a revenit în intervalul țintit de BNR începând cu luna septembrie (3,45 la sută) și a rămas în acest interval până la sfârșitul anului, validând astfel politica de dobânzi practicată de BNR. Evoluția s-a datorat disipării efectelor majorării cotei standard a TVA, corecției ample a

prețurilor volatile ale produselor alimentare[6], manifestării mai pregnante, pe acest fond, a efectelor presiunilor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată, precum și ameliorării anticipațiilor inflaționiste, susținută de menținerea conduitei prudente a politicii monetare. În contextul îmbunătățirii perspectivelor inflației și al ajustării corespunzătoare a așteptărilor inflaționiste, Consiliul de administrație al BNR a decis, în luna noiembrie 2011, reluarea ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară, cu un pas de 0,25 puncte procentuale (până la nivelul de 6,0 la sută), urmat de alți trei pași similari în prima parte a anului 2012, până la nivelul de 5,25 la sută.

În semestrul II 2011, banca centrală a revenit în poziția de creditor al sistemului bancar. Gama activelor eligibile pentru operațiunile de piață monetară a fost extinsă prin includerea în această categorie a obligațiunilor denominate în euro emise de România pe piața externă, respectiv a obligațiunilor denominate în lei, emise de instituțiile financiare internaționale, ambele depozitate în sistemul Euroclear.

Politica fiscală. În timp ce politica monetară a avut câmp de manifestare contraciclică în 2011, datorită spațiului monetar creat în anii precedenți, dimensiunea dezechilibrelor acumulate în perioada precriză și necesitatea eliminării deficitului excesiv până la finele anului 2012 au constrâns politica fiscală să acționeze în continuare de o manieră prociclică. În condițiile menținerii relativ neschimbate a dimensiunii deficitului de cerere agregată, consolidarea fiscală realizată în anul 2011 a fost aproape în întregime structurală. Potrivit celor mai recente estimări ale Comisiei Europene, efortul de ajustare – excluzând impactul temporar din 2011 al cheltuielilor suplimentare aferente obligațiilor de plată istorice ale statului către unii salariați din sectorul public (reprezentând 1,1 la sută din PIB) – a fost de circa 2,8 puncte procentuale, deficitul bugetar structural reducându-se de la 6,1 la sută din PIB în 2010 la 3,3 la sută din PIB în 2011.

Ajustarea structurală consemnată a avut ca surse principale efectul propagat al majorării cotei standard a TVA și al reducerilor salariale operate la mijlocul anului anterior, precum și reducerea în continuare a numărului de salariați din sectorul bugetar, în urma disponibilizărilor de personal excedentar și a aplicării cu strictețe a regulii de înlocuire parțială 7:1. Acestor măsuri structurale li s-au adăugat, pe partea veniturilor, majorări de accize la anumite categorii de produse și o extindere a bazei de impozitare a contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate prin supunerea la plata acestora a pensiilor mai mari de 740 lei, iar pe partea de cheltuieli, reduceri ale subvențiilor și cheltuielilor de capital.

Ca urmare a depășirii în anul 2008 a plafonului de 3 la sută din PIB stabilit de criteriile de la Maastricht pentru deficitul fiscal, în iulie 2009 a fost deschisă împotriva României procedura de deficit excesiv, data limită pentru corectarea acestuia fiind fixată inițial pentru 2011 și prelungită ulterior până în 2012. Atingerea țintei de deficit *cash* de 2,2 la sută din PIB (renegociată de la 1,9 la sută din PIB în contextul ultimei misiuni de evaluare FMI/UE) implică un efort semnificativ de ajustare structurală și

[6] Ca efect al disipării tensiunilor acumulate anterior pe piețele internaționale ale materiilor prime alimentare și al creșterii semnificative a producției agricole interne.

ar trebui să asigure eliminarea deficitului excesiv la finele anului 2012 cu o marjă de siguranță semnificativă.

România a semnat în martie 2012, alături de alte 24 de state membre, Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanța în cadrul Uniunii Economice şi Monetare (așa-numitul „Compact fiscal"). Încorporând o parte din costul actualizat al îmbătrânirii populației, obiectivul pe termen mediu al României vizează un deficit structural de 0,7 la sută din PIB, inferior limitei maxime de 1 la sută permise țărilor cu un stoc redus al datoriei publice. Atingerea acestui obiectiv în anii următori presupune continuarea eforturilor de consolidare fiscală, deşi cu o intensitate mai redusă decât în perioada 2010-2012.

Finanțarea deficitului bugetar în anul 2011 s-a realizat în mod echilibrat, atât în ceea ce priveşte structura pe monede, cât şi piețele accesate (internă şi externă). Astfel, în anul 2011 au avut loc două emisiuni interne de eurobonduri, cu scadențe de 3, respectiv 4 ani, pentru o valoare totală de circa 1,4 miliarde euro, precum şi o emisiune externă de eurobonduri, cu scadență de 5 ani, pentru o valoare de aproximativ 1,5 miliarde euro. Acestea au fost completate în trimestrul I 2012 cu o emisiune externă de obligațiuni în dolari SUA (redeschisă) cu scadența de 10 ani, pentru o sumă de circa 2,25 miliarde dolari SUA.

Politica veniturilor. În anul 2011, măsurile de ajustare a cuantumului veniturilor au vizat câştigurile salariale, în timp ce prevederile referitoare la punctul de pensie şi la beneficiile de asistență socială (indemnizația de şomaj, alocația de stat pentru copii, indemnizația pentru creşterea copilului[7] etc.) au rămas nemodificate. Astfel, cu începere de la 1 ianuarie 2011, salariul minim brut pe țară a fost majorat de la 600 lei (nivel aferent anilor 2009 şi 2010) la 670 lei, iar câştigurile salariale din sectorul bugetar au crescut cu 15 la sută (pentru a compensa parțial reducerea de 25 la sută aplicată din luna iulie 2010), fiind eliminate însă primele de vacanță şi cel de-al treisprezecelea salariu. În plus, la finele anului 2010 a intrat în vigoare Legea cadru nr. 284 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, care prevede criterii de armonizare etapizată (prin legi speciale anuale) a salariilor în sistemul bugetar, stabileşte coeficienți de ierarhizare în limita raportului 1:15 dintre salariul minim şi cel maxim şi reduce ponderea primelor şi stimulentelor în totalul câştigului salarial în favoarea salariului de bază.

Politica structurală. Alături de continuarea consolidării fiscale şi îmbunătățirea guvernanței, implementarea reformelor structurale, ca premisă a atingerii unei poziții fiscale sustenabile pe termen mediu şi a stimulării potențialului de creştere economică, a reprezentat un domeniu esențial al programului de asistență financiară încheiat de autoritățile române cu UE şi FMI (cu care au fost convenite în 2011 acorduri de tip preventiv), precum şi cu Banca Mondială. În aceste condiții, pe parcursul anului 2011 au fost consemnate o serie de progrese în această direcție, printre realizările notabile înscriindu-se intrarea în vigoare a noului Cod al muncii, destinat creşterii flexibilității acestei piețe (cu efect favorabil vizibil asupra creării de noi locuri de muncă) şi adoptarea Legii asistenței sociale, cu rol în raționalizarea asistenței sociale şi îmbunătățirea eficienței protecției sociale. Totodată, a fost

[7] A cărei durată de acordare a fost redusă la un an.

redactat proiectul legislativ necesar implementării noului Cod de dialog social, la începutul anului 2012 ajungându-se la un acord referitor la caracteristicile acestuia între toți partenerii sociali.

În domeniile de importanță strategică ale economiei (transporturi și energie), progresele au fost limitate. Pe piața energiei s-au luat măsuri concrete în sensul dereglementării prețurilor doar pe piața gazelor naturale, și anume majorarea prețului pentru consumatorii non-casnici cu aproximativ 19 la sută, pentru o mai bună reflectare a costurilor reale, fără a fi, totuși, definitivat calendarul de eliminare a diferențelor dintre prețul reglementat și cel de piață. În ceea ce privește modificarea cadrului legislativ pentru transpunerea pachetului Energie 3, realizat de Uniunea Europeană în scopul liberalizării pieței energiei, actul normativ a fost adoptat în prima parte a anului 2012. În cazul transporturilor, au fost aplicate unele măsuri de natură financiară (majorarea tarifelor la transportul feroviar și cel cu metroul) și operațională (închiderea unor linii de cale ferată subutilizate).

De asemenea, a continuat procesul de reducere a arieratelor la nivelul bugetului general consolidat (sub 0,2 la sută din PIB), pe fondul eliminării aproape integrale a acestora în sistemul sanitar (la sfârșitul anului 2011) – pentru prevenirea acumulării de noi arierate, a fost adoptată și Legea privind taxa *clawback*, în scopul descurajării supraconsumului de medicamente compensate și asigurării de resurse suplimentare. În acest context, arieratele s-au concentrat la nivelul autorităților locale, fiind necesară o mai bună implementare a Legii finanțelor publice locale.

O reducere semnificativă a arieratelor s-a consemnat și în cazul companiilor de stat (până la 2,6 la sută din PIB, față de circa 4 la sută în 2010), în urma plăților efective, dar și a apelului la operațiuni de *swap* sau de convertire a datoriilor în acțiuni. Suplimentar, s-au făcut eforturi în scopul: (i) atragerii de investitori privați, însă cu rezultate modeste – în majoritatea cazurilor s-a ajuns doar în faza contractării consultanților juridici, iar singura tentativă concretă de vânzare, cea a unui pachet de 10 la sută din acțiunile Petrom, a eșuat – și al (ii) pregătirii cadrului legislativ care să permită selectarea unor echipe de management privat pentru întreprinderile de stat (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice).

Pe parcursul anului 2011 au fost adoptate o serie de măsuri care au vizat stimularea absorbției fondurilor UE, și anume: (i) întărirea autorității unității de coordonare a instrumentelor structurale UE prin transferarea acesteia din subordinea Ministerului Finanțelor Publice în cea a prim-ministrului; (ii) efortul de identificare a proiectelor prioritare și (iii) unele măsuri de reducere a blocajelor de ordin procedural. La nivel agregat, incluzând și avansurile acordate de Uniunea Europeană, în perioada 2007-2011 au fost atrase din fondurile postaderare 9 327 miliarde euro, reprezentând 25 la sută din sumele alocate pentru intervalul 2007-2013. Cu toate acestea, deși în creștere față de anul 2010, gradul de absorbție autorizată a fondurilor structurale și de coeziune a rămas modest (5,5 la sută[8] din alocarea corespunzătoare perioadei 2007-2013). O situație semnificativ mai bună s-a observat în cazul fondurilor pentru

[8] Datele prezentate nu iau în considerare nivelul prefinanțărilor. Includerea acestora conduce la un grad de absorbție de 15,08 la sută la sfârșitul anului 2011, comparativ cu 8,6 la sută la finele anului 2010.

agricultură şi dezvoltare rurală – cuantumul plăților intermediare realizate în cadrul FEADR a reprezentat 27,5 la sută din totalul alocărilor, în timp ce procentul intrărilor din FEGA s-a situat la aproximativ 38 la sută. Îmbunătățirea absorbției fondurilor comunitare rămâne o direcție de acțiune extrem de importantă pentru anii 2012 şi 2013, atât din perspectiva creşterii PIB potențial, cât şi din cea a negocierii sumelor de primit în exercițiul bugetar 2014-2020.

3. Stabilitatea financiară şi supravegherea prudențială a instituțiilor de credit

Pe fondul deteriorării climatului economic şi financiar internațional, o preocupare permanentă a băncii centrale pe parcursul anului 2011 a constat în monitorizarea riscurilor manifestate pe plan extern şi a căilor de contagiune către sectorul bancar şi cel real din România.

În acest context, BNR a desfăşurat o activitate intensă în domeniul reglementării prudențiale, al supravegherii bancare şi al gestionării adecvate a riscurilor din sistem, în condițiile în care sectorul bancar a manifestat şi în anul 2011 vulnerabilități din perspectiva creşterii volumului creditelor neperformante şi a gradului înalt de îndatorare în valută a sectorului privat. Această activitate, însoțită de eforturile proprii ale instituțiilor de credit, a avut drept rezultat menținerea stabilității sectorului bancar, care s-a caracterizat printr-un grad adecvat de capitalizare şi prin consolidarea indicatorilor de solvabilitate, provizionare şi lichiditate. Merită remarcat faptul că aceste performanțe s-au înregistrat inclusiv pe segmentul instituțiilor de credit cu capital străin provenind din țările afectate de criza datoriilor suverane.

Din perspectiva reglementării prudențiale, principalele direcții de acțiune ale băncii centrale pe parcursul anului 2011 au vizat: (i) elaborarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011, prin care funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDB) se modifică, permițând utilizarea resurselor administrate de acesta în procedura administrării speciale a instituțiilor de credit; (ii) transpunerea unor prevederi din Directiva 2010/78/UE în ceea ce priveşte competențele Autorităților Europene de Supraveghere – Directiva Omnibus, prin elaborarea la nivelul băncii centrale a unei propuneri legislative de modificare şi completare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare şi/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare şi a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar; (iii) modificarea cadrului de reglementare Basel II pentru determinarea cerințelor minime de capital – Banca Națională a României şi Comisia Națională a Valorilor Mobiliare au emis în comun şase regulamente care asigură finalizarea transpunerii prevederilor Directivei 2010/76/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE şi a Directivei 2006/49/CE în ceea ce priveşte cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare şi resecuritizare, precum şi procesul de supraveghere a politicilor de remunerare; (iv) îmbunătățirea cadrului de reglementare a riscului de lichiditate (Regulamentul BNR nr. 25/2011); (v) modificarea cadrului de reglementare privind supravegherea pozițiilor valutare (Regulamentul BNR – CNVM nr. 14/9/2011).

De asemenea, ținând seama de necesitatea îmbunătățirii structurii pe monede a creditului destinat persoanelor fizice, Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 24/2011, care vizează evitarea supraîndatorării şi a asumării de riscuri pe care debitorul nu le înțelege sau nu le poate gestiona. Regulamentul impune criterii mai exigente la acordarea creditului de consum, îndeosebi a celui în valută (impunerea obligației de prezentare de garanții la un nivel de minimum 133 la sută din valoarea finanțării; limitarea duratei creditului la maximum cinci ani; introducerea unor restricții suplimentare pentru debitorii neprotejați la riscul valutar etc.), fără a afecta accesul la creditul ipotecar cu destinație imobiliară. Regulamentul prevede explicit obligația creditorului de a informa şi de a avertiza clienții cu privire la riscurile aferente creditării în valută.

Un alt obiectiv urmărit de Banca Națională a României în anul 2011 a constat în elaborarea cadrului de reglementare prudențială în contextul adoptării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Actele normative emise în acest scop au vizat, în principal: (i) clasificarea creditelor şi plasamentelor, determinarea şi utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare; (ii) tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării standard; (iii) raportarea expunerilor mari de către instituțiile de credit şi raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit; (iv) cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activităților acestora. Modificările aduse cadrului de reglementare nu sunt de natură să genereze schimbări semnificative în nivelurile de capitalizare, provizionare şi lichiditate ale instituțiilor de credit din România, datorită faptului că cerințele prudențiale implementate deja de BNR acoperă într-un mod adecvat riscurile.

În pofida expirării, în primăvara anului 2011, a Acordului de la Viena, capitalizarea sistemului bancar românesc s-a situat la un nivel confortabil pe tot parcursul anului. Noile aporturi de capital, efectuate exclusiv de către acționarii băncilor, au permis menținerea unei rate înalte a solvabilității, respectiv 14,9 la sută la 31 decembrie 2011 şi 14,6 la sută la 31 martie 2012, niveluri superioare pragului prudențial de 10 la sută recomandat de banca centrală odată cu apariția efectelor crizei financiare internaționale.

Se poate afirma că, pe parcursul anului 2011, sistemul bancar românesc în ansamblul său nu a fost afectat în mod substanțial de fenomenul de dezintermediere, raportul dintre activul instituțiilor de credit şi capitalul propriu înregistrând o modificare nesemnificativă (11,1 la 31 decembrie 2011 față de 11,2 la 31 decembrie 2010). La 31 martie 2012, raportul a coborât la 9,0, însă rezultatul s-a datorat exclusiv creşterii capitalurilor proprii, în contextul trecerii la IFRS. O confirmare a concluziei privind absența fenomenului de dezintermediere la nivel agregat este dată de creşterea uşoară, în termeni reali, a stocului de credite acordate sectorului privat (cu 3,3 la sută la finele anului 2011, comparativ cu perioada similară a anului anterior, respectiv cu 7,4 la sută la 31 martie 2012). Expunerile față de filialele româneşti au fost menținute la un nivel relativ constant, în ciuda dificultăților întâmpinate de băncile-mamă din zona euro. Important de subliniat

este faptul că, în pofida reducerii finanțării externe, fenomenul de dezintermediere nu a fost generalizat nici chiar în cadrul grupei băncilor cu capital grecesc, iar acolo unde s-a produs, acesta s-a realizat prin vânzarea de credite. De altfel, din punct de vedere al ponderii deținute în activul agregat, cota aferentă băncilor cu capital grecesc s-a restrâns față de sfârşitul anului 2010, până la 13,3 la sută la 31 decembrie 2011 şi 13,0 la sută la 31 martie 2012.

Indicatorul de lichiditate s-a plasat peste pragul minim reglementat (1), atât la finele anului 2011, cât şi la 31 martie 2012 (1,36 şi respectiv 1,44). Accesul dificil al instituțiilor de credit la finanțarea externă a impus orientarea mai accentuată a acestora către atragerea de economii de la clienți autohtoni. Cu toate acestea, ca urmare a reluării activității de creditare în a doua jumătate a anului 2011, raportul dintre credite şi depozite pe total sistem bancar s-a situat la un nivel uşor superior celui din anul precedent (116,7 la sută în decembrie 2011 şi 119,5 la sută în martie 2012).

Deşi cu o intensitate inferioară comparativ cu anul 2010, procesul de deteriorare a portofoliului de credite din bilanțurile băncilor a continuat în anul 2011, ponderea creditelor neperformante ajungând la 14,3 la sută la 31 decembrie 2011, față de 11,9 la sută la 31 decembrie 2010. Indicatorul a continuat să crească şi în prima parte a anului 2012, atingând 15,9 la sută la 31 martie 2012, în principal ca urmare a aplicării noilor tratamente contabile impuse de IFRS[9], dar şi a existenței în continuare a unor constrângeri asupra situației financiare a clienților. Stocul de provizioane constituit în baza normelor de prudență bancară a crescut sensibil în anul 2011 (cu circa 30 la sută), majorând astfel rezervele de care dispun băncile pentru acoperirea pierderilor aşteptate. Comparativ cu finele anului 2010, gradul de acoperire cu provizioane a expunerii brute aferente creditelor clasificate în categoria „pierdere", cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile şi/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare, s-a îmbunătățit, ajungând la 97,8 la sută la 31 decembrie 2011 şi la 99,2 la sută la sfârşitul trimestrului I 2012.

În perioada analizată s-a înregistrat o majorare a riscului de credit pentru toate tipurile de debitori. Categoria cea mai afectată a fost cea a întreprinderilor mici şi mijlocii, rata creditelor neperformante înregistrând atât dinamica cea mai alertă, cât şi nivelul cel mai înalt (20,9 la sută la 31 martie 2012). Riscul de credit a crescut şi pe segmentul populației, însă într-un ritm mai lent (de la 7,9 la sută la 31 decembrie 2010 până la 9,0 la sută la 31 martie 2012); principalele vulnerabilități au rămas gradul înalt de îndatorare şi poziția valutară scurtă importantă. Sectorul corporațiilor a înregistrat o rată a creditelor neperformante de 3,7 la sută la 31 martie 2012, riscurile cele mai pronunțate pe acest segment constând în capacitatea relativ scăzută de onorare a serviciului datoriei şi în disciplina de plată laxă între parteneri.

Mediul intern şi extern nefavorabil şi-a pus amprenta asupra rezultatelor financiare, sistemul bancar românesc consemnând, pentru al doilea an consecutiv, un rezultat agregat negativ. Astfel, pierderea înregistrată la sfârşitul anului 2011 (777,3 milioane lei) a fost mai mare decât cea din anul precedent (516,4 milioane lei),

[9] De exemplu, recunoaşterea în bilanț a creanțelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanțiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar aşteptate.

în pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a rețelelor teritoriale şi de ajustare a necesarului de personal – închiderea unui număr de 124 unități şi reducerea cu 981 angajați a dimensiunii personalului. În consecință, principalii indicatori de profitabilitate la nivelul sistemului bancar (rata rentabilității economice – ROA şi rata rentabilității financiare – ROE) au înregistrat valori negative (-0,23 la sută şi respectiv -2,56 la sută). O ameliorare a indicatorilor de profitabilitate s-a observat în trimestrul I 2012, când rezultatele financiare la nivel agregat au devenit pozitive, în principal datorită diferențelor de tratament contabil generate de cerințele de implementare ale IFRS.

În condițiile în care, la nivelul anului 2011, principala vulnerabilitate a sectorului bancar românesc a fost indusă de factori exogeni acestuia, obiectivele asumate de banca centrală pe linia planificării pentru situații neprevăzute şi a gestiunii crizelor financiare au vizat consolidarea mecanismelor de stabilizare aflate la dispoziția BNR. Rolul acestor mecanisme constă în facilitarea prevenirii efectelor de contagiune şi în soluționarea amenințărilor generate de deteriorarea situației entităților supravegheate sau a grupurilor de apartenență ale acestora.

În acest sens, instrumentarul de intervenție al BNR a fost suplimentat cu două componente:

(i) vânzarea administrativă de active ale unei instituții de credit-problemă cu asumarea unei părți a pasivelor acesteia de către una sau mai multe instituții eligibile. Tranzacțiile de tip achiziție de active cu asumare de pasive (P&A) reprezintă o soluție cu o importantă componentă privată pentru rezolvarea ordonată a situației unei bănci de importanță sistemică neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenții, evitându-se astfel riscul declanşării unui fenomen de retragere masivă a depozitelor bancare;

(ii) transferul activelor şi pasivelor critice pentru stabilitatea financiară ale unei instituții de credit-problemă către o bancă-punte – entitate cu existență temporară, a cărei funcție constă în asigurarea continuității furnizării de produse şi servicii bancare necesare clienților instituției-problemă până la momentul în care aceste operațiuni pot fi preluate în condiții optime de către o altă instituție de credit, de regulă cu capital privat. Acest instrument de stabilizare reprezintă soluția de ultimă instanță pentru evitarea unei restructurări dezordonate a activității de intermediere desfăşurate de o bancă de importanță sistemică aflată în dificultate, în condițiile în care tranzacția de tip P&A nu este fezabilă la acel moment. Administrarea acestei instituții se realizează în sistem dualist – membrii directoratului sunt desemnați de BNR, iar atribuțiile Consiliului de supraveghere sunt exercitate de FGDB, care îndeplineşte şi calitatea de acționar unic al băncii-punte.

Extinderea setului de instrumente la dispoziția BNR, destinate soluționării situației băncilor aflate în dificultate, creează condițiile necesare pentru implementarea principiului ieşirii ordonate din piață a oricărei instituții bancare neviabile, indiferent de tipul sau dimensiunea acesteia. Totodată, au fost întărite condițiile pentru implementarea principiului utilizării resurselor private în procesul de soluționare a situației băncilor-problemă, prin intrarea în fază operațională, sub administrarea

FGDB, a Fondului de restructurare bancară – primele contribuții ale instituțiilor de credit la această nouă componentă a mecanismului de protecție a sistemului financiar au fost înregistrate la jumătatea anului 2011.

Planificarea pentru situații neprevăzute s-a întărit nu numai pe linia dezvoltării instrumentarului de intervenție, ci și prin crearea cadrului de comunicare externă pentru situații cu risc ridicat la adresa stabilității financiare. Rolul acestui cadru este acela de a îmbunătăți capacitatea de prevenire a apariției sau de contracarare a propagării unui fenomen de panică în rândul creditorilor băncilor.

În perioada următoare, BNR va continua să acorde o atenție deosebită actualizării procedurilor interne pentru instrumentele de intervenție, în contextul procesului de armonizare la nivel european a standardelor de soluționare a situației băncilor-problemă.

Un rol important în stabilirea direcțiilor strategice de acțiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar revine Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF), a cărui președinție este deținută de banca centrală. În anul 2011, BNR a inițiat cooptarea FGDB în calitate de instituție membră a CNSF și a demarat pregătirea unui exercițiu de simulare a crizei financiare, care va permite testarea eficienței colaborării între autoritățile membre ale CNSF privind gestionarea situațiilor de criză la nivel de instituție financiară, la nivel de grup și pe ansamblul pieței financiare. Cu această ocazie, vor fi testate și mecanismele de activare a măsurilor de stabilizare. Acest exercițiu va fi derulat cu sprijinul experților Băncii Mondiale și va fi finalizat în prima jumătate a anului 2012.

Conform noii arhitecturi europene de supraveghere, Banca Națională a României și-a intensificat relațiile de cooperare cu autoritățile europene în domeniu. Începutul anului 2011 a reprezentat debutul oficial al activității Autorității Bancare Europene (EBA), care a preluat de la fostul Comitet European pentru Supraveghere Bancară responsabilitățile în domeniul supravegherii microprudențiale. BNR trebuie să furnizeze Autorității Bancare Europene toate informațiile necesare acesteia pentru îndeplinirea atribuțiilor sale.

Una dintre primele acțiuni întreprinse de EBA după înființare a fost derularea unui nou exercițiu de testare la stres, cu ipoteze mai dure, efectuat asupra unui număr de 90 de bănci din 21 de țări. S-a concluzionat că un număr de 8 bănci înregistrau rate ale fondurilor proprii de nivel 1 sub pragul minim admis, de 5 la sută. Pe baza acestor rezultate, EBA a formulat prima recomandare oficială către autoritățile de supraveghere naționale, solicitându-le să impună băncilor aflate în această situație măsuri urgente de capitalizare.

Banca Națională a României cooperează în mod strâns cu celelalte autorități competente și cu EBA în cadrul colegiilor de supraveghetori. Astfel, pe parcursul anului 2011, BNR a semnat acorduri de cooperare multilaterală cu încă două grupuri bancare internaționale – Bank of Cyprus și Porsche Bank AG. Acestea se adaugă celor 17 acorduri de cooperare multilaterală încheiate în anii anteriori.

Banca Națională a României acționează ca autoritate de supraveghere din țara-gazdă pentru cinci filiale/sucursale ale unor grupuri bancare cu capital grecesc (Alpha Bank, ATE Bank, Banca Românească Membră a Grupului National Bank of Greece, Bancpost, Piraeus Bank) și pentru alte două aparținând unor grupuri bancare din Cipru (Marfin Bank și Bank of Cyprus PCL Nicosia), având totodată calitatea de autoritate de supraveghere din țara de origine pentru un grup bancar care deține o sucursală în Cipru (Banca Transilvania).

4. Integrarea europeană și relațiile cu organismele internaționale

În conformitate cu prioritățile formulate de Comisia Europeană în cadrul evaluărilor care au marcat debutul Semestrului european, în prima jumătate a anului 2011 autoritățile române au elaborat Programul Național de Reformă 2011-2013 și Programul de convergență 2011-2014, documente pe baza cărora Consiliul UE a formulat recomandările specifice de țară.

În cadrul Programului Național de Reformă, banca centrală și-a asumat o serie de acțiuni privind funcționarea în condiții de stabilitate a sistemului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreat cu UE, FMI și Banca Mondială. Acțiuni similare, vizând în principal reglementarea prudențială, supravegherea și gestionarea adecvată a riscurilor sistemice, au fost asumate de BNR și ca urmare a aderării României la Pactul Euro Plus.

Participarea BNR la structurile europene

Guvernatorul BNR, împreună cu viceguvernatorul coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale și la teleconferințele Consiliului General al Băncii Centrale Europene. În 2011 și primele luni ale anului 2012, în cadrul reuniunilor acestui for de analiză și decizie s-au dezbătut teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică din zona euro și non-euro; (ii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a prevederilor articolelor 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (iii) pregătirea pozițiilor pentru reuniunile G20 și FMI; (iv) funcționarea mecanismului ERM II în 2011; (v) pregătirea Raportului de convergență al BCE 2012. În ceea ce privește mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE.

Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS), care și-a început activitatea la 1 ianuarie 2011, are ca principale atribuții supravegherea macroprudențială a sistemului financiar la nivelul Uniunii Europene, pentru a contribui la prevenirea sau reducerea riscurilor sistemice. BNR este implicată în mod activ în activitatea CERS, la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, prim-viceguvernatorului și a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare la reuniunile Consiliului General, precum și la nivel tehnic, în cadrul Comitetului Tehnic Consultativ și în grupurile de lucru ale acestuia.

Dintre cele mai importante structuri la nivelul Consiliului UE la care BNR a fost invitată să participe, trebuie menționată participarea bianuală la reuniunile

informale la nivel înalt ale Consiliului ECOFIN (la nivelul conducerii executive), la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte legate de activitatea băncii centrale, respectiv la reuniunile Comitetului Economic şi Financiar, la care participarea este asigurată de reprezentantul MFP şi de reprezentantul BNR (la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene). De asemenea, Banca Națională este reprezentată în mod activ la reuniunile Comitetului de Servicii Financiare, Comitetului Bancar European, Autorității Bancare Europene, Comitetului pentru Conglomerate Financiare, Comitetului privind Prevenirea Spălării Banilor şi Finanțării Terorismului.

În ceea ce priveşte parteneriatele instituționale de furnizare de asistență tehnică unor state, derulate sub coordonarea BCE, Banca Națională a României a fost implicată în 2011 în programul de asistență pentru Banca Națională a Serbiei într-un proiect care vizează întărirea capacităților instituționale şi sprijinirea eforturilor de aliniere a cadrului operațional şi de reglementare la standardele SEBC. Totodată, a fost continuat programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului, care are ca obiectiv modernizarea regulilor, politicilor şi practicilor de supraveghere bancară, pentru a le alinia gradual la principiile Basel II.

Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru a asigura continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au solicitat, la începutul anului 2011, acordarea unui sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a Uniunii Europene. Ca urmare, la 12 mai 2011 a fost adoptată decizia Consiliului UE prin care se acordă României asistență financiară de tip preventiv în valoare de 1,4 miliarde euro pentru perioada 2011-2013.

Programul de natură preventivă convenit cu UE asigură continuarea consolidării fiscale, reforma administrației fiscale, îmbunătățirea managementului şi controlului finanțelor publice, îmbunătățirea funcționării pieței bunurilor şi serviciilor şi pieței muncii, precum şi asigurarea stabilității externe, monetare şi financiare şi reforma pieței financiare. În ansamblul său, acesta urmăreşte: (i) eliminarea deficitului excesiv până la finele anului 2012; (ii) îmbunătățirea potențialului de creştere; (iii) scăderea probabilității de apariție în viitor a unor noi dezechilibre structurale excesive în economia românească. Asistența financiară poate fi activată până în martie 2013, la solicitarea României, în eventualitatea unei deteriorări însemnate şi neprevăzute a situației economice şi/sau financiare, care ar putea conduce la apariția unui deficit acut de finanțare.

Relațiile financiare internaționale

Cu ocazia misiunii de evaluare comune a FMI, Comisiei Europene, BCE şi Băncii Mondiale din ianuarie-februarie 2011, autoritățile române au decis să finalizeze aranjamentul înainte de termen. Prin urmare, în martie 2011 FMI a aprobat încetarea înainte de termen a acordului din 2009 şi încheierea unui aranjament *stand-by* de tip preventiv în valoare de aproximativ 3,5 miliarde euro pentru o perioadă de

24 de luni. Primele patru misiuni de evaluare a noului acord derulate în 2011 şi primul trimestru al anului 2012 s-au încheiat cu succes.

Banca Mondială a propus în luna mai 2009 un program de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare, în valoare totală de 1 miliard euro, destinate îndeplinirii unor obiective structurale pe termen lung în domeniul reformării sistemului public şi a sectorului financiar, precum şi al întăririi protecției sociale. Primul împrumut, în valoare de 300 milioane euro, a fost acordat în 2009, iar celelalte două, în valoare de 300 milioane euro şi, respectiv, 400 milioane euro, au fost trase pe parcursul anului 2011. De asemenea, în luna mai 2011 a fost încheiat cu Ministerul Muncii, Familiei şi Protecției Sociale un proiect în sumă de 710,4 milioane dolari SUA, în scopul modernizării sistemului de asistență socială.

În anul 2011, Corporația Financiară Internațională a acordat finanțare României în valoare totală de aproximativ 113 milioane euro prin intermediul a trei proiecte, ridicând la aproximativ 1,1 miliarde euro volumul cumulat al investițiilor realizate de această instituție în România în perioada 1996-2011.

În relația cu Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare, volumul cumulat al investițiilor a ajuns la finele anului 2011 la aproximativ 5,6 miliarde euro, cuantumul finanțărilor noi acordate României în anul precedent fiind de 448,8 milioane euro, corespunzător unui număr de 30 de proiecte noi. La reuniunea anuală a BERD din 2011, România s-a alăturat unei noi constituențe, condusă de Turcia. Cu aceeaşi ocazie, Consiliul Guvernatorilor BERD a aprobat extinderea băncii în sudul şi estul Mediteranei, primele țări din regiune care au aderat fiind Iordania şi Tunisia.

În 2011, principalele agenții de *rating* au menținut calificativele acordate României şi perspectivele asociate acestora, cu excepția agenției Fitch, care a decis o îmbunătățire a *rating*-ului de la BB+ la BBB- pentru datoria pe termen lung în monedă străină şi de la BBB- la BBB pentru cea în monedă locală (perspectivă stabilă în ambele cazuri). Prin această mişcare, România a reintrat în categoria țărilor cu risc investițional redus, în acelaşi eşalon fiind plasată şi de Japan Credit Rating Agency (BBB- pentru datoria pe termen lung în monedă străină şi BBB pentru datoria pe termen lung în monedă locală, cu perspectivă stabilă) şi, respectiv, de Moody's (Baa3 cu perspectivă stabilă). În cazul agenției Standard&Poor's, calificativul a fost menținut la BB+, imediat sub nivelul *investment grade* (cea mai recentă reconfirmare a acestuia a fost în mai 2012).

5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2011

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului fundamental – asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor – şi îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, fără a urmări performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuşi, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, astfel încât, în anul 2011, cheltuielile de funcționare s-au situat cu 10 la sută sub nivelul prevăzut în bugetul aprobat.

Pentru al cincilea an consecutiv, BNR a înregistrat un rezultat financiar pozitiv, constând într-un profit în sumă de 301,3 milioane lei (cu 79 la sută mai redus față de cel din anul precedent). Diminuarea profitului s-a datorat, în bună măsură, poziției de debitor net față de sistemul bancar în care s-a aflat banca centrală în primele şapte luni ale anului, dar şi randamentelor scăzute aferente activelor în valută.

Rezultatul financiar pozitiv a fost determinat de profitul operațional obținut din administrarea activelor şi pasivelor în valută (+1 012,8 milioane lei) şi din emisiunea monetară şi decontarea plăților (+5,9 milioane lei), diminuat cu pierderea asociată operațiunilor de politică monetară (-329,6 milioane lei), altor operațiuni (-385,1 milioane lei) şi reevaluării activelor şi pasivelor în valută (-2,6 milioane lei).

Potrivit Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale, profitul realizat în anul 2011 a fost repartizat după cum urmează: cota de 80 la sută din veniturile nete ale BNR[10] (235 milioane lei) a fost virată la bugetul de stat; 39,8 milioane lei au fost destinate majorării rezervelor statutare; 19,9 milioane lei au fost utilizate pentru constituirea unor surse proprii de finanțare; 6,6 milioane lei pentru fondul de participare a salariaților la profit, iar 7 mii lei pentru rezerve la dispoziția Consiliului de administrație.

[10] Veniturile nete aferente anului 2011 au fost determinate conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

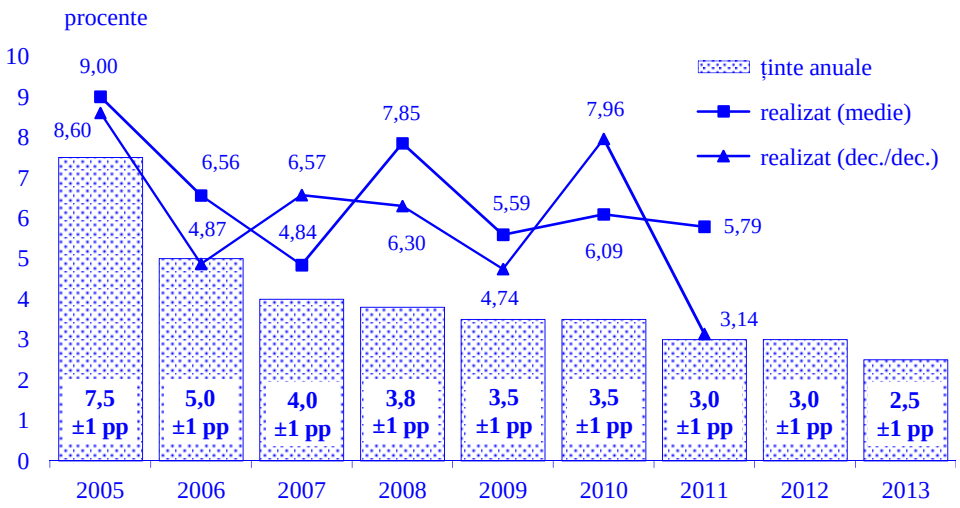
Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României

Obiectivul politicii monetare

Potrivit statutului său[1], BNR are ca obiectiv fundamental asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor, principala atribuție a autorității monetare constituind-o configurarea şi implementarea politicii monetare.

În contextul specific al anului 2011, obiectivul general al băncii centrale a constat în reluarea şi consolidarea procesului dezinflației în ritmul presupus de atingerea țintelor anuale de inflație şi, ulterior, a țintei de inflație pe termen mediu. Acesta decurgea, pe de o parte, din angajamentele asumate de autoritățile române prin documentele programatice elaborate în procesul de pregătire a adoptării monedei euro în care a intrat România la 1 ianuarie 2007 (edițiile succesive ale Programului de convergență), precum şi prin acordurile convenite cu UE, FMI şi alte instituții financiare internaționale şi, pe de altă parte, din particularitățile cadrului macroeconomic şi financiar în care a fost implementată politica monetară în anul 2011. Pentru orizontul temporal de doi ani vizat de politica monetară, țintele anuale de inflație s-au situat la nivelul de 3,0 la sută ±1 punct procentual, atât pentru anul 2011, cât şi pentru 2012; aceste ținte au fost stabilite anterior de BNR împreună cu guvernul inclusiv din perspectiva cerinței atingerii, conform calendarului prevăzut pentru adoptarea euro, a unui nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație al Tratatului de la Maastricht, precum şi cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

Rata inflației

Sursa: INS, BNR

[1] Legea nr. 312/2004.

1. Provocări pentru politica monetară

În anul 2011, contextul de implementare a politicii monetare a beneficiat de impactul favorabil al derulării procesului de consolidare fiscală şi a reformelor structurale conform obiectivelor programului economic prevăzut în cadrul acordurilor cu UE, FMI şi Banca Mondială, dar şi de cel al şocului pozitiv de ofertă generat de producţia agricolă, în special în cel de-al doilea semestru. În aceste condiţii, menţinerea unei prudenţe adecvate a conduitei politicii monetare a asigurat îndeplinirea obiectivului general al băncii centrale: procesul dezinflaţiei s-a reluat şi s-a accelerat în a doua parte a anului, iar rata anuală a inflaţiei a coborât în luna decembrie la nivelul de 3,14 la sută[2], situat în imediata apropiere a punctului central al ţintei de inflaţie (3 la sută ±1 punct procentual). Totodată, după doi ani de declin, economia românească a consemnat în acest an o creştere de 2,5 la sută.

Conducerea politicii monetare şi adecvarea condiţiilor monetare reale în sens larg din perspectiva reluării dezinflaţiei în cursul anului 2011 şi a asigurării convergenţei ulterioare a ratei anuale a inflaţiei spre ţinta de inflaţie, de natură să contribuie la redresarea pe baze sustenabile a activităţii economice, nu au fost însă lipsite de provocări.

Astfel, în prima parte a anului, politica monetară a continuat să se confrunte cu riscul deteriorării sensibile a anticipaţiilor inflaţioniste, implicit cu cel de întârziere şi încetinire a procesului dezinflaţiei anticipat a se amorsa în luna iulie pe fondul începerii disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA[3]. Riscurile aveau ca principală sursă noua tendinţă ascendentă manifestată de rata anuală a inflaţiei în intervalul februarie-mai[4] – inclusiv de abaterea ei faţă de limita superioară a intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei stabilite pentru anul 2011 –, precum şi înrăutăţirea perspectivei pe termen scurt a inflaţiei sub impactul producerii unor semnificative şocuri adverse suplimentare de natura ofertei, aşteptate a se prelungi în perioada imediat următoare. La originea acestor şocuri s-a aflat accelerarea creşterii preţurilor internaţionale ale materiilor prime alimentare şi ale petrolului în condiţiile continuării tensionării pieţelor de profil, inclusiv ca efect al manifestării pe teritorii extinse a unor condiţii climatice nefavorabile, precum şi al escaladării tensiunilor geopolitice din Orientul Mijlociu şi din Africa de Nord. Pe plan intern, impactul inflaţionist al acestora a fost potenţat de ponderea ridicată deţinută de preţurile produselor alimentare (procesate şi neprocesate) şi ale combustibililor în coşul pe baza căruia se calculează indicele preţurilor de consum, de elasticitatea relativ scăzută a cererii de astfel de bunuri, dar şi de menţinerea unor disfuncţionalităţi structurale ale pieţei agricole locale. O altă sursă de riscuri la adresa anticipaţiilor inflaţioniste şi a reluării şi consolidării în ritmul prognozat a procesului dezinflaţiei o constituia potenţiala efectuare a unor ajustări mai ample de preţuri reglementate, reprezentând, cel puţin în parte, condiţionalităţi ale acordului convenit cu UE, FMI şi Banca Mondială, circumscrise obiectivului de reformare a întreprinderilor cu capital de stat, implicit celui de continuare a consolidării fiscale.

[2] De la 7,96 la sută în decembrie 2010.

[3] În luna iulie 2010, cota standard a TVA a fost majorată cu 5 puncte procentuale, la 24 la sută.

[4] Rata anuală a inflaţiei a atins în luna mai un vârf de 8,41 la sută.

Riscul la adresa anticipaţiilor inflaţioniste, implicit cel de manifestare a efectelor secundare ale şocurilor adverse pe partea ofertei erau însă atenuate de caracterul temporar al deteriorării evoluţiei curente şi a perspectivei imediate a inflaţiei, reconfirmat de scenariile de bază ale proiecţiilor actualizate în cursul intervalului, care anticipau reluarea şi accelerarea dezinflaţiei în al doilea semestru al anului pe fondul disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA. Probabilitatea de materializare a acestor riscuri era, de asemenea, semnificativ diminuată de contracţia severă consemnată în anii anteriori de economia românească şi de perspectiva redresării lente a acesteia, implicând prelungirea de-a lungul întregului orizont de prognoză a valorilor ridicate ale deficitului de cerere agregată, inclusiv a presiunilor dezinflaţioniste ale acestuia. Totodată, continuarea consecventă în acest interval, conform angajamentelor asumate în cadrul acordurilor încheiate cu UE, FMI şi Banca Mondială, a procesului de consolidare fiscală şi a reformelor structurale era de natură să diminueze riscul manifestării efectelor secundare ale şocurilor ofertei, dar şi să contribuie la ameliorarea percepţiei investitorilor asupra perspectivei economiei româneşti, implicit la prevenirea creşterii primei de risc ataşate investiţiilor pe piaţa locală.

În aceste condiţii, în cadrul celor patru şedinţe pe probleme de politică monetară desfăşurate în perioada februarie-iunie 2011, Consiliul de administraţie al BNR a decis să nu modifice rata dobânzii de politică monetară, prelungirea *statu-quo*-ului acesteia fiind considerată, în contextul dat, cea mai potrivită abordare, cu atât mai mult cu cât nivelul de 6,25 la sută la care rata dobânzii-cheie a fost menţinută de BNR pe parcursul trimestrelor anterioare – semnificativ superior celor prevalente în UE –, coroborat cu evoluţia aşteptată a cursului de schimb al leului, se releva a fi compatibil cu perspectiva reluării şi consolidării dezinflaţiei în semestrul II 2011, concomitent cu redresarea treptată a economiei.

Contextul de implementare a politicii monetare a suferit ulterior o relativă schimbare favorabilă, în condiţiile în care procesul dezinflaţiei, reluat în iunie, s-a accelerat în lunile imediat următoare – rata anuală a inflaţiei revenind, în septembrie, în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei –, iar perspectiva inflaţiei s-a ameliorat uşor. Resorturile principale ale acestor evoluţii le-au constituit epuizarea graduală a efectelor de runda întâi ale majorării cotei standard a TVA – în linie cu aşteptările băncii centrale –, accentuarea corecţiei descendente a preţurilor volatile ale produselor alimentare, precum şi menţinerea valorilor ridicate ale deficitului de cerere agregată.

Cu toate că a constituit o opţiune a Consiliului de administraţie al BNR, reluarea scăderii ratei dobânzii de politică monetară imediat după începerea disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA nu a fost totuşi posibilă, banca centrală fiind nevoită să menţină neschimbat nivelul acesteia în perioada iulie-octombrie 2011, dată fiind persistenţa riscurilor la adresa anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu; ele decurgeau în principal din durata prelungită a poziţionării ratei anuale a inflaţiei semnificativ deasupra limitei superioare a intervalului de variaţie asociat punctului central al ţintei, precum şi din natura preponderent adaptivă a anticipaţiilor inflaţioniste ale unor agenţi economici. Acestora li s-a alăturat menţinerea incertitudinii ridicate privind evoluţia crizei datoriilor suverane, a cărei eventuală agravare – având drept consecinţă creşterea volatilităţii mişcărilor de

capital adresate economiilor emergente – ar fi fost de natură să amplifice efectele inflaţioniste exercitate pe termen scurt de cursul de schimb al leului[5].

Consolidarea ulterioară a dezinflaţiei corespunzător ritmului prognozat de BNR – compatibil cu coborârea ratei anuale a inflaţiei în apropierea punctului central al ţintei stabilite pentru sfârşitul anului –, precum şi semnificativa ameliorare a perspectivei inflaţiei pe fondul creşterii presiunilor dezinflaţioniste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată în condiţiile relativei încetiniri a ritmului previzionat de redresare a economiei româneşti[6], dar şi al foarte probabilei continuări a tendinţei de ajustare descendentă a anticipaţiilor inflaţioniste, au făcut posibilă reluarea, la jumătatea trimestrului IV, a ciclului de reducere a ratei dobânzii de politică monetară. Astfel, în lunile noiembrie 2011 şi ianuarie 2012, Consiliul de administraţie al BNR a adoptat două decizii consecutive de scădere a acesteia.

BNR a trebuit să dimensioneze însă cu prudenţă pasul de coborâre a ratei dobânzii de politică monetară, limitarea lui la 0,25 puncte procentuale fiind motivată de accentuarea în acest interval a riscurilor induse de mediul extern la adresa perspectivei activităţii economice şi a inflaţiei interne, având ca sursă incertitudinile sporite privind evoluţia crizei datoriilor suverane. Din perspectiva previziunilor pe termen scurt privind inflaţia, cel mai semnificativ risc îl constituia potenţiala creştere a presiunilor de depreciere a leului sub impactul scăderii apetitului global pentru risc şi al sporirii volatilităţii fluxurilor de capital adresate economiilor din regiune. Un efect advers similar putea fi generat şi de eventuala deteriorare a percepţiei investitorilor financiari asupra ritmului continuării procesului de consolidare fiscală în contextul apropierii momentelor electorale programate pentru anul următor, în pofida performanţelor pozitive consemnate de execuţia bugetară în primele 10 luni ale anului 2011.

În aceste condiţii, în cadrul acţiunilor sale de comunicare, banca centrală a continuat să reitereze necesitatea implementării consecvente a angajamentelor privind consolidarea fiscală şi reformele structurale asumate de autorităţile din România în cadrul acordurilor convenite cu instituţiile internaţionale, care, coroborate cu deciziile de politică monetară adoptate de Consiliul de administraţie al BNR în scopul ancorării ferme a anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu, implicit al consolidării convergenţei ratei anuale a inflaţiei către ţintele stabilite pe termen mediu, erau esenţiale pentru asigurarea unei redresări sustenabile a economiei.

2. Implementarea politicii monetare

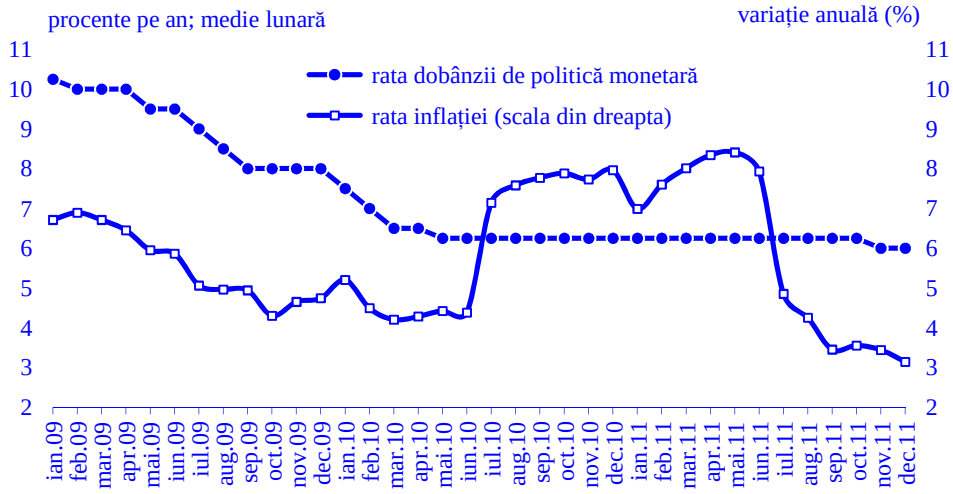
Condiţiile specifice ale anului 2011 au reclamat menţinerea conduitei prudente a politicii monetare. Adecvarea condiţiilor monetare reale în sens larg din perspectiva asigurării reluării dezinflaţiei şi consolidării acesteia corespunzător ţintelor de inflaţie, precum şi a creării condiţiilor pentru redresarea pe baze sustenabile a activităţii economice s-a realizat prin menţinerea *statu-quo*-ului ratei dobânzii de

[5] Ca efect al reamplificării tensiunilor pe pieţele financiare internaţionale, cursul de schimb al leului şi-a stopat mişcarea descendentă pe care o consemnase în prima parte a anului şi s-a repoziţionat pe un trend crescător.

[6] În primele trei trimestre ale anului 2011, dinamica anuală a PIB a consemnat o valoare de 2,7 la sută (1,6 la sută în semestrul I), accelerarea ritmului de creştere fiind atribuită însă în bună măsură efectului temporar exercitat de performanţele consemnate de sectorul agricol.

politică monetară în primele trei trimestre ale anului 2011 şi prin reluarea, spre finele acestuia, a ciclului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară.

Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflaţiei

Sursa: INS, BNR

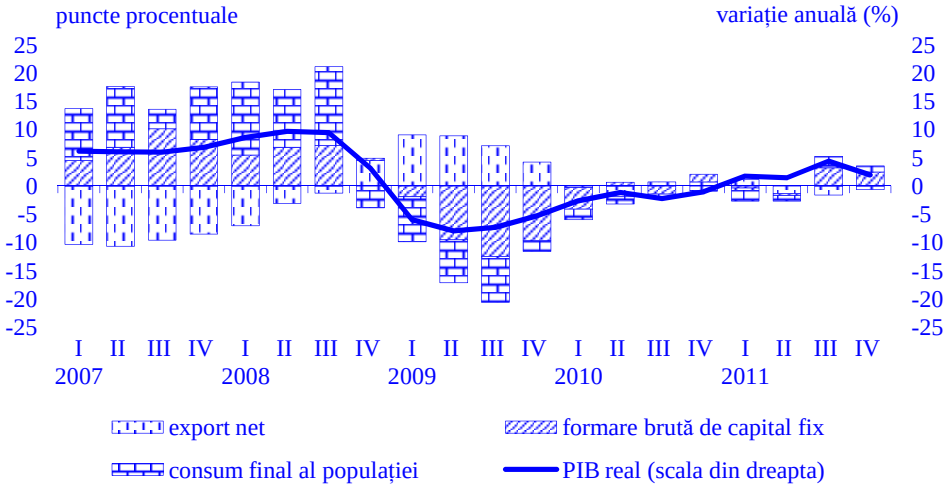
În perioada februarie-iunie 2011, rata dobânzii de politică monetară a fost menţinută la nivelul de 6,25 la sută, argumentul major al deciziilor adoptate în această perioadă constituindu-l necesitatea ancorării ferme a anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu, în vederea prevenirii manifestării efectelor secundare ale şocurilor de natura ofertei produse în primele luni ale anului. Reacţia BNR a fost justificată de relativa creştere a amplitudinii acestor şocuri, decurgând, în principal, din accelerarea ritmului de creştere a preţurilor volatile[7], în condiţiile tensionării pieţelor internaţionale ale materiilor prime – cu precădere a celor alimentare şi energetice. Sub impactul acestora, rata anuală a inflaţiei s-a reînscris pe un trend ascendent începând cu luna februarie, urcând în luna mai la nivelul de 8,41 la sută; totodată, coordonatele proiecţiei pe termen mediu a inflaţiei au fost revizuite în consecinţă – inclusiv datorită relativei creşteri a dinamicii ajustărilor de preţuri administrate anticipate a fi operate în anul 2011 –, traiectoria actualizată în lunile februarie şi mai a ratei anuale prognozate a inflaţiei urcând pe paliere superioare celor evidenţiate anterior[8]. În acelaşi timp însă, scenariile de bază ale celor două proiecţii pe termen mediu efectuate în acest interval au reconfirmat perspectiva reluării dezinflaţiei în al doilea semestru al anului 2011 – odată cu disiparea efectului direct al majorării cotei standard a TVA –, succedată de revenirea şi menţinerea în cursul anului 2012 a ratei anuale prognozate a inflaţiei în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei; o asemenea evoluţie avea ca suport perspectiva redresării lente a economiei, implicând prelungirea de-a lungul întregului orizont de prognoză a *gap*-ului negativ al PIB, implicit a presiunilor dezinflaţioniste ale acestuia. Aşteptările privind evoluţia activităţii economice au

[7] Acesta atingând un nivel de 21,56 la sută în luna mai, faţă de 15,53 la sută în decembrie 2010.

[8] Valorile prognozate ale ratei anuale a inflaţiei pentru luna decembrie 2011 au fost revizuite succesiv la 3,6, respectiv 5,1 la sută, faţă de nivelul de 3,4 la sută proiectat în Raportul asupra inflaţiei din noiembrie 2010.

fost confirmate dedatele statistice publicate ulterior[9], care au evidențiat faptul că revenirea în teritoriul pozitiv a dinamicii anuale a PIB în trimestrul I 2011 (1,7 la sută, față de -0,6 la sută în trimestrul IV 2010) a fost urmată de o relativă trenare a redresării economiei (1,4 la sută în trimestrul II). Dinamicile anuale ale principalelor componente ale cererii interne – consumul final al gospodăriilor populației şi formarea brută de capital fix – s-au menținut în acest interval în teritoriul negativ, creşterea economică fiind susținută, în primul trimestru, de exportul net şi, ulterior, de mişcarea ascendentă a variației stocurilor.

Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB

Sursa: INS, calcule BNR

Consiliul de administrație al BNR a prelungit *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară în şedințele din august şi septembrie 2011, date fiind, pe de o parte, reluarea procesului dezinflației în luna iunie (rata anuală a inflației coborând în luna august la nivelul de 4,25 la sută) şi relativa ameliorare a perspectivei inflației[10], în special pe termen scurt; aceasta din urmă era susținută de prelungirea tendinței de corecție manifestate în ultimele luni de prețurile produselor agroalimentare, revizuirea în scădere a impactului previzionat al şocurilor având ca sursă evoluțiile de pe piețele internaționale ale materiilor prime alimentare şi energetice, precum şi creşterea relativă a valorilor prognozate ale deficitului de cerere, implicit a presiunilor dezinflaționiste ale acestuia, decurgând din perspectiva refacerii graduale a economiei naționale. Pe de altă parte, riscul manifestării eventualelor efecte de runda a doua ale şocurilor de natura ofertei produse pe parcursul trimestrelor anterioare continua să fie semnificativ, date fiind multitudinea şi amplitudinea acestora, precum şi natura preponderent adaptivă a anticipațiilor inflaționiste ale unor agenți economici. Acestuia i s-a alăturat menținerea incertitudinii ridicate privind evoluția crizei datoriilor, a cărei eventuală agravare – având drept consecință creşterea volatilității mişcărilor de capital vizând economiile emergente – ar fi fost de natură să amplifice efectele

[9] Datele statistice menționate sunt cele disponibile la momentul deciziei de politică monetară. Unele dintre acestea au fost revizuite ulterior de INS.

[10] Conform scenariului de bază al proiecției din luna august 2011, rata anuală a inflației urma să atingă în luna decembrie 2011 un nivel de 4,6 la sută, inferior cu 0,5 puncte procentuale celui proiectat anterior; rata anuală a inflației prognozată pentru luna decembrie 2012 (3,5 la sută) era la rândul ei inferioară cu 0,1 puncte procentuale proiecției precedente.

inflaţioniste exercitate pe termen scurt de cursul de schimb al leului; de altfel, sub efectul tensiunilor crescute de pe pieţele externe, acesta consemnase deja o inversare de tendinţă, repoziţionându-se, începând din luna mai, pe o traiectorie ascendentă[11].

Conform aşteptărilor băncii centrale, procesul dezinflaţiei s-a accelerat în trimestrul III. Decelerarea inflaţiei a fost chiar mai alertă decât se previzionase; de la nivelul de 7,93 la sută consemnat la finele trimestrului anterior, rata anuală a inflaţiei a coborât în luna septembrie 2011 la nivelul de 3,45 la sută, reintrând astfel în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei de inflaţie. Evoluţia s-a datorat în principal cvasiepuizării impactului advers al majorării cotei standard a TVA, dar şi accentuării corecţiei preţurilor volatile ale produselor alimentare, în condiţiile prelungirii interacţiunii dintre şocul pozitiv de ofertă generat de producţia agricolă a anului 2011 şi persistenţa nivelului scăzut al cererii agregate.

Pe acest fond, prognoza evoluţiei pe termen mediu a inflaţiei a suferit o nouă revizuire în sens descendent, potrivit acesteia (Raportul asupra inflaţiei din luna noiembrie 2011) rata anuală a inflaţiei fiind aşteptată a se menţine în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctului central de 3 la sută al ţintei de inflaţie pe cvasitotalitatea intervalului de referinţă[12]. Din perspectiva conducerii politicii monetare, deosebit de relevant era faptul că, pe lângă ampla corecţie a preţurilor volatile ale produselor alimentare şi previzibila ei prelungire în lunile următoare (ca urmare a manifestării unui efect de bază), perspectiva ameliorată a inflaţiei avea ca determinanţi creşterea relativă a presiunilor dezinflaţioniste anticipate a fi exercitate de cererea agregată, în condiţiile scăderii faţă de prognoza anterioară a ritmului previzionat de redresare a economiei româneşti – contracarată doar temporar de performanţele agriculturii din anul 2011[13] –, dar mai ales foarte probabila accentuare a trendului de ajustare descendentă a anticipaţiilor inflaţioniste amorsat în lunile precedente.

În aceste condiţii, Consiliul de administraţie al BNR a decis să efectueze, în luna noiembrie 2011, prima scădere – de 0,25 puncte procentuale – a ratei dobânzii de politică monetară, după o perioadă de 17 luni în care aceasta a fost menţinută la nivelul de 6,25 la sută. În şedinţa imediat următoare (ianuarie 2012), Consiliul de administraţie al BNR a adoptat o nouă decizie de reducere cu 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară (până la nivelul de 5,75 la sută), în condiţiile în care în lunile premergătoare dezinflaţia s-a consolidat în ritmul previzionat de banca centrală, compatibil cu plasarea în luna decembrie 2011 a ratei anuale a inflaţiei în apropierea punctului central al ţintei de 3 la sută ±1 punct procentual – evoluţie esenţială pentru ancorarea eficace a anticipaţiilor inflaţioniste; totodată, evaluările au reconfirmat perspectiva continuării acestui proces în lunile imediat următoare. Ambele evoluţii aveau ca suport accentuarea declinului în termeni anuali al preţurilor volatile ale produselor alimentare, manifestarea tot mai pregnantă, pe acest fond, a

[11] În primele patru luni ale anului, moneda naţională s-a apreciat faţă de euro cu 4,7 la sută în termeni nominali (7,7 la sută în termeni reali), pentru ca în perioada mai-decembrie leul să se deprecieze faţă de euro cu 5,3 la sută în termeni nominali (5,0 la sută în termeni reali).

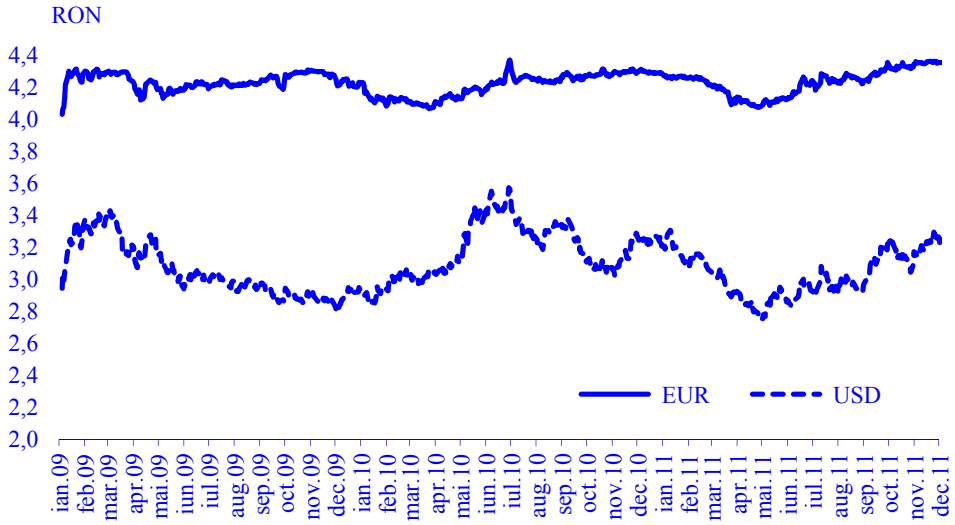
[12] Rata anuală prognozată a inflaţiei tindea să coboare în semestrul I 2012 la valori aflate marginal sub limita inferioară a intervalului de variaţie.

[13] Amplificarea valorii estimate a *gap*-ului negativ al PIB s-a datorat inclusiv încorporării în nivelul proiectat al PIB potenţial din semestrul II 2011 a şocului temporar de ofertă al producţiei agricole.

efectelor presiunilor dezinflaționiste ale amplului deficit de cerere agregată, precum şi continuarea ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste.

Prudența pasului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară a fost justificată de menținerea unei asimetrii nefavorabile a balanței riscurilor asociate perspectivei inflației, în principal a celei pe termen scurt, având drept sursă majoră incertitudinile legate de evoluția crizei datoriilor suverane din zona euro. Cele mai semnificative le constituiau potențialele efecte adverse exercitate asupra cursului de schimb al leului, implicit asupra anticipațiilor inflaționiste, de eventuala continuare a scăderii apetitului global pentru risc şi de amplificarea volatilității fluxurilor de capital, relevanța lor sporind spre finele anului, odată cu tensionarea piețelor financiare internaționale în contextul reacutizării crizei. Acestora li se alăturau potențialele dificultăți la adresa implementării şi conduitei politicii fiscale induse de succesiunea de momente electorale programate pentru anii următori.

Cursul de schimb al leului față de euro şi dolarul SUA (date zilnice)

În acelaşi timp însă, reacutizarea crizei era de natură să slăbească creşterea economică globală, prioritar pe cea a zonei euro, implicit să frâneze suplimentar redresarea economiei româneşti, după dinamizarea sensibilă pe care aceasta a consemnat-o în trimestrul III (rata anuală de creştere a PIB a fost de 4,4 la sută) sub impactul şocului pozitiv de ofertă generat de producția agricolă. Perspectiva imediată a activității economice era însă marcată de incertitudini crescute, în condițiile în care evoluția din primele luni ale trimestrului IV 2011 a unor indicatori economici cu frecvență ridicată sugera o relativă reziliență a principalelor componente ale cererii interne la foarte probabila deteriorare a conjuncturii externe; totodată, datele statistice evidențiau prelungirea tendinței de creştere a dinamicii creditului acordat sectorului privat[14].

Aceasta a debutat în trimestrul III, după ce în prima jumătate a anului 2011 variația anuală a creditului acordat sectorului privat a continuat să se adâncească în teritoriul negativ (-6,1 la sută în luna iunie 2011, față de -3,0 la sută în decembrie 2010);

[14] În absența altor mențiuni, indicatorii sunt exprimați în termeni reali; prezența efectului de bază generat la nivelul ratei anuale a inflației de creşterea cotei standard a TVA în luna iulie 2010 distorsionează într-o anumită măsură indicatorii analizați.

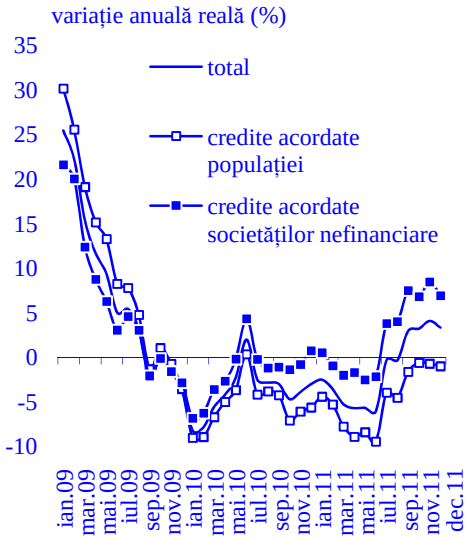
mişcarea ascendentă s-a consolidat treptat, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat urcând în noiembrie la valoarea de 4,1 la sută (maximul ultimelor 28 de luni), pentru ca în luna următoare să înregistreze însă o uşoară scădere, datorată inclusiv efectului statistic exercitat de cursul de schimb leu/euro. Revigorarea a fost impulsionată în principal de componenta în lei, a cărei dinamică a tins să se apropie de cea a împrumuturilor în valută; cu toate acestea, persistenţa decalajului de ritm dintre cele două componente, precum şi, într-o anumită măsură, efectul statistic al deprecierii leului au avut ca rezultantă o relativă creştere a ponderii creditului în valută în totalul creditului acordat sectorului privat.

Modificarea traiectoriei dinamicii creditului acordat sectorului privat a fost consecinţa relativei ameliorări – cu caracter tranzitoriu – pe care au consemnat-o în prima parte a anului cererea şi oferta de credite (conform Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare şi a populaţiei). În cazul cererii, resorturile le-au reprezentat reluarea creşterii economice, precum şi îmbunătăţirea uşoară a situaţiei financiare curente şi a celei aşteptate ale unor categorii de clienţi ai băncilor. Pe partea ofertei, un efect favorabil au avut temporara atenuare a constrângerilor exercitate de calitatea activelor bancare, amplificarea sporadică a concurenţei dintre instituţiile de credit şi, într-o oarecare măsură, percepţia marginal ameliorată a acestora asupra riscului asociat anumitor categorii de debitori/sectoare ale economiei. Prudenţa băncilor s-a menţinut, totuşi, ridicată, relevantă din această perspectivă fiind ajustarea lentă şi/sau inegală a gradului ridicat de restrictivitate a unora dintre condiţiile de creditare; aceasta s-a regăsit inclusiv la nivelul marjelor aplicate de bănci ratelor dobânzilor pentru creditele noi, care au manifestat o relativă rigiditate în coborâre, în special pe segmentul populaţiei.

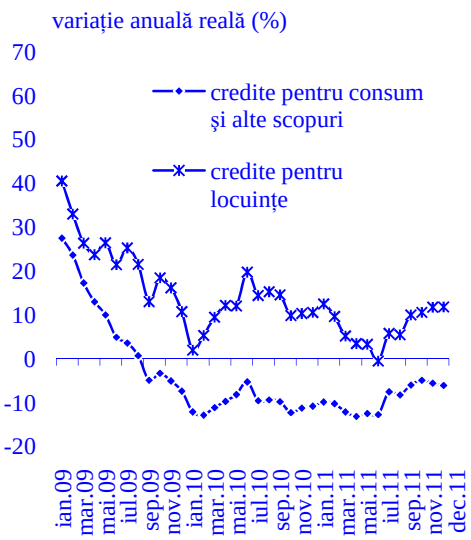
În aceste condiţii, redresarea activităţii de creditare s-a localizat preponderent pe segmentul companiilor, dinamica anuală a împrumuturilor acordate acestor entităţi accelerându-se la finele anului până la valoarea de 7,4 la sută (faţă de -0,4 la sută în decembrie 2010), atât pe seama componentei în lei, cât şi a celei în valută. În schimb, variaţia anuală a creditelor acordate populaţiei s-a menţinut de-a lungul întregului an în teritoriul negativ, în condiţiile în care, în primele luni ale acestuia, activitatea de creditare a continuat să fie dominată de operaţiunile de restructurare a împrumuturilor; amplitudinea contracţiei s-a atenuat însă (-1,0 la sută în decembrie 2011, faţă de -5,6 la sută în aceeaşi lună a anului precedent), preponderent datorită uşoarei dinamizări a împrumuturilor pentru locuinţe (11,8 la sută, faţă de 10,6 la sută în decembrie 2010), mai ales a celor în valută, asociată derulării etapelor succesive ale programului „Prima casă”. Şi variaţia anuală a celorlalte credite acordate populaţiei[15] (inclusiv a împrumuturilor pentru consum) şi-a redus declinul, dar a rămas în teritoriul negativ (-6,1 la sută, faţă de -10,8 la sută la sfârşitul anului 2010).

[15] Aceste categorii au fost analizate sub forma unui singur indicator, în vederea eliminării efectelor induse de modificarea metodologiei statistice în iunie 2010, în conformitate cu Regulamentul BCE nr. 25/2009 privind bilanţul sectorului instituţii financiare monetare.

Creditul acordat sectorului privat

Creditul acordat populației

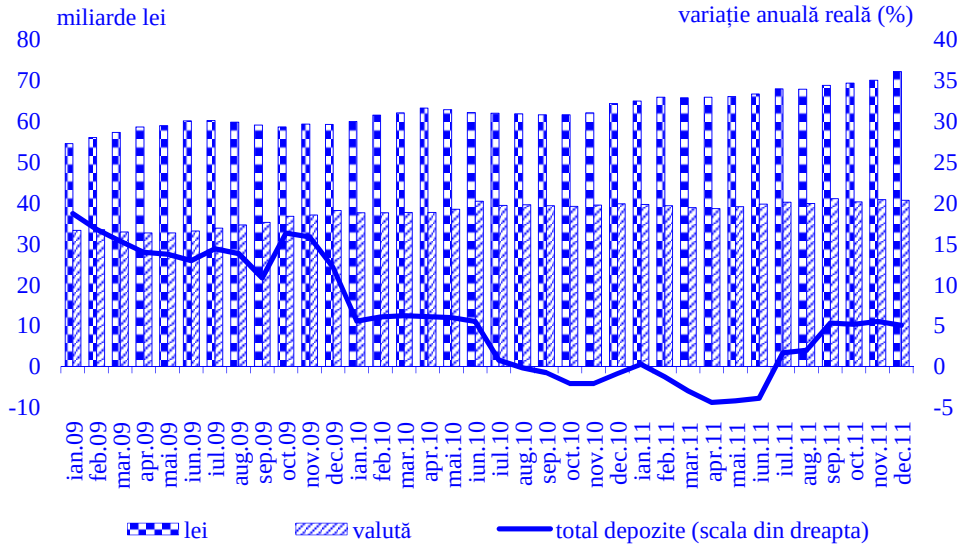

La rândul ei, dinamica anuală a plasamentelor din bănci ale populației s-a aflat pe un trend general descendent în prima parte a anului, situându-se în luna iunie 2011 la un nivel de -3,9 la sută (-0,9 la sută în decembrie 2010). Evoluția s-a corelat cu menținerea, în această perioadă, a valorilor negative ale dinamicii anuale a venitului salarial mediu net, coroborată cu necesitatea satisfacerii serviciului datoriilor acumulate anterior de acest segment. Variația anuală a depozitelor bancare ale populației şi-a reluat ulterior creşterea şi a urcat în luna decembrie 2011 la un nivel de 5,0 la sută, tendința sincronizându-se cu amplificarea dinamicii anuale a veniturilor salariale (inclusiv în condițiile manifestării efectului statistic de bază al măsurilor de reducere a salariilor din sectorul bugetar). Mişcarea a fost susținută de depozitele la termen (sub şi peste 2 ani), al căror comportament a reflectat inclusiv persistența, pe anumite segmente ale populației, a incertitudinii ridicate privind situația financiară şi perspectiva acesteia; şi variația depozitelor ON ale persoanelor fizice s-a majorat, dar a rămas în teritoriul negativ. Pe acest fond, ponderea plasamentelor la termen în totalul depozitelor acestui sector a continuat să se mărească uşor, atingând în ultimele două luni ale anului 2011 cea mai mare valoare din ultimii 6 ani (80,6 la sută, față de 78,8 la sută în decembrie 2010), aceste evoluții sugerând menținerea intensității cererii de bani în scopuri precauționare, respectiv în scopul economisirii/ investirii. La rândul ei, structura pe monede a depozitelor populației a continuat să se amelioreze (ponderea în total a plasamentelor în lei ale acesteia s-a majorat la 63,9 la sută, față de 61,8 la sută la finele anului 2010), preferința pentru plasamentele în moneda națională fiind susținută de nivelurile atractive ale randamentelor asigurate de acestea.

Avansul depozitelor populației (ON şi pe termen de până la doi ani) a contribuit la reluarea majorării dinamicii anuale a masei monetare în sens larg (M3) din a doua parte a anului 2011, aceasta urcând în decembrie la 3,4 la sută, de la -1,0 la sută în decembrie 2010. În schimb, redresarea depozitelor companiilor a fost mult mai lentă, rata de creştere a acestora menținându-se de-a lungul întregului an în teritoriul negativ; evoluția a fost în mare parte consecința relativei amplificări a volumului plăților

externe efectuate de acestea (în condiţiile reînnoirii doar parţiale a unora dintre liniile de credit contractate anterior), precum şi, într-o oarecare măsură, a sporirii volumului de titluri de stat deţinute de companii. Pe acest fond, ponderea în M3 a depozitelor persoanelor fizice s-a majorat uşor[16], cu toate că dinamizarea acestor plasamente a avut loc simultan cu o relativă accentuare a interesului populaţiei pentru alte categorii de instrumente financiare (titluri de stat şi depozite cu scadenţa de peste doi ani), precum şi pentru mijloace de plată lichide (numerar). Din perspectiva contrapartidelor M3, creşterea anuală a acesteia a fost susţinută de evoluţia creditului acordat sectorului privat, precum şi de cea a pasivelor financiare pe termen lung; efecte de sens opus au exercitat scăderea dinamicii anuale a creditului net al administraţiei centrale şi a celei aferente activelor externe nete.

Evoluţia depozitelor populaţiei

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Pe parcursul anului 2011, BNR a continuat să utilizeze în mod flexibil componentele cadrului operaţional al politicii monetare în scopul adecvării gestionării lichidităţii la ansamblul de provocări generate în această perioadă de: (i) persistenţa, în principal în prima parte a anului, a unor disfuncţionalităţi ale mecanismului de transmisie monetară, incluzând implicaţiile implementării legislaţiei privind creditele pentru consumatori adoptate în anul 2010[17] şi ale prevalenţei, pe acest fond, a operaţiunilor de restructurare a creditelor; (ii) producerea unei noi schimbări a semnului poziţiei nete a lichidităţii băncilor, acesta redevenind negativ în a doua parte a anului; (iii) menţinerea volatilităţii ridicate a apetitului global pentru risc, în contextul prelungirii crizei datoriilor suverane din zona euro.

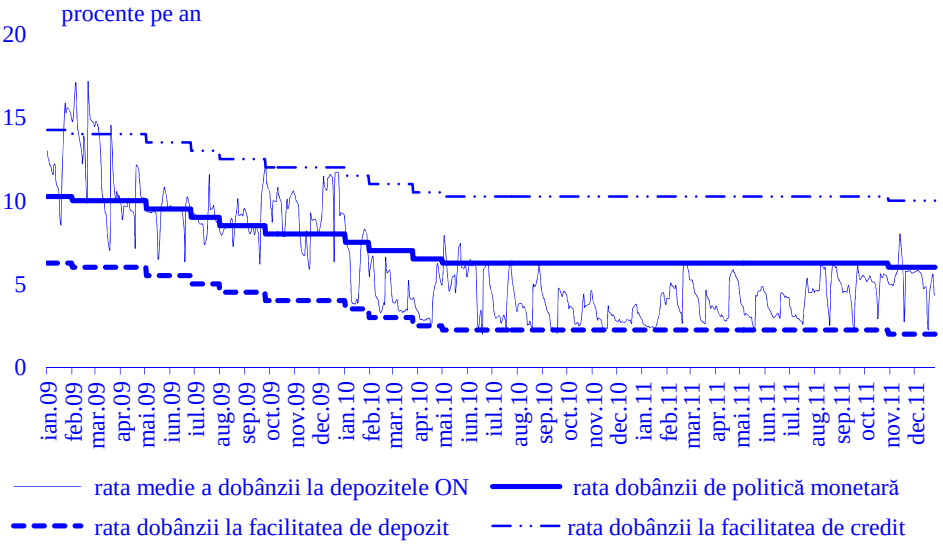
Setul de instrumente ale politicii monetare utilizat de BNR corespunzător cadrului operaţional în vigoare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerinţelor de implementare a politicii monetare, în contextul specific al anului 2011. BNR a continuat însă

[16] Structura M3 continuând astfel să se apropie de cea consemnată în zona euro.

[17] La începutul anului, a intrat în vigoare Legea nr. 288 din 28 decembrie 2010 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori.

să acţioneze în sensul creşterii eficienţei acestuia; astfel, gama activelor eligibile pentru operaţiunile de piaţă monetară şi pentru facilitatea de creditare oferită de banca centrală a fost extinsă prin includerea în această categorie a obligaţiunilor denominate în euro, emise de România pe piaţa externă şi, respectiv, a obligaţiunilor denominate în lei, emise de instituţiile financiare internaţionale, ambele depozitate în sistemul Euroclear[18].

Ratele dobânzilor pe piaţa monetară interbancară

Adecvarea condiţiilor monetare reale în sens larg din perspectiva obiectivului politicii monetare s-a realizat prin intermediul politicii ratei dobânzii, susţinută de gestionarea adecvată a lichidităţii de către banca centrală; în cadrul celei din urmă, rolul principal au continuat să-l deţină operaţiunile de piaţă monetară, facilităţile oferite de BNR şi mecanismul rezervelor minime obligatorii.

Caracteristicile acestui mecanism au fost menţinute neschimbate în cazul componentei ce vizează pasivele în lei ale instituţiilor de credit, rata RMO aplicabilă acestora fiind păstrată pe parcursul anului la nivelul de 15 la sută. În schimb, rata RMO aferentă pasivelor în valută cu scadenţă reziduală de sub doi ani ale instituţiilor de credit a fost redusă de la 25 la sută la 20 la sută[19], începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011. Măsura a fost adoptată în şedinţa din data de 31 martie a Consiliului de administraţie al BNR şi a avut drept scop creşterea flexibilităţii utilizării de către bănci a lichidităţii în valută, precum şi continuarea armonizării mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE. Concomitent, autoritatea monetară a iniţiat analizele pentru adoptarea unor măsuri prudenţiale destinate limitării creşterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejaţi faţă de riscul valutar; acestea s-au concretizat în adoptarea de către Consiliul de administraţie al BNR, în data de 28 octombrie 2011, a Regulamentului privind creditele destinate persoanelor fizice. Prevederile acestuia – aliniate principiilor general acceptate la nivelul UE privind creditarea în valută şi reflectate în recomandările Comitetului

[18] Măsura a intrat în vigoare în data de 3 octombrie 2011.

[19] Reducerea ratei s-a aplicat şi pasivelor în valută cu scadenţă mai mare de doi ani care prevăd clauze de rambursare, transferare, retragere anticipată.

European pentru Risc Sistemic[20] – impun creditorilor definirea unor criterii mai exigente pentru acordarea creditului de consum în valută, neafectând însă, comparativ cu condiţiile prevalente la momentul respectiv, accesul la creditele în valută pentru care atât destinaţia, cât şi garanţiile sunt de natură imobiliară; de asemenea, noua reglementare vizează îmbunătăţirea mecanismului de informare şi avertizare a clienţilor cu privire la riscurile aferente împrumuturilor în valută şi la consecinţele materializării riscurilor valutar şi de dobândă.

Maniera de gestionare a lichidităţii de către BNR a continuat să fie adaptată la particularităţile condiţiilor lichidităţii din sistemul bancar şi la cele de funcţionare a diferitelor segmente ale pieţei financiare interne. Astfel, în contextul accentuării în ultima parte a anului 2010 a corecţiei descendente a ratelor excesiv de înalte ale dobânzilor la creditele şi depozitele în lei ale clienţilor nebancari, gestionarea lichidităţii de către banca centrală a fost adecvată în trimestrul I 2011 din perspectiva susţinerii revenirii ratelor dobânzilor pieţei monetare interbancare în apropierea ratei dobânzii de politică monetară, de la valorile tot mai scăzute pe care acestea le atinseseră în intervalul decembrie 2010 – ianuarie 2011[21]. Întrucât în acest interval poziţia netă a lichidităţii băncilor a consemnat frecvente, dar relativ modeste, schimbări de semn – asociate amplificării volatilităţii factorilor autonomi ai lichidităţii –, banca centrală a acţionat alternativ din poziţia de debitor, respectiv creditor al sistemului bancar. În cea mai mare parte a trimestrului I 2011, operaţiunile de politică monetară au fost însă destinate drenării excedentului de lichiditate al băncilor (prin intermediul facilităţii de depozit, precum şi printr-o operaţiune de atragere de depozite cu scadenţa de o săptămână, la rată fixă de dobândă, în cadrul căreia ofertele băncilor au fost adjudecate în limita volumului anunţat); doar spre finele lunii februarie şi în primele zile ale lunii martie banca centrală a furnizat lichiditate sistemului bancar, efectuând operaţiuni *repo* cu scadenţa de o săptămână (acestea au fost derulate prin licitaţii la rată fixă de dobândă – rata dobânzii de politică monetară –, în cadrul cărora ofertele băncilor au fost acceptate integral). Pe fondul relativei creşteri a restrictivităţii condiţiilor lichidităţii, în a doua parte a trimestrului I ratele medii ale dobânzilor pe termen scurt de pe piaţa monetară interbancară, dar şi cotaţiile medii ROBOR 1-3M s-au majorat, poziţionându-se la valori apropiate de rata dobânzii de politică monetară; în acelaşi timp însă, cotaţiile medii aferente maturităţilor aflate spre limita superioară a spectrului de scadenţe al pieţei monetare (ROBOR 6-12M) şi-au redus ecartul pozitiv pe care îl consemnau faţă de aceasta.

Pe parcursul trimestrului următor, gestionarea lichidităţii de către banca centrală s-a realizat într-un context caracterizat prin reamplificarea excedentului net de lichiditate din sistemul bancar – datorată în principal injecţiilor de rezerve cu caracter autonom generate de utilizarea sumelor în valută deţinute de Trezorerie în contul deschis la banca centrală – şi prin revenirea randamentelor pieţei monetare interbancare pe un trend descendent. În acelaşi timp însă, ratele medii ale dobânzilor la creditele noi au consemnat mişcări minore în ambele sensuri, comportamentul lor reflectând, cel mai probabil, efectele prelungirii operaţiunilor de restructurare a creditelor, precum

[20] Publicate în data de 21 septembrie 2011.

[21] În cazul cotaţiilor ROBOR 1-12M, evoluţia descendentă a reflectat ajustarea primei de risc, inclusiv în contextul atenuării sensibile a incertitudinilor ce planaseră asupra procesului de consolidare fiscală până către finele anului 2010.

şi posibilele modificări de preferinţă a băncilor (privind inclusiv dimensionarea marjelor de dobândă) asociate noului cadru de reglementare a contractelor de credit pentru consumatori. Pe deasupra, în prima parte a intervalului moneda naţională şi-a accentuat aprecierea faţă de euro, ca urmare a creşterii intrărilor de capital volatil, indusă de îmbunătăţirea percepţiei investitorilor financiari nerezidenţi asupra economiei româneşti. În aceste condiţii, drenarea excedentului de lichiditate din piaţă s-a realizat exclusiv prin intermediul facilităţii de depozit; totodată, în condiţiile formării episodice a unor deficite de rezerve, banca centrală a furnizat lichiditate instituţiilor de credit prin operaţiuni *repo*, organizate prin licitaţie, cu scadenţe de 3-5 zile.

Poziţia netă a lichidităţii băncilor a redevenit negativă în luna august, în principal datorită absorbţiilor efectuate de factorii autonomi ai lichidităţii – majorarea numerarului în afara BNR, dar mai ales de creşterea soldului contului în lei al Trezoreriei (pe seama sporirii sezoniere a plăţilor către buget ale agenţilor economici), coroborată cu scăderea foarte lentă consemnată ulterior de acesta; un determinant suplimentar al schimbării l-a constituit creşterea nivelului prevăzut al RMO, decurgând din amplificarea bazei specifice de calcul. În acest context, maniera de gestionare a lichidităţii de către BNR a trebuit readecvată din perspectiva satisfacerii cererii de lichiditate a instituţiilor de credit – destinată în principal acoperirii nivelului prevăzut al RMO; furnizarea de lichiditate s-a realizat prin intermediul operaţiunilor *repo* cu scadenţa de o săptămână, efectuate prin licitaţii la rată fixă a dobânzii, în cadrul cărora ofertele băncilor au fost acceptate integral. Dată fiind creşterea inerentă a incertitudinii băncilor privind evoluţia în perioada imediat următoare a condiţiilor lichidităţii, posibil alimentată şi de tensionarea în acest interval a pieţelor financiare internaţionale în contextul reaccentuării crizei datoriilor suverane din zona euro, curba randamentelor pieţei monetare interbancare a glisat însă pe un palier mai înalt; ajustarea ascendentă a fost mai pronunţată în cazul cotaţiilor pe termen scurt – recunoscute a fi mai sensibile la fluctuaţiile lichidităţii.

Creşterea ulterioară a probabilităţii menţinerii sau chiar a amplificării în perspectivă apropiată a poziţiei nete negative a lichidităţii băncilor a determinat BNR să sporească predictibilitatea operaţiunilor destinate furnizării de lichiditate prin standardizarea frecvenţei acestora, începând cu data de 17 octombrie licitaţiile *repo* fiind organizate săptămânal (în ziua de luni); această modificare a cadrului operaţional a avut ca scop reducerea incertitudinii privind evoluţia în perspectivă a condiţiilor lichidităţii – de natură să limiteze fluctuaţiile cotaţiilor pieţei monetare relevante pentru stabilirea ratelor dobânzilor la creditele şi depozitele agenţilor economici şi să prevină o ajustare ascendentă semnificativă a marjelor de dobândă.

Pe acest fond, reluarea de către BNR a ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară a avut ca efect revenirea pe un trend descendent a ratelor dobânzilor pieţei monetare interbancare, inclusiv a cotaţiilor ROBOR 1-12M, ajustarea acestora – întreruptă doar temporar, la jumătatea lunii noiembrie, de o creştere episodică ce s-a corectat integral pe parcursul următoarelor săptămâni – accentuându-se sensibil spre finele anului şi creând astfel premisele coborârii, în perioada următoare, a ratelor dobânzilor la creditele şi depozitele clienţilor nebancari.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR, a cărei implementare se va realiza în continuare în contextul strategiei de ţintire directă a inflaţiei, va rămâne ferm orientată în direcţia atingerii ţintelor de inflaţie stabilite de BNR împreună cu guvernul, implicit a asigurării stabilităţii preţurilor pe termen mediu, reprezentând principala contribuţie pe care politica monetară o poate aduce la realizarea unei creşteri economice sustenabile; pe orizontul mai îndepărtat de timp, politica băncii centrale va urmări reducerea durabilă a ratei anuale a inflaţiei spre niveluri compatibile cu definiţia cantitativă a stabilităţii preţurilor adoptată de BCE. Din această perspectivă, un sprijin consistent este de aşteptat să-l ofere adoptarea începând cu anul 2013 a unei ţinte staţionare multianuale de inflaţie, situată la nivelul de 2,5 la sută ±1 punct procentual; această decizie a fost luată de Consiliul de administraţie al BNR la finele anului 2010, concomitent cu decizia de menţinere a ţintei anuale pentru 2012 la nivelul celei din anul 2011, respectiv la 3 la sută ±1 punct procentual. Trecerea la o ţintă staţionară de inflaţie reprezintă o schimbare benefică, dar şi ambiţioasă adusă strategiei de ţintire a inflaţiei, cu avantajul ancorării anticipaţiilor inflaţioniste, şi care urmează etapei ţintelor anuale gradual descrescătoare[22] de inflaţie stabilite şi anunţate pe un orizont temporal de câte doi ani, ce a caracterizat această strategie de la adoptarea ei.

O premisă favorabilă pentru îndeplinirea obiectivelor urmărite de banca centrală o constituie atingerea ţintei de inflaţie a anului 2011 – având capacitatea de a potenţa ancorarea aşteptărilor de inflaţie la niveluri scăzute –, precum şi continuarea în ritm alert a dezinflaţiei în primele luni ale anului 2012, implicând coborârea ratei anuale a inflaţiei la valori situate sub punctul central al ţintei stabilite pentru acest an, respectiv la niveluri minime din punct de vedere istoric[23]. Evoluţia a fost susţinută în principal de creşterea valorii negative a dinamicii anuale a preţurilor volatile şi de decelerarea inflaţiei de bază (CORE2 ajustat), care a reflectat, cu precădere, persistenţa deficitului amplu de cerere agregată, precum şi continuarea ajustării descendente, deşi uşor mai lentă, a anticipaţiilor inflaţioniste, în contextul menţinerii conduitei prudente a politicii monetare. O premisă complementară o reprezintă consolidarea în această perioadă a perspectivei menţinerii ratei anuale a inflaţiei în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctelor centrale ale ţintelor de inflaţie de-a lungul întregului orizont relevant pentru politica monetară, în condiţiile continuării ameliorării comportamentului previzionat al inflaţiei de bază, ca efect al ajustării descendente consemnate în perioada recentă de aşteptările inflaţioniste, dar mai ales al relativei intensificări a presiunilor dezinflaţioniste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată.

Ca reacţie la acest context, BNR a prelungit în lunile februarie şi martie 2012 ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, aceasta fiind redusă în doi paşi consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută. Continuarea implicită a ajustării graduale a condiţiilor monetare reale în sens larg,

[22] Ţintele anuale de inflaţie au fost coborâte de la 7,5 la sută ±1 punct procentual în 2005 la 3,0 la sută ±1 punct procentual în 2011; ţintele anuale de inflaţie pentru anul 2010 şi anul 2012 au fost menţinute la nivelul celor din anii precedenţi, de 3,5 la sută ±1 punct procentual, respectiv 3 la sută ±1 punct procentual.

[23] Rata anuală a inflaţiei a coborât în luna martie 2012 la nivelul de 2,4 la sută.

iniţiată spre finele anului anterior de banca centrală, era de natură să ancoreze eficace aşteptările inflaţioniste pe orizontul proiecţiei, inclusiv din perspectiva anticipatei creşteri temporare a ratei anuale a inflaţiei în trimestrul III 2012 spre valori apropiate de limita superioară a intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei, datorată unui efect de bază nefavorabil.

Totodată, Consiliul de administraţie al BNR a decis să continue adaptarea mecanismului RMO la condiţiile macroeconomice şi financiare interne curente şi viitoare – puternic influenţate de evoluţiile mediului extern –, atenuând restrictivitatea acestuia prin eliminarea constrângerii pe care cadrul legislativ specific o exercita asupra prelungirii scadenţei iniţiale a pasivelor instituţiilor de credit[24]. Măsura a reprezentat, în acelaşi timp, o nouă etapă a procesului de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE. Concomitent, autoritatea monetară a extins gama activelor eligibile pentru operaţiunile de politică monetară, prin includerea obligaţiunilor denominate în dolari SUA emise de România pe piaţa externă[25].

BNR a fost nevoită însă să întrerupă în luna mai 2012 trendul descendent al ratei dobânzii-cheie, dată fiind relativa creştere, posibil temporară, a riscurilor la adresa perspectivei pe termen scurt a inflaţiei. Acestea erau corelate cu modificările aşteptărilor privind creşterea economică pe plan internaţional şi efectele exercitate asupra economiilor Europei Centrale şi de Est de începerea procesului de reducere a expunerilor de către unele instituţii de credit din UE (în contextul evoluţiei crizei datoriilor suverane şi al sporirii eforturilor de îndeplinire a cerinţelor noilor reglementări bancare), care, conjugate cu evoluţiile interne, puteau amplifica volatilitatea mişcărilor de capital. Considerând că existenţa acestor riscuri şi incertitudini impune păstrarea unei atitudini prudente a ansamblului condiţiilor monetare în vederea ancorării eficace a anticipaţiilor, implicit a asigurării stabilităţii preţurilor pe termen mediu, Consiliul de administraţie al BNR a decis să menţină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută.

În condiţiile în care în perioada următoare imperativul major al autorităţii monetare rămâne ancorarea cât mai solidă a anticipaţiilor inflaţioniste în scopul consolidării ratei inflaţiei la niveluri compatibile cu ţinta staţionară multianuală de inflaţie, implicit cu definiţia de stabilitate a preţurilor în economia românească, iar riscurile la adresa acestora continuă să fie semnificative[26], politica monetară îşi va păstra caracterul prudent. Prin urmare, atât pe termen scurt, cât şi pe orizontul mai îndepărtat de timp, calibrarea ritmului şi dimensiunii eventualelor ajustări ale ratei dobânzii BNR şi ale parametrilor instrumentelor politicii monetare, în contextul adecvării condiţiilor monetare în sens larg, va fi corelată în principal cu intensitatea manifestării presiunilor

[24] Regulamentul nr. 6/2002 privind RMO a fost modificat prin abrogarea prevederii conform căreia determinarea scadenţei reziduale a elementelor de pasiv incluse în baza de calcul a RMO avea în vedere doar scadenţa iniţial stabilită a acestora, fără a fi luate în calcul prelungirile/reînnoirile ulterioare. Măsura a intrat în vigoare începând din 24 februarie 2012.

[25] Măsura a intrat în vigoare începând din 1 martie 2012.

[26] Principalele riscuri decurg din reescaladarea recentă a crizei datoriilor suverane şi din incertitudinile privind perspectiva acesteia (având implicaţii asupra comportamentului cursului de schimb, a accesibilităţii şi costurilor finanţării externe, precum şi a ritmului redresării economiei naţionale), din eventuala persistenţă a tensiunilor geopolitice din anumite regiuni ale lumii (afectând preţul petrolului), precum şi din perspectiva creşterii pe termen mediu a frecvenţei şi amplitudinii ajustărilor de preţuri administrate.

dezinflaţioniste ale deficitului de cerere agregată – care, deşi în îngustare treptată, se anticipează a se menţine la valori semnificative în următoarea perioadă –, precum şi cu comportamentul anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu.

Un rol major în fundamentarea deciziilor de politică monetară îl vor deţine în continuare configuraţia balanţei riscurilor asociate prognozei inflaţiei, precum şi probabilitatea de materializare ce le este atribuită; din această perspectivă, BNR va monitoriza cu atenţie evoluţiile de pe pieţele financiare externe, tendinţele preţurilor internaţionale ale materiilor prime (inclusiv energetice), etapele procesului de ajustare a preţurilor administrate anticipat a se derula pe parcursul următorilor ani, precum şi dinamica salariilor în diferite sectoare ale economiei, implicit gradul de corelare a acesteia cu evoluţia productivităţii muncii. Totodată, repere importante ale deciziilor vor continua să le constituie evoluţia şi caracteristicile activităţii de creditare a sectorului privat al economiei, precum şi cele ale comportamentului de economisire/ investire al agenţilor economici.

În acelaşi timp, BNR va continua să utilizeze flexibil componentele cadrului operaţional al politicii monetare şi să adapteze caracteristicile acestuia din perspectiva ameliorării transmisiei monetare, implicit a revigorării sustenabile a activităţii de creditare. Este de aşteptat ca o asemenea evoluţie să fie susţinută şi de efectele suplimentare de erodare a potenţialului de creştere a împrumuturilor în valută pe care le vor exercita continuarea reducerii treptate a diferenţialului ratei dobânzii faţă de pieţele externe, precum şi măsurile prudenţiale destinate limitării creşterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejaţi faţă de riscul valutar implementate în prima parte a anului 2012. Redresarea creditării va continua însă să depindă, în bună măsură, atât de refacerea cererii de credite a sectorului privat – strâns legată de ameliorarea încrederii şi a aşteptărilor acestuia privind perspectiva economiei româneşti –, cât şi de atenuarea preocupării băncilor pentru efectele unei eventuale restrângeri de durată a accesului la finanţarea externă, pe fondul posibilei intensificări a dezintermedierii şi a eforturilor de capitalizare a instituţiilor de credit din zona euro.

Viabilitatea şi eficacitatea unei asemenea configurări a politicii monetare rămân însă condiţionate în perioada următoare de continuarea implementării ferme a măsurilor de consolidare fiscală şi a reformelor structurale, concomitent cu intensificarea eforturilor de atragere a fondurilor europene, corespunzător angajamentelor asumate în cadrul acordurilor convenite cu UE, FMI şi alte instituţii financiare internaţionale, acestea fiind esenţiale pentru prevenirea creşterii primei de risc suveran, implicit pentru consolidarea inflaţiei la niveluri scăzute şi redresarea pe baze sustenabile a economiei româneşti.

Capitolul II. Stabilitatea financiară

Banca Națională deține rolul determinant în menținerea stabilității financiare, derivat din calitatea sa de autoritate monetară şi de supraveghere (pentru instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată şi sistemele de plăți şi de decontare) şi susținut de structura sistemului financiar românesc, dominat de componenta bancară (instituțiile de credit dețin aproximativ 84 la sută din activele nete ale sistemului financiar). Responsabilitățile statutare ale băncii centrale privind stabilitatea financiară sunt echivalente mandatului macroprudențial. Politica macroprudențială a BNR are ca obiectiv principal menținerea stabilității sistemului financiar în ansamblu, analizele realizate la nivelul băncii centrale, în departamentele de specialitate, urmărind evaluarea şi monitorizarea riscului sistemic. Analizele de identificare a riscurilor şi vulnerabilităților sistemului financiar vizează toate componentele acestuia (piețe, instituții, infrastructuri), precum şi interconexiunile dintre elementele respective, interacțiunile dintre sistemul financiar şi economia reală şi, nu în ultimul rând, evoluția continuă a piețelor şi inovația în cadrul sistemului financiar.

Banca centrală a acționat ca autoritate macroprudențială atât în perioada premergătoare aderării României la Uniunea Europeană, cât şi ulterior, însă dintr-o perspectivă uşor schimbată. În intervalul 2004-2006, BNR a utilizat succesiv diferite instrumente macroprudențiale pentru contracararea expansiunii nesustenabile a creditării în România, în special a celei în valută, pentru evitarea îndatorării excesive a persoanelor fizice sau pentru asigurarea unui raport adecvat între credite şi valoarea garanției. Deşi au produs efecte notabile pe termen scurt, măsurile macroprudențiale şi-au pierdut treptat din eficacitate, mai ales în contextul integrării financiare a sistemului românesc ulterior aderării la UE. În prezent, măsurile întreprinse de BNR sunt în consens cu reglementările prudențiale adoptate în cadrul Uniunii Europene. Creşterea eficacității măsurilor macroprudențiale la nivel național presupune continuarea armonizării legislative în Uniunea Europeană, asigurându-se astfel evitarea arbitrajului de reglementare.

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Contextul macroeconomic

Cadrul macroeconomic internațional a continuat să se mențină dificil în anul 2011, reprezentând, prin canalul contagiunii, una dintre principalele provocări la adresa stabilității financiare în România. Factorii de risc vizează încetinirea ritmului de creştere a economiilor dezvoltate partenere, accentuarea crizei datoriilor suverane la nivelul țărilor din zona euro şi procesul de dezintermediere. Efectele acestor factori de risc se pot răsfrânge asupra creşterii economiei româneşti, asupra accesibilității şi costului finanțării sectorului privat şi guvernamental şi asupra calității activelor bancare.

Riscurile la adresa stabilității financiare la nivelul UE au crescut în special în a doua parte a anului 2011, pe seama interconexiunilor generate de criza datoriilor suverane.

În consecință, reacția autorităților din UE s-a intensificat la sfârşitul anului 2011 şi începutul anului 2012. În decembrie 2011 a intrat în vigoare un nou cadru de monitorizare şi prevenire a dezechilibrelor macroeconomice, care se axează pe două componente – supravegherea fiscală şi cea macroeconomică –, asigurând consolidarea Pactului de stabilitate şi creştere. La începutul anului 2012 a fost semnat Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanța în cadrul UEM (Compact fiscal), care prevede măsuri de consolidare fiscală şi coordonare a politicilor economice la nivel european. BCE a continuat să furnizeze lichiditatea necesară băncilor din sistem (extinzând maturitatea operațiunilor de refinanțare la trei ani), la un cost mai mic (rata dobânzii de politică monetară a fost redusă la sfârşitul anului 2011 la 1 la sută).

Autoritățile române au implementat măsuri susținute în vederea menținerii echilibrelor macroeconomice şi a stabilității financiare. Piețele internaționale au validat aceste eforturi, fluxurile de capital păstrându-şi un caracter ordonat în ceea ce priveşte dinamica, iar percepția riscului față de România s-a situat la niveluri asemănătoare țărilor din regiune. În luna iulie 2011, agenția de *rating* Fitch a decis îmbunătățirea calificativului de credit acordat României de la BB+ la BBB-, corespunzător categoriei de risc investițional redus. Accesul țării noastre la surse de finanțare de pe piețele internaționale s-a menținut inclusiv în perioadele în care investitorii au manifestat aversiune la risc, România atrăgând obligațiuni pe termen mediu în valoare de 1,5 miliarde euro (iunie 2011).

Principalele vulnerabilități externe ale economiei româneşti s-au temperat considerabil față de momentul declanşării crizei. Deficitul de cont curent s-a menținut la un nivel moderat şi sustenabil (4,4 la sută din PIB în anul 2011), însă datoria externă pe termen scurt (DETS) continuă să rămână o provocare la adresa stabilității financiare. La 31 decembrie 2011, ponderea DETS în total datorie externă a crescut la 23 la sută (de la 21 la sută la sfârşitul anului 2010). Riscurile generate de consolidarea poziției deținute de DETS sunt estompate de: (i) creşterea datoriei externe pentru companiile nefinanciare, care s-a realizat pe segmentul creditelor mamă-fiică; (ii) gradul de reînnoire ridicat al DETS (peste 80 la sută din stocul DETS existent la 31 decembrie 2011 au fost realizate de companii care au înregistrat intrări superioare ieşirilor de fluxuri aferente DETS), iar (iii) rezervele valutare administrate de banca centrală, care pot acoperi într-o măsură confortabilă eventuale nereînnoiri ale DETS.

Monitorizarea riscurilor manifestate la nivel internațional şi a căilor de contagiune către sectorul bancar şi real românesc constituie o preocupare permanentă a Băncii Naționale a României. În acest scop, vulnerabilitățile instituțiilor de credit cu capital străin provenind din țările afectate de criza datoriilor suverane sunt evaluate din perspectivă prudențială. În anul 2011 şi în trimestrul I 2012, aceste instituții de credit au îndeplinit cerințele reglementate, înregistrând un nivel al solvabilității şi al indicatorului de lichiditate peste media din sistem şi un nivel al calității portofoliului similar mediei pe sistem. Capacitatea acestor instituții de credit de a face față unor şocuri macroeconomice s-a menținut în general ridicată sub aspectul adecvării capitalului, principala provocare constând în impactul asupra poziției de lichiditate. Din perspectivă macroprudențială, menținerea unor niveluri adecvate ale lichidității (facilitate de existența unor portofolii semnificative de active eligibile pentru operațiunile de refinanțare ale BNR) şi ale solvabilității constituie o necesitate

pentru gestionarea corespunzătoare a riscurilor aferente unor eventuale şocuri de lichiditate externă.

Stabilitatea financiară în România a rămas robustă în anul 2011 şi trimestrul I 2012, în pofida unor provocări în creştere. Riscurile la adresa sectorului bancar au fost contracarate de către instituţiile de credit prin eforturi proprii întreprinse în contextul activităţii desfăşurate de către Banca Naţională a României în privinţa reglementării prudenţiale, a supravegherii şi a gestionării adecvate a riscurilor din sistem, eforturi concretizate în consolidarea nivelurilor de solvabilitate, provizionare şi lichiditate. Instituţiile de credit au înregistrat un nivel adecvat de capitalizare pentru acoperirea riscului de credit, raportul de solvabilitate menţinându-se în proximitatea valorii de 15 la sută, pe parcursul întregii perioade. Comparativ cu finele anului 2010, gradul de acoperire cu provizioane al expunerii brute aferente creditelor clasificate în categoria „pierdere", cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile şi/sau pentru care au fost iniţiate proceduri judiciare, s-a îmbunătăţit, ajungând la 97,8 la sută la 31 decembrie 2011 şi la 99,2 la sută la sfârşitul trimestrului I 2012.

În perioada analizată s-a înregistrat o majorare a riscului de credit pentru toate tipurile de debitori. Categoria cea mai afectată a fost cea a întreprinderilor mici şi mijlocii, rata creditelor neperformante[1] consemnând atât dinamica cea mai alertă, cât şi nivelul cel mai înalt (18,8 la sută la 31 decembrie 2011 şi 20,9 la sută la 31 martie 2012). Riscul de credit a crescut şi pe segmentul populaţiei, însă într-un ritm mai lent (până la 8,2 la sută la 31 decembrie 2011 şi, respectiv, 9,0 la sută la 31 martie 2012). Sectorul corporaţiilor a înregistrat o rată a creditelor neperformante de 3,7 la sută atât la finele anului 2011, cât şi la 31 martie 2012.

Gestionarea adecvată a condiţiilor de creditare, astfel încât dinamica acestora să aibă loc ordonat, reprezintă una dintre provocările importante la adresa stabilităţii financiare în perioada următoare. Comparativ cu sfârşitul anului 2010, gradul de intermediere financiară (calculat ca pondere în PIB a creditului acordat sectorului privat) s-a redus până la 38,6 la sută la 31 decembrie 2011 (-1,5 puncte procentuale), segmentul de creditare cel mai afectat fiind „populaţia". Standardele şi termenii creditării bancare s-au relaxat uşor în prima parte a anului 2011, dar s-au înăsprit în semestrul II 2011 şi în primul trimestru al anului 2012, pe fondul creşterii costurilor de finanţare. Cererea de credit a fost modestă (în creştere în prima parte anului 2011, dar în scădere începând cu ultimul trimestru din 2011), pe fondul unei relansări economice treptate şi al unor evoluţii internaţionale ce comportă incertitudini şi riscuri semnificative. Promovarea creditării trebuie să urmeze însă principii sustenabile ce vizează echilibrarea finanţărilor noi din punct de vedere al structurii pe monede şi evitarea evicţiunii pe termen mediu a creditelor destinate sectorului privat.

Structura pe destinaţii a creditării companiilor s-a îmbunătăţit în anul 2011, contribuind la modificarea structurală a profilului de creştere economică a României. Creditarea (internă şi externă) s-a orientat în special către firmele din sectorul „bunuri comercializabile", finanţarea acestora fiind superioară celei aferente firmelor din sectorul „bunuri necomercializabile" (majorare de 6,8 la sută, faţă de

[1] Calculată ca pondere a creditelor aferente debitorilor care înregistrează restanţe mai mari de 90 de zile (cu contaminare la nivel de debitor) în total credite acordate.

2,1 la sută). Ritmul de creştere a finanţării companiilor de dimensiuni mari a fost mai alert decât cel aferent IMM, dar acest din urmă segment deţine majoritatea covârşitoare a creditului intern şi extern (70 la sută la 31 decembrie 2011). Evoluţia finanţării IMM a fost asimetrică, în sensul că numai un număr mic de IMM au beneficiat de creşteri ale finanţării. Analiza structurii pe destinaţii a creditelor contractate de populaţie (de la bănci şi IFN) în anul 2011 şi în trimestrul I 2012 relevă menţinerea poziţiei dominante a creditelor garantate cu ipoteci. Pe fondul cererii solvabile modeste a sectorului neguvernamental şi al prociclicităţii standardelor de creditare, expunerea băncilor pe sectorul guvernamental a crescut de la 22,7 la sută din creditul intern la 31 decembrie 2010 până la 24,1 la sută la finele anului 2011 şi 26,5 la sută în aprilie 2012.

Îndatorarea în valută reprezintă o vulnerabilitate importantă în cazul companiilor nefinanciare şi al populaţiei. Creditarea în valută s-a extins într-un ritm mai alert decât cea în monedă naţională, reflectându-se în adâncirea decalajului dintre activele şi pasivele în monedă străină. Riscul de credit aferent portofoliului în valută a crescut mai rapid decât în cazul creditării în lei, dinamica volumului de credite neperformante în valută fiind mai accelerată decât cea în lei, atât în cazul finanţării companiilor, cât şi a populaţiei. BNR monitorizează cu atenţie evoluţia creditării în valută, adoptând măsuri suplimentare pentru ca acordarea creditelor în monedă străină să se realizeze printr-o gestionare corespunzătoare a riscurilor aferente debitorilor neacoperiţi la riscul valutar. Măsurile implementate sunt în linie cu recomandările Comitetului European pentru Risc Sistemic privind adoptarea la nivel naţional a unor măsuri macroprudenţiale de temperare a riscurilor provenite din creditarea în valută.

Principalele riscuri generate de companii la adresa stabilităţii financiare – capacitatea redusă de onorare a serviciului datoriei şi disciplina de plată laxă între parteneri – s-au menţinut pe parcursul perioadei analizate, dar au scăzut în intensitate. Pe segmentul companiilor nefinanciare, volumul creditelor neperformante a continuat să se extindă, însă într-un ritm mai lent (cu 29 la sută în anul 2011 faţă de 109 la sută în anul 2010; la 31 martie 2012, dinamica anuală a fost de 44 la sută, comparativ cu 56 la sută în perioada corespunzătoare a anului anterior). Reluarea procesului de creditare şi consolidarea creşterii economice vor tempera constrângerile de lichiditate ale firmelor, conducând la o mai bună onorare a obligaţiilor financiare.

Gradul ridicat de îndatorare şi poziţia valutară scurtă importantă – principalele vulnerabilităţi ale sectorului populaţiei – şi-au temperat evoluţiile negative în anul 2011 şi în trimestrul I 2012, dar se menţin la un nivel care reclamă, pe termen scurt, o monitorizare atentă şi eventuale măsuri suplimentare de remediere. Pe termen mediu sunt necesare eforturi atât din partea sectorului bancar, cât şi a autorităţilor, în vederea îmbunătăţirii gradului de cultură financiară a populaţiei, precum şi a schimbării modelului de desfăşurare a activităţii bancare, cu accent mai puternic pe creditarea sectorului companiilor din mediul privat.

Evoluţii în sistemul financiar

Modificările apărute la nivelul acţionariatului instituţiilor de credit pe parcursul anului 2011 şi în trimestrul I 2012 nu au produs mutaţii majore în structura sectorului bancar românesc. Ca urmare a achiziţionării sucursalei Anglo-Romanian Bank de

către BCR, numărul instituțiilor de credit s-a redus la 41. Băncile cu capital majoritar străin şi-au diminuat uşor cota de piață în activul agregat până la 83 la sută la 31 decembrie 2011 şi 82,5 la sută la finele trimestrului I 2012, în principal pe seama vânzărilor de active imobilizate şi neperformante. Sub aspectul ponderii în activul agregat, băncile cu capital austriac continuă să dețină poziția majoritară, cu o cotă de piață de circa 38 la sută. Grupa băncilor cu capital grecesc, în scădere până la 13,0 la sută la 31 martie 2012 (13,3 la sută la finele anului 2011), a consemnat o repoziționare în cadrul sectorului bancar, ca efect al restrângerii bazei locale de depozite, în contextul percepției negative a unor deponenți induse de evenimentele din Grecia, fiind surclasată pentru prima dată de băncile cu capital românesc şi francez, care dețineau la 31 martie 2012 o cotă de 17,5 la sută şi respectiv 13,1 la sută.

Gradul de intermediere financiară măsurat ca pondere a activelor bancare nete în PIB (61 la sută la 31 decembrie 2011) a rămas sensibil sub media europeană, cu un nivel uşor mai scăzut comparativ cu cel din anul 2010. Gradul de concentrare a sistemului bancar românesc (reflectat prin ponderea deținută de primele cinci bănci după volumul activelor) a crescut uşor, până la valoarea de 54,2 la sută la 31 martie 2012 (54,6 la sută la finele anului 2011). O evoluție similară s-a manifestat şi în privința creditelor şi a depozitelor deținute de primele cinci bănci în total sistem bancar, care au atins, la 31 martie 2012, 53,1 la sută, respectiv 54,5 la sută (nivelurile corespunzătoare la 31 decembrie 2011 au fost de 52,3 la sută şi, respectiv, 58,0 la sută).

În anul 2011, bilanțul agregat al sistemului bancar românesc s-a plasat în continuare pe trend descrescător (-1,1 la sută, la valoare brută, variație în termeni reali), principalele modificări în structura activului constând în: (i) menținerea traiectoriei descendente a creanțelor față de banca centrală, mult mai atenuată însă comparativ cu anul 2010; (ii) temperarea ritmului de creştere aferent expunerii față de sectorul guvernamental, inclusiv ca efect al reducerii randamentelor la titlurile de stat; (iii) reluarea activității de creditare începând cu luna septembrie, după doi ani consecutivi de restrângere.

În primul trimestru al anului 2012, dinamica anuală reală a activelor bancare a reintrat în teritoriu pozitiv (+3,9 la sută), evoluție datorată intensificării ritmului de creştere aferent atât creditului guvernamental (+29,5 la sută), cât şi creanțelor asupra sectorului privat (+7,4 la sută). Accentuarea ritmului anual negativ al soldului plasamentelor la banca centrală (până la -12,1 la sută) a fost atribuită, în mare parte, modificării operate de BNR asupra mecanismului rezervelor minime obligatorii, în procesul de armonizare cu standardele în materie ale BCE. Cu toate acestea, rezervele de lichiditate păstrate de instituțiile de credit la banca centrală continuă să dețină o poziție importantă în bilanțul agregat (11,1 la sută din activ).

Creditul acordat sectorului privat s-a majorat în termeni reali cu 3,3 la sută la 31 decembrie 2011, iar până la finele trimestrului I 2012 dinamica anuală s-a accelerat cu încă 4,1 puncte procentuale. Componenta cea mai dinamică a fost creditul pe termen scurt[2]. Principalul segment de destinație a creditului a fost cel

[2] Stocul creditelor pe termen scurt s-a majorat cu 11,4 la sută la 31 decembrie 2011 şi respectiv cu 19,4 la sută la 31 martie 2012, comparativ cu contracția de -7,3 la sută la 31 decembrie 2010, respectiv -10,4 la sută la 31 martie 2011 (variații anuale în termeni reali).

al companiilor, a cărui pondere în activul total s-a majorat până la 30,2 la sută la 31 decembrie 2011, nivel superior cu 4 puncte procentuale celui înregistrat de creditele acordate populației; aceeaşi structură s-a menținut şi în trimestrul I 2012. Deşi creditarea în monedă națională a fost reluată începând cu ultimul trimestru al anului 2011, stocul creditului în valută acordat sectorului privat a rămas majoritar, deținând circa 64 la sută în totalul portofoliului de credite la 31 martie 2012 (63,4 la sută la finele anului 2011), în special pe seama finanțărilor direcționate către companii[3].

În perioada analizată, manifestarea fenomenului de dezintermediere, precum şi impactul acestuia asupra economiei reale au devenit o preocupare la nivel european. La nivelul instituțiilor de credit din România, procesul de dezintermediere se poate materializa pe următoarele canale:

- reducerea finanțării externe ca urmare a deteriorării condițiilor macroeconomice, cu efect asupra lichidității instituțiilor de credit;
- tendința grupurilor bancare străine de a diminua expunerea filialelor față de sectorul neguvernamental, ca strategie pentru reducerea cerinței de capital la nivel de grup (prin diminuarea expunerii ponderate la risc, având în vedere că elementele de natura creditelor acordate sectorului real au o pondere de risc ridicată);
- măsurile orientate spre eficientizarea activității de exploatare (de exemplu, reducerea expunerii față de anumite sectoare sau categorii de debitori, vânzarea unor portofolii de credite, redimensionarea cheltuielilor nelegate în mod nemijlocit de generarea de venituri sau chiar restructurarea rețelei teritoriale).

Pe parcursul anului 2011, fenomenul de dezintermediere nu a afectat în mod substanțial sistemul bancar românesc în ansamblul său, raportul dintre activul instituțiilor de credit şi capitalul propriu, determinat la nivel agregat, înregistrând o modificare nesemnificativă (11,1 la 31 decembrie 2011 față de 11,2 la 31 decembrie 2010). La 31 martie 2012, raportul a scăzut la 9,0 exclusiv pe seama creşterii capitalurilor proprii, în contextul trecerii la IFRS, prin: (i) includerea în rezultatul reportat a diferenței dintre valoarea provizioanelor specifice calculate potrivit cerințelor de prudență bancară şi cea determinată conform IFRS şi (ii) operarea unor corecții în conturile de capital social rezultate din ajustarea la inflație şi eliminarea diferențelor din reevaluări înregistrate anterior. Expunerile față de filialele româneşti au fost menținute la un nivel relativ constant, în pofida dificultăților întâmpinate de grupurile bancare din zona euro prezente în România, reflectate de retrogradarea *rating*-urilor şi creşterea costurilor de finanțare.

În pofida reducerii finanțării externe în cadrul grupei băncilor greceşti[4], nu s-a constatat o tendință de dezintermediere generalizată, iar acolo unde s-a produs, aceasta s-a realizat prin vânzare de credite. Creşterea uşoară în termeni reali, pe total

[3] Creditele în valută acordate companiilor s-au majorat cu 6,4 la sută la 31 decembrie 2011 şi cu 11,4 la sută la 31 martie 2012 (variații anuale în termeni reali), dinamică superioară cu 5 puncte procentuale şi, respectiv, cu 3 puncte procentuale celei aferente segmentului „populație".

[4] Grupurile de bănci sunt definite în funcție de țara de proveniență a capitalului.

sistem bancar, a volumului de credite acordate sectorului privat constituie o dovadă suplimentară a manifestării izolate a acestui fenomen.

Din perspectiva surselor de finanțare a activului bilanțier s-au remarcat ca principale tendințe: (i) intrarea în teritoriu pozitiv a dinamicii aferente economisirii bancare a populației în a doua parte a anului 2011, după contracția consemnată în cele patru trimestre anterioare; (ii) continuarea traiectoriei ascendente a surselor proprii de finanțare[5], acestea ajungând să asigure 17 la sută din necesarul de finanțare la 31 martie 2012 (16,2 la sută la finele anului 2011); (iii) diminuarea în termeni reali a pasivelor externe[6]. Această categorie s-a menținut pe a doua poziție în clasamentul surselor de finanțare (cu o pondere de circa 26 la sută în total pasiv), cea mai mare parte din finanțarea activelor bancare (circa 48 la sută) continuând să fie asigurată de baza internă de depozite (resurse atrase de la companii şi populație). Clientela nebancară rezidentă (companii şi populație) se menține pe poziția de debitor net față de sistemul bancar românesc pentru al cincilea an consecutiv, creditele devansând semnificativ depozitele atrase. Structura bilanțului agregat continuă să ridice probleme din perspectiva corelării pe scadențe a activelor cu pasivele, dar această vulnerabilitate este în scădere.

Capitalizarea sistemului bancar românesc s-a menținut la un nivel confortabil pe tot parcursul perioadei analizate. Indicatorul de solvabilitate a fost de 14,9 la sută la 31 decembrie 2011 şi de 14,6 la sută la 31 martie 2012, niveluri superioare pragului prudențial de 10 la sută, recomandat de banca centrală odată cu apariția efectelor crizei financiare internaționale. Costul riscului de credit a reprezentat în continuare o provocare pentru menținerea unei capitalizări corespunzătoare, acesta fiind însă compensat de noile aporturi de capital efectuate exclusiv de către acționari. Nivelul actual de capitalizare asigură condiții bune pentru implementarea noilor cerințe prevăzute de cadrul de reglementare Basel III în perioada următoare. În plus, din analizele de testare la stres, efectuate periodic de banca centrală, a rezultat un nivel acoperitor de capitalizare a sectorului bancar, în pofida diminuării capacității de generare a profitului din exploatare pe fondul creşterii ponderii instrumentelor purtătoare de dobândă fixă cu randamente mai reduse.

Procesul de deteriorare a portofoliului de credite existent în bilanțurile băncilor a continuat într-un ritm mai lent decât în anul 2010 – rata creditelor neperformante[7] s-a majorat cu 2,4 puncte procentuale în 2011 (până la 14,3 la sută), comparativ cu 4 puncte procentuale în 2010. Indicatorul a continuat să crească, atingând 15,9 la sută la 31 martie 2012, în principal pe seama noilor tratamente impuse de IFRS (cum ar fi recunoaşterea în bilanț a creanțelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanțiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar aşteptate), dar şi a existenței în continuare a unor constrângeri asupra situației financiare a clienților[8].

---

[5] Sursele proprii de finanțare au crescut cu 12,2 la sută la 31 decembrie 2011, respectiv cu 16,7 la sută la 31 martie 2012, variații anuale în termeni reali.

[6] Soldul pasivelor externe s-a diminuat în termeni reali cu 2,1 la sută la 31 decembrie 2011, respectiv cu 0,5 la sută la 31 martie 2012, variații anuale.

[7] Rata creditelor neperformante se determină prin raportarea creditelor şi dobânzilor restante de peste 90 de zile şi/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare împotriva debitorului la întregul portofoliu de credite şi dobânzi clasificate (la valoare brută).

[8] Acest efect are şi o dimensiune sezonieră dată de costurile suplimentare specifice perioadei de iarnă.

Stocul de provizioane constituit în baza normelor de prudenţă bancară în vigoare s-a majorat sensibil în anul 2011 (cu 30 la sută), lărgind astfel rezervele de care dispun băncile pentru acoperirea pierderilor aşteptate. Începând cu anul 2012, băncile aplică reglementările IFRS care redefinesc categoria creanţelor restante şi depreciate, modul de evaluare a garanţiilor şi de recunoaştere a acestora în calculul ajustărilor pentru depreciere. Diferenţele rezultate din compararea ajustărilor pentru depreciere cu ajustările prudenţiale de valoare sunt utilizate ca filtre prudenţiale.

Majorarea uşoară a componentei pe termen scurt a datoriei externe a băncilor continuă să reprezinte o potenţială vulnerabilitate a sistemului bancar în eventualitatea materializării unor şocuri externe de lichiditate. Acest risc este însă atenuat, pe de o parte, de ponderea majoritară deţinută de resursele externe pe termen mediu şi lung atrase de la băncile-mamă, iar, pe de altă parte, de nivelul confortabil al poziţiei generale de lichiditate. Din perspectiva structurii pe valute, riscul de lichiditate impune o monitorizare atentă a evoluţiilor în special pentru componenta în euro. Expunerile bilaterale interbancare au continuat să fie de dimensiuni reduse în raport cu fondurile proprii şi activele lichide de care dispun băncile creditoare. Administrarea riscului de lichiditate s-a îmbunătăţit începând cu semestrul II 2011, în condiţiile perfecţionării cadrului de reglementare[9].

Profitabilitatea sectorului bancar a reintrat în teritoriu negativ în cursul semestrului II 2011, fiind afectată de cheltuielile nete încă ridicate cu provizioanele, precum şi de declinul profitului operaţional. Unele bănci mari şi mijlocii au reuşit la finele trimestrului IV 2011 să recupereze o parte din pierderile acumulate anterior. În cursul trimestrului I 2012, rezultatele financiare ale sistemului bancar au fost pozitive, în principal datorită diferenţelor de tratament contabil generate de cerinţele de implementare ale IFRS. Tendinţa de deteriorare a indicatorului cost/venit manifestată în cursul semestrului II 2011 s-a inversat în trimestrul I 2012 (nivelul acestuia fiind de 55,7 la sută la finele lunii martie 2012 faţă de 67,8 la sută la 31 decembrie 2011).

Activitatea IFN a fost caracterizată prin continuarea procesului de dezintermediere financiară, uşoara revenire a creditelor nou acordate situându-se sub valoarea portofoliului ajuns la scadenţă. Totuşi, comparativ cu evoluţia consemnată în anii anteriori, restrângerea portofoliului de credite s-a realizat într-un ritm mai lent. La finalul anului 2011, stocul creditelor acordate de IFN a totalizat 23,7 miliarde lei, în scădere cu 7,6 la sută faţă de anul 2010. Rata creditelor neperformante[10] a înregistrat un nivel ridicat, de aproximativ 20 la sută, pe fondul menţinerii în portofoliu a unui volum semnificativ de credite afectate de restanţe. Principalele provocări ale

[9] Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituţiilor de credit a abrogat, începând cu 1 ianuarie 2012, Regulamentul BNR nr. 24/2009 privind lichiditatea instituţiilor de credit. Dintre principalele elemente de noutate amintim: modificarea tratamentului aplicabil creditelor acordate clientelei nebancare, ajustarea titlurilor cu venit fix în funcţie de scadenţa reziduală, modificarea tratamentului aplicabil conturilor curente creditoare ale clientelei în sensul aplicării unui tratament similar celui aferent depozitelor la vedere, precum şi obligaţia de încadrare a indicatorului de lichiditate, calculat pentru totalitatea operaţiunilor în echivalent lei, în limita de 1 pe benzile de scadenţă de până la o lună, între o lună şi 3 luni, între 3 şi 6 luni şi între 6 şi 12 luni.

[10] Definită ca raport între creditele şi dobânzile restante de peste 90 de zile şi/sau în cazul cărora au fost iniţiate proceduri judiciare faţă de operaţiune ori faţă de debitor şi stocul total al creditelor şi dobânzilor existente în portofoliu.

sectorului IFN pentru perioada următoare sunt reluarea creditării pe baze solide, precum şi îmbunătăţirea calităţii portofoliului de credite.

Piaţa asigurărilor de viaţă a consemnat o evoluţie pozitivă în anul 2011, pe fondul reluării creşterii economice şi al unei relative stabilităţi a pieţelor financiare. În schimb, piaţa asigurărilor generale a continuat să se contracte în condiţiile în care creşterea activităţii economice se transmite cu o întârziere mai mare către acest segment comparativ cu piaţa asigurărilor de viaţă. Companiile de asigurări generale au contrabalansat diminuarea primelor brute subscrise prin îmbunătăţirea mecanismelor de administrare a riscurilor. Astfel, ponderea indemnizaţiilor brute plătite în total prime brute subscrise s-a redus semnificativ, contribuind la stabilitatea financiară a sectorului asigurărilor.

Piaţa de capital din România a resimţit din plin şocul negativ generat de reducerea calificativului de ţară al Statelor Unite ale Americii de către agenţia de *rating* Standard&Poor's. Urmând tendinţele de pe pieţele internaţionale, investitorii autohtoni au reacţionat rapid la decizia Standard&Poor's, astfel că principalii indici bursieri au înregistrat corecţii semnificative într-o perioadă scurtă de timp. Ulterior însă, ca urmare a perspectivelor pozitive de creştere economică, indicii bursieri s-au stabilizat şi au consemnat variaţii reduse până la sfârşitul anului. Capitalizarea bursieră a urmat un trend uşor descendent în prima jumătate a anului 2011, care s-a accentuat însă semnificativ începând cu luna august, concomitent cu o scădere a volumelor tranzacţionate.

Valoarea tranzacţiilor cu titluri de stat denominate în lei pe piaţa secundară a înregistrat o evoluţie fluctuantă pe parcursul anului 2011. Începând cu luna august, valoarea tranzacţiilor cu titluri de stat a consemnat o tendinţă continuă de creştere, în pofida reducerii cu 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară în luna noiembrie. În acelaşi timp, tranzacţiile de tip *repo* au crescut semnificativ, atingând în luna decembrie un nivel maxim pentru ultimii doi ani. Similar anului 2010, pe fondul presiunilor de finanţare a deficitului bugetar, investitorii s-au orientat în special către plasarea de lichidităţi în certificate de trezorerie, astfel încât ponderea acestora în totalul emisiunilor de titluri de stat pe piaţa primară s-a situat la 73 la sută.

Reluarea creşterii economice a avut un impact favorabil asupra sectorului fondurilor de pensii administrate privat. După ce anul 2010 consemnase o majorare limitată a veniturilor din contribuţii şi o uşoară scădere a numărului de participanţi care au contribuit la sistem, în anul 2011 atât volumul contribuţiilor brute lunare, cât şi numărul participanţilor pentru care s-au virat contribuţiile au înregistrat creşteri semnificative. Fondurile de pensii administrate privat au continuat să manifeste o aversiune ridicată faţă de riscul investiţional, plasamentele efectuate în titluri de stat reprezentând peste 65 la sută din total portofoliu la finele anului 2011. Comparativ cu anul 2010, a crescut ponderea depozitelor bancare şi s-a diminuat expunerea în termeni relativi pe acţiuni, evoluţie care indică reducerea apetitului pentru risc al fondurilor de pensii administrate privat.

2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială şi stabilitatea financiară

Centrala Riscurilor Bancare (CRB)

În prezent, persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare sunt instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special deschis la Banca Națională a României, instituțiile emitente de monedă electronică şi instituțiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activității de creditare. La finele anului 2011 erau înregistrate 92 persoane declarante, dintre care 40 de instituții de credit şi 52 de instituții financiare nebancare, față de 41 de instituții de credit şi 53 de instituții financiare nebancare înregistrate la 31 decembrie 2010.

Deşi în număr mai mare decât cel al instituțiilor de credit, instituțiile financiare nebancare au o importanță relativ scăzută în cadrul principalilor indicatori utilizați de Centrala Riscurilor Bancare (date la sfârşitul anului 2011): număr debitori – 9,4 la sută; număr credite şi angajamente – 11,4 la sută; total sumă datorată – 6,6 la sută; sumă restantă – 8,4 la sută. Comparativ cu luna decembrie 2010, toate aceste ponderi s-au plasat pe o traiectorie uşor descendentă.

Anul 2011 a marcat o creştere a numărului de interogări ale bazei de date a CRB, pe fondul înscrierii activității de creditare într-un proces de redresare moderată; pe parcursul anului, persoanele declarante au efectuat 2,6 milioane interogări (față de 2,5 milioane în anul 2010), din care 62 la sută cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre riscul global, creditele şi restanțele debitorilor. Ponderea debitorilor noi pentru care s-au efectuat interogări autorizate în totalul debitorilor noi a consemnat o nouă scădere, însă de mică amplitudine, până la 53,7 la sută la 31 decembrie 2011.

La finele anului 2011, în condițiile menținerii pragului de raportare la 20 000 lei, baza de date a CRB cuprindea numai 15,7 la sută din numărul debitorilor şi 19,4 la sută din numărul creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante (ambele ponderi în uşoară creştere comparativ cu anul precedent), acest rezultat indicând poziția semnificativă deținută în continuare de numărul creditelor de consum (de valori mici). În termeni valorici, CRB cuprindea însă aproximativ 90,2 la sută din valoarea creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante (în creştere față de anul precedent). În funcție de tipul persoanei declarante, gradul de acoperire era de 90,9 la sută în cazul instituțiilor de credit, respectiv de 83 la sută în cazul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special. Aceste ponderi sunt relativ apropiate de cele aferente anului 2010.

La nivelul instituțiilor de credit, numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRB a crescut, de la începutul activității acestei structuri, de 70 de ori, numărul creditelor de 57 de ori, iar totalul sumelor datorate de peste 47 de ori. Comparativ cu anul 2010, s-a consemnat creşterea semnificativă a sumei restante (cu 32,2 la sută), vizibil mai alertă decât cea înregistrată de suma datorată (+8,5 la sută), fapt care a determinat majorarea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 7,7 la sută). Totodată, s-au înregistrat creşteri ale numărului creditelor restante (cu 3,3 la sută) şi ale numărului debitorilor cu restanțe (cu 3,2 la sută).

Tabel 1. Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții de credit

	31 decembrie 2010	31 decembrie 2011	variație procentuală dec. 2011/ dec. 2010
Număr debitori (mii)	957	963	0,6
– persoane fizice	862	867	0,6
– persoane juridice	95	96	1,1
Număr debitori cu restanțe (mii)	218	225	3,2
Număr credite și angajamente (mii)	1 483	1 492	0,6
Număr credite restante (mii)	301	311	3,3
Total sumă datorată (mil. lei)	237 513	257 763	8,5
– persoane fizice	82 850	86 441	4,3
– persoane juridice	154 663	171 322	10,8
Suma restantă (mil. lei)	15 070	19 918	32,2
Ponderea sumei restante în total sumă datorată (%)	6,3	7,7	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele fizice în total sumă datorată de acestea (%)	3,6	5,0	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele juridice în total sumă datorată de acestea (%)	7,8	9,1	-

Notă: Datorită rotunjirii datelor din primele două coloane, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

Numărul clienților-persoane fizice a crescut nesemnificativ (cu 0,6 la sută), iar valoarea creditelor acordate pe acest segment s-a majorat cu 4,3 la sută, într-un ritm inferior creşterii înregistrate în cazul persoanelor juridice (+10,8 la sută).

Similar anului anterior, la 31 decembrie 2011 persoanele fizice reprezentau 90 la sută din numărul total al debitorilor înregistrați în baza de date a CRB; la aceeaşi dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a scăzut cu 1,4 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2010 (până la 33,5 la sută). La finele anului 2011, din totalul creditelor acordate persoanelor fizice, raportate la CRB, 62,6 la sută erau denominate în euro, 21,5 la sută în lei, 15,5 la sută în franci elvețieni şi 0,4 la sută în dolari SUA, structura fiind asemănătoare celei de la sfârşitul anului 2010.

La nivelul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, comparativ cu anul 2010, s-au înregistrat scăderi semnificative în cazul următorilor indicatori: numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRB (-14,3 la sută) şi al creditelor acordate acestora (-15,5 la sută), numărul debitorilor cu restanțe (-18,8 la sută), numărul creditelor restante (-20,3 la sută), suma datorată (-7,6 la sută). Suma restantă a înregistrat însă o creştere semnificativă (cu 11,8 la sută), fapt care a condus la majorarea ponderii deținute de aceasta în total sumă datorată.

Tabel 2. Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții financiare nebancare

	31 decembrie 2010	31 decembrie 2011	variație procentuală dec. 2011/ dec. 2010
Număr debitori (mii)	112	96	-14,3
– persoane fizice	37	33	-10,8
– persoane juridice	75	63	-16,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	32	26	-18,8
Număr credite şi angajamente (mii)	226	191	-15,5
Număr credite restante (mii)	69	55	-20,3
Total sumă datorată (mil. lei)	19 696	18 198	-7,6
– persoane fizice	1 803	1 671	-7,3
– persoane juridice	17 894	16 527	-7,6
Suma restantă (mil. lei)	1 632	1 824	11,8
Ponderea sumei restante în total sumă datorată (%)	8,3	10,0	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele fizice în total sumă datorată de acestea (%)	4,2	5,2	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele juridice în total sumă datorată de acestea (%)	8,7	10,5	-

Notă: Datorită rotunjirii datelor din primele două coloane, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

Trebuie precizat că, pentru instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special, structura debitorilor este diferită de cea aferentă instituțiilor de credit, în sensul că poziția dominantă este deținută de persoanele juridice (65,6 la sută la finele anului 2011).

La 31 decembrie 2011, în baza de date a CRB existau 222 849 grupuri de debitori raportate de către persoanele declarante, în creştere cu 5,1 la sută față de finalul anului precedent. În anul 2011, au fost raportate de către persoanele declarante la CRB informații despre 181 debitori care au produs fraude cu carduri (față de 208 în anul 2010), cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 226 mii lei (comparativ cu aproximativ 153 mii lei în anul 2010).

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulație a acestor date, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 857 petenți (743 persoane fizice şi 114 persoane juridice), care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Riscurilor Bancare pe numele lor, față de un număr de 1 113 petenți (880 persoane fizice şi 233 persoane juridice) înregistrați în anul 2010.

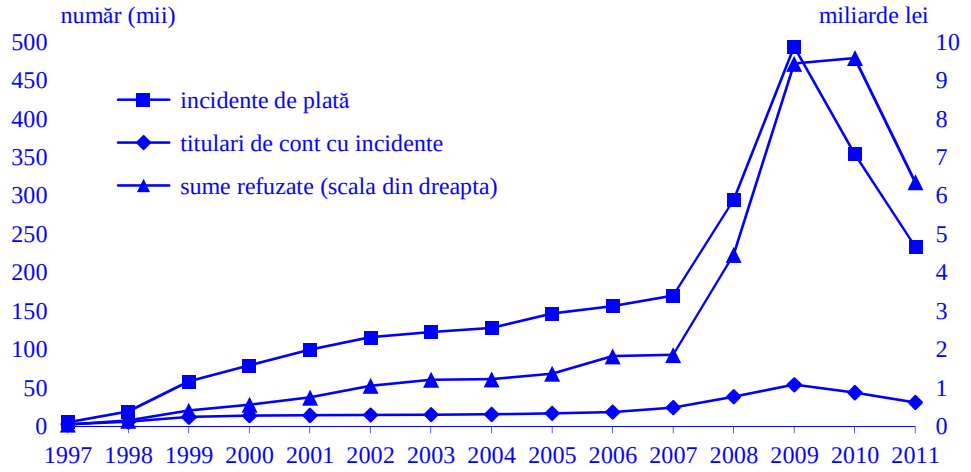
Pe parcursul anului 2011 s-a finalizat şi s-a testat aplicaţia informatică potrivit prevederilor noului Regulament[11] privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Riscului de Credit (fostă Centrală a Riscurilor Bancare) şi au fost efectuate demersurile pentru pregătirea intrării în vigoare a acestuia.

Totodată, a început testarea modulului dedicat participării României la schimbul transfrontalier de informaţii cu Austria, Belgia, Republica Cehă, Franţa, Germania, Italia, Portugalia şi Spania, în baza Memorandumului de înţelegere privind schimbul de informaţii între registrele de credit naţionale în vederea transmiterii acestora către persoanele declarante.

Centrala Incidentelor de Plăţi (CIP)

Potrivit bazei de date a CIP, în anul 2011 s-au înregistrat reduceri semnificative la nivelul principalilor indicatori utilizaţi în monitorizarea acestei activităţi, respectiv numărul incidentelor de plată, al titularilor care le-au generat şi suma refuzată la plată. Aceste evoluţii s-au produs pe fondul menţinerii conjuncturii economice nefavorabile, care a determinat o selecţie a agenţilor economici şi o responsabilizare a acestora în utilizarea corectă a instrumentelor de plată.

Evoluţia numărului incidentelor de plată, a numărului titularilor de cont care au produs incidente de plată şi a valorii sumei refuzate în perioada 1997-2011

Comparativ cu sfârşitul anului 2010, numărul titularilor de cont înregistraţi cu incidente a scăzut semnificativ (cu 29,4 la sută), ajungând, la 31 decembrie 2011, la 30 721. De asemenea, numărul incidentelor de plată s-a diminuat cu 34,1 la sută, până la 233 468, iar valoarea sumelor refuzate a fost de 6 345 milioane lei (-33,7 la sută). Scăderea numărului incidentelor de plată a fost determinată de reducerea numărului titularilor de cont care le-au produs, precum şi a numărului mediu de incidente produse de un titular de cont. Totodată, numărul titularilor de cont declaraţi în interdicţie bancară s-a diminuat cu 40 la sută (de la 5 782 în anul 2010 la 3 454 în anul 2011). Concomitent, se constată şi scăderea semnificativă a numărului de persoane fizice raportate cu incidente de plată – comparativ cu un

[11] Regulamentul BNR nr. 2/2012.

număr de 2 365 în anul 2010, în cursul anului 2011 au fost raportate 1 604 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin.

În anul 2011, un număr de 13 bănci au raportat 87,7 la sută din numărul total al incidentelor de plată şi 82,4 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, cel mai frecvent motiv de refuz la plată fiind în continuare lipsa totală sau parţială de disponibil (62,8 la sută din totalul motivelor de refuz).

În cursul anului 2011 au fost înregistrate 3,99 milioane interogări ale bazei de date a CIP (o diminuare cu 1 la sută faţă de numărul din anul precedent), efectuate de bănci în nume propriu sau în numele clienţilor. Prin aceste interogări au fost solicitate informaţii despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2001 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Incidentelor de Plăţi, cu modificările şi completările ulterioare, banca centrală răspunde solicitărilor primite de la autorităţile publice cu privire la situaţia înscrierii în baza de date a CIP a unor titulari de cont. Astfel, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 1 584 solicitări de acest tip, comparativ cu 2 604 în anul 2010.

În baza Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 157 petenţi (54 persoane fizice şi 103 persoane juridice), care au solicitat informaţii referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăţi pe numele lor, comparativ cu 186 petenţi (61 persoane fizice şi 125 persoane juridice) în anul 2010.

În cursul anului 2011, s-au derulat activităţile specifice pentru modificarea şi modernizarea regulamentului de organizare şi funcţionare a Centralei Incidentelor de Plăţi, precum şi a aplicaţiei informatice utilizate de aceasta.

3. Planificarea pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare

Obiectivele asumate de BNR pe linia planificării pentru situaţii neprevăzute şi a gestiunii crizelor financiare în cursul anului 2011, prin Planul Naţional de Reformă, Pactul Euro Plus şi cu ocazia misiunilor de evaluare efectuate de organismele financiare internaţionale, au prevăzut întărirea mecanismelor de stabilizare aflate la dispoziţia BNR. Rolul acestora este acela de a facilita prevenirea efectelor de contagiune şi de a soluţiona ameninţările provenind din deteriorarea situaţiei entităţilor supravegheate sau a grupurilor din care acestea fac parte, în condiţiile în care, la nivelul anului 2011, principala vulnerabilitate a sectorului bancar românesc a fost indusă de factori exogeni acestuia.

Principalele instrumente de soluţionare a situaţiei băncilor aflate în dificultate dezvoltate în acest context au fost: (i) vânzarea administrativă de active ale unei

instituții de credit-problemă, cu asumarea unei părți a pasivelor acesteia de către una sau mai multe instituții eligibile şi (ii) transferul activelor şi pasivelor critice pentru stabilitatea financiară ale unei instituții de credit-problemă către o bancă-punte.

Tranzacțiile de tip achiziție de active cu asumare de pasive (P&A) reprezintă o soluție cu o importantă componentă privată pentru rezolvarea ordonată a situației unei bănci de importanță sistemică neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenții. Mecanismul de bază este reprezentat de achiziționarea unei părți din activele băncii cu probleme de către o altă instituție de credit (sau un grup de instituții de credit) sănătoasă(e), care îşi asumă, totodată, o parte corespunzătoare a pasivelor, în special depozitele clienților nebancari. Scopul operațiunilor de tip P&A este acela de a maximiza volumul pasivelor transferate ale băncii neviabile, în condițiile minimizării utilizării resurselor fondului de restructurare bancară. Astfel, se evită riscul declanşării unui fenomen de retragere generalizată a depozitelor bancare. În contraprestație, banca cumpărătoare primeşte activele de cea mai bună calitate din patrimoniul băncii aflate în lichidare ordonată, în limita plafonului dat de valoarea pasivelor asumate. Pentru cumpărător, achiziționarea de active bancare poate conduce la creşterea cotei de piață sau la extinderea pe un nou segment de afaceri.

Instrumentul „bancă-punte" presupune transferul asistat al componentelor critice aferente funcției de intermediere financiară, derulată de o instituție de credit a cărei situație dificilă reprezintă un risc major la adresa stabilității financiare, către o nouă instituție de credit, înființată în acest scop. Banca-punte este concepută ca o entitate cu existență temporară. Rolul ei este acela de a permite asigurarea continuității furnizării de produse şi servicii bancare necesare clienților instituției-problemă până la momentul în care aceste operațiuni pot fi preluate în condiții optime de către o altă instituție de credit, de regulă cu capital privat. Banca-punte operează într-o manieră conservatoare, iar administrarea sa se face în sistem dualist. Membrii directoratului sunt desemnați de Banca Națională a României dintre persoane cu reputație şi experiență recunoscute în domeniul bancar, iar atribuțiile Consiliului de supraveghere sunt exercitate de FGDB, care îndeplineşte şi calitatea de acționar unic al băncii-punte. Acest instrument de stabilizare reprezintă soluția de ultimă instanță pentru evitarea unei restructurări dezordonate a activității de intermediere desfăşurate de o bancă de importanță sistemică aflată în dificultate, în condițiile în care tranzacția de tip P&A nu este fezabilă la acel moment.

Aceste instrumente ale setului de mecanisme pentru soluționarea situației instituțiilor de credit a căror activitate se consideră că poate afecta buna funcționare a sistemului financiar au fost însoțite de atribuirea de puteri suplimentare FGDB privind implicarea sa în calitate de acționar la o instituție de credit supusă unei măsuri de stabilizare. În acest context, BNR şi-a revizuit mecanismul propriu de identificare a băncilor de importanță sistemică, pentru a răspunde cerințelor testului interesului public privind stabilitatea financiară.

Extinderea setului de instrumente, la dispoziția BNR, destinate soluționării situației băncilor aflate în dificultate, creează condițiile necesare pentru implementarea principiului ieşirii ordonate din piață a oricărei instituții bancare neviabile, indiferent de tipul sau dimensiunea acesteia. Totodată, au fost întărite condițiile pentru

implementarea principiului utilizării resurselor private în procesul de soluționare a situației băncilor-problemă, prin intrarea în fază operațională, sub administrarea FGDB, a Fondului de restructurare bancară. În luna iunie 2011, s-au înregistrat primele intrări de fonduri băneşti reprezentând contribuția instituțiilor de credit la această nouă componentă a mecanismului de protecție a sistemului financiar, sumele acumulate totalizând 50,2 milioane lei. Implicarea resurselor publice se poate realiza numai sub formă de împrumut acordat de Ministerul Finanțelor Publice către FGDB, condițiile de acordare şi rambursare ale împrumutului fiind stabilite prin hotărâre a guvernului.

Planificarea pentru situații neprevăzute s-a întărit nu numai pe linia dezvoltării instrumentarului de intervenție, ci şi prin crearea cadrului de comunicare externă pentru situații cu risc ridicat la adresa stabilității financiare. Rolul acestui cadru este acela de a îmbunătăți capacitatea de prevenire a apariției sau de contracarare a propagării unui fenomen de panică în rândul creditorilor băncilor. În aceste condiții, a fost elaborat un set de proiecte de comunicat de presă, care vizează cele trei tipuri de măsuri de stabilizare prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului, cu modificările şi completările ulterioare. De asemenea, materialul descriptiv privind mecanismele şi instrumentele care vizează consolidarea setului de măsuri aflate la dispoziția BNR pentru administrarea situațiilor cu potențial sistemic a fost încărcat pe pagina de internet a instituției, în cadrul secțiunii „Stabilitate financiară – modificări legislative recente".

Banca centrală va continua actualizarea procedurilor interne pentru instrumentele de intervenție, în contextul procesului de armonizare la nivel european a standardelor de soluționare a situației băncilor-problemă. Totodată, BNR va evalua necesitatea completării setului actual de instrumente pentru soluționarea amenințărilor provenind din deteriorarea situației entităților bancare supravegheate sau a grupurilor din care acestea fac parte, în funcție de prevederile viitoarei directive privind un cadru european de redresare şi soluționare a situației băncilor-problemă, la momentul în care aceasta va fi adoptată.

Un rol important în stabilirea direcțiilor strategice de acțiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar revine Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF), a cărui preşedinție este deținută de banca centrală. În anul 2011, BNR a continuat organizarea reuniunilor acestui organism şi a inițiat cooptarea FGDB în calitate de instituție membră a CNSF. Totodată, BNR a demarat pregătirea unui exercițiu de simulare a crizei financiare, care va permite testarea eficienței colaborării între autoritățile membre ale CNSF privind gestionarea situațiilor de criză financiară la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu. Cu această ocazie, vor fi testate şi mecanismele de activare a măsurilor de stabilizare. Exercițiul va fi derulat cu sprijinul experților Băncii Mondiale şi va fi finalizat în prima jumătate a anului 2012.

Întâlnirile CNSF au promovat periodic schimbul de opinii privind impactul potențial al crizei financiare şi economice internaționale asupra instituțiilor, piețelor şi infrastructurii financiare, precum şi asupra economiei reale româneşti. În acest

context, membrii CNSF au analizat evoluția sectorului financiar din România, a cărui situație a rămas stabilă în contextul provocărilor induse de criza datoriilor suverane din zona euro şi al semnalelor mixte privind redresarea economică la nivel mondial. Totodată, au fost abordate o serie de aspecte legate de îmbunătățirea colaborării interinstituționale în vederea întăririi supravegherii grupurilor financiare din România.

De asemenea, întâlnirile CNSF au reprezentat principala platformă de discuții privind evoluțiile recente la nivel european în domeniul prevenirii şi gestionării crizelor financiare. În acest context, au fost discutate detaliile tehnice ale unui posibil regim european armonizat pentru prevenirea crizelor, redresarea şi soluționarea situației băncilor şi a anumitor societăți de investiții aflate în dificultate. Totodată, au fost analizate modul de organizare şi funcționare a actualelor mecanisme de gestionare a crizei financiare şi economice în zona euro, precum şi reperele înființării mecanismului permanent de stabilitate financiară prevăzut să devină operațional în a doua jumătate a anului 2012.

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor financiare

1. Autorizarea şi notificarea instituţiilor financiare

1.1. Autorizarea instituţiilor de credit

Prerogativele Băncii Naţionale a României în domeniul autorizării instituţiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare. În anul 2011, BNR nu a autorizat nicio instituţie de credit.

1.2. Autorizarea instituţiilor de plată

În baza competenţelor pe linia reglementării, autorizării şi supravegherii prudenţiale a instituţiilor de plată, conferite de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010), cu modificările şi completările ulterioare, şi conform Regulamentului BNR nr. 21/2009, Banca Naţională a României a autorizat în cursul anului 2011 un număr de 6 instituţii de plată şi a înscris în Registrul instituţiilor de plată 8 agenţi.

1.3. Autorizarea instituţiilor emitente de monedă electronică

Prin intrarea în vigoare a Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emitere de monedă electronică şi respectiv a Regulamentului BNR nr. 8/2011 privind instituţiile emitente de monedă electronică, în cursul anului 2011 banca centrală a preluat competenţe pe linia reglementării, autorizării şi supravegherii prudenţiale a instituţiilor emitente de monedă electronică. În baza noului cadru legislativ, o instituţie emitentă de monedă electronică a depus la sfârşitul anului 2011 cerere de autorizare, a cărei soluţionare nu a fost încă finalizată.

1.4. Notificarea instituţiilor financiare nebancare

În anul 2011 a continuat procesul de notificare şi înscriere în registre a instituţiilor financiare nebancare nou-înfiinţate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare, au fost supuse procedurii de notificare şi înscriere în Registrul general 4 instituţii financiare nebancare, în Registrul special 2 instituţii financiare nebancare, iar în Registrul de evidenţă 310 instituţii financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 11 instituţii financiare nebancare, din Registrul special 3 instituţii financiare nebancare, iar din Registrul de evidenţă 67 instituţii financiare nebancare.

2. Cadrul legislativ şi de reglementare a instituţiilor de credit

În planul reglementării prudenţiale, anul 2011 a adus progrese semnificative, adoptarea unor noi reglementări având următoarele obiective:

a) modificarea şi completarea cadrului legislativ care reglementează procedura administrării speciale a instituţiilor de credit, astfel încât aceasta să permită o intervenţie rapidă şi eficientă în cazul băncilor cu probleme (Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar). Astfel, în contextul posibilităţii de utilizare a resurselor Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar pentru a facilita măsurile de restructurare adoptate în administrarea specială, modificările prevăd stabilirea anumitor cerinţe care trebuie respectate atunci când sunt implementate astfel de măsuri, când implică un transfer de depozite (inclusiv tranzacţii de vânzare de active cu asumare de pasive), pentru a se conferi o mai mare acurateţe şi certitudine juridică în ceea ce priveşte derularea operaţiunilor respective şi pentru asigurarea unei transparenţe sporite în selectarea instituţiilor de credit interesate de preluarea de active şi pasive ale instituţiei de credit aflate în administrare specială. De asemenea, prin adoptarea actului normativ menţionat a fost realizată şi transpunerea prevederilor care se referă la colaborarea şi schimbul de informaţii între autorităţile naţionale de supraveghere şi Autoritatea Bancară Europeană, precum şi la implicarea acesteia din urmă în proceduri de mediere conform Directivei 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2009/65/CE în ceea ce priveşte competenţele Autorităţilor Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări şi Pensii Ocupaţionale, Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare şi Pieţe) – Directiva Omnibus;

b) transpunerea unor prevederi din Directiva 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2009/65/CE în ceea ce priveşte competenţele Autorităţilor Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări şi Pensii Ocupaţionale, Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare şi Pieţe) – Directiva Omnibus, prin elaborarea la nivelul băncii centrale a unei propuneri legislative de modificare şi completare a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituţiilor de credit, a societăţilor de asigurare şi/sau de reasigurare, a societăţilor de servicii de investiţii financiare şi a societăţilor de administrare a investiţiilor dintr-un conglomerat financiar, transmisă Ministerului Finanţelor Publice pentru promovare, în calitate de iniţiator legislativ;

c) modificarea cadrului legislativ prin includerea, ca mijloc de acţiune la dispoziţia Băncii Naţionale a României, a unui set de măsuri de stabilizare în situaţia în care o instituţie de credit se află în dificultate şi acest fapt constituie o ameninţare la adresa stabilităţii financiare (Ordonanţa Guvernului nr. 1/2012 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul instituţiilor de credit), respectiv:

- transferul total sau parţial de active şi pasive ale unei instituţii de credit către una sau mai multe instituţii eligibile;
- implicarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar în calitate de administrator delegat şi, după caz, de acţionar al instituţiei de credit aflate în dificultate, dacă anterior s-a dispus măsura suspendării drepturilor de vot în privinţa acţionariatului care deţine controlul asupra instituţiei de credit respective; ori
- transferul de active şi pasive ale unei instituţii de credit către o bancă-punte care se constituie în acest scop;

d) modificarea cadrului de reglementare Basel II pentru determinarea cerinţelor minime de capital, respectiv 6 regulamente emise în comun de Banca Naţională a României şi Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare, care asigură finalizarea transpunerii prevederilor Directivei 2010/76/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE şi a Directivei 2006/49/CE în ceea ce priveşte cerinţele de capital pentru portofoliul de tranzacţionare şi resecuritizare, precum şi procesul de supraveghere a politicilor de remunerare (Regulamentul BNR-CNVM nr. 13/8/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituţiilor de credit şi ale firmelor de investiţii, Regulamentul BNR-CNVM nr. 19/12/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerinţelor minime de capital pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii, Regulamentul BNR-CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit abordării standard, Regulamentul BNR-CNVM nr. 21/13/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate şi poziţiilor din securitizare, Regulamentul BNR-CNVM nr. 22/14/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituţiilor de credit şi al firmelor de investiţii, Regulamentul BNR-CNVM nr. 23/15/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 25/30/2006 privind cerinţele de transparenţă şi de publicare pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii);

e) îmbunătăţirea cadrului de reglementare a riscului de lichiditate, precum şi a raportărilor aferente, având în vedere şi ajustările necesare în contextul adoptării Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară (IFRS) ca bază a contabilităţii la nivel individual, prin emiterea Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituţiilor de credit (care a abrogat Regulamentul BNR nr. 24/2009) şi a Ordinului BNR nr. 22/2011 privind raportarea situaţiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate;

f) îmbunătăţirea şi completarea cadrului aferent tehnicilor de transfer al riscului operaţional prin transpunerea recomandărilor relevante prevăzute de ghidul emis de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS) – „Ghid privind tehnicile de diminuare a riscului operaţional” pe tematica recunoaşterii tehnicilor de transfer al riscului operaţional în cadrul abordării avansate de evaluare pentru determinarea cerinţelor minime de capital (Regulamentul BNR nr. 6/2011 pentru

modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare şi aprobarea utilizării acestei abordări de către instituţiile de credit, pentru riscul operaţional);

g) elaborarea cadrului de reglementare prudenţială, în contextul adoptării IFRS:

1. Regulamentul BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare;
2. Ordinul BNR nr. 14/2011 pentru raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare;
3. Ordinul BNR nr. 25/2011 privind raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012;
4. Ordinul BNR nr. 26/2011 privind unele dispoziţii de aplicare a cerinţelor de prudenţă bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (reglementează modul de aplicare a cerinţelor prudenţiale în primul an după adoptarea IFRS);
5. Regulamentul BNR-CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit abordării standard;
6. Ordinul BNR nr. 15/2011 pentru modificarea Ordinului BNR nr. 23/2010 privind raportarea expunerilor mari de către instituţiile de credit şi a Ordinului BNR nr. 6/2011 privind raportarea expunerilor faţă de persoanele aflate în relaţii speciale cu instituţia de credit;
7. Regulamentul BNR nr. 29/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora şi pentru abrogarea Ordinului BNR nr. 25/2010 privind raportarea situaţiilor referitoare la expunerile din credite înregistrate faţă de debitorii din afara sectorului instituţiilor de credit care au făcut obiectul prevederilor art. 112 alin. (5) din Regulamentul BNR nr. 18/2009 (modificarea vizează modul de determinare a valorii expunerii ce se ia în calculul indicatorului prudenţial prin care se determină modificarea potenţială a valorii economice a unei instituţii de credit ca urmare a schimbării nivelurilor ratei dobânzii, efectuată pentru a se evita distorsiunea generată de trecerea la IFRS a indicatorului menţionat în cazul instituţiilor de credit care aplică abordarea standard pentru calculul cerinţelor minime de capital);
8. Regulamentul BNR-CNVM nr. 28/17/2011 pentru completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituţiilor de credit şi ale firmelor de investiţii;

h) modificarea cadrului de reglementare privind supravegherea poziţiilor valutare (Regulamentul BNR-CNVM nr. 14/9/2011 pentru completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituţiilor de credit şi al firmelor de investiţii, Ordinul BNR nr. 16/2011 privind raportarea situaţiei poziţiilor pe valută şi pe aur, Norma BNR nr. 1/2011 pentru abrogarea Normelor BNR nr. 4/2001 privind supravegherea poziţiilor valutare ale băncilor);

i) îmbunătăţirea/elaborarea unor prevederi prudenţiale aplicabile instituţiilor de credit referitoare la: (i) deţinerile temporare de acţiuni/părţi sociale în cursul unei operaţiuni de asistenţă sau restructurare financiară a unei entităţi din afara sectorului financiar (Regulamentul BNR nr. 26/2011); (ii) alinierea limitei aplicabile expunerilor faţă de persoanele aflate în relaţii speciale cu instituţia de credit la noua limită alternativă adusă de modificările recente ale Directivei 2006/48/CE în contextul supravegherii expunerilor mari (Regulamentul BNR nr. 10/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora);

j) schimbarea cadrului privind raportarea cerinţelor minime de capital pentru instituţiile de credit în vederea alinierii la modificările aduse cadrului COREP de către Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (Ordinul BNR nr. 13/2011).

De la data dobândirii de către România a calităţii de stat membru al Uniunii Europene, Banca Naţională a României, prin reprezentanţii săi în cadrul structurilor comunitare, participă activ, prin formularea de poziţii, atât la stabilirea la nivel european a strategiilor în domeniul reglementării prudenţiale, cât şi la elaborarea textelor noilor directive/regulamente/standarde tehnice.

3. Reglementarea condiţiilor de acordare şi derulare a creditelor destinate persoanelor fizice

Având în vedere necesitatea echilibrării structurii pe monede a creditului destinat persoanelor fizice, Banca Naţională a României a emis Regulamentul nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice, care încorporează principii ce promovează creditarea responsabilă, general acceptate la nivelul Uniunii Europene, şi vizează evitarea supraîndatorării şi a asumării de riscuri pe care debitorul nu le înţelege sau nu dispune de instrumente pentru a le contracara. Astfel, Regulamentul BNR nr. 24/2011 impune creditorilor criterii mai exigente la acordarea creditului de consum, în special pentru cel în valută (ajustarea, în sensul diminuării, a gradului maxim de îndatorare permis; impunerea obligaţiei de prezentare de garanţii reale şi/sau personale la un nivel de minimum 133 la sută din valoarea finanţării; limitarea duratei creditului la maximum 5 ani; introducerea unei restricţii cantitative suplimentare aferente creditului de consum în valută acordat debitorilor neprotejaţi la riscul valutar, în cazul creditorilor care nu dispun de norme interne de creditare validate de BNR, respectiv limitarea la 10 la sută a nivelului maxim al gradului de îndatorare aferent acestui tip de finanţare), fără a afecta pe fond accesul la creditul ipotecar cu destinaţie imobiliară. Regulamentul prevede explicit obligaţia creditorului

de informare şi avertizare a clienţilor cu privire la riscurile aferente creditării în valută şi consecinţele materializării riscului valutar şi a riscului de rată a dobânzii.

Obiectivul acestei reglementări privind limitarea gradului de îndatorare a populaţiei circumscris necesităţii asigurării stabilităţii financiare justifică extinderea sferei de cuprindere a actului normativ prin includerea sucursalelor instituţiilor de credit din alte state membre, asigurându-se astfel o bază mai largă a entităţilor supuse rigorilor reglementării.

4. Reglementarea regimului garantării depozitelor în sistemul bancar şi a Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

Prin Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar a fost modificată Ordonanţa Guvernului nr. 39/1996 (r2) privind înfiinţarea şi funcţionarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, cu modificările şi completările ulterioare; modificările au vizat, în principal, acordarea posibilităţii utilizării resurselor administrate de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar în scopul facilitării implementării măsurilor de restructurare autorizate de BNR în procedura administrării speciale a instituţiilor de credit, în situaţia în care costurile suportate de FGDB cu respectiva operaţiune nu depăşesc valoarea efectivă a compensaţiilor ce ar trebui plătite în lipsa implementării unei astfel de măsuri, respectiv în situaţia indisponibilizării depozitelor.

Ulterior, prin Ordonanţa Guvernului nr. 1/2012 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul instituţiilor de credit a fost acordată posibilitatea utilizării, în scopul finanţării măsurilor de stabilizare adoptate de Banca Naţională a României, inclusiv a resurselor existente în fondul special de despăgubire, redenumit prin amendamentele aduse ca fond de restructurare bancară. În consecinţă, prevederile referitoare la utilizarea resurselor acestui fond au fost adaptate astfel încât să răspundă noilor cerinţe introduse cu privire la măsurile de stabilizare dispuse de Banca Naţională a României. Tot prin intermediul acestui act normativ a fost permisă utilizarea unei părţi din resursele schemei de garantare în scopul finanţării măsurilor de stabilizare.

Totodată, a fost reglementată activitatea FGDB aferentă calităţilor deţinute în cadrul implementării măsurilor de stabilizare, respectiv administrator delegat, acţionar la o instituţie de credit faţă de care a fost dispusă o măsură de stabilizare de către Banca Naţională a României sau acţionar unic al băncilor-punte, exercitând în acest din urmă caz şi atribuţiile Consiliului de supraveghere.

5. Reglementarea activităţii instituţiilor de plată

În contextul aplicării Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (act normativ ce transpune Directiva 2007/64/CE), s-a evidenţiat o posibilă incompatibilitate legislativă în cazul entităţilor care prestează servicii de plată cu fonduri provenite dintr-o linie de credit pusă la dispoziţia plătitorului de

către instituția de plată, în condițiile în care activitatea de creditare este reglementată de Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările şi completările ulterioare.

Pentru clarificarea modului de aplicare a celor două reglementări în raport cu instituțiile de plată care acordă credite legate de serviciile de plată, a fost emisă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2011 pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată şi a Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, care stabileşte fără echivoc faptul că activitatea de acordare de credite în legătură cu executarea unei operațiuni de plată nu intră sub incidența dispozițiilor Legii nr. 93/2009, cu condiția menținerii pentru această activitate a acelor cerințe de natură prudențială permise de Directiva 2007/64/CE.

În acest context s-a impus şi modificarea Regulamentului BNR nr. 21/2009 privind instituțiile de plată în vederea introducerii criteriilor ce determină nivelul de semnificație a activității de creditare (practic, reglementarea a preluat criteriile cantitative utilizate pentru înscrierea instituțiilor financiare nebancare în Registrul special, respectiv pentru trecerea entității, datorită importanței sale, de la un regim de monitorizare la unul de supraveghere de către banca centrală), precum şi a stabilirii metodologiei de calcul şi a cerințelor de raportare. În plus, au fost operate şi unele modificări a căror necesitate a rezultat fie din transpunerea în practică a regulamentului în procedura de autorizare, fie din asigurarea acurateței reglementării.

6. Reglementarea activității instituțiilor emitente de monedă electronică

În aplicarea prevederilor Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emitere de monedă electronică, a fost emis Regulamentul BNR nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, prin care sunt transpuse prevederile Directivei 2009/110/CE cu privire la cerințele şi documentația ce trebuie prezentată Băncii Naționale a României în vederea autorizării funcționării instituției emitente de monedă electronică, metodologia de calcul al necesarului şi componența fondurilor proprii aferente activității cu monedă electronică, măsurile de protejare a fondurilor primite în schimbul monedei electronice, fiind de asemenea incluse dispoziții reprezentând detalii tehnice necesare Băncii Naționale a României pentru realizarea în bune condiții a activității de autorizare şi supraveghere prudențială a acestei categorii de instituții financiare (de exemplu, procedura de notificare a modificărilor în situația instituțiilor emitente de monedă electronică, cerințele de raportare).

Totodată, având în vedere faptul că, prin aplicarea prevederilor aceleiaşi directive, instituțiile emitente de monedă electronică îşi pierd calitatea de instituție de credit, beneficiind de un cadru de reglementare dedicat, s-a impus adaptarea, în sensul reflectării noului statut al acestor entități, a legislației secundare emise de BNR referitoare la limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice, clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, prevenirea şi combaterea spălării banilor şi supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale

de blocare a fondurilor; de asemenea, s-a impus şi necesitatea abrogării unor prevederi specifice instituţiilor emitente de monedă electronică din reglementările referitoare exclusiv la instituţiile de credit.

7. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituţiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naţionale a României[1]

Unul dintre obiectivele principale ale Băncii Naţionale a României în domeniul reglementării contabile îl reprezintă adoptarea unui sistem contabil aplicabil instituţiilor reglementate şi supravegheate de Banca Naţională a României, care să asigure satisfacerea cerinţelor informaţionale ale diverşilor utilizatori ai situaţiilor financiare, în concordanţă cu cerinţele directivelor europene şi cu cele ale Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară (IFRS).

În exerciţiul financiar al anului 2011, reglementările contabile în vigoare conforme cu directivele europene, aplicabile instituţiilor de credit, instituţiilor financiare nebancare şi Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, au fost aprobate prin Ordinul BNR nr. 13/2008, cu modificările şi completările ulterioare; potrivit acestora, situaţiile financiare anuale individuale se întocmesc în conformitate cu directivele europene, iar situaţiile financiare consolidate în concordanţă cu IFRS.

Începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituţiile de credit aplică IFRS ca bază a contabilităţii şi pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale, reglementările contabile aplicabile fiind cele conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010).

În contextul extinderii competenţelor BNR în domeniul emiterii de norme şi reglementări contabile şi asupra instituţiilor de plată şi instituţiilor emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată şi a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică şi prestarea de servicii de plată, şi având în vedere faptul că, începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituţiile de credit aplică IFRS, astfel încât nu mai intră sub incidenţa reglementărilor conforme cu directivele europene, a fost emisă o nouă reglementare (Ordinul BNR nr. 27/2011), aplicabilă celorlalte entităţi care intră în sfera de reglementare contabilă a BNR, altele decât instituţiile de credit.

Modificările aduse de Ordinul BNR nr. 27/2011 au impus actualizarea corespunzătoare a prevederilor Ordinului BNR nr. 18/2007 referitoare la raportările periodice ale instituţiilor financiare nebancare, astfel încât a fost emis Ordinul BNR nr. 28/2011.

Totodată, în vederea asigurării respectării cerinţelor de raportare impuse de către Ministerul Finanţelor Publice la nivelul economiei naţionale, a fost actualizată reglementarea privind Sistemul de raportare contabilă semestrială pentru instituţiile care intră în aria de reglementare contabilă a BNR, prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2011 privind modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 8/2008.

[1] Instituţiile de credit, instituţiile financiare nebancare, instituţiile de plată şi instituţiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată şi a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică şi prestarea de servicii de plată, precum şi Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

În aplicarea Strategiei pentru implementarea IFRS de către instituţiile de credit, adoptată în cursul anului 2010, Banca Naţională a României a continuat procesul de actualizare a cadrului de reglementare contabilă, fiind întreprinse o serie de măsuri/ acţiuni care să faciliteze tranziţia către noile standarde:

(i) transmiterea către Ministerul Finanţelor Publice, la sfârşitul lunii martie 2011, a monografiilor contabile comparative (IFRS/directive europene), elaborate de către grupurile de lucru constituite la nivelul Comisiei de contabilitate a Asociaţiei Române a Băncilor (din care au făcut parte şi reprezentanţi ai Băncii Naţionale a României), astfel încât să fie asigurate autorităţii fiscale condiţiile optime pentru analizarea cuprinzătoare a implicaţiilor fiscale legate de implementarea IFRS, pentru luarea deciziilor în ceea ce priveşte eventuala modificare a legislaţiei fiscale aferente;

(ii) emiterea Ordinului BNR nr. 29/2011 privind modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 27/2010, în contextul în care, ca urmare a discuţiilor purtate cu reprezentanţii organismelor internaţionale şi a solicitării Ministerului Finanţelor Publice, s-a impus introducerea unor conturi noi în Planul de conturi în vederea asigurării evidenţelor necesare stabilirii obligaţiilor fiscale;

(iii) organizarea, în luna iunie 2011, de către Banca Naţională a României în colaborare cu Institutul Contabililor Autorizaţi din Anglia şi Ţara Galilor (ICAEW) a conferinţei cu tema „IFRS: experienţa internaţională şi implementarea acestora de către sectorul bancar din România în 2012", în vederea creşterii gradului de conştientizare cu privire la implicaţiile generate de trecerea la aplicarea IFRS de către sistemul bancar, în cadrul căreia au fost prezentate principalele dificultăţi identificate în legătură cu trecerea la aplicarea noilor reglementări;

(iv) actualizarea, în luna iulie 2011, a listei orientative a conturilor prevăzute de Planul de conturi din reglementările contabile conforme cu IFRS, listă care se are în vedere la determinarea bazei de calcul al rezervelor minime obligatorii şi al soldurilor depunerilor la vedere.

În contextul adoptării integrale şi exclusive a IFRS de către instituţiile de credit, la 1 ianuarie 2012, Banca Naţională a României a acţionat în sensul actualizării cadrului de raportare prudenţială, prin:

(i) emiterea Ordinului BNR nr. 3/2011 prin care a fost stabilit sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudenţială – FINREP – la nivel individual; acesta stabileşte categoriile de formulare şi instrucţiunile de completare a acestora aplicabile instituţiilor de credit şi sucursalelor din România ale instituţiilor de credit cu sediul în state terţe, având în vedere, pe de o parte, adaptarea la nivel individual a noului cadru de raportare FINREP la nivel consolidat şi, pe de altă parte, actualizarea poziţiilor din cadrul formularelor de raportare corespunzător noului plan de conturi prevăzut de reglementările contabile conforme cu IFRS;

(ii) emiterea Ordinului BNR nr. 2/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice, cuprinzând informaţii statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din alte state membre;

(iii) emiterea Ordinului BNR nr. 12/2011 prin care au fost modificate şi completate prevederile ordinelor BNR nr. 1, 2 şi 3 din 2011, în vederea renunţării la impunerea unei metode de recunoaştere a activelor financiare în ceea ce priveşte întocmirea situaţiilor financiare consolidate/individuale conforme cu IFRS, solicitate instituţiilor de credit în scopuri de supraveghere prudenţială şi, respectiv, a raportărilor periodice cuprinzând informaţii statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, precum şi pentru asigurarea comparabilităţii indicatorilor raportaţi în situaţiile FINREP cu cei din COREP şi din situaţiile financiare publicabile.

8. Principalele obiective pentru anul 2012

I. În domeniul activităţii de reglementare prudenţială bancară

- modificarea cadrului legislativ pentru introducerea de prevederi care să asigure transpunerea noii Directive privind cerinţele de capital (CRD IV);
- revizuirea întregului cadru de reglementare prudenţială acoperit de Regulamentul aferent pachetului CRD IV, în vederea asigurării premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul Uniunii Europene (CRR);
- modificarea cadrului de reglementare prudenţială, în vederea transpunerii prevederilor relevante din Directiva privind cerinţele de capital (CRD IV);
- asigurarea cadrului necesar pentru aplicarea noilor cerinţe de raportare elaborate la nivelul UE în contextul definitivării cadrului de reglementare prudenţială aferent pachetului CRD IV;
- preluarea sub formă de instrucţiuni a ghidurilor CEBS referitoare la problematici precum: expunerile mari, instrumentele de capital hibride, lichiditate, politicile şi practicile de remunerare, gestionarea riscului operaţional în activităţi legate de piaţă, guvernanţa internă, riscul de concentrare în cadrul procesului de supraveghere, simulările de criză, operaţiunile de securitizare;
- participarea la elaborarea propunerilor privind direcţiile strategice de reglementare în domeniul emiterii de obligaţiuni garantate cu creanţe şi a celor pentru cadrul de reglementare secundar aferent legislaţiei primare a emisiunilor de obligaţiuni garantate cu creanţe;
- modificarea/elaborarea unor reglementări referitoare la aspecte precum:
  - raportarea operaţiunilor suspecte şi a incidentelor de fraudă;
  - tipologia garanţiilor acceptate de băncile de economisire şi creditare în domeniul locativ;
  - revizuirea cadrului de reglementare (inclusiv raportările) privind filtrele prudenţiale şi poziţiile valutare în contextul noului cadru de reglementare prudenţial european CRD IV;

- revizuirea cadrului actual de reglementare din perspectiva conformării cu recomandările CERS privind creditarea în valută şi finanţarea în dolari SUA a instituţiilor de credit;
- formularea de poziţii în legătură cu pachetul CRD IV şi participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susţinerii acestora;
- formularea de poziţii asupra propunerilor Comisiei Europene pentru viitorul cadru de soluţionare a situaţiilor de criză din sectorul bancar;
- formularea de poziţii asupra propunerilor de modificare a Directivei privind conglomeratele financiare şi participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susţinerii acestora.

II. În domeniul activităţilor financiare şi al instituţiilor financiare nebancare

- implicarea în dezbaterile privind cadrul legislativ european de restructurare bancară, din perspectiva asigurării integrării fără dificultăţi a cadrului legislativ naţional în materie – regimul Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- elaborarea şi susţinerea poziţiei României în procesul de revizuire a directivei privind schemele de garantare a depozitelor şi transpunerea acesteia în legislaţia naţională;
- ajustarea cerinţelor prudenţiale privind expunerile şi a regimului restructurării creditelor impusă instituţiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special pentru o mai fidelă aliniere la specificul activităţii desfăşurate de această categorie de creditori şi la contextul economico-financiar;
- participarea la formularea de poziţii ale României în negocierea proiectului Directivei Comisiei Europene în domeniul creditului pentru proprietăţi rezidenţiale;
- participarea la elaborarea cadrului de reglementare necesar pentru asigurarea implementării recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic legate de limitarea creditării în valută a debitorilor expuşi riscului valutar;
- elaborarea şi susţinerea poziţiei BNR în procesul de modificare a Legii nr. 32/2006 privind obligaţiunile ipotecare – iniţiat de instituţiile de credit în contextul *Vienna Initiative*;
- elaborarea poziţiei BNR în procesul de reglementare la nivel comunitar a produselor bancare de *retail*.

III. În domeniul reglementării contabile şi valutare

- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010), în vederea includerii în cadrul acestora a modificărilor intervenite la nivelul prevederilor IFRS, dar şi a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a IFRS primite de la instituţiile de credit şi firmele de audit;

- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (Ordinul BNR nr. 27/2011) în funcţie de stadiul alinierii acestora la directivele comunitare;

- emiterea unei reglementări care să prevadă formatul standardizat al raportărilor anuale solicitate instituţiilor de credit pentru acoperirea necesităţilor de informaţii ale Ministerului Finanţelor Publice, în contextul trecerii la aplicarea de către instituţiile de credit a IFRS ca bază a contabilităţii, şi pentru întocmirea situaţiilor financiare la nivel individual, începând cu exerciţiul financiar al anului 2012 şi având în vedere faptul că IFRS nu prevăd un astfel de format pentru situaţiile financiare anuale publicabile;

- actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităţilor care intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naţionale a României (Ordinul BNR nr. 8/2008), în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naţionale şi eliminării instituţiilor de credit din sfera de cuprindere a acestei reglementări;

- emiterea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil instituţiilor de credit, având în vedere, pe de o parte, necesităţile de informaţii ale Ministerului Finanţelor Publice şi, pe de altă parte, faptul că, începând cu exerciţiul financiar al anului 2012, instituţiilor de credit nu le mai sunt aplicabile reglementările contabile conforme cu directivele europene;

- actualizarea reglementărilor actuale în vigoare privind cadrul de raportare FINREP, atât la nivel consolidat, cât şi la nivel individual (ordinele BNR nr. 1 şi 3 din 2011), în vederea asigurării condiţiilor optime pentru aplicarea unitară a acestui cadru de raportare de către instituţiile de credit în cursul anului 2012, prin includerea de precizări privind prezentarea situaţiilor financiare FINREP (ca urmare a solicitărilor primite în acest sens de la instituţiile de credit şi firmele de audit, dar şi a răspunsurilor formulate, până în prezent, de membrii FINREP Network[2] la întrebările legate de implementarea cadrului de raportare FINREP, elaborat de Autoritatea Bancară Europeană – EBA);

- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informaţiile statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 2/2011), în vederea includerii de precizări pentru asigurarea unei abordări unitare la nivelul respectivelor sucursale şi a comparabilităţii informaţiilor solicitate prin această reglementare cu informaţiile similare raportate de instituţiile de credit, dar şi pentru eventualele necesităţi suplimentare de informaţii ale direcţiilor de specialitate din Banca Naţională a României;

- analizarea necesităţii emiterii unei reglementări noi privind sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudenţială, atât la nivel

[2] Grup tehnic de lucru constituit în cadrul EBA privind cadrul de raportare FINREP.

consolidat, cât şi la nivel individual, ca urmare a revizuirii cadrului de raportare FINREP[3], care va face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil;

- abrogarea Normei BNR nr. 4/2005 privind efectuarea operaţiunilor de schimb valutar, cu modificările şi completările ulterioare, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 238/2011 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 53/2008 privind modificarea şi completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea şi sancţionarea spălării banilor, precum şi pentru instituirea unor măsuri de prevenire şi combatere a finanţării actelor de terorism, care prevede ca activitatea de autorizare şi/sau de înregistrare a entităţilor care desfăşoară activităţi de schimb valutar pe teritoriul României, altele decât cele care fac obiectul supravegherii Băncii Naţionale a României, să se realizeze de către Ministerul Finanţelor Publice, prin Comisia de autorizare a activităţii de schimb valutar;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcţie de evoluţia cadrului de reglementare naţional şi european în domeniu, precum şi de obiectivele urmărite de Banca Naţională a României.

[3] În cadrul documentului de consultare emis de EBA în data de 20 decembrie 2011 se prevede ca noul cadru de raportare FINREP să fie implementat în legislaţia naţională începând cu a doua jumătate a anului 2012, cu aplicare de la 31 martie 2013 (ca primă dată de raportare). Documentul de consultare prevede obligativitatea aplicării cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat, decizia finală referitoare la obligativitatea aplicării acestui cadru şi la nivel individual urmând a fi luată de către EBA în cursul anului 2012.

Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare

1. Structura sectorului bancar

Anul 2011 nu a adus modificări semnificative în structura sistemului bancar românesc. Astfel, pe parcursul acestui an au avut loc preluarea activității Sucursalei Anglo-Romanian Bank de către BCR şi transferul acțiunilor deținute de stat la Banca de Export-Import a României – Eximbank din administrarea AVAS în cea a Ministerului Finanțelor Publice, potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 83/2011. O serie de schimbări în structura acționariatului s-au produs la Volksbank România SA, care are un nou acționar majoritar – VBI Beteiligungs GmbH, şi la Marfin Bank România, în cazul căreia acționarul majoritar a devenit Marfin Popular Bank Public Co Ltd. Cyprus după fuziunea sa cu Marfin Egnatia Bank of Greece. De asemenea, au intervenit modificări ale denumirii unor instituții de credit, cum este cazul sucursalei din Bucureşti a băncii Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona (La Caixa) care a devenit Caixa Bank şi al Libra Bank al cărei nume s-a schimbat în Libra Internet Bank.

În consecință, comparativ cu anul 2010, numărul sucursalelor băncilor străine s-a diminuat cu o unitate, ajungând la 8 entități la 31 decembrie 2011, în timp ce numărul băncilor autohtone a rămas acelaşi, respectiv 33 de entități[1].

Tabel 1. Componența sistemului bancar pe forme de proprietate

număr bănci, sfârşitul perioadei

	2010	2011
Bănci persoane juridice române, *din care:*	32	32
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Bănci cu capital majoritar privat, *din care:*	30	30
– cu capital majoritar autohton	4	4
– cu capital majoritar străin	26	26
Sucursalele băncilor străine	9	8
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine	**41**	**40**
CREDITCOOP	**1**	**1**
Total instituții de credit	**42**	**41**

Din punct de vedere al capitalului social, la sfârşitul anului 2011 componența sistemului bancar românesc a fost următoarea: 2 bănci cu capital integral sau majoritar de stat (CEC Bank şi Eximbank), 4 cu capital majoritar privat autohton (Banca Transilvania, Banca Comercială CARPATICA, Libra Internet Bank şi Banca Comercială Feroviara), 26 cu capital majoritar străin, 8 sucursale ale unor bănci străine şi o organizație cooperatistă de credit autorizată (Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP).

[1] Inclusiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP.

Tabel 2. Cota de piață a instituțiilor de credit

sfârşitul perioadei

	Activ net bilanțier			
	2010		2011	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, *din care:*	50 377,2	14,7	59 294,2	16,8
– cu capital majoritar de stat	25 207,4	7,4	28 990,1	8,2
– cu capital majoritar privat	25 169,8	7,3	30 304,1	8,6
Bănci cu capital majoritar străin	267 075,7	78,1	265 381,6	75,0
I. Total bănci comerciale	317 452,9	92,8	324 675,8	91,8
II. Sucursalele băncilor străine	23 697,1	7,0	28 381,2	8,0
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	315 942,6	92,4	324 066,9	91,6
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	290 772,8	85,1	293 762,8	83,0
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**341 150,0**	**99,8**	**353 057,0**	**99,8**
CREDITCOOP	**796,3**	**0,2**	**853,9**	**0,2**
Total instituții de credit	**341 946,3**	**100,0**	**353 910,9**	**100,0**

La finele anului 2011, băncile cu capital integral sau majoritar privat deţineau 91,8 la sută în totalul activelor sistemului bancar românesc, în timp ce băncile cu capital integral sau majoritar de stat deţineau o pondere de numai 8,2 la sută. În ceea ce priveşte segmentul băncilor cu capital integral sau majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine, ponderea în totalul activului sistemului bancar a fost de 83,0 la sută.

Tabel 3. Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului

sfârşitul perioadei

	Capital social/de dotare			
	2010		2011	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, *din care:*	3 794,8	22,4	4 166,2	22,8
– cu capital majoritar de stat	1 795,6	10,6	1 848,4	10,1
– cu capital majoritar privat	1 999,2	11,8	2 317,8	12,7
Bănci cu capital majoritar străin	12 632,9	74,6	13 701,4	74,9
I. Total bănci comerciale	16 427,7	97,0	17 867,6	97,7
II. Sucursalele băncilor străine	393,7	2,3	295,7	1,6
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	15 025,8	88,7	16 314,9	89,2
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	13 026,6	76,9	13 997,1	76,5
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**16 821,4**	**99,3**	**18 163,3**	**99,3**
CREDITCOOP	**122,7**	**0,7**	**126,0**	**0,7**
Total instituții de credit	**16 944,1**	**100,0**	**18 289,3**	**100,0**

Ponderea deținută de primele cinci bănci[2] în volumul agregat al activelor a fost, la finele anului 2011, de 54,6 la sută, în cel al creditelor de 52,3 la sută, în cel al depozitelor de 58,0 la sută, în cel al capitalurilor proprii de 52,8 la sută şi în cel al titlurilor de stat de 59,7 la sută.

În ceea ce priveşte gradul de capitalizare a sistemului bancar, s-a remarcat creşterea capitalului social/de dotare atât în termeni nominali, cu 7,9 la sută, cât şi în termeni reali, cu 4,7 la sută, în principal datorită aportului în numerar al acționarilor şi repartizărilor din profitul net al anului precedent.

Din punct de vedere al țărilor care dețin participații la capitalul social al băncilor autohtone şi al sucursalelor băncilor străine, la finele anului 2011 primele trei poziții în capitalul agregat au fost în continuare ocupate de Grecia (cu 22,9 la sută), de Austria (cu 20,8 la sută) şi, la mare distanță, de Olanda (cu 11,5 la sută).

Tabel 4. Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2011

	mil. lei	%
Grecia	4 192,5	22,9
Austria	3 795,8	20,8
Olanda	2 102,3	11,5
Italia	899,5	4,9
Ungaria	661,2	3,6
Cipru	653,9	3,6
Franța	578,5	3,2
BERD	361,7	2,0
Alte țări	350,6	1,7
Portugalia	267,1	1,5
Israel	247,8	1,4
Germania	191,9	1,1
SUA	152,2	0,8
Capitalul străin agregat pe sistem bancar	14 455,0	79,0
Capitalul total al instituțiilor de credit	**18 289,4**	**100,0**

În contextul aderării României la UE şi al liberalizării pieței serviciilor, 349 instituții străine au notificat intenția de a desfăşura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României, dintre care 230 instituții bancare, 3 instituții financiare nebancare, 16 instituții emitente de monedă electronică şi 100 instituții de plată.

2. Performanțe şi perspective ale sectorului bancar

În cursul anului 2011, instituțiile de credit au activat în continuare într-un mediu caracterizat de austeritate şi incertitudine – asociate persistenței efectelor crizei financiare şi economice internaționale –, încercând să reducă la minimum posibilele efecte de contagiune şi să se adapteze atât la cerințele pieților financiare, cât şi la noul cadru de reglementare orientat, în principal, către consolidarea bazei de capital şi a lichidității.

[2] Stabilite în funcție de mărimea activelor.

În acest context, performanțele sistemului bancar românesc au fost marcate de temperarea activității bancare, evoluție care s-a reflectat în majorarea cu numai 3,5 la sută (în termeni nominali) a activului agregat net la nivel de sistem, de la 341 946,3 milioane lei la 31 decembrie 2010 la 353 910,9 milioane lei la 31 decembrie 2011. Exprimat în euro, activul agregat net a crescut şi mai puțin (cu 2,7 la sută), de la 79 804,5 milioane euro la 81 929,5 milioane euro.

Intermedierea financiară calculată ca pondere a activelor bancare în PIB a scăzut uşor, de la 65,4 la sută în 2010 la 61,0 la sută în 2011, plasându-se în continuare la un nivel redus comparativ cu alte țări din UE.

Adecvarea capitalului

Şi în anul 2011, mediul financiar a fost marcat de necesitatea susținerii de către state a unor grupuri bancare europene confruntate cu serioase dezechilibre financiare accentuate şi de criza datoriilor suverane. Merită menționat faptul că în cazul României nu s-a făcut apel la fonduri publice pentru sprijinirea instituțiilor de credit, în condițiile în care, atunci când s-a impus, acestea au beneficiat de suportul propriilor acționari.

În calitate de autoritate de supraveghere, Banca Națională a României a menținut măsurile destinate asigurării unui grad de adecvare a capitalului corespunzător profilului de risc al fiecărei instituții de credit. Măsurile au vizat atât impunerea în cazul unor instituții de credit a unei limite a indicatorului de solvabilitate de minimum 10 la sută din fondurile proprii, cât şi raportarea lunară a acestui indicator.

Atitudinea prudentă a băncilor referitoare la asumarea riscurilor a determinat un nivel confortabil al indicatorului de solvabilitate la sfârşitul anului 2011, respectiv 14,9 la sută la nivel agregat. Totodată, eforturile băncilor s-au concretizat în majorarea capitalului social, atât în termeni nominali (+7,9 la sută la finele anului 2011), cât şi în termeni reali (+4,7 la sută).

Potrivit raportărilor băncilor privind cerințele minime de capital, la 31 decembrie 2011, riscului de credit i-au fost alocate 83,8 la sută din cerințele de capital, riscului operațional 14,3 la sută, iar riscului de piață 1,9 la sută.

Efectul de pârghie, determinat ca raport între fondurile proprii de nivel 1 şi valoarea medie a activelor, a înregistrat un nivel constant, respectiv de 8,1 la sută, atât la 31 decembrie 2010, cât şi la 31 decembrie 2011, în condițiile în care fondurile proprii de nivel 1 au crescut cu 2,1 la sută, iar activele medii s-au majorat cu o intensitate asemănătoare (2,6 la sută).

În contextul creşterii exigențelor cadrului de reglementare în domeniul cerințelor de capital, prin implementarea Acordului Basel III, instituțiile de credit vor trebui să-şi adapteze în mod corespunzător volumul şi structura bilanțului.

Calitatea activelor

Într-un mediu economic intern şi extern dificil, pe parcursul anului 2011 comunitatea bancară a fost supusă unor provocări permanente. Dacă în perioada anterioară atenția instituțiilor de credit a fost îndreptată preponderent către obiective cantitative, precum majorarea cotei de piață, ulterior modelul de afaceri al instituțiilor de credit s-a concentrat pe strategii de fidelizare a clienților existenți şi menținerea unor relații solide şi pe termen lung cu aceştia.

Potrivit informațiilor furnizate de bilanțul monetar agregat al băncilor, creditul acordat sectorului privat a crescut, în termeni nominali, cu 6,6 la sută (de la 209 293,6 milioane lei la 31 decembrie 2010 la 223 037,1 milioane lei la 31 decembrie 2011); această creştere a fost atribuită în principal creditelor acordate companiilor nefinanciare (+10,3 la sută), în timp ce creditele acordate gospodăriilor populației s-au majorat cu numai 2,1 la sută. Din punct de vedere al monedei în care a fost acordat creditul, avansul cel mai important s-a înregistrat în cazul creditelor exprimate în valută (+7,2 la sută), care şi-au consolidat astfel poziția până la 63,4 la sută din totalul creditului acordat sectorului privat, în timp ce creditele exprimate în lei au consemnat o creştere de 5,6 la sută. Pe segmentul gospodăriilor populației, creditele de consum au deținut ponderea cea mai ridicată (68 la sută), poziția secundă fiind ocupată de creditele pentru locuințe (32 la sută).

Tabel 5. Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar

procente

Denumirea indicatorului	2010	2011
Adecvarea capitalului		
Indicatorul de solvabilitate	15,02	14,87
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel 1 / Total active la valoare medie)	8,11	8,07
Calitatea activelor		
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	58,64	59,24
Plasamente şi credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	19,58	16,90
Credite restante şi îndoielnice acordate clientelei / Total portofoliu de credite aferent clientelei (valoare netă)	2,28	2,33
Credite restante şi îndoielnice acordate clientelei / Total portofoliu de credite aferent clientelei (valoare brută)	7,08	8,82
Creanțe restante şi îndoielnice / Total activ (valoare netă)	1,47	1,50
Creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Total datorii	1,62	1,64
Creanțe restante şi îndoielnice (valoare netă) / Total capitaluri proprii	16,59	17,13
Expunere neajustată aferentă creditelor şi dobânzilor clasificate în „îndoielnic" şi „pierdere" / Total credite şi dobânzi clasificate, inclusiv elemente din afara bilanțului[1]	18,36	20,43
Rata creditelor neperformante[1,2]	11,85	14,33
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	-0,16	-0,23
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	-1,73	-2,56
Lichiditate		
Lichiditate imediată	37,82	37,17
Indicatorul de lichiditate (lichiditate efectivă / lichiditate necesară)	1,35	1,36
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Depozite atrase de la clientelă	113,46	116,65

[1] Indicator calculat din raportarea privind clasificarea creditelor (potrivit Regulamentului BNR nr. 3/2009, cu modificările şi completările ulterioare). Expunerile din credite sunt clasificate de către instituțiile de credit în concordanță cu serviciul datoriei, performanța financiară a debitorului şi principiul declasării prin contaminare.

[2] Expunere brută aferentă creditelor nebancare şi dobânzilor aferente clasificate în categoria „pierdere 2", în cazul cărora serviciul datoriei >90 zile şi/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare față de operațiune sau față de debitor / Total credite şi dobânzi clasificate aferente clientelei nebancare, exclusiv elementele în afara bilanțului.

În contextul volatilității monedei naționale şi al unor dificultăți financiare întâmpinate de companii şi de gospodăriile populației, principalii indicatori de cuantificare a riscului de credit[3] au înregistrat o înrăutățire. Astfel, ponderea deținută de expunerea brută aferentă creditelor şi dobânzilor clasificate în categoriile „îndoielnic" şi „pierdere" în totalul creditelor şi dobânzilor clasificate s-a majorat de la 18,4 la sută la sfârşitul lunii decembrie 2010 la 20,4 la sută la 31 decembrie 2011, context în care instituțiile de credit au fost nevoite să constituie un volum mai mare de provizioane (30 741,4 milioane lei la 31 decembrie 2011 față de 23 632,9 milioane lei la 31 decembrie 2010), cu impact direct asupra performanțelor financiare, respectiv asupra profitabilității.

Potrivit datelor furnizate de bilanțurile contabile ale instituțiilor de credit, ponderea creditelor restante şi îndoielnice acordate clientelei în totalul portofoliului de credite, la valoare netă, s-a menținut la un nivel constant de 2,3 la sută, atât în 2010, cât şi în 2011, în timp ce la valoare brută acelaşi indicator a consemnat o traiectorie ascendentă (de la 7,1 la sută la 8,8 la sută). Principalul indicator care reflectă gradul de neperformanță a portofoliului de credite, reprezentat de ponderea creditelor şi dobânzilor clasificate în categoria „pierdere 2"[4] în totalul creditelor şi dobânzilor clasificate, a înregistrat o evoluție ascendentă pe parcursul anului 2011 de la 11,9 la sută la 14,3 la sută. Totuşi, trebuie menționat faptul că gradul de acoperire cu provizioane al acestor expuneri a fost uşor superior celui din anul precedent (97,8 la sută la 31 decembrie 2011).

Lichiditatea

Lichiditatea bancară este o problemă de gestiune a pasivelor şi activelor cu grade diferite de lichiditate şi reprezintă abilitatea băncilor de a-şi onora obligațiile financiare asumate. Lichiditatea exprimă capacitatea activelor de a fi transformate rapid şi cu cheltuieli minime în monedă lichidă (numerar sau disponibil în contul curent).

Un management adecvat al lichidității presupune, pe lângă încadrarea indicatorilor de lichiditate în nivelurile minime reglementate, menținerea unei rezerve de lichiditate corelată cu toleranța la risc stabilită de instituția de credit. Rezerva de lichiditate reprezintă lichiditatea disponibilă, care acoperă necesitățile suplimentare de lichiditate ce pot apărea pe un orizont scurt de timp definit în condiții de criză şi este compusă, în principal, din numerar şi active cu grad ridicat de lichiditate.

Băncile şi-au diversificat serviciile bancare consacrate, furnizând servicii de investiții şi de asigurări împreună cu serviciile tradiționale de depuneri şi împrumuturi.

La finele perioadei analizate, indicatorul de lichiditate a fost de 1,36 – superior nivelului minim reglementat (1) –, iar indicatorul care exprimă lichiditatea cea mai rapidă, respectiv lichiditatea imediată, a fost de 37,2 la sută.

Accesul dificil al instituțiilor de credit la finanțarea externă a impus orientarea mai accentuată a acestora către atragerea de economii de la clienți. La 31 decembrie 2011, raportul dintre credite şi depozite pe total sistem bancar s-a situat la nivelul de 116,7 la sută.

---

[3] Potrivit raportării prudențiale a clasificării creditelor.

[4] Credite şi dobânzi cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile şi/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare.

Tabel 6. Valoarea activului net bilanțier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2011

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1. Bănci cu capital majoritar românesc, *din care:*	**59 294,2**	**16,8**	**4 940,0**	**15,2**
1.1. Bănci cu capital majoritar de stat, *din care:*	**28 990,1**	**8,2**	**2 664,2**	**8,2**
1. CEC Bank	24 815,6	7,0	1 757,8	5,4
2. Banca de Export-Import a României - Eximbank	4 174,5	1,2	906,4	2,8
1.2 Bănci cu capital majoritar privat, *din care:*	**30 304,1**	**8,6**	**2 275,8**	**7,0**
1. Banca Transilvania	25 745,2	7,3	1 939,4	6,0
2. Banca Comercială CARPATICA	3 787,1	1,1	197,6	0,6
3. Libra Internet Bank	595,4	0,2	101,3	0,3
4. Banca Comercială Feroviara	176,4	0,0	37,5	0,1
2. Bănci cu capital majoritar străin, *din care:*	**265 381,6**	**75,0**	**25 969,0**	**80,1**
1. Banca Comercială Română	71 054,8	20,1	5 867,6	18,1
2. BRD Groupe Société Générale	48 027,7	13,6	5 064,6	15,6
3. Raiffeisen Bank România	23 690,3	6,7	2 155,8	6,6
4. UniCredit Țiriac	22 346,5	6,4	2 127,3	6,6
5. Volksbank Romania	17 728,1	5,0	1 410,1	4,3
6. Alpha Bank Romania	16 544,1	4,7	1 858,1	5,7
7. Bancpost	12 274,1	3,5	1 322,7	4,1
8. Piraeus Bank Romania	8 166,6	2,3	1 134,9	3,5
9. Banca Românească Grupul National Bank of Greece	7 418,2	2,1	914,5	2,8
10. Garanti Bank	6 189,5	1,7	472,9	1,5
11. RBS Bank Romania	5 793,3	1,6	875,0	2,7
12. Credit Europe Bank Romania	4 751,6	1,3	454,9	1,4
13. Intesa SanPaolo Romania	3 964,7	1,1	578,2	1,8
14. OTP Bank Romania	3 745,9	1,1	395,6	1,2
15. Marfin Bank	2 635,0	0,7	195,3	0,6
16. Millennium Bank	2 087,8	0,6	187,8	0,6
17. ATE Bank	1 599,4	0,5	59,5	0,2
18. Bank Leumi	1 128,1	0,3	192,8	0,6
19. ProCredit Bank	1 126,6	0,3	138,1	0,4
20. MKB ROMEXTERRA	1 122,7	0,3	105,5	0,3
21. Emporiki Bank Romania	1 104,8	0,3	157,3	0,5
22. BCR Banca pentru Locuințe	950,6	0,3	63,4	0,2
23. Banca C.R. Firenze România	706,8	0,2	95,4	0,3
24. Romanian International Bank	515,9	0,1	27,6	0,1
25. Porsche Bank Romania	384,8	0,1	51,9	0,2
26. Raiffeisen Banca pentru Locuințe	323,7	0,1	62,2	0,2
I. Total bănci comerciale	**324 675,8**	**91,8**	**30 909,0**	**95,3**
II. Sucursale ale băncilor străine, *din care:*	**28 381,2**	**8,0**	**1 268,0**	**3,9**
1. ING Bank N.V.	14 509,9	4,1	467,6	1,5
2. CITI BANK EUROPE	5 752,4	1,6	606,4	1,9
3. Banca Italo-Romena S.p.A.	4 220,1	1,2	37,3	0,1
4. Bank of Cyprus	2 297,5	0,6	-23,2	-0,1
5. BLOM BANK France	626,8	0,2	158,5	0,5
6. Caixa Bank	564,5	0,2	2,1	0,0
7. Fortis Bank	406,2	0,1	15,7	0,0
8. FINICREDITO	3,8	0,0	3,6	0,0
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**353 057,0**	**99,8**	**32 177,0**	**99,2**
CREDITCOOP	**853,9**	**0,2**	**236,2**	**0,8**
Total instituții de credit	**353 910,9**	**100,0**	**32 413,2**	**100,0**

** capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)*

Profitabilitatea

Mediul intern şi extern nefavorabil şi-a pus amprenta şi asupra rezultatelor financiare, sistemul bancar românesc înregistrând, pentru al doilea an consecutiv, un rezultat agregat negativ. Astfel, pierderea înregistrată la sfârşitul anului 2011 (777,3 milioane lei) a fost mai mare decât cea din anul precedent (516,4 milioane lei), în pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a reţelelor teritoriale şi de ajustare a necesarului de personal – în anul 2011 băncile au închis 124 unităţi, iar personalul a fost diminuat cu 981 angajaţi.

În contextul în care activitatea de creditare a cunoscut, pe întreg parcursul anului, un nivel destul de modest, rezultatul operaţional a marcat o scădere semnificativă la 31 decembrie 2011. În consecinţă, principalii indicatori de profitabilitate la nivelul sistemului bancar (rata rentabilităţii economice – ROA şi rata rentabilităţii financiare – ROE) au înregistrat valori negative (-0,23 la sută şi respectiv -2,56 la sută).

Creşterea nesemnificativă a cheltuielilor operaţionale şi scăderea accentuată a veniturilor de aceeaşi natură au condus la majorarea indicatorului *cost-to-income ratio* de la 64,9 la sută în 2010 la 67,8 la sută în 2011.

3. Măsuri de îmbunătăţire a activităţii de supraveghere a instituţiilor de credit

Deşi dinamica pieţei bancare europene a fost serios afectată de efectele crizei datoriilor suverane, sistemul bancar românesc şi-a menţinut în general flexibilitatea şi capacitatea de a reacţiona la provocările importante ale anului 2011. Urmărind realizarea angajamentelor asumate în cadrul programelor naţionale de reformă şi al acordurilor de asistenţă multilaterală, autorităţile române au continuat să consolideze mecanismele de acţiune destinate menţinerii stabilităţii financiare. Au fost stabiliţi parametrii unui nou acord de finanţare de tip preventiv cu UE şi FMI, ale cărui efecte aşteptate vizează consolidarea încrederii investitorilor în economia românească şi revenirea PIB pe o traiectorie de creştere sustenabilă. De asemenea, având în vedere rolul benefic pe care l-a avut Iniţiativa Europeană de Coordonare Bancară (*Vienna Initiative*), s-a conturat ideea unei noi iniţiative (Viena 2.0), care să se bazeze pe o serie de principii menite să asigure funcţionarea normală a sistemelor bancare din centrul şi sud-estul Europei prin întărirea cooperării între autorităţile de supraveghere din ţările de origine şi cele din ţările-gazdă ale grupurilor bancare cu prezenţă transfrontalieră. Decizia de lansare a acestei iniţiative a fost motivată de posibilele efecte negative ale crizei datoriilor suverane şi de necesitatea evitării unei dezintermedieri dezordonate în Europa emergentă şi, implicit, în România, ca urmare a regândirii de către grupurile bancare europene a strategiilor proprii, îndeosebi în sensul reducerii dimensiunii bilanţurilor.

În ceea ce priveşte Banca Naţională a României, politica prudenţială a vizat în continuare solicitarea proactivă de capitaluri, supravegherea atentă a instituţiilor de credit şi îmbunătăţirea cadrului de reglementare. Ca răspuns la tendinţele înregistrate de piaţa bancară românească, Banca Naţională a României şi-a intensificat acţiunile în planul diminuării riscului de contagiune pe fondul crizei internaţionale, al echilibrării

structurii pe monede a creditelor şi al îmbunătăţirii instrumentelor de intervenţie rapidă în cazul instituţiilor de credit aflate potenţial în dificultate. Monitorizarea zilnică a lichidităţii a constituit o prioritate în identificarea şi prevenirea apariţiei unor sincope, în contextul general al restrângerii posibilităţilor de atragere de resurse. De asemenea, pentru a se evita deteriorarea gradului de adecvare a capitalului, autoritatea de supraveghere a intervenit în conservarea unei poziţii confortabile a solvabilităţii, care să contracareze impactul neperformanţei acumulate în portofoliul de active, precum şi efectele generate de contextul crizei financiare şi economice internaţionale. În acest sens, o serie de bănci au suplimentat fondurile proprii prin majorarea capitalului social cu noi aporturi băneşti şi capitalizarea profitului obţinut în anul anterior. În plus, pentru prevenirea situaţiilor de nerespectare a cerinţelor minime de capital, în cazul unor bănci s-a menţinut decizia de a solicita raportarea lunară a solvabilităţii, complementar cerinţelor de raportare trimestrială prevăzute de reglementări. Pentru a reduce cât mai mult posibilele efecte negative generate prin contagiune, Banca Naţională a României monitorizează în permanenţă situaţia prudenţială a băncilor persoane juridice române cu capital străin provenind din ţările afectate de criza datoriilor suverane. În aceste condiţii, menţinerea unor niveluri adecvate de solvabilitate şi lichiditate (facilitate, în cazul celor din urmă, de existenţa unor portofolii semnificative de active eligibile pentru operaţiunile de refinanţare ale Băncii Naţionale a României în comparaţie cu situaţia existentă la sfârşitul anului 2008), reprezintă o necesitate pentru gestionarea corespunzătoare a riscurilor generate de eventuale şocuri de lichiditate externă.

În anul 2011, activitatea de supraveghere s-a realizat ţinând seama şi de condiţionalităţile tehnice asumate prin acordul de finanţare multilaterală de tip preventiv încheiat cu UE şi FMI, care au vizat întărirea prerogativelor Băncii Naţionale a României în gestionarea crizei şi implementarea unor mecanisme de intervenţie rapidă şi eficientă în cazul băncilor cu probleme financiare.

De asemenea, potrivit Programului Naţional de Reformă pentru perioada 2011-2013, una dintre acţiunile desfăşurate în anul 2011 a vizat implementarea corespunzătoare a Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară de către sectorul bancar, începând cu 2012, prin continuarea demersurilor destinate asigurării unei tranziţii line de la Standardele Contabile Româneşti (RAS) la IFRS în sensul consolidării nivelurilor de capitalizare şi lichiditate efective înregistrate înaintea schimbării sistemului contabil de referinţă.

În desfăşurarea activităţii de supraveghere, frecvenţa şi gradul de detaliere a verificărilor şi evaluărilor se stabilesc cu luarea în considerare a principiului proporţionalităţii, având în vedere mărimea, importanţa sistemică, natura, extinderea şi complexitatea activităţilor derulate de fiecare instituţie de credit.

În cadrul procesului de supraveghere *off-site*, au fost desfăşurate 55 de acţiuni de inspecţie la 20 de bănci şi 6 sucursale ale unor bănci străine, dintre care 5 au avut o tematică de verificare completă şi alte 50 cu tematică redusă sau punctuală.

Activitatea de supraveghere *on-site* s-a concretizat, în 2011, în derularea a 39 de acţiuni de inspecţie la 28 de bănci şi o sucursală a unei bănci străine, dintre care 28 de acţiuni s-au înscris în categoria celor cu tematică de verificare completă, iar

11 s-au desfăşurat ca acțiuni cu tematică redusă sau punctuală. De asemenea, au fost efectuate 17 acțiuni cu tematică de verificare completă în cazul rețelei Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP.

Totodată, au fost efectuate 25 de acțiuni comune (*on-site* şi *off-site*), în principal în cadrul acțiunilor cu tematică de verificare completă realizate conform planului anual de activitate aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României.

Acțiunile de supraveghere derulate pe parcursul anului 2011 au pus un accent deosebit pe verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), precum şi pe evaluarea profilului de risc al acestora. Astfel, obiectivele tematice complete ale acțiunilor de verificare (*off-site* şi/sau *on-site*) au vizat:

- evaluarea profilului de risc (linii de activitate şi profilul general de risc; situația financiară; strategia generală şi apetitul la risc; guvernanța corporatistă, inclusiv guvernanța internă; analiza riscurilor semnificative – riscul de credit, riscul din securitizare, riscul de piață, riscul operațional, riscul de lichiditate, riscul de concentrare, riscul ratei dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare, alte riscuri);
- verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP);
- analiza raportărilor transmise către Banca Națională a României;
- activitățile externalizate.

Obiectivele acțiunilor cu tematică redusă sau punctuală organizate pe parcursul anului 2011 s-au referit, în principal, la cerințele minime de capital, riscul de lichiditate şi indicatorul de lichiditate, modificări în situația instituțiilor de credit, raportările de prudență bancară transmise Băncii Naționale a României şi evoluția indicatorilor de prudență bancară, clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, expunerile mari, activitățile de externalizare a creditelor, verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit, reclamații şi petiții, îndeplinirea măsurilor dispuse de Banca Națională a României.

Rapoartele întocmite în urma activității de supraveghere au consemnat, în principal, aspecte privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificări în situația instituțiilor de credit, indicatorii de prudență bancară (solvabilitatea, fondurile proprii, lichiditatea, expunerile mari, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit), analiza riscurilor semnificative, activitățile externalizate, raportările transmise la BNR.

Încălcarea unor prevederi legale a atras sancționarea, cu amendă şi avertisment scris, a unui număr de 6 instituții de credit. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de nivelul indicatorului de solvabilitate şi înregistrarea de către instituția de credit a unui deficit de capital, cerința de capital pentru riscul de credit, activitatea de creditare, clasificarea portofoliului de credite, constituirea,

regularizarea şi utilizarea provizioanelor, reevaluarea garanțiilor, înregistrarea de expuneri mari peste limitele legale, raportarea privind lichiditatea, administrarea riscului de credit şi operațional.

În ceea ce priveşte rețeaua teritorială a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP, au fost sancționate cu avertisment scris 9 cooperative de credit (16 administratori şi 10 conducători) pentru aspecte legate, în principal, de activitatea de creditare, clasificarea portofoliului de credite, constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor, administrarea riscurilor, sistemul de control intern, auditul intern, riscul operațional şi reputațional, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri.

4. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii

Banca Națională a României acordă o importanță deosebită activității desfăşurate în parteneriat cu structurile europene însărcinate cu supravegherea bancară. De altfel, potrivit noii arhitecturi europene de supraveghere, Banca Națională a României, în calitate de autoritate națională de supraveghere bancară, trebuie să coopereze strâns cu autoritățile europene de supraveghere pentru asigurarea solidității financiare la nivelul societăților financiare individuale şi pentru protecția utilizatorilor de servicii financiare. În acest sens, în contextul reformării sistemului european de supraveghere, începutul anului 2011 a reprezentat startul oficial al activității Autorității Bancare Europene, organism care a preluat sarcinile şi responsabilitățile fostului Comitet al Supraveghetorilor Bancari Europeni, reprezentând palierul microprudențial al supravegherii bancare. Potrivit Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European şi al Consiliului, Banca Națională a României trebuie să furnizeze Autorității Bancare Europene toate informațiile necesare acesteia pentru îndeplinirea atribuțiilor sale.

Una dintre cele mai importante acțiuni derulate în 2011 de către EBA în cooperare cu autoritățile de supraveghere naționale, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) şi Banca Centrală Europeană a constat în efectuarea unui nou exercițiu de testare la stres a unui număr de 90 de bănci din 21 de țări, ale cărui rezultate au fost publicate în data de 15 iulie 2011. Obiectivul acestuia l-a constituit evaluarea solidității băncilor testate în cazul unui scenariu nefavorabil, dar plauzibil. În acest sens, rezultatul exercițiului de testare la stres la nivelul UE a indicat faptul că, pe baza situației existente la sfârşitul anului 2010, un număr de 20 de bănci ar fi înregistrat, pe orizontul de doi ani al exercițiului, rate ale fondurilor proprii de nivel 1 *(Core Tier 1 Ratio* – CT1R*)* sub pragul de 5 la sută. În urma măsurilor de capitalizare aplicate până la finele lunii aprilie 2011, numărul acestora s-a redus la 8. Pe baza acestor rezultate, EBA a formulat prima recomandare oficială către autoritățile naționale de supraveghere, solicitându-le să impună băncilor aflate în această situație adoptarea unor măsuri prompte de restabilire a unui grad adecvat de capitalizare.

Astfel, în data de 8 decembrie 2011, EBA a publicat o serie de recomandări ca parte a unui pachet mai amplu de măsuri de refacere a stabilității financiare şi a încrederii în sistemul bancar european. Acestea au prevăzut ca autoritățile naționale de supraveghere să solicite băncilor incluse în test consolidarea bazei de capital

prin constituirea temporară de capital tampon împotriva riscului aferent datoriilor suverane şi atingerea până în iunie 2012 a unui nivel de 9 la sută pentru CT1R. Pentru a realiza acest lucru, băncile trebuie să utilizeze surse private de finanțare în vederea întăririi poziției de capital, inclusiv sursele de natura profitului obținut. Sarcina autorităților naționale este de a solicita transmiterea de către bănci a planurilor detaliate cuprinzând măsurile pe care acestea le-au identificat în scopul atingerii cerințelor de adecvare a capitalului, precum şi avizarea acestor planuri. În cadrul discuțiilor care vor avea loc în colegiile de supraveghetori pe tema planurilor de capitalizare, autoritățile naționale participante trebuie să se asigure că se va menține nivelul expunerilor diferitelor grupuri bancare în toate statele membre şi, de asemenea, nu se va ajunge la constrângeri semnificative în ceea ce priveşte creditarea economiei reale din UE.

Pe lângă participarea la colegiile de supraveghere, Banca Națională a României, în calitate de autoritate de supraveghere, a fost reprezentată în anul 2011 şi la nivelul unor grupuri şi subgrupuri ale EBA, precum: *Standing Committee on Oversight and Practices*, *Joint Committee on Financial Conglomerates* (JCFC), *Task Force on the Impact of the New Capital Framework* (TFICF), *Subgroup on Operational Risk* (SGOR), *Sub-committee on Accounting*, *Reports and Auditing* (SCARA), *Standing Committee on Regulation and Policy* şi *Board of Supervisors*. De asemenea, a fost asigurată participarea băncii centrale şi la nivelul grupului de lucru *Early Intervention Working Group* (EIWG), organizat la nivelul Comisiei Europene, având ca obiectiv elaborarea unui proiect de Directivă care să cuprindă măsurile ce trebuie adoptate de către statele membre în cazul apariției unor crize financiare şi economice echivalente celei din anii 2008-2010.

Cooperarea cu autoritățile de supraveghere străine

Mobilitatea deplină a capitalurilor reclamă o cooperare şi coordonare sporită între autoritățile de reglementare şi supraveghere din țările-gazdă şi cele de origine. Banca Națională a României cooperează în mod strâns cu celelalte autorități competente şi cu EBA, în special în cadrul colegiilor de supraveghetori. Acestea reprezintă un instrument care urmăreşte să faciliteze atât supravegherea curentă, cât şi pe cea în situații de urgență. Colegiile de supraveghetori asigură cadrul pentru: (i) schimbul de informații dintre autoritățile competente implicate, precum şi cu EBA; (ii) convenirea asupra încredințării voluntare de atribuții şi a delegării voluntare de responsabilități, dacă este cazul; (iii) determinarea programelor de supraveghere pe baza evaluării riscului la nivel de grup în cadrul procesului desfăşurat de autoritățile competente, de verificare a cadrului de administrare, a strategiilor, proceselor şi mecanismelor implementate de instituțiile de credit şi de evaluare a riscurilor la care instituțiile de credit sunt sau ar putea fi expuse; (iv) creşterea eficienței supravegherii prin eliminarea suprapunerii inutile a cerințelor de supraveghere; (v) aplicarea uniformă a cerințelor prudențiale prevăzute la nivel comunitar în privința tuturor entităților din cadrul unui grup bancar, fără a se aduce atingere opțiunilor naționale şi celor aparținând autorităților de supraveghere, prevăzute de legislația Uniunii Europene.

Pe parcursul anului 2011 s-a consolidat rolul colegiilor de supraveghetori în coordonarea activităților şi a deciziilor luate, precum şi în realizarea schimbului

de informații între autoritățile relevante. Banca Națională a României a semnat până în prezent acorduri de cooperare multilaterală la nivelul a 19 grupuri bancare internaționale, respectiv EFG Eurobank (pentru supravegherea Bancpost), Piraeus Bank (Piraeus Bank Romania), Bayerische Landesbank (MKB ROMEXTERRA), Crédit Agricole (Emporiki Bank), Unicredit SPA (UniCredit Țiriac), Intesa SanPaolo (Intesa Sanpaolo Romania), Erste Bank (Banca Comercială Română), Raiffeisen Zentralbank (Raiffeisen Bank), Volksbank (Volksbank România), Société Générale (BRD-Groupe Société Générale), ING (ING Bank), Banco Comercial Portugues (Millenium Bank), OTP (OTP Bank), Alpha Bank AE (Alpha Bank), Royal Bank of Scotland (RBS Bank Romania), National Bank of Greece (Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece), Marfin Popular Bank (Marfin Bank), Bank of Cyprus (Bank of Cyprus), Porsche Bank AG (Porsche Bank Romania).

Participarea şi cooperarea în cadrul colegiilor de supraveghere s-au concentrat pe desfăşurarea procesului de analiză şi evaluare a riscurilor la nivel individual, cu atât mai mult cu cât deciziile privind capitalul grupurilor şi al entităților acestora vor fi luate în comun de supraveghetori. La întâlnirile de pe parcursul anului 2011 din cadrul acestor structuri s-au discutat aspecte privind situația financiară a grupului şi a subsidiarelor sale, profilul de risc al grupului, planurile şi strategia acestuia, principalele constatări din cadrul procesului de supraveghere, coordonarea planurilor de supraveghere. Evaluarea comună a adecvării capitalului grupurilor bancare cu prezență transfrontalieră a fost realizată ținându-se seama de situația financiară şi profilul de risc, precum şi de cerințele minime de capital pentru fiecare entitate din cadrul grupului.

Cooperarea cu supraveghetorii semnatari ai memorandumului regional dintre țări din Europa de Sud-Est

Banca Națională a României are calitatea de autoritate de supraveghere din țara-gazdă pentru cinci filiale/sucursale ale unor grupuri bancare cu capital grecesc (Alpha Bank, ATE Bank, Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece, Bancpost, Piraeus Bank) şi pentru alte două aparținând unor grupuri bancare din Cipru (Marfin Bank şi Bank of Cyprus Public Company Limited Nicosia), în timp ce calitatea de autoritate de supraveghere din țara de origine o are pentru un singur grup bancar care deține o sucursală în Cipru (Banca Transilvania).

Schimbul de informații a fost realizat în conformitate cu deciziile adoptate în cadrul reuniunii supraveghetorilor din Europa de Sud-Est organizate de banca centrală a Ciprului la 25 februarie 2011, care a stabilit setul de informații statistice sau din activitatea de supraveghere care să fie schimbate între autoritățile de supraveghere din regiune. După identificarea filialelor/sucursalelor importante pentru sistemele bancare locale sau semnificative pentru grupurile bancare, s-a trecut la furnizarea trimestrială de informații la nivel de sucursale/filiale de către supraveghetorii din țara-gazdă şi la nivel de grup bancar de către supraveghetorii din țara de origine. Alături de informațiile cu caracter general, referitoare la cota de piață în raport cu volumul depozitelor şi al creditelor, număr de personal, constatări din acțiunile de supraveghere etc., acestea se mai referă şi la informații de natura structurii şi guvernanței corporatiste, a adecvării capitalului, lichidității şi expunerilor instituțiilor de credit respective.

5. Instituțiile financiare nebancare

Similar anilor precedenți, în anul 2011 a continuat restructurarea sectorului instituțiilor financiare nebancare (IFN), determinată de necesitatea adaptării la evoluțiile din economia națională, precum şi de obligativitatea respectării cerințelor legale şi de reglementare în vigoare, aferente acestui sector.

Astfel, la 31 decembrie 2011 în Registrul general erau înregistrate 203 instituții financiare nebancare, mai puțin cu 7 unități față de anul anterior. Această scădere a fost rezultatul înscrierii unui număr de 4 instituții noi şi al radierii a 11 instituții. Dintre acestea, 7 au fost radiate la cerere, în timp ce în cazul a 3 instituții radierea s-a efectuat ca sancțiune aplicată pentru încălcarea dispozițiilor legale în vigoare, iar într-un alt caz radierea s-a produs ca urmare a fuziunii prin absorbție dintre două instituții financiare nebancare. Pe tipuri de activități, cele 11 instituții radiate sunt distribuite astfel: 8 în secțiunea „Activități multiple de creditare" şi 3 în secțiunea „*Leasing* financiar".

În Registrul special, comparativ cu anul 2010, numărul instituțiilor financiare nebancare a scăzut cu o unitate, ajungând la 53. Această evoluție s-a datorat radierii unui număr de 3 instituții (dintre care 2 au fost radiate pentru neîndeplinirea limitelor reglementate, aferente indicatorilor privind criteriile de înscriere în Registrul special, iar o instituție a fost radiată ca urmare a fuziunii) şi înscrierii altor 2 instituții, ca urmare a îndeplinirii limitelor indicatorilor menționați anterior.

Totodată, numărul instituțiilor înscrise exclusiv în Registrul general s-a diminuat de la 156 în anul 2010 la 150, respectiv cu 3,8 la sută.

Tabel 7. Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2011

Tipul activității	Registrul special		Registrul general*		Registrul general	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	39	73,6	95	63,3	134	66,0
Leasing financiar	12	22,6	40	26,7	52	25,6
Emitere garanții şi asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,9	5	3,3	6	3,0
Credite de consum	1	1,9	4	2,7	5	2,4
Microcreditare	0	0,0	4	2,6	4	2,0
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Factoring	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Credite ipotecare şi/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	**53**	**100,0**	**150**	**100,0**	**203**	**100,0**

* exclusiv instituțiile financiare nebancare din Registrul special

Comparativ cu anul 2010, indicatorii financiari ai sectorului IFN s-au caracterizat prin evoluții contradictorii. Astfel, la sfârşitul anului 2011, activele totale au însumat 27 221,2 milioane lei, ceea ce reprezintă o scădere de 11,8 la sută comparativ cu anul precedent. La rândul său, capitalul social s-a majorat, atingând valoarea de 3 667,7 milioane lei, în creştere cu 5,3 la sută față de anul 2010. Această creştere se explică prin majorările de capital social efectuate de unele instituții financiare nebancare din Registrul special în cursul anului 2011, majorări care s-au produs ca urmare a necesității îndeplinirii cerințelor de reglementare ale băncii centrale referitoare la expuneri şi fonduri proprii. O altă cauză a acestei evoluții pozitive a constituit-o majorarea capitalului social al Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici şi Mijlocii SA-IFN cu suma de 250 000 000 lei, prevăzută prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2011.

Nivelul agregat al creditelor şi angajamentelor a atins 32 222,2 milioane lei, în scădere cu 4,3 miliarde lei, respectiv cu 11,9 la sută față de anul anterior. Totodată, valoarea subindicatorului „alte tipuri de credite" a înregistrat o creştere uşoară, de 190,7 milioane lei (+2,7 la sută), iar valoarea subindicatorului „*leasing* financiar" s-a diminuat sensibil, de la 18 008,0 milioane lei în 2010 la 13 908,3 milioane lei în 2011 (-22,8 la sută). Se poate constata astfel o reorientare a activelor patrimoniale ale sectorului de la operațiunile de *leasing* financiar către alte tipuri de credite, fenomen generat de contextul economic actual.

Indicatorii referitori la calitatea portofoliului de credite au înregistrat evoluții opuse. Astfel, în cursul anului 2011, provizioanele aferente creanțelor restante şi îndoielnice au atins 2 731,6 milioane lei, iar creditele şi angajamentele neperformante s-au situat la valoarea de 6 227,5 milioane lei, ceea ce reprezintă o creştere de 120,2 la sută, respectiv o scădere de 3,9 la sută față de anul precedent.

Pierderea agregată a sectorului a scăzut cu 123,2 milioane lei comparativ cu anul anterior (-7,2 la sută), atingând valoarea de 1 603,4 milioane lei. Este de remarcat că instituțiile financiare nebancare înscrise exclusiv în Registrul general au înregistrat profit în anul 2011, deşi acesta se situează la un nivel relativ modest, respectiv 23,9 milioane lei.

Numărul de clienți a cunoscut o reducere puternică, de la 1 894 308 la 31 decembrie 2010 la 1 261 880 la 31 decembrie 2011, ceea ce reprezintă o diminuare cu o treime.

Tabel 8. Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2011

*milioane lei**

Denumirea indicatorului	Registrul special	Registrul general**	Registrul general
Capital social	3 138,1	529,6	3 667,7
Active totale	25 216,9	2 005,3	27 221,2
Total credite şi angajamente, *din care:*	30 723,0	1 499,3	32 222,3
– leasing financiar	13 462,0	446,3	13 908,3
– alte tipuri de credite	6 445,3	750,2	7 195,5
– angajamente date	10 815,7	302,7	11 118,4
Creanțe restante şi îndoielnice (net), *din care:*	1 033,0	86,9	1 119,9
– credite restante şi îndoielnice	477,5	54,2	531,7
Provizioane aferente creanțelor restante şi îndoielnice, *din care:*	2 522,6	191,0	2 731,6
– provizioane aferente creditelor restante şi îndoielnice	2 483,6	181,3	2 664,9
Credite şi angajamente neperformante***	5 904,1	323,4	6 227,5
Profit/pierdere, *din care:*	-1 419,1	-184,3	-1 603,4
– rezultatul reportat	-1 242,4	-208,2	-1 450,6
– pierderea aferentă anului 2011	-176,7	23,9	-152,8
Număr de contracte	1 264 713	163 737	1 428 660
Număr de clienți, *din care:*	1 100 837	161 043	1 261 880
– persoane fizice	974 166	150 825	1 124 991
– persoane juridice	126 671	10 218	136 889

*) cu excepția indicatorilor „Număr de contracte" şi „Număr de clienți"

**) exclusiv instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

***) credite pentru care serviciul datoriei a depăşit 30 de zile

Distribuția capitalului social al instituțiilor financiare nebancare în funcție de țara de origine pentru cele 53 de societăți înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2011 este prezentată în tabelul 9.

Tabel 9. Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2011

procente

Țara de origine	Ponderea capitalului social	
	în total capital	în total capital străin
România	48,6	-
Olanda	12,6	24,4
Italia	8,9	17,3
Belgia	7,3	14,3
Franța	5,7	11,1
Austria	4,5	8,8
Suedia	2,8	5,4
Ungaria	2,4	4,7
Grecia	2,3	4,5
Germania	1,9	3,7
Cipru	1,2	2,3
SUA	1,2	2,3
Polonia	0,6	1,1

Principala schimbare față de situația înregistrată la sfârşitul anului precedent constă în creşterea ponderii capitalului românesc cu 6 puncte procentuale; astfel, în sectorul instituțiilor financiare nebancare, capitalul de proveniență națională a ajuns să reprezinte aproape jumătate din capitalul social existent, respectiv 48,6 la sută.

Valoarea totală a capitalului social de proveniență străină a fost de 1 613,5 milioane lei şi a rămas practic neschimbată comparativ cu nivelul atins la sfârşitul anului anterior. Exprimată în echivalent euro, această sumă reprezenta 371,5 milioane euro la 31 decembrie 2011, în scădere cu 6,5 milioane euro față de anul 2010.

Supravegherea prudențială şi monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

Similar anilor anteriori, în 2011 activitatea de supraveghere a instituțiilor financiare nebancare s-a concretizat atât în monitorizarea raportărilor periodice şi întocmirea, după caz, de rapoarte de inspecție *off-site*, cât şi în inspecții la sediile acestora, în urma cărora au fost întocmite rapoarte de supraveghere *on-site.*

Astfel, în urma monitorizării modului de efectuare a raportărilor periodice şi de respectare a celorlalte reglementări în domeniu ale băncii centrale, s-au întocmit 11 rapoarte de inspecție *off-site,* în urma cărora în 9 cazuri s-au aplicat sancțiuni (8 amenzi şi o suspendare a activității de creditare), iar într-un caz s-au impus unele măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate. Precizăm că 3 dintre cele 11 rapoarte de inspecție s-au elaborat în cazul unor instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special.

Față de anul 2010, numărul de sancțiuni a scăzut cu 47,6 la sută, ceea ce denotă o conformare sporită a sectorului instituțiilor financiare nebancare la cerințele de raportare ale Băncii Naționale României.

Acțiunile de inspecție la fața locului s-au desfăşurat conform programului anual de inspecție, aprobat de conducerea Băncii Naționale a României, şi au vizat verificarea modului de desfăşurare a activității curente pentru 51 de instituții, dintre care 39 din Registrul special şi 12 instituții înscrise exclusiv în Registrul general. Sancțiunile impuse de către banca centrală s-au materializat în 12 avertismente scrise, o amendă şi 7 radieri din Registrul general (dintre care 4 au fost efectiv realizate în anul 2012), iar în alte 21 de cazuri s-a dispus întocmirea unui plan de măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate.

Pe ansamblu, în comparație cu anul 2010, numărul de sancțiuni aplicate de banca centrală unor instituții financiare nebancare a înregistrat o scădere puternică, de la 85 la 29 (-65,8 la sută).

Totodată, pe baza notificărilor transmise de instituțiile financiare nebancare, în cursul anului 2011 au fost operate unele modificări în registrele ținute de Banca Națională a României, concretizate în principal în:

- înscrierea unor societăți în Registrul special (2 cazuri), ca urmare a atingerii nivelului prevăzut al indicatorilor specifici de înscriere în acest registru,

respectiv radierea unor instituții financiare nebancare din Registrul special (3 cazuri);

- radierea din Registrul general a unor instituții financiare nebancare (11 cazuri);
- înscrierea unor instituții financiare nebancare în Registrul general (4 cazuri);
- trecerea unor instituții financiare nebancare dintr-o secțiune în alta a Registrului general, ca urmare a modificării obiectului de activitate.

Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2011, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 7 instituții de plată (dintre care 6 au fost autorizate în cursul anului 2011) şi 10 agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României, precum şi în străinătate (dintre aceştia, 8 au fost înscrişi în cursul anului 2011 în registrul ținut de Banca Națională a României).

Dintre instituțiile de plată autorizate, 4 entități au şi calitatea de instituție financiară nebancară.

Pe parcursul anului 2011, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor transmise de către acestea conform prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările şi completările ulterioare.

6. Prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului

În anul 2011, preocupările Băncii Naționale a României în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanțării terorismului au vizat verificarea respectării de către instituțiile de credit a cadrului legislativ, fiind desfăşurate în acest sens atât acțiuni de inspecție *on-site*, cât şi activități specifice *off-site*.

Astfel, au fost efectuate 36 de inspecții la sediul instituțiilor de credit, 4 acțiuni de supraveghere *off-site* şi 3 acțiuni punctuale, fiind constatate deficiențe pentru care au fost întocmite 4 procese-verbale de constatare şi sancționare a contravențiilor, 3 ordine de impunere a unor măsuri de remediere a deficiențelor, 11 scrisori de recomandare pentru îmbunătățirea cadrului de administrare a riscurilor şi 3 informări privind tranzacții suspecte transmise Oficiului Național de Prevenire şi Combatere a Spălării Banilor. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru nerespectarea reglementărilor privind prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanțării terorismului, precum şi a celor care vizează implementarea sancțiunilor internaționale.

De asemenea, s-au asigurat documentația necesară şi participarea la cea de-a 37-a Reuniune Plenară a Comitetului Moneyval, în vederea discutării celui de-al doilea Raport de Progres al României în domeniul combaterii spălării banilor şi finanțării terorismului. Experții români au prezentat modificările legislative, rezultatele concrete înregistrate în perioada 2009-2011 în raport cu recomandările cuprinse în primul raport de progres şi au furnizat răspunsuri întrebărilor formulate în cadrul reuniunii, astfel încât obiectivul principal, respectiv adoptarea raportului, a fost îndeplinit.

Totodată, prin participarea la reuniunile Consiliului interinstituțional[5] s-au asigurat documentația şi expertiza în domeniul financiar-bancar, necesare pentru elaborarea mandatelor şi documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în domeniul sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului „RELEX în format Sancțiuni", al Consiliului Uniunii Europene, precum şi pentru elaborarea Raportului adresat Consiliului Suprem de Apărare a Țării cu privire la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional, incidente domeniului financiar-bancar.

Una dintre activitățile specifice, cu caracter permanent, a fost şi aceea de informare cu celeritate a instituțiilor de credit cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea măsurilor sancționatorii incidente domeniului financiar-bancar, precum şi (ii) riscul de spălare a banilor sau finanțare a terorismului, în raport cu vulnerabilitățile identificate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională, în vederea facilitării adoptării măsurilor adecvate.

Pentru facilitarea accesului celor interesați la actele normative prin care au fost instituite sancțiuni internaționale specifice domeniului de activitate al Băncii Naționale a României, s-a realizat reconfigurarea *website*-ului instituției, prin introducerea unei subsecțiuni denumită „sancțiuni internaționale", în cadrul secțiunii „Direcția supraveghere".

[5] Consiliul interinstituțional constituit în temeiul art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările şi completările ulterioare. Totodată, în scopul implementării corespunzătoare a legislației europene privind instituirea de sancțiuni internaționale în domeniul financiar-bancar, s-au asigurat monitorizarea permanentă a adoptării acesteia şi includerea problematicii respective în obiectivele tematice ale acțiunilor de inspecție.

Capitolul V. Emisiunea de numerar

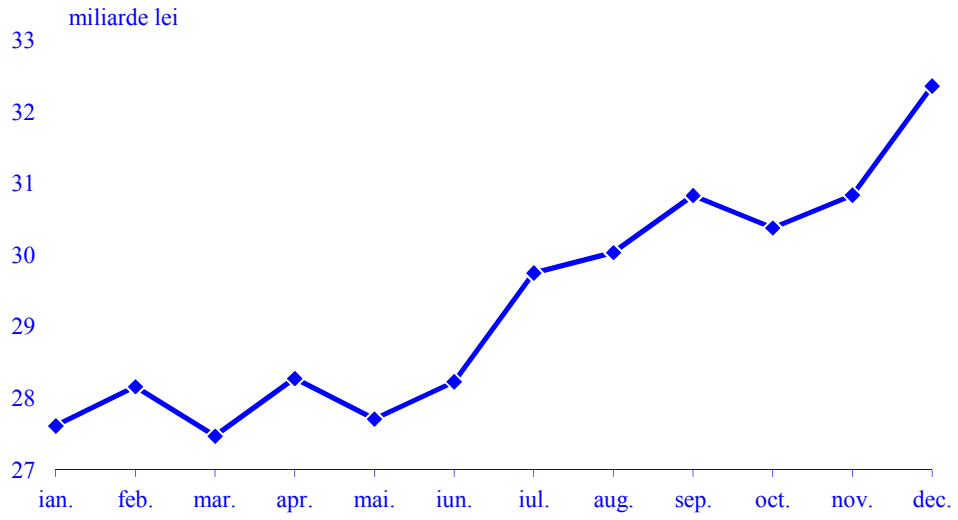
În anul 2011, Banca Națională a asigurat numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare, atât din punct de vedere cantitativ, prin punerea în circulație a unor cantități corespunzătoare de însemne monetare, cât şi ca structură pe cupiuri, satisfăcând necesitățile tuturor utilizatorilor de numerar: instituții de credit, Trezoreria Statului, agenți economici, populație.

1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar

În anul 2011, ritmul anual de creştere a numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar a continuat traiectoria ascendentă începută în anul 2010, apropiindu-se de dinamica înregistrată anterior izbucnirii crizei financiare şi economice. La finele anului 2011, numerarul în circulație aflat în afara sistemului bancar totaliza 32 357 milioane lei[1], valoare în creştere cu 15 la sută față de sfârşitul anului anterior.

În cadrul anului, evoluția a fost neuniformă: în timp ce primul semestru s-a caracterizat prin oscilații lunare de dimensiuni moderate, în cel de-al doilea interval s-a conturat un trend vizibil ascendent; creşteri lunare mai pronunțate au avut loc în lunile iulie şi decembrie (aproximativ 5 la sută), pe fondul influenței factorilor sezonieri specifici perioadei de vară şi sărbătorilor de iarnă – acordarea de prime, volumul mai mare de activitate în servicii, construcții şi agricultură, intensificarea schimburilor valutare pe fondul intrărilor provenite de la românii care lucrează în străinătate şi care îşi petrec vacanțele în țară.

Evoluția lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar în anul 2011

Din punct de vedere valoric, în primul semestru maximele lunare s-au situat în jurul nivelului de 29 000 milioane lei şi au variat între 28 928 milioane lei în luna ianuarie (cu 4 procente sub vârful lunii decembrie a anului anterior) şi 29 887 milioane lei

[1] 30 609 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM-uri şi ASV-uri.

în data de 21 aprilie, în perioada premergătoare sărbătorilor de Paşti. Începând cu luna iulie, cu excepția lunii noiembrie, valorile lunare ale numerarului aflat în afara sistemului bancar au reprezentat maxime anuale în continuă creştere, toate plasându-se peste vârful lunii decembrie 2010. Nivelul maxim al anului 2011 a fost de 33 869 milioane lei (în data de 23 decembrie) şi a depăşit cu 12 procente cea mai ridicată valoare din decembrie 2010.

Tabel 1. Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2011

sfârşitul perioadei

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Numerar aflat în afara sistemului bancar (mil. lei)	5 765	7 629	11 564	14 670	23 058	26 960	25 617	28 253	32 357
Variație față de anul anterior (%)		32	52	27	57	17	-5	10	15
Variație față de anul 2008 (%)							-5	5	20

La sfârşitul anului 2011, atât numărul de bancnote existente în circulație în afara sistemului bancar, cât şi valoarea acestora au fost cu 15 la sută mai mari decât cele consemnate la finele anului 2010. Cea mai importantă majorare cantitativă, de 37,8 la sută, a fost înregistrată de cupiura de 10 lei, a cărei pondere în numărul total de bancnote în circulație a crescut cu 3,2 puncte procentuale. Mişcarea s-a datorat preferinței instituțiilor de credit pentru utilizarea acestei cupiuri la alimentarea ATM-urilor, fiind cea mai mare dintre valorile nominale pentru care Banca Națională a României nu percepe comisioane la retragerile de numerar.

Creşteri cantitative față de anul precedent, cu 8,9 la sută, 16,7 la sută, 16,1 la sută şi, respectiv, 15,8 la sută au înregistrat şi cupiurile de 5 lei, 50 lei, 100 lei şi 200 lei, ponderea deținută în totalul bancnotelor aflate în circulație rămânând, însă, relativ constantă.

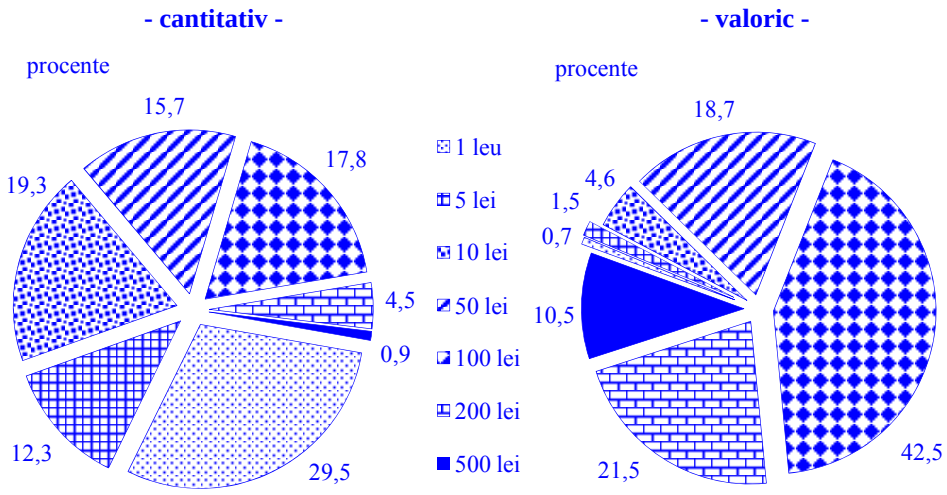
O majorare a numărului de bancnote aflate în circulație (cu 5,5 la sută) s-a produs şi în cazul cupiurii de 1 leu, însă ponderea acesteia în total s-a redus de la 32,2 la sută la 29,5 la sută.

Singura cupiură pentru care numărul de bancnote aflate în circulație în afara sistemului bancar a scăzut (cu 2,3 la sută) este cea de 500 lei; evoluția a antrenat şi restrângerea de la 12,3 la sută la 10,5 la sută a ponderii ce revine acestei cupiuri în valoarea totală a bancnotelor. În absența unei creşteri semnificative a veniturilor populației şi în condițiile menținerii la un nivel scăzut a tranzacțiilor imobiliare de mare valoare, cupiura de 500 lei nu prezintă încă interes pentru utilizatori, fiind inadecvată plăților curente, de valoare medie şi mică.

În numărul total de bancnote aflate în circulație la sfârşitul anului 2011, cea mai mare pondere (29,5 la sută) a fost deținută de cupiura de 1 leu, urmată de cea de 10 lei (19,3 la sută).

Din punct de vedere al ponderii în valoarea totală a bancnotelor aflate în circulație în afara sistemului bancar, pe primele locuri s-au situat cele mai mari cupiuri folosite la alimentarea ATM-urilor, respectiv cea de 100 lei (42,5 la sută) şi cea de 200 lei (21,5 la sută).

Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație

La finele anului 2011, numărul de monede aflate în circulație în afara sistemului bancar a fost cu 17 la sută mai mare decât cel consemnat la 31 decembrie 2010. Din punct de vedere valoric, numerarul sub formă de monedă a crescut în perioada analizată cu 13 la sută.

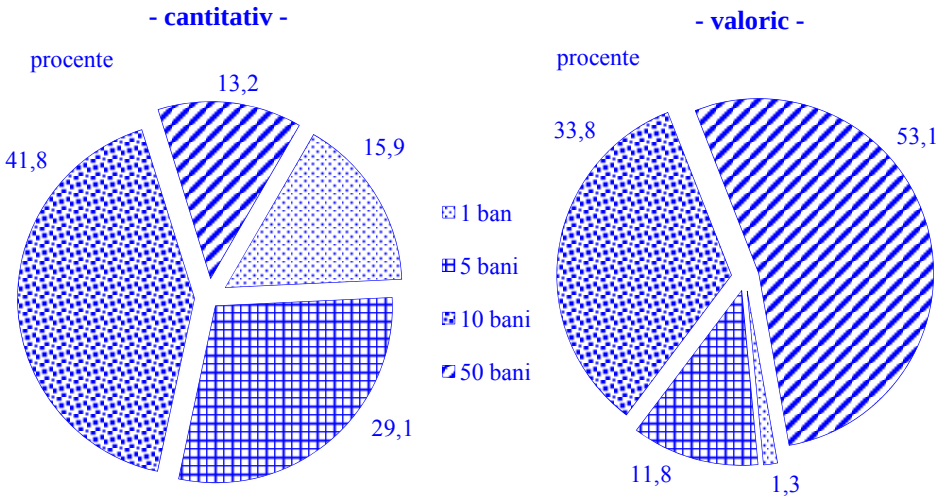
Cererea de monedă metalică s-a menținut la cote ridicate şi în anul 2011, ca urmare a continuării procesului de extindere teritorială a rețelelor unor lanțuri de magazine de tip *discount*, precum şi a utilizării pe scară largă a echipamentelor automate de distribuire a produselor alimentare de mică valoare sau de plată a unor servicii mărunte. Mai mult, în comerțul cu amănuntul s-a generalizat practica acordării corecte a restului, ceea ce presupune asigurarea în casieriile unităților comerciale a unor cantități suficiente de monedă din toate cupiurile.

Moneda de 1 ban a înregistrat cea mai importantă majorare cantitativă, de 26 la sută, urmată de cupiurile de 5 bani şi 10 bani, cu o creştere de 16 la sută fiecare, şi de moneda de 50 bani, cu 10 la sută. La finele anului 2011, moneda de 10 bani deținea 41,8 la sută din numărul total de monede aflate asupra populației şi în casieriile agenților economici, urmată de cupiura de 5 bani, a cărei pondere cantitativă a fost de 29,1 la sută. Moneda de 1 ban deținea 15,9 la sută din cantitatea totală de monede aflată în circulație, în timp ce cupiura de 50 bani era reprezentată în proporție de 13,2 la sută.

Situarea dinamicii înregistrate de valoarea monedelor cu 4 puncte procentuale sub cea consemnată de numărul acestora s-a datorat, în principal, majorării ponderii monedelor de 1 ban cu 1,2 puncte procentuale, concomitent cu reducerea cu 0,7 puncte procentuale a ponderii monedelor de 50 bani. Mai mult de jumătate din valoarea monedelor aflate în circulație, respectiv 53,1 la sută, era exprimată în

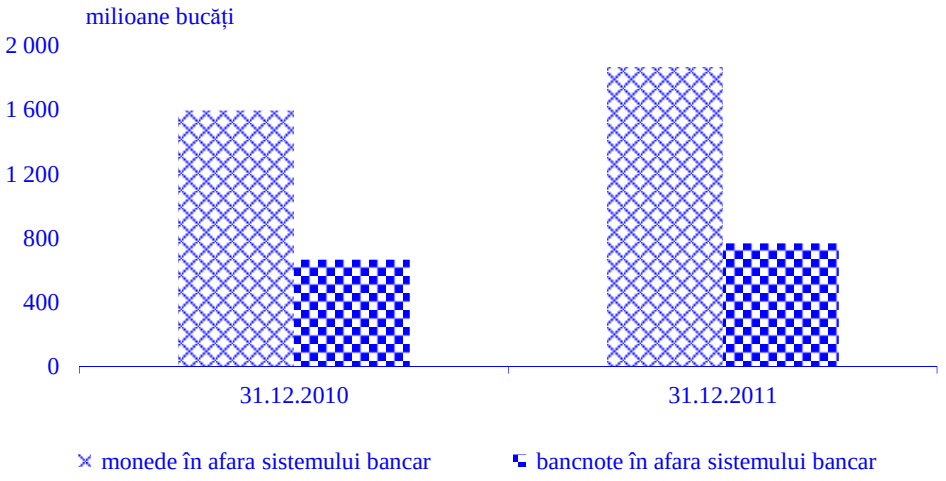
monede de 50 bani, în timp ce cupiurile de 10 bani, 5 bani şi 1 ban reprezentau 33,8 la sută, 11,8 la sută şi respectiv 1,3 la sută din valoarea totală.

Structura pe cupiuri a monedelor în circulație

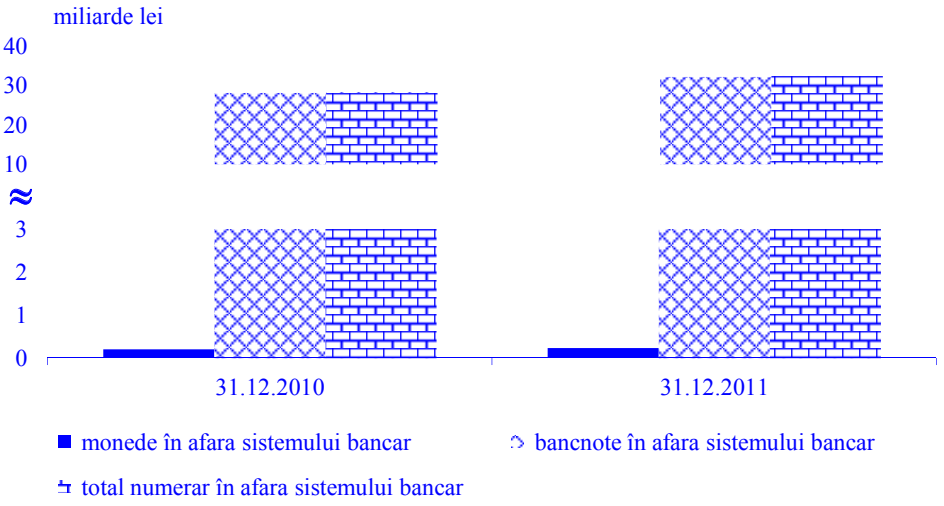

La finele anului 2011, fiecărui locuitor al țării îi reveneau 38 de bancnote şi 87 de monede din cele aflate în circulație, cu 5 bancnote, respectiv 11 monede mai mult decât în perioada corespunzătoare a anului 2010. Valoarea medie a unei bancnote în circulație a fost de 41,1 lei, nivel apropiat celui înregistrat la sfârşitul anului 2010.

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric

2. Plățile şi încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului

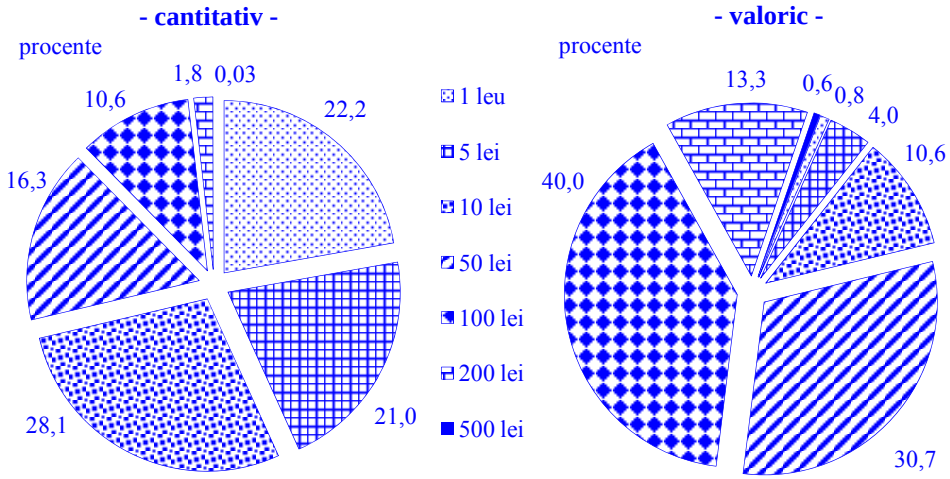
Plățile efectuate către instituțiile de credit/Trezoreria Statului în cursul anului 2011 au însumat 1 154 milioane bancnote, cu 12,1 la sută mai mult decât în anul 2010, şi 330 milioane monede, cu 5,5 la sută mai mult decât în anul precedent. Valoarea bancnotelor şi monedelor utilizate în plăți a fost de 30 616 milioane lei, cu 2,9 la sută mai mică față de cea aferentă anului 2010. Cupiurile utilizate în mod curent pentru alimentarea ATM-urilor, respectiv bancnotele de 10 lei, 50 lei şi 100 lei, au deținut, împreună, 55 la sută din cantitatea totală de bancnote eliberate în plăți şi 81,2 la sută din valoarea acestora, iar cele de 200 lei şi 500 lei au avut împreună o pondere de numai 1,8 la sută în cantitatea totală de bancnote pusă în circulație şi de 13,9 la sută în valoarea acestora.

Monedele de 5 bani şi cele de 10 bani, totalizând 206 milioane bucăți, au deținut circa 62 la sută din totalul monedelor puse în circulație în anul 2011, pondere mai mică cu 4 puncte procentuale decât cea din anul anterior. Față de anul 2010 s-au pus în circulație cu 22 la sută mai multe monede de 1 ban, cu 5 la sută mai puține monede de 5 bani, cu 1 la sută mai multe monede de 10 bani şi cu 16 la sută mai multe monede de 50 bani. Moneda de 1 ban a continuat să fie utilizată pe scară largă de către agenții economici din sectorul de *retail*, pentru acordarea restului.

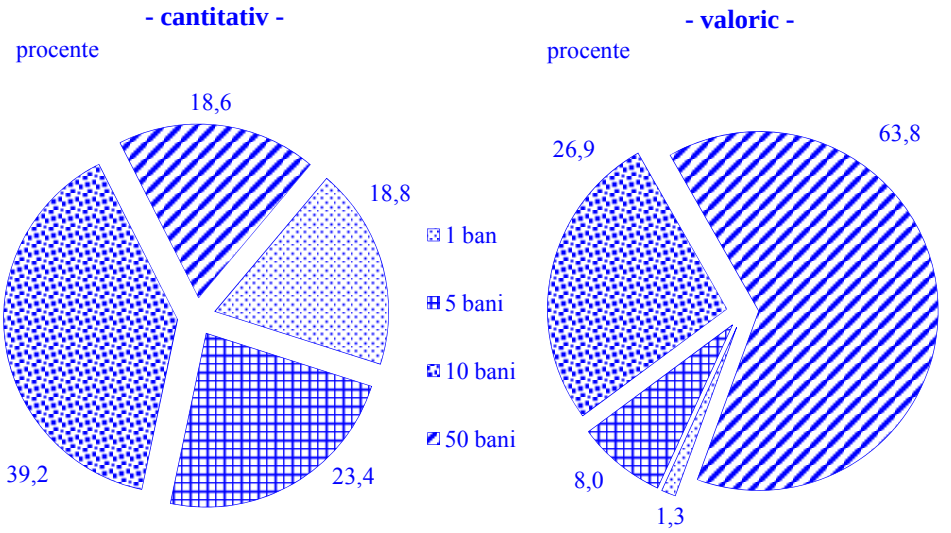
Plățile în monedă metalică au înregistrat modificări uşoare în ceea ce priveşte structura pe cupiuri. Ponderea monedelor de 1 ban şi 50 bani în cantitatea totală de monede utilizate în plăți a crescut cu 2,6 şi respectiv 1,7 puncte procentuale, în timp ce ponderea monedelor de 5 bani şi 10 bani a scăzut cu 2,6 şi respectiv 1,8 puncte procentuale. Din punct de vedere cantitativ, cea mai utilizată monedă în plăți a fost cea de 10 bani, cu o pondere de 39,2 la sută, în timp ce din punct de vedere valoric ponderea cea mai mare a deținut-o cupiura de 50 bani (63,8 la sută).

Din punct de vedere al structurii pe cupiuri a bancnotelor şi al ponderii acestora în cantitatea totală de bancnote utilizate în plăți, în anul 2011 s-au produs modificări față de anul 2010 la nivelul unor valori nominale. Astfel, în cazul bancnotelor de 1 leu, ponderea acestora a scăzut cu 3,5 puncte procentuale, în timp ce ponderea cupiurii de 10 lei a crescut cu 8,4 puncte procentuale. Cu aproximativ 2 puncte procentuale s-a diminuat şi ponderea cupiurilor de 50 lei şi 100 lei. Ponderea cupiurii de 200 lei a scăzut cu 1 punct procentual, iar cea a cupiurii de 500 lei cu aproximativ 0,1 puncte procentuale. Singura cupiură a cărei pondere a rămas constantă a fost cea de 5 lei.

Structura pe cupiuri a plăților în bancnote

Structura pe cupiuri a plăților în monede

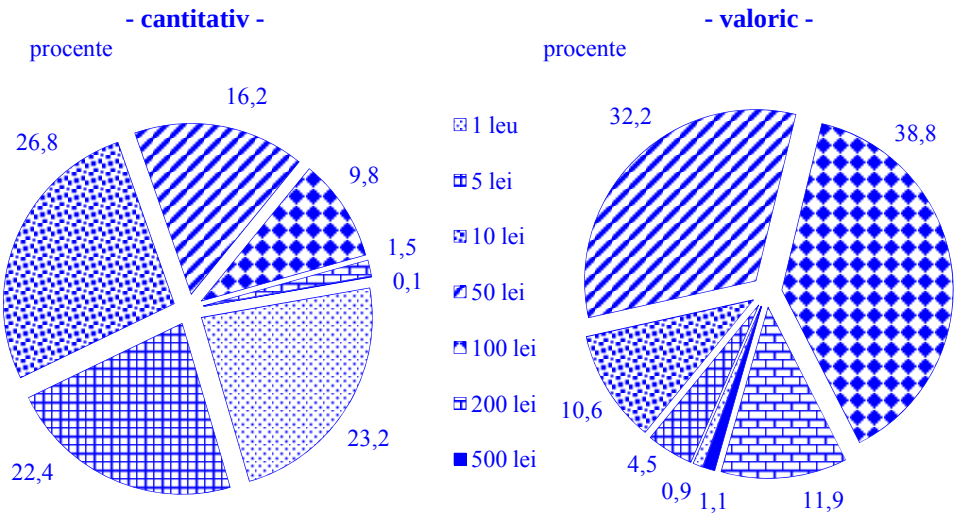

Încasările BNR din depunerile instituțiilor de credit/Trezoreria Statului au readus la banca centrală 1 043 milioane bancnote, cu 6 la sută mai multe decât în anul 2010, dar cu 10 la sută mai puține decât cele puse în circulație în cursul anului 2011, diferența rămânând în sfera circulației.

La banca centrală au revenit 61 milioane monede, cu 24 la sută mai multe decât în anul 2010, dar acestea reprezintă numai 18 la sută din numărul de monede eliberate în plăți.

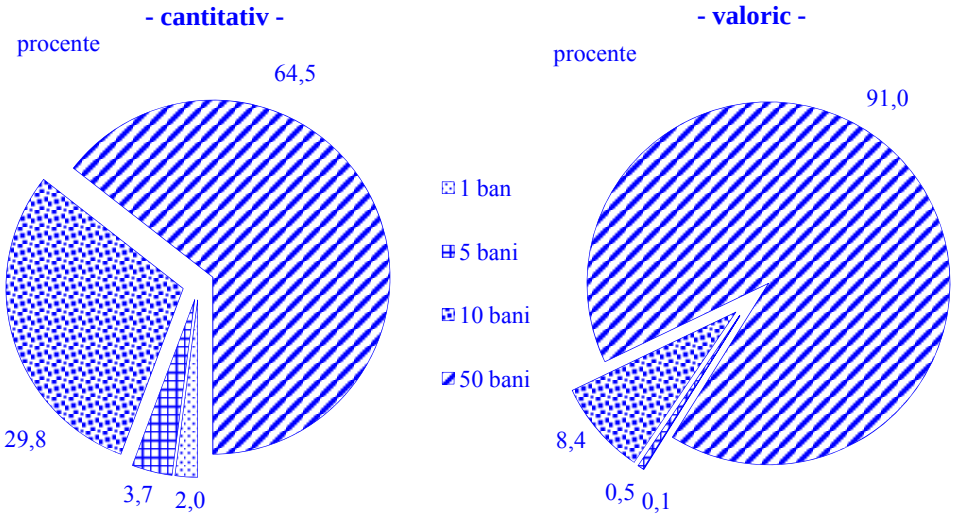
Valoarea totală a încasărilor în bancnote şi monede, în sumă de 26 325 milioane lei, a fost cu 9 la sută mai mică decât cea din anul 2010. Bancnotele de 10 lei, 50 lei şi 100 lei au deținut, împreună, 52,8 la sută din numărul total al bancnotelor încasate de BNR de la instituțiile de credit/Trezoreria Statului, cu 2,4 puncte procentuale mai mult decât în anul 2010, şi 81,6 la sută din valoarea acestora, cu 3,7 puncte procentuale mai mult față de anul anterior. Cupiurile mici, de 1 leu şi 5 lei, au avut, împreună, o pondere de 45,6 la sută în cantitatea totală de bancnote primite în încasări şi de numai 5,4 la sută în valoarea acestora. Față de anul 2010 ponderea lor cantitativă a scăzut cu 1,7 puncte procentuale, iar cea valorică a crescut cu 0,9 puncte procentuale.

Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote

În ceea ce priveşte monedele, cupiura de 50 bani a continuat să dețină cea mai importantă pondere în cantitatea totală de monede încasate, respectiv 64 la sută, iar din punct de vedere valoric această cupiură a reprezentat 91 la sută din valoarea totală a monedelor întoarse la BNR. Numărul de monede de 5 bani şi 10 bani încasate prin intermediul depunerilor instituțiilor de credit a crescut de două ori față de anul 2010. Cu toate că ponderea cupiurii de 10 bani în numărul total de monede care au revenit la banca centrală a crescut cu 11,2 puncte procentuale față de anul 2010, iar majorarea ponderii în cazul monedei de 5 bani a fost de 1,8 puncte procentuale, gradul de întoarcere la BNR a monedei metalice a rămas la un nivel destul de modest, de numai 18 la sută. Deşi moneda metalică a continuat să rămână, în mare măsură, în afara sistemului bancar, în anul 2011 s-a înregistrat un semnal pozitiv cu privire la deblocarea circulației monedei metalice, gradul de întoarcere fiind cu 3 puncte procentuale mai mare decât cel din 2010.

Structura pe cupiuri a încasărilor în monede

3. Activitatea de procesare a numerarului

În cursul anului 2011 a fost accelerată acțiunea de igienizare a numerarului în cazul cupiurilor de 1 leu şi 5 lei, demarată în anul 2010, şi s-a finalizat procesul de înlocuire a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005, tipărită în relief, cu bancnota de aceeaşi valoare nominală – emisiunea 2008, imprimată plan la RA Imprimeria Băncii Naționale a României.

În anul 2011 au fost procesate pe echipamentele automate de mare şi medie viteză, aflate în dotarea celor patru centre de procesare ale BNR, 1 076 milioane bancnote, cu 18,5 la sută mai multe decât în anul 2010. Față de anul anterior, s-au procesat cu 80 la sută mai multe bancnote de 10 lei şi cu 14 la sută mai multe bancnote de 5 lei, în timp ce cantitatea de bancnote procesate din cupiura de 500 lei s-a redus de trei ori. O diminuare (cu 25 la sută) s-a înregistrat şi în cazul bancnotei de 200 lei. Pentru restul cupiurilor, cantitățile procesate în 2011 s-au situat foarte aproape de nivelurile anului 2010.

Gradul de uzură a variat în funcție de cupiură, într-o relație de inversă proporționalitate cu valoarea nominală a bancnotelor (cu excepția cupiurii de 10 lei), situându-se într-un interval cuprins între 6 la sută (la cupiurile de 50 lei, 100 lei, 200 lei şi 500 lei) şi 25 la sută (la cupiura de 1 leu).

În anul 2011 au fost distruse, *online*, pe echipamentele automate de procesat bancnote, şi *offline*, pe echipamentele de tocat bancnote din dotarea Centrului de procesare al Sucursalei regionale București, 251,5 milioane bancnote, respectiv 97 la sută din cantitatea totală de bancnote improprii circulației, ponderea cumulată a bancnotelor de 1 leu, 5 lei şi 10 lei în numărul total de bancnote distruse fiind de 95 la sută.

Pe parcursul anului 2011 s-au procesat, pe echipamentele automate de procesat şi ambalat monedă metalică din dotarea sucursalelor regionale ale BNR, 56,3 milioane monede, cu 35 la sută mai mult decât în anul 2010. Ponderea cumulată a monedelor de 10 bani şi 50 bani în cantitatea totală de monedă procesată a fost de 94 la sută.

În anul 2011 s-au distrus 558,4 mii bucăţi monede din vechea emisiune monetară, care s-au reîntors la BNR ca urmare a preschimbării lor de către populaţie. Costurile aferente acestei operaţiuni au fost acoperite în proporţie de 90 la sută din veniturile încasate din vânzarea metalului rezultat.

4. Emisiunile numismatice

Menţinând tradiţia reluată în anul 1995, Banca Naţională a României a lansat şi pe parcursul anului 2011 emisiuni numismatice destinate colecţionării. Pentru a duce la îndeplinire misiunea pe care şi-a asumat-o, de a face cunoscute, pe plan naţional şi internaţional, valorile spiritualităţii româneşti şi de a marca evenimente de mare însemnătate pentru poporul român, banca centrală a dedicat emisiunile numismatice ale anului 2011 unor personalităţi din domeniul cultural şi istoric, precum şi unor instituţii cu rol important în viaţa economică, socială, ştiinţifică şi culturală a ţării.

Totodată, au fost continuate ciclurile tematice dedicate istoriei aurului şi monumentelor de artă medievală creştină.

În anul 2011, Banca Naţională a României a lansat 17 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 19 monede, dintre care 6 din aur şi 13 din argint. Tirajele au fost diferenţiate în funcţie de metalul din care au fost confecţionate, în total fiind emise 2 750 piese din aur şi 7 000 piese din argint.

Au fost lansate, de asemenea, 1 000 de exemplare din setul de monetărie dedicat Ateneului Român, prestigios edificiu de cultură al capitalei României, inclus pe lista locurilor din Patrimoniul Mondial UNESCO.

În tabelul 2 sunt prezentate denumirile emisiunilor numismatice ale anului 2011, metalul din care sunt realizate şi valorile nominale ale monedelor.

Tabel 2. Emisiunile numismatice realizate în anul 2011

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul şi valoarea nominală a monedei
Aniversarea a 90 de ani de la înfiinţarea Institutului Naţional de Medicină Aeronautică şi Spaţială „General doctor aviator Victor Anastasiu”	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Paftaua de la Curtea de Argeş	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei
Monumente de artă medievală creştină – Biserica din Strei, Mănăstirea Humor şi Mănăstirea Hurezi	set de trei monede din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 140 de ani de la înfiinţarea Monetăriei Statului	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 130 de ani de la proclamarea Regatului României	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Anul Internaţional al Chimiei	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova şi Ţara Românească	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 140 de ani de la naşterea lui Nicolae Iorga	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 125 de ani de la naşterea lui Nicolae Tonitza	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 625 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Bătrân	monedă din aur cu valoare nominală de 200 lei
Aniversarea a 450 de ani de la tipărirea Evangheliei în limba română	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 130 de ani de la naşterea lui George Bacovia	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 125 de ani de la începerea construcţiei actualului edificiu al Ateneului Român	set de monetărie conţinând o medalie din argint şi monedele româneşti aflate în circulaţie: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani şi monedele comemorative de 50 bani (Aurel Vlaicu şi Mircea cel Bătrân)
Aniversarea a 375 de ani de la naşterea lui Nicolae Milescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea Societăţii ASTRA din Sibiu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea primelor instituţii militare ale României moderne	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 190 de ani de la Revoluţia de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Istoria aurului – Crucea de la Garvăn-Dinogetia	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei

5. Falsurile depistate în cazul monedei naţionale şi al euro

Lei

În anul 2011, falsurile de monedă naţională expertizate la BNR au totalizat 5 707 bancnote. Deşi în creştere cu 121,7 la sută faţă de anul 2010, acest număr de falsuri nu este îngrijorător, la un milion de bancnote în circulaţie fiind depistate doar 3,95 falsuri. Marea majoritate a falsurilor înregistrate au fost rudimentare, fiind realizate pe hârtie, uneori cu imitarea artizanală a ferestrei transparente.

Tabel 3. Distribuţia lunară a falsurilor

2011											
ian.	**feb.**	**mar.**	**apr.**	**mai**	**iun.**	**iul.**	**aug.**	**sep.**	**oct.**	**nov.**	**dec.**
76	110	124	129	282	272	450	372	438	350	375	2 729

Tabel 4. Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Număr de bancnote falsificate
1 leu	1
5 lei	9
10 lei	1 913
50 lei	168
100 lei	3 111
200 lei	483
500 lei	22

Din numărul total de bancnote false, 2 446 au fost capturate de poliţie în cursul unor acţiuni specifice, înainte de a fi puse în circulaţie, astfel încât, doar 3 261 falsuri au fost depistate în circulaţie (+70 la sută faţă de anul 2010). Dintre acestea, doar 33 de bancnote false (5 bucăţi din cupiura de 10 lei, 1 bucată din cupiura de 50 lei, 26 de bancnote de 100 lei şi 1 bancnotă de 200 lei) au fost constatate la BNR, cu ocazia procesării numerarului depus de instituţiile de credit, cu 23 la sută mai puţine decât în anul 2010.

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei (3 111 bucăţi, din care 509 capturate de poliţie), doar 151 dintre acestea fiind realizate pe un material plastic asemănător substratului de polimer. Pe locul al doilea s-a situat bancnota de 10 lei, cu un număr de 1 913 bucăţi, din care 1 871 capturate de poliţie, realizate pe material plastic, iar pe locul al treilea, bancnota de 200 lei, cu un număr de 483 bucăţi (din care 22 capturate de poliţie). Se observă deplasarea interesului falsificatorilor dinspre bancnotele de valori mari (relativ greu de falsificat datorită prezenţei unor elemente de siguranţă mai sofisticate) către bancnote de mai mică valoare, cărora populaţia le acordă mai puţină atenţie. Materialul plastic pe care au fost imprimate toate bancnotele de 10 lei capturate de poliţie se apropia ca aspect de substratul autentic, iar falsurile ar fi putut induce în eroare utilizatorii neavizaţi.

Euro

În anul 2011, numărul de falsuri ale bancnotelor euro descoperite pe teritoriul României şi expertizate la BNR a fost de 3 744 bucăţi, cu 15,5 la sută mai mult decât în 2010.

Capitolul VI. Sisteme de plăți şi decontări

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova funcționarea fără perturbări a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare şi al menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, în afara funcției de reglementare, autorizare şi monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți şi decontări eficiente.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare şi urgente exprimate în lei, denumit ReGIS, şi sistemul de depozitare şi decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru titluri de stat şi certificate de depozit ale BNR, denumit SaFIR. Banca Națională a României este administrator de sistem pentru cele două sisteme, serviciile de operare tehnică fiind externalizate către TRANSFOND S.A.[1]. De asemenea, începând cu data de 4 iulie 2011, Banca Națională a României administrează, în numele Eurosistemului, componenta națională a sistemului de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare şi urgente exprimate în euro, denumită TARGET2-România.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută şi în timp real a tuturor plăților de mare valoare sau urgente în lei ale participanților, în nume şi pe cont propriu sau pe contul clienților, precum şi decontarea pozițiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2011 sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a piețelor monetară şi valutară şi să dețină un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Sistemul ReGIS a funcționat fără perturbări şi în anul 2011. Volumul plăților de mare valoare şi al celor urgente decontate prin sistemul ReGIS au cunoscut o creştere, sistemul contribuind la îndeplinirea obiectivului Băncii Naționale a României, de promovare a decontării în banii băncii centrale, ca unic mijloc de plată.

Participarea la sistem

Numărul participanților a fost relativ similar celui din anul precedent, la sfârşitul anului 2011 participanții la sistemul ReGIS totalizând un număr de 40 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria Statului şi 6 sisteme auxiliare (SENT, SaFIR, RoClear, DSClear, VISA Europe şi MasterCard International).

[1] TRANSFOND S.A. este o societate comercială pe acțiuni având ca acționari Banca Națională a României (33,33 la sută) şi 23 de instituții de credit (66,67 la sută).

Politica de comisionare

Având în vedere obiectivul Băncii Naționale a României de a oferi mijloace de efectuare a plăților eficiente pentru economie[2], precum şi de aliniere a comisioanelor la cele aplicate în mod similar în celelalte state ale Uniunii Europene, Banca Națională a României a continuat şi în anul 2011 politica de reducere a comisioanelor aplicate în sistemul ReGIS. Astfel, la data de 3 ianuarie 2011, nivelul comisionului pe tranzacție a fost redus cu 4 la sută (de la 6,52 lei la 6,26 lei).

Operațiunile sistemului ReGIS

În anul 2011, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o creştere a volumului total de plăți cu 12,76 la sută, iar media zilnică a volumului plăților procesate prin ReGIS s-a majorat cu 13,64 la sută. În ceea ce priveşte valoarea plăților, s-a înregistrat o creştere de 7,37 la sută față de anul 2010, însă valoarea medie pe tranzacție a scăzut cu 4,78 la sută.

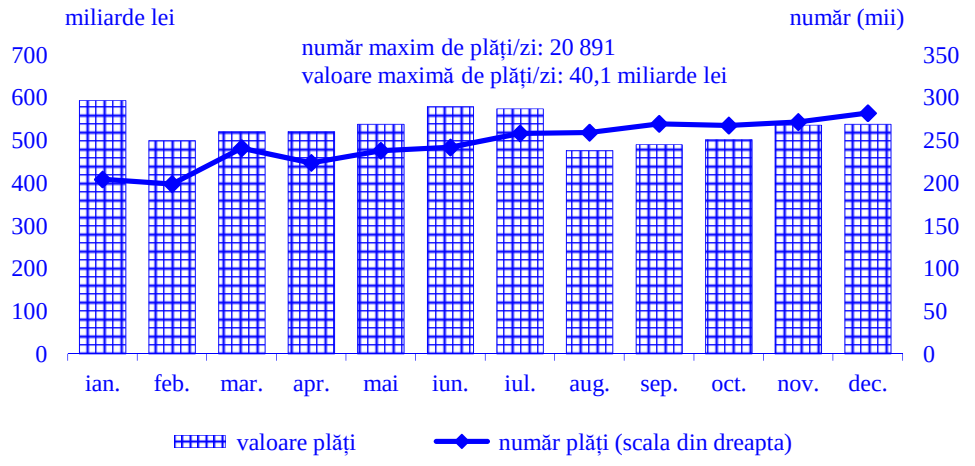
În tabelul 1 este prezentat sumarul traficului de plăți în cadrul sistemului ReGIS în anul 2011, comparativ cu anul anterior.

Tabel 1. Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2010	2 618	10,19	5 928	23,07	2,26
2011	2 952	11,58	6 365	24,96	2,16
Variație (%)	+12,76	+13,64	+7,37	+8,21	-4,78

Notă: Datorită rotunjirii datelor de pe primele două rânduri, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

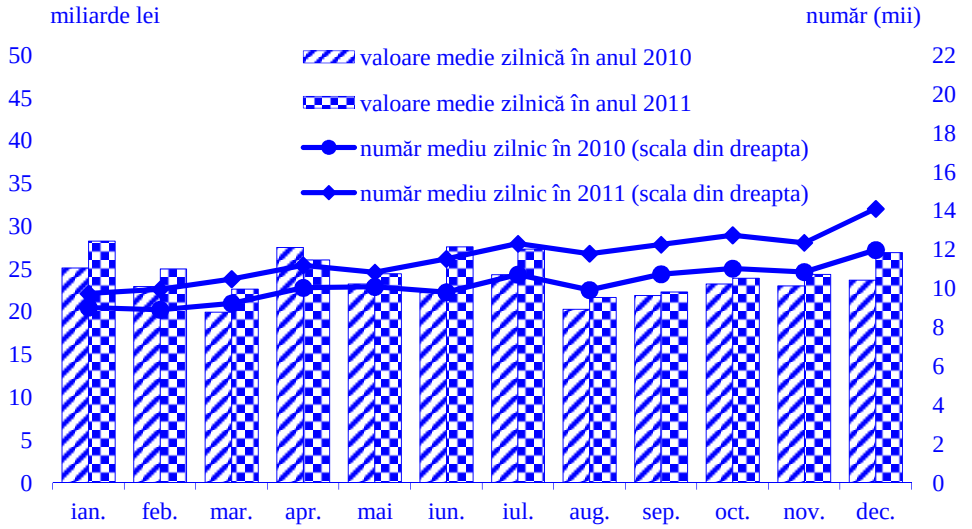
Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2011

[2] Acest obiectiv se subscrie principiilor fundamentale stabilite de Comitetul pentru sisteme de plăți şi decontare al Grupului G-10, principii care au fost adoptate şi de Consiliul guvernatorilor al Băncii Centrale Europene ca standarde minime de supraveghere, de către Eurosistem, a sistemelor de plăți de mare valoare care operează în euro (implicit şi a sistemelor RTGS naționale).

Volumul plăților decontate în cursul anului 2011 în sistemul ReGIS a fost de circa 2,9 milioane tranzacții, evoluând de la o medie zilnică de 9 720 tranzacții în luna ianuarie la 14 083 tranzacții în luna decembrie. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna octombrie 2011 (20 891 tranzacții/zi).

Evoluția plăților de mare valoare şi/sau urgente în anul 2011 comparativ cu anul 2010

În tabelul 2 este prezentată structura pe tipuri a plăților efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2011. Aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de participanți în nume propriu, dar pe contul clienților (cu mesaje SWIFT MT103) sunt preponderente (88,39 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ scăzută (doar 14,26 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor prin sistem). Totodată, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de participanți în nume şi pe cont propriu (cu mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut (9,49 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă (69,06 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor prin sistem).

Tabel 2. Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2011

procente

Plăți	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	88,39	9,49	2,12
Valoare totală	14,26	69,06	16,68

În ceea ce priveşte tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem, volumul acestora a fost scăzut. Aceasta se datorează faptului că ele corespund unor operațiuni cu frecvență redusă, precum încasarea unor comisioane de către Banca Națională a României, operațiuni în relația cu banca centrală, operațiuni efectuate de Banca Națională a României în numele participanților în cazuri de urgență, când participanții se află în imposibilitatea de a se conecta la sistem şi de a efectua operațiunile etc.

Gradul de concentrare a pieței, atât din punct de vedere al volumului plăților efectuate prin sistemul ReGIS, cât şi din punct de vedere al valorii acestora, se menține comparabil cu cel din anul precedent, primele cinci instituții de credit deținând circa 57,90 la sută, respectiv 64,66 la sută din piață.

Asigurarea unui nivel cât mai ridicat de disponibilitate pentru sistemul ReGIS reprezintă, de asemenea, un obiectiv major al Băncii Naționale a României, în contextul importanței sistemului ReGIS pentru sistemul financiar-bancar şi pentru economia națională. În anul 2011, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții pot utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a atins nivelul de 99,99 la sută, încadrându-se în toleranța admisă de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

În calitatea sa de administrator al sistemului, Banca Națională a României a monitorizat permanent, şi pe parcursul anului 2011, procesul de decontare şi activitatea participanților în sistemul ReGIS, constatând că aceştia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile şi procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2011 s-a constatat un management adecvat şi eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în coada de aşteptare (0,29 la sută din volumul tranzacțiilor decontate) şi doar pentru un interval scurt de timp.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemele de depozitare şi decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanță majoră ale infrastructurii piețelor financiare. Pentru banca centrală, importanța sistemului de depozitare şi decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (SaFIR), rezidă în interacțiunea pe care acesta o are cu sistemele de plăți, precum şi în rolul pe care aceste instrumente îl dețin în cadrul operațiunilor de politică monetară.

Participanți la sistemul SaFIR

La sfârşitul anului 2011, în sistemul SaFIR erau înregistrați ca participanți un număr de 36 de instituții financiare, dintre care 12 intermediari primari, 12 intermediari secundari şi 12 non-intermediari.

Valoarea nominală a emisiunilor în circulație

În anul 2011, valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în lei, depozitate în sistemul SaFIR, a crescut față de sfârşitul anului 2010, ca urmare a revitalizării pieței primare a titlurilor de stat şi a plasării de noi emisiuni *benchmark*, dar şi a redeschiderii emisiunilor *benchmark* aflate în circulație.

Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în lei aflate în circulație la sfârşitul anului 2011 a fost de 68 523,50 milioane lei, înregistrându-se

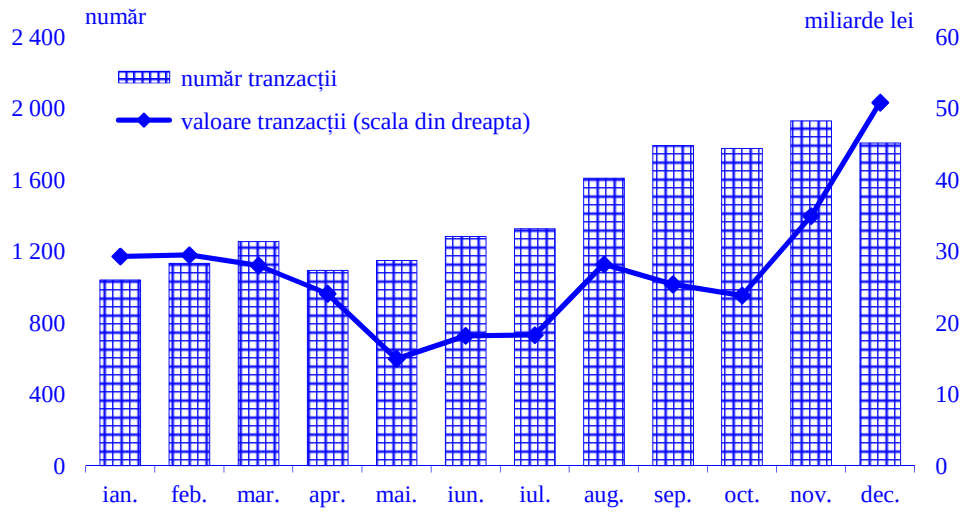
o creştere de aproximativ 33 la sută față de finele anului 2010, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în euro a fost de 3 962,15 milioane euro, mai mare cu circa 3,35 la sută față de sfârşitul anului 2010.

Operațiuni decontate în sistemul SaFIR

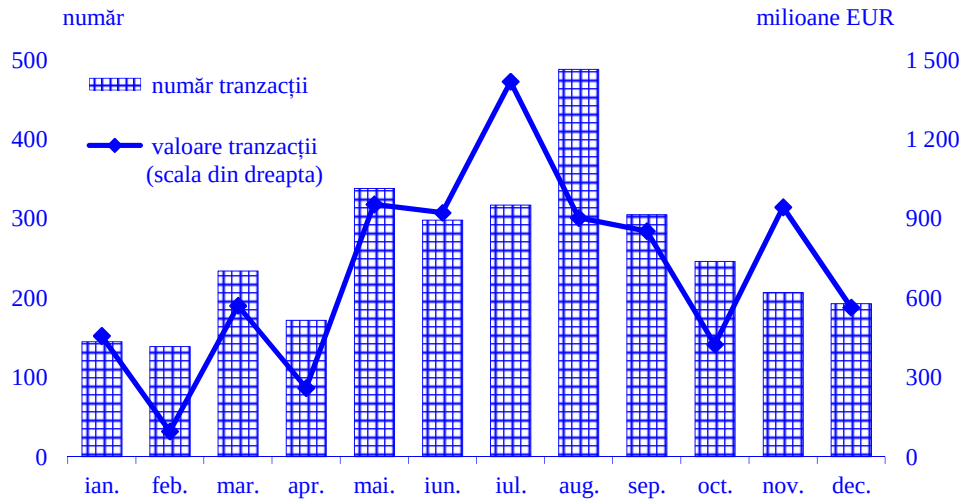
Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În graficele următoare sunt ilustrate numărul și valoarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, inclusiv operațiunile reversibile.

Operațiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011

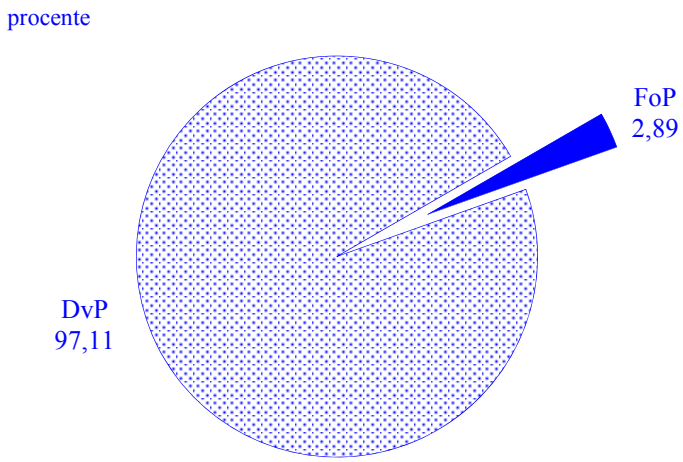

Operațiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011

În anul 2011, din totalul transferurilor realizate, 97,11 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), fiind incluse operațiunile dintre instituțiile de credit și clienții proprii, iar 2,89 la sută sunt transferuri FoP (livrare fără plată), acestea din urmă reprezentând operațiuni de transfer de portofoliu.

Structura transferurilor în anul 2011

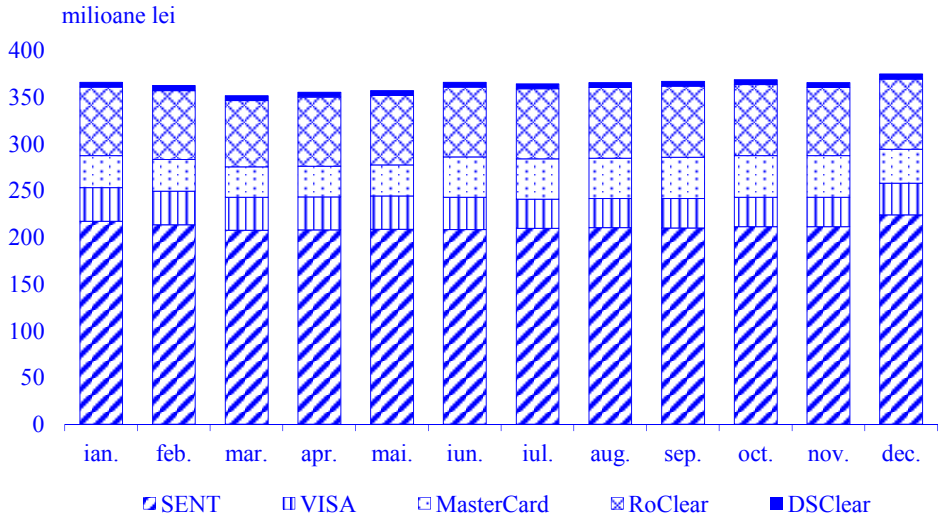

În ceea ce privește transferurile de titluri de stat la Depozitarul Central S.A. prin intermediul conexiunii directe dintre sistemele SaFIR și RoClear, în anul 2011 au fost înregistrate 175 transferuri fără plată între aceste sisteme.

Interacțiune în timp real cu sistemele de plăți de mică și mare valoare

Sistemul SaFIR asigură gestionarea garanțiilor constituite în vederea garantării decontării pozițiilor nete ale participanților la sistemele de plăți cu decontare pe bază netă, nivelul acestora în anul 2011 fiind ilustrat în graficul următor.

Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă

Facilități pentru managementul lichidității

În scopul fluidizării decontărilor prin sistemul ReGIS, banca centrală acordă participanților facilități de lichiditate pe parcursul zilei. Lichiditatea necesară poate fi obținută de către instituțiile de credit participante la sistemul SaFIR prin intermediul operațiunilor *repo intraday* derulate cu active eligibile pentru astfel de operațiuni.

În anul 2011, participanții au apelat la această facilitate, derulând un număr de 208 operațiuni, în valoare totală de 24 879,96 milioane lei.

Disponibilitatea sistemului

În anul 2011, sistemul SaFIR a înregistrat o disponibilitate de 99,99 la sută, care se încadrează în limita de toleranță admisă de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

Dezvoltări ale sistemului în anul 2011

În vederea asigurării condițiilor tehnice pentru acceptarea obligațiunilor de stat denominate în euro (eurobonduri) emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe şi a obligațiunilor emise în lei de instituțiile financiare internaționale, ambele depozitate în sistemul Euroclear, ca active eligibile pentru operațiunile cu banca centrală, Banca Națională a României a implementat o conexiune directă între sistemul SaFIR şi sistemul depozitarului central internațional Euroclear, care a devenit operațională la data de 3 octombrie 2011.

Prin intermediul acestei conexiuni pot fi transferate în sistemul SaFIR (prin operațiuni tip livrare fără plată – FoP) şi deținerile de instrumente financiare eligibile ale instituțiilor de credit participante la sistemul SaFIR şi care au cont deschis doar în sistemul depozitarului central internațional Clearstream.

Totodată, prin intermediul conexiunii punte existente între sistemele Euroclear şi Clearstream, titlurile de stat subdepozitate în sistemele Euroclear şi Clearstream pot fi transferate între aceste sisteme în mod similar tuturor activelor depozitate în respectivele sisteme. Astfel de transferuri se decontează pe o bază brută (respectiv bucată cu bucată) prin intermediul conexiunii punte, ulterior fiind actualizate, pe bază netă, pozițiile băncilor custode din România. Astfel, participanții la sistemul SaFIR au posibilitatea realizării de transferuri FoP între conturile de clienți din SaFIR ale băncilor-custode pentru Euroclear şi Clearstream.

Proiecte în derulare

a) Eligibilitatea obligațiunilor emise de instituții financiare internaționale

În decursul anului 2011, Banca Națională a României a continuat proiectul privind implementarea procedurilor şi a infrastructurii necesare pentru utilizarea obligațiunilor în lei emise de instituțiile financiare internaționale în operațiunile cu banca centrală[3].

[3] Operațiuni de piață monetară, facilitatea permanentă de creditare (credit lombard), operațiuni de creditare pe parcursul zilei (credit *intra-day*) şi operațiuni de colateralizare a decontării pozițiilor nete ale sistemelor de compensare.

Soluția agreată de Banca Națională a României împreună cu instituțiile pieței de capital din România (Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Depozitarul Central S.A., Bursa de Valori Bucureşti) a fost aceea de realizare a unei conexiuni directe între sistemele SaFIR şi RoClear (sistem administrat de Depozitarul Central S.A.), prin deschiderea unui cont de instrumente financiare pentru banca centrală în sistemul RoClear.

Se preconizează ca această conexiune să devină operațională în anul 2012.

b) Interconectarea cu depozitari centrali internaționali

În cadrul demersurilor întreprinse în scopul îmbunătățirii procesului de administrare a datoriei publice şi în vederea creşterii interesului investitorilor străini pentru piața titlurilor de stat din România, Banca Națională a României, în calitate de administrator al sistemului SaFIR, a inițiat o serie de discuții cu depozitarul central internațional Clearstream pentru dezvoltarea unei conexiuni directe între cele două sisteme, prin deschiderea unui cont al Clearstream în sistemul SaFIR, lansarea acestei conexiuni fiind prevăzută pentru anul 2012.

Prin intermediul acestei conexiuni se facilitează accesul potențialilor investitori instituționali nerezidenți la piața secundară a titlurilor de stat din România, aceştia putând dobândi şi deține titluri de stat pe baza relațiilor contractuale pe care le au în prezent cu Clearstream, fără a fi necesară existența unei relații contractuale cu un custode local.

3. Sistemul TARGET2

În anul 2011 a fost finalizat cu succes proiectul de implementare a componentei naționale a sistemului TARGET2 (denumită TARGET2-România), aceasta devenind operațională la data de 4 iulie 2011.

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăți în moneda euro pus la dispoziție de Eurosistem, utilizat pentru decontarea operațiunilor băncilor centrale, transferurilor interbancare de mare valoare, precum şi a altor plăți în euro. Sistemul permite procesarea plăților în timp real cu decontare în conturi deschise la băncile centrale şi finalitate imediată.

Din punct de vedere juridic, TARGET2 este structurat ca o multitudine de sisteme de plăți naționale (denumite componente naționale TARGET2), cu reguli de funcționare armonizate, administrarea acestora şi a relațiilor cu comunitățile bancare naționale fiind în responsabilitatea băncilor centrale.

Trei bănci centrale membre ale Eurosistemului (*Banca d'Italia, Banque de France* şi *Deutsche Bundesbank*) furnizează şi operează din punct de vedere tehnic, în numele Eurosistemului, infrastructura tehnică şi platforma comună unică a TARGET2.

Întrucât prin sistem se decontează operațiunile de politică monetară ale Eurosistemului, conectarea la TARGET2 este obligatorie doar în contextul adoptării monedei euro. Băncile centrale ale statelor membre din afara zonei euro pot opta pentru participarea

la TARGET2 şi înainte de adoptarea monedei euro, pentru facilitarea decontării tranzacțiilor în euro în cadrul acestor state.

În anul 2010, Banca Națională a României a decis să se conecteze la sistemul TARGET2 înainte de adoptarea monedei euro, devenind astfel cea de-a 24-a bancă centrală conectată la sistem din cele 28 care compun Sistemul European al Băncilor Centrale (inclusiv Banca Centrală Europeană).

Această decizie a fost motivată, în principal, de interesul manifestat de comunitatea bancară națională şi de operatorii sistemelor de plăți de mică valoare şi ai sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru implementarea la nivel național a unei infrastructuri eficiente de procesare, între bănci, a transferurilor de fonduri în euro.

În contextul implementării TARGET2-România, Banca Națională a României a constituit Grupul național al utilizatorilor TARGET2-România (denumit TARGET2-RONUG), cu scopul de a oferi utilizatorilor posibilitatea de a analiza şi discuta aspecte legate de acest sistem.

Participarea la sistem

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 4/2011 privind funcționarea sistemului TARGET2-România, cu modificările şi completările ulterioare.

La sfârşitul anului 2011, sistemul TARGET2-România a înregistrat un număr de 23 de participanți direcți, respectiv Banca Națională a României şi 22 de instituții de credit din România.

Politica de comisionare în TARGET2-România

Sistemul TARGET2-România se bazează pe schema unică de comisionare stabilită de Eurosistem pentru TARGET2. Aceasta se aplică în mod uniform tuturor participanților la sistem, fără comisioane suplimentare practicate la nivel național de băncile centrale.

Astfel, comisionul maxim pe tranzacție plătit de o bancă participantă la sistemul TARGET2-România este 0,8 euro, indiferent dacă plata este națională sau transfrontalieră, în funcție de opțiunea de comisionare aleasă şi de volumul tranzacțiilor respectivei bănci.

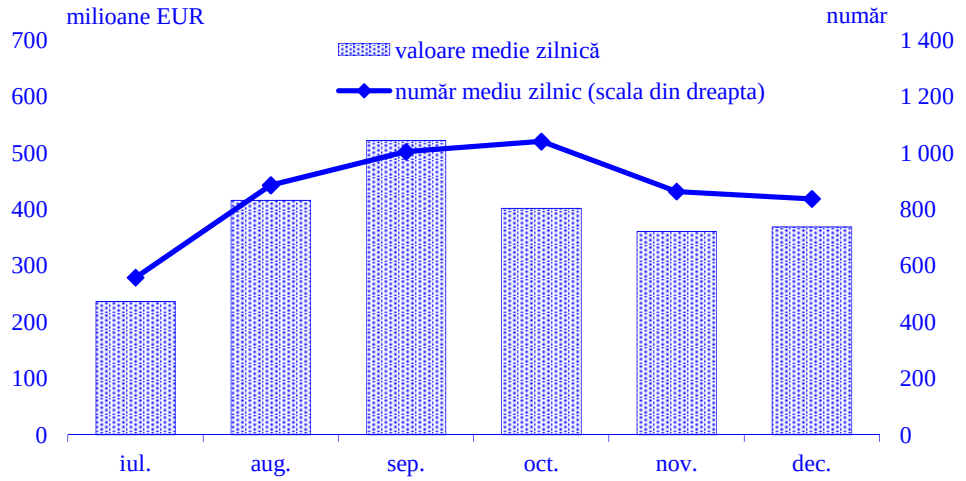
Operațiunile TARGET2-România

În anul 2011, prin TARGET2-România au fost decontate un număr de 112 348 tranzacții, media zilnică a volumului acestora evoluând de la 557 tranzacții în luna iulie la 835 tranzacții în luna decembrie.

Valoarea totală a tranzacțiilor decontate prin această componentă a fost de 49 961,81 milioane euro, media zilnică crescând de la 236 milioane euro în luna iulie la 368 milioane euro în luna decembrie.

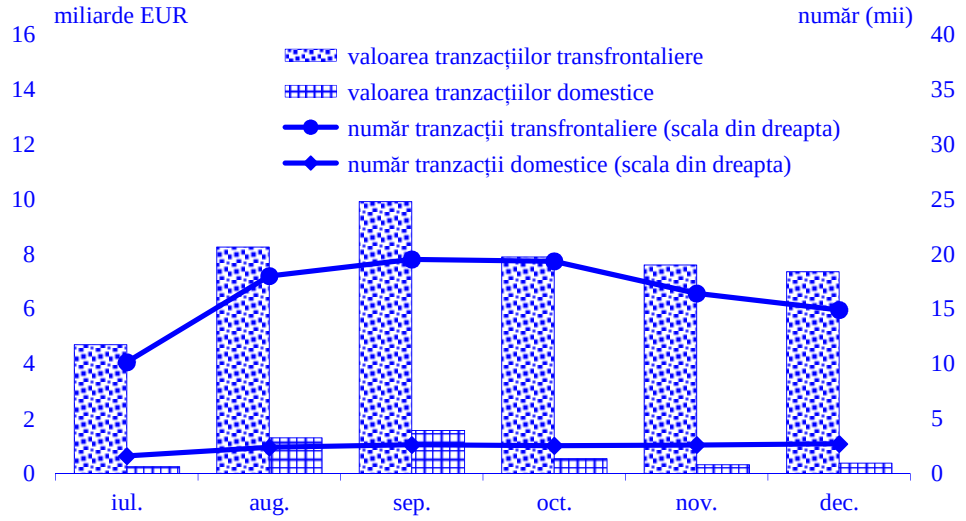
Volumul maxim al plăților decontate zilnic în componenta TARGET2-România a fost atins în luna noiembrie 2011 (1 248 tranzacții/zi), iar valoarea maximă în luna iulie (1 263 milioane euro/zi).

Evoluția plăților prin sistemul TARGET2 în anul 2011

În graficul următor este prezentată structura pe categorii (naționale/transfrontaliere) a plăților efectuate prin sistemul TARGET2-România în anul 2011. Aceasta reflectă preponderența tranzacțiilor de plată transfrontaliere (87 la sută din volumul total al tranzacțiilor procesate prin componenta TARGET2-România).

Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2 în anul 2011

Banca Națională a României a monitorizat permanent, pe parcursul anului 2011, procesul de decontare şi activitatea participanților la TARGET2-România, constatând că aceştia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile şi procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2011 s-a constatat un management adecvat şi eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în coada de aşteptare.

De asemenea, s-a observat că cea mai mare parte a plăților participanților la TARGET2-România au fost inițiate în prima parte a zilei. Participanții din România au utilizat frecvent facilitățile de administrare a lichidității oferite de sistem, între care şi facilitatea „plăți inițiate în avans" (*warehoused payments*), comunitatea românească numărându-se din acest punct de vedere printre primele cinci comunități dintre cele conectate la sistem.

Totodată, s-a constatat că sistemul este folosit atât pentru plăți de mare valoare, cât şi pentru plăți de mică valoare, plățile transmise prin TARGET2-România având valori cuprinse între un euro şi câteva milioane euro.

4. Cooperarea internațională

4.1. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale

În urma aderării României la Uniunea Europeană, Banca Națională a României participă activ, cu statut de membru, la activitățile structurilor Sistemului European al Băncilor Centrale cu atribuții în domeniul plăților şi infrastructurilor pieței financiare, respectiv în cadrul Comitetului pentru Sisteme de Plăți şi de Decontare, cu toate substructurile sale: Grupul de lucru pentru politică în domeniul sistemelor de plăți, Grupul de lucru pentru supravegherea sistemelor de plăți, Grupul de lucru pentru instrumente financiare şi Grupul de lucru pentru TARGET2.

4.2. Cooperarea cu Comisia Europeană

În cadrul demersului de elaborare a cadrului european de reglementare şi supraveghere a infrastructurilor pieței financiare, Banca Națională a României a participat la reuniunile structurilor de lucru constituite la nivelul Comisiei Europene privind infrastructurile implicate în activitățile de post-tranzacționare.

5. Reglementarea, autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăți

5.1. Autorizarea sistemelor de plăți şi a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Conform celor mai bune practici utilizate pe plan internațional, Banca Națională a României a impus tuturor administratorilor sistemelor de plăți şi administratorilor sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare ca orice modificare a regulilor de sistem să fie aprobată de către BNR înainte de a fi implementată. Astfel, în anul 2011, au fost aprobate modificări ale regulilor sistemului de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare SaFIR.

5.2. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți şi sistemelor de decontare, precum şi al creşterii eficienței în funcționarea acestora

Sistemele de plăți şi sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare reprezintă componente de importanță sistemică în cadrul arhitecturii sistemului financiar.

De la implementarea lor, aceste sisteme nu s-au confruntat cu probleme deosebite, datorită respectării standardelor relevante la nivel internațional, care asigură un grad înalt de siguranță şi eficiență în funcționare, precum şi măsurilor întreprinse de banca centrală.

Funcționarea în condiții de siguranță şi eficiență a sistemelor de plăți şi a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, alături de funcționarea optimă a instituțiilor şi piețelor financiare, reprezintă o condiție fundamentală pentru menținerea stabilității financiare într-o economie modernă. Din această perspectivă, una dintre atribuțiile statutare ale Băncii Naționale a României vizează promovarea şi monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți şi sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, pentru identificarea şi evaluarea riscurilor asociate acestor sisteme şi implementarea măsurilor care să conducă la diminuarea manifestării acestor riscuri, având la bază cele mai relevante standarde şi recomandări la nivel internațional[4].

În cursul anului 2011, în cadrul politicii de monitorizare a sistemelor, o primă categorie de măsuri adoptate de către banca centrală în scopul diminuării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți şi sistemelor de decontare a vizat adecvarea cadrului legal pentru a răspunde într-o manieră corespunzătoare contextului financiar internațional. În acest sens, au fost actualizate prevederile legale naționale incidente, ținând seama de noile reglementări şi de tendințele înregistrate pe plan internațional.

Astfel, ca urmare a prevederilor Capitolului II din Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligații băneşti, precum şi pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, Banca Națională a României a modificat şi completat Legea nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare şi Ordonanța Guvernului nr. 9/2004 privind unele contracte de garanție financiară, aprobată cu modificări prin Legea nr. 222/2004, asigurând astfel transpunerea în legislația națională a

[4] *Core Principles for Systemically Important Payment Systems* (BIS, 2001); *Business Continuity Oversight Expectations for Systemically Important Payment Systems* (ECB, 2006); *Recommendations for Securities Settlement Systems and Recommendations for Central Counterparties in the European Union* (ESCB-CESR, 2009).

directivelor comunitare[5] care se referă la acest domeniu. Principalele modificări vizează atât limitarea posibilității manifestării riscului sistemic, în condițiile în care pe plan internațional s-a constatat o tendință accentuată de interconectare între diversele tipuri de sisteme, cât și facilitarea utilizării creanțelor private drept active eligibile pentru garantare în operațiunile de creditare, inclusiv în operațiunile derulate de către băncile centrale, ceea ce va facilita accesul instituțiilor de credit la lichiditate. Alte modificări importante se referă la atribuțiile băncii centrale în domeniul transmiterii informațiilor relevante și al cooperării cu autorități europene nou înființate: Comitetul European pentru Risc Sistemic, înființat prin Regulamentul nr. 1092/2010 al Uniunii Europene, respectiv Autoritatea Europeană de Supraveghere (Autoritatea Europeană în domeniul Piețelor și Instrumentelor Financiare – ESMA), înființată prin Regulamentul nr. 1095/2010 al Uniunii Europene.

Una dintre componentele activității de monitorizare, desfășurată de către banca centrală în scopul asigurării stabilității financiare, o constituie evaluarea infrastructurilor pieței financiare. Pentru a fi asigurată respectarea principiilor generale în domeniul monitorizării[6] – adoptarea standardelor internaționale relevante, precum și consistența în aplicarea standardelor, atât pentru sistemele deținute de către banca centrală, cât și pentru sistemele deținute de către entitățile private –, Banca Națională a României a decis realizarea evaluării sistemelor DSClear, RoClear și SaFIR din perspectiva Recomandărilor SEBC-CESR pentru sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2009).

Recomandările SEBC-CESR reprezintă o variantă semnificativ îmbunătățită a standardelor aplicabile infrastructurilor care desfășoară activități de post-tranzacționare, standarde rezultate în urma cooperării anterioare dintre Comitetul pentru sisteme de plăți și de decontare (CPSS), din cadrul Băncii Reglementelor Internaționale, și Comitetul tehnic din cadrul Organizației Internaționale a Comisiilor de Valori Mobiliare (IOSCO), respectiv Recomandările pentru sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2001) și Metodologia de evaluare a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2002).

Recomandările sunt considerate, în acest moment, cele mai bune practici la nivel european în privința funcționării sistemelor de decontare, astfel încât conformitatea regulilor de funcționare și a arhitecturii acestora cu recomandările menționate trebuie să constituie un deziderat al operatorilor sistemelor de decontare. Aceste recomandări au ca obiectiv stabilirea unor cerințe uniforme pentru sistemele de decontare, prin convergența politicilor naționale de monitorizare/supraveghere promovate de

[5] Directiva 2009/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 de modificare a Directivei 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare și a Directivei 2002/47/CE privind contractele de garanție financiară în ceea ce privește sistemele interconectate și creanțele private; Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale) și ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe).

[6] Principiile generale în domeniul monitorizării sunt cuprinse în raportul *Central bank oversight of payment and settlement systems*, elaborat în anul 2005 de către Comitetul pentru sisteme de plăți și de decontare (CPSS), din cadrul Băncii Reglementelor Internaționale (BIS).

către autoritățile naționale competente, în scopul creşterii eficienței şi siguranței funcționării infrastructurilor financiare, rezultatul fiind o mai bună protecție a investitorilor, consolidarea încrederii publicului în piețele de capital şi menținerea stabilității financiare. În linie cu practica obişnuită în plan european, recomandările SEBC-CESR stabilesc un nivel minim al cerințelor care trebuie îndeplinite de către sistemele de decontare, autoritățile naționale competente având posibilitatea de a impune exigențe mai stricte, în funcție de circumstanțele existente pe plan național.

5.3. Evaluarea riscurilor asociate unor instrumente de plată

În ceea ce priveşte instrumentele de plată de tip cec, card, precum şi instrumentele de plată cu acces la distanță, Banca Națională a României a evaluat siguranța şi eficiența utilizării acestora prin analizarea şi monitorizarea riscurilor aferente emiterii şi punerii în circulație a acestora, urmărindu-se ca utilizarea acestor instrumente de plată să fie sigură şi eficientă.

Astfel, în anul 2011, Banca Națională a României a autorizat emiterea şi punerea în circulație a:

- 2 tipuri de instrumente de plată electronică cu acces la distanță de tip *Internet banking*;
- 37 tipuri de carduri: 24 tipuri de card de debit şi 13 tipuri de card de credit;
- 13 tiraje de cecuri cuprinzând 2 347 500 file de cec.

Tendințele care s-au evidențiat pe piața cardurilor din România pe parcursul anului 2011 au fost:

- creşterea evidentă a numărului de carduri destinate clienților din categoria *Private banking*, atât persoane fizice, cât şi persoane juridice, fiind emise un număr de 16 noi produse din această categorie, majoritatea carduri de credit;
- apariția pe piață a cardurilor *contactless*;
- apariția pe piață a cardurilor cu *display*.

Răspândirea cardurilor care au încorporată tehnologia chip, a cardurilor *contactless* şi a cardurilor cu *display* a condus la creşterea nivelului de siguranță a efectuării tranzacțiilor de plată prin intermediul acestora, într-un mod rapid şi simplu.

5.4. Colectarea de date statistice privind plățile, sistemele de plăți, aranjamentele de plăți prin cont corespondent şi sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

În vederea asigurării informației pentru necesitățile proprii ale băncii centrale, cât şi pentru îndeplinirea atribuției Băncii Naționale a României de a asista Banca Centrală Europeană în colectarea de date statistice şi informații, BNR a continuat şi în anul 2011 colectarea de date statistice primare privind plățile, sistemele de plăți, aranjamentele de plăți prin cont corespondent şi sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, utilizând în principal Sistemul Informatic al Băncii Naționale a României – SIRBNR.

Entitățile raportoare care se supun obligației de raportare la Banca Națională a României sunt: instituții de credit, instituții financiare nebancare, administratorii sistemelor de plăți și administratorii sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, Poșta Română și Trezoreria Statului.

6. Proiecte în derulare

6.1. Participarea BNR în cadrul proiectelor UE în domeniul plăților și instrumentelor de plată

La solicitarea Băncii Centrale Europene, adresată băncilor centrale din Uniunea Europeană, de participare la proiectul paneuropean de analiză a costului social al serviciilor de plată puse la dispoziție de furnizorii de servicii de plată în vederea efectuării plăților de *retail*, Banca Națională a României a acceptat invitația, implicându-se direct în colectarea de date și informații care să fundamenteze analiza.

Proiectul, demarat la nivel european în scopul îmbunătățirii percepției generale cu privire la eficiența utilizării instrumentelor de plată din perspectiva costului acestora, a continuat și pe parcursul anului 2011.

Anul de referință pentru analiză este 2009, tranzacțiile avute în vedere fiind plățile de tip *retail* (fiind limitate la nivelul echivalentului în lei a 50 000 EUR).

Serviciile de plată incluse în analiză sunt cele utilizate frecvent în tranzacțiile de plată de tip *retail*. Datele colectate de Banca Națională a României în scopuri statistice reliefează că doar numerarul, transferul de credit, cardurile de debit și cele de credit sunt relevante pentru plata de bunuri și servicii de tip *retail* la nivel național. Pragul de relevanță pentru includerea în analiză a instrumentelor de plată utilizate în vederea efectuării plăților de tip *retail* este de 5 la sută din volumul total al plăților de acest tip.

Etapa de colectare a datelor necesare pentru realizarea proiectului s-a încheiat la nivel național. Această etapă s-a concretizat în estimarea costurilor aferente instrumentelor/mijloacelor de plată utilizate în vederea efectuării plăților de mică valoare, realizată pe patru paliere, astfel:

1. estimarea costurilor furnizorilor de servicii de plată și de infrastructură interbancară;
2. estimarea costurilor companiilor care furnizează bunuri și servicii tip *retail*, a numărului și valorii tranzacțiilor de plată efectuate pe teritoriul României la punctele de vânzare (cu numerar, carduri) și la distanță (prin transfer credit);
3. estimarea valorii și a numărului total al tranzacțiilor de plată în numerar pe teritoriul României. Această estimare a vizat nu doar cuantificarea plăților realizate în beneficiul companiilor care furnizează bunuri și servicii tip *retail,* ci și a altor tipuri de plăți în numerar, cum ar fi plățile realizate în piețe și cele de la persoană-la-persoană care nu pot fi determinate cantitativ prin alte metode de estimare;

4. estimarea costului activităților desfăşurate de Banca Națională a României în scopul aducerii la îndeplinire a atribuțiilor sale legale cu privire la emiterea bancnotelor şi a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României.

În etapa următoare, la nivelul Băncii Naționale a României, va fi efectuată o analiză cu privire la evidențierea diferențelor relative între participanții la studiu la nivel național, în ceea ce priveşte costul resurselor utilizate pentru furnizarea serviciilor de plată şi cauzele posibile care ar putea determina apariția acestor diferențe (determinate de factori precum: eficiența din punct de vedere logistic, gradul de procesare electronică a instrumentelor de plată sau economia de scală).

6.2. Sistematizarea şi uniformizarea actelor cu caracter normativ emise de Banca Națională a României

Procesul de sistematizare şi uniformizare a actelor normative emise de către Banca Națională a României în domeniul plăților a fost parțial definitivat. Până la sfârşitul anului 2011 au fost sintetizate şi actualizate reglementările având ca obiect colectarea de date statistice în domeniul plăților.

Derularea acestui proiect continuă şi în anul 2012, obiectivele pe care Banca Națională a României şi le propune în acest an referindu-se la sintetizarea, uniformizarea şi actualizarea celorlalte acte normative emise de Banca Națională a României în domeniul plăților.

6.3. Susținerea inițiativei comunității bancare din România privind procesul de autoreglementare a plăților

În anul 2011, comunitatea bancară din România a demarat un proiect de dezvoltare, implementare şi reglementare a schemelor de plăți în lei de tip debitare directă şi transfer credit, proiect care vizează adaptarea modelului european de funcționare şi reglementare a schemelor de acest tip la specificul pieței naționale.

Funcționarea cele două scheme naționale de plăți va face obiectul monitorizării permanente din partea băncii centrale, în conformitate cu competențele atribuite în acest scop.

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale

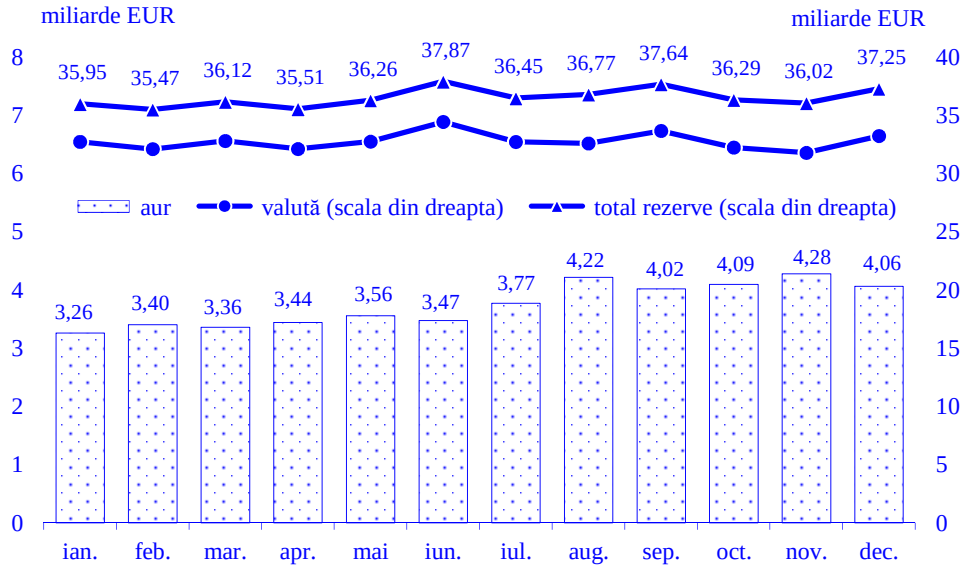
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2011

La 31 decembrie 2011, rezervele internaționale ale României însumau 37 252 milioane euro, din care 89,1 la sută reprezentau rezerve valutare şi 10,9 la sută valoarea deținerilor de aur. Comparativ cu anul 2010, rezervele internaționale au înregistrat o creştere totală de 1 301 milioane euro.

Rezerva valutară s-a majorat în anul 2011 cu 761 milioane euro, atingând la sfârşitul anului valoarea de 33 193 milioane euro.

Rezerva de aur s-a menținut la 103,7 tone, însă din punct de vedere valoric a înregistrat o creştere de 541 milioane euro, ca urmare a evoluției ascendente a prețului aurului pe piața internațională, acesta fiind cotat la Londra, la sfârşitul anului 2011, la 1 574,5 dolari/uncie, nivel cu 11,6 la sută peste cel de la finele anului 2010. Valoarea rezervei de aur s-a situat la 31 decembrie 2011 la 4 059 milioane euro.

Evoluția rezervelor internaționale în anul 2011

2. Obiectivele strategice

2.1. Obiectivele stabilite pentru perioada 2011-2015

Analiza efectuată de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în vederea stabilirii direcțiilor strategice ale activității de administrare a rezervelor internaționale a avut la bază necesitatea unei gestionări prudente a riscurilor ce rezultă din relația între activele şi pasivele externe ale băncii centrale, în contextul specificităților acordului *stand-by* – încheiat între România şi Fondul Monetar Internațional în anul 2009 – şi al gradului ridicat de incertitudine ce caracteriza

climatul economico-financiar global. Consiliul de administraţie a decis că în noile condiţii este oportună lărgirea orizontului investiţional, de la 1 la 5 ani. Principalele obiective strategice stabilite pentru perioada 2011-2015 au fost următoarele:

- compoziţia valutară: euro – între 55 şi 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 şi 35 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 15 la sută din totalul rezervei valutare;
- stabilirea unei durate medii de până la şase luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât şi pentru fiecare valută componentă şi mandatarea Comitetului de administrare a rezervelor internaţionale (CARI) pentru efectuarea unei analize în vederea alegerii unor indici de referinţă adecvaţi pentru portofoliile denominate în euro şi dolari SUA;
- adăugarea în cadrul portofoliului a instrumentelor cu venit fix emise de Guvernul Japoniei şi menţinerea celorlalte categorii de emitenţi eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenţii guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenţii guvernamentale sau sponsorizate de guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene; (v) alte guverne care beneficiază de *rating* AAA; (vi) instituţii supranaţionale; (vii) entităţi private emitente de obligaţiuni garantate cu active;
- limita de expunere faţă de entităţile private emitente de obligaţiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaţionale;
- limita de expunere faţă de entităţile private, altele decât cele emitente de obligaţiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaţionale – se vor asuma expuneri faţă de entităţi private doar în urma aprobării Consiliului de administraţie.

Pentru încadrarea în parametrii stabiliţi prin strategia multianuală, Comitetul de administrare a rezervelor internaţionale a aprobat propunerea de schimbare a portofoliilor de referinţă în cazul celor denominate în euro şi dolari SUA. Astfel, indicii Bank of America Merrill Lynch, constituiţi din titluri de stat americane purtătoare de cupon, respectiv obligaţiuni cu cupon emise de către statele membre ale zonei euro ce beneficiau de calificative maxime de credit, cu scadenţe de până la 1 an, au devenit, începând cu luna martie 2011, noile portofolii de referinţă.

2.2. Evoluţia mediului economic extern

Escaladarea crizei datoriilor suverane din zona euro, persistenţa condiţiilor precare de pe piaţa forţei de muncă şi a standardelor aspre de creditare în Statele Unite ale Americii şi în Europa, măsurile de consolidare fiscală adoptate de către autorităţi în statele dezvoltate şi tensiunile geopolitice din Nordul Africii şi Orientul Mijlociu s-au aflat la baza temperării cererii agregate la nivel mondial. Economia globală a înregistrat în anul 2011 un ritm de creştere de 3,9 la sută, în termeni reali, în scădere de la nivelul de 5,3 la sută consemnat în anul 2010[1]. Economiile dezvoltate

[1] Sursa: FMI – *World Economic Outlook Update*, aprilie 2012. Datele pentru statele dezvoltate şi cele emergente şi în curs de dezvoltare provin din aceeaşi sursă.

au avansat în aceeaşi perioadă cu 1,6 la sută, faţă de creşterea de 3,2 la sută consemnată în anul precedent, în timp ce statele emergente şi în curs de dezvoltare au înregistrat un ritm de expansiune economică de 6,2 la sută, comparativ cu 7,5 la sută în anul 2010. Rezervele valutare mondiale s-au majorat în anul 2011 cu 939 miliarde dolari SUA, ajungând la nivelul de 10 197 miliarde dolari SUA[2]. China a rămas cel mai mare deţinător de rezerve valutare, cu o pondere de aproximativ 31,2 la sută din valoarea totală a rezervelor mondiale la sfârşitul anului 2011, în creştere cu 0,4 puncte procentuale comparativ cu finele anului anterior.

Amplificarea crizei datoriilor suverane din zona euro şi disputa politică acerbă din SUA – pe tema planului de consolidare fiscală şi a creşterii plafonului maxim al datoriei publice – au contribuit semnificativ la deteriorarea climatului economico- financiar în anul 2011. După Grecia şi Irlanda, Portugalia a fost nevoită să solicite ajutor financiar extern, în condiţiile în care costurile la care statul portughez putea accesa fonduri de pe pieţele financiare internaţionale ajunseseră la niveluri nesustenabile. Pe parcursul anului, conducătorii europeni şi Fondul Monetar Internaţional au aprobat pachete financiare multilaterale pentru sprijinirea Portugaliei şi Greciei, în valoare de 78 miliarde euro, respectiv 130 miliarde euro[3].

Cu toate că preşedintele SUA a promulgat Actul de Control Bugetar, care prevedea creşterea limitei statutare de îndatorare şi un plan ambiţios de reducere a deficitului fiscal în următorii zece ani, Standard&Poor's a revizuit la începutul lunii august 2011, în sens descrescător, pentru prima dată în istorie, calificativele de credit pentru datoria pe termen lung a SUA, de la AAA la AA+, şi a menţinut perspectiva retrogradării acestora.

În contextul înrăutăţirii perspectivelor economiei globale, băncile centrale din statele dezvoltate au menţinut conduita laxă a politicii monetare, în timp ce autorităţile publice au încercat să adopte măsuri de austeritate echilibrate, care să nu compromită revirimentul economic.

În a doua jumătate a anului, Banca Centrală Europeană a reiniţiat programul de achiziţionare de titluri cu venit fix *(Securities Markets Programme)* şi a lansat un nou program de cumpărări de obligaţiuni garantate cu active ale emitentului, în valoare de 40 miliarde euro. În vederea temperării tensiunilor de pe pieţele monetare şi a stimulării activităţii de creditare, BCE a decis, în luna decembrie 2011, efectuarea a două operaţiuni de refinanţare cu alocare integrală, cu scadenţa la 36 de luni, şi relaxarea criteriilor de eligibilitate pentru colateralul acceptat în cadrul operaţiunilor desfăşurate de către Eurosistem. Pe de altă parte, autorităţile publice europene au adoptat măsuri de austeritate menite să ajusteze deficitele fiscale ridicate şi să redea încrederea investitorilor în capacitatea guvernelor de a-şi onora obligaţiile de plată.

Conducătorii statelor din zona euro au decis în luna martie 2011 majorarea capacităţii financiare a Facilităţii Europene pentru Stabilitate Financiară, de la nivelul de 250 miliarde euro până la 440 miliarde euro. În luna octombrie, liderii europeni au

---

[2] Sursa: FMI – baza de date COFER *(Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves)*.

[3] În cazul Greciei, acesta a fost al doilea pachet extern de asistenţă financiară, după cel primit în anul 2010.

aprobat, printre altele, majorarea ratei minime de adecvare a capitalului de nivel 1al băncilor până la nivelul de 9 la sută[4]. În cadrul reuniunii șefilor de stat și de guvern europeni din luna decembrie, au fost adoptate noi măsuri ce vizau, în principal, promovarea disciplinei fiscale a statelor membre și creșterea gradului de integrare a politicilor economice în domeniile de interes comun. Totodată, s-a ajuns la un acord de principiu cu privire la furnizarea de resurse adiționale Fondului Monetar Internațional, până la nivelul sumei de 200 miliarde euro.

În vederea susținerii revirimentului economic al SUA, Sistemul Rezervelor Federale a inițiat în luna septembrie 2011 un program de extindere a maturității medii a obligațiunilor din portofoliu, ce presupunea vânzarea de titluri de stat cu maturități reziduale mai mici de 3 ani – în valoare de 400 miliarde dolari SUA – și achiziționarea de obligațiuni guvernamentale cu maturități reziduale cuprinse între 6 și 30 de ani, cu aceeași valoare. Banca Angliei și Banca Japoniei au extins pe parcursul anului dimensiunea programelor de cumpărări de active, până la nivelul de 275 miliarde lire sterline, respectiv 55 mii miliarde yeni japonezi.

Escaladarea crizei datoriilor suverane și deteriorarea perspectivelor economiei globale au determinat în anul 2011 creșterea cererii pentru activele percepute ca având un grad de risc scăzut. Astfel, cotația aurului, prețurile instrumentelor cu venit fix emise de către statele solide din punct de vedere economic și primele de risc de credit cotate pentru obligațiunile guvernamentale emise de către statele periferice[5] din zona euro au înregistrat o evoluție ascendentă, în timp ce dolarul SUA s-a apreciat în raport cu moneda unică europeană. În lunile noiembrie și decembrie, amplificarea aversiunii participanților la piață față de risc a condus la situația în care aceștia au fost dispuși să accepte randamente negative pentru investițiile în bilete de trezorerie germane, olandeze și franceze. În același timp, majoritatea indicilor bursieri reprezentativi la nivel global au consemnat evoluții negative.

3. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale a analizat permanent evoluția economiei globale și tendințele de pe piețele financiare internaționale, cu precădere impactul efectiv și cel potențial al acestora asupra perspectivelor de realizare a obiectivelor stabilite prin strategia aprobată de către Consiliul de administrație al BNR – evoluția și perspectivele ratelor dobânzilor și cursurilor de schimb, condițiile geopolitice etc. Totodată, CARI a monitorizat în permanență impactul efectiv și cel potențial al deciziilor de politică monetară și ale Ministerului Finanțelor Publice – privind refinanțarea datoriei publice – asupra dimensiunii și compoziției valutare ale rezervelor internaționale, precum și evoluția economiei României în contextul derulării acordului multilateral de finanțare.

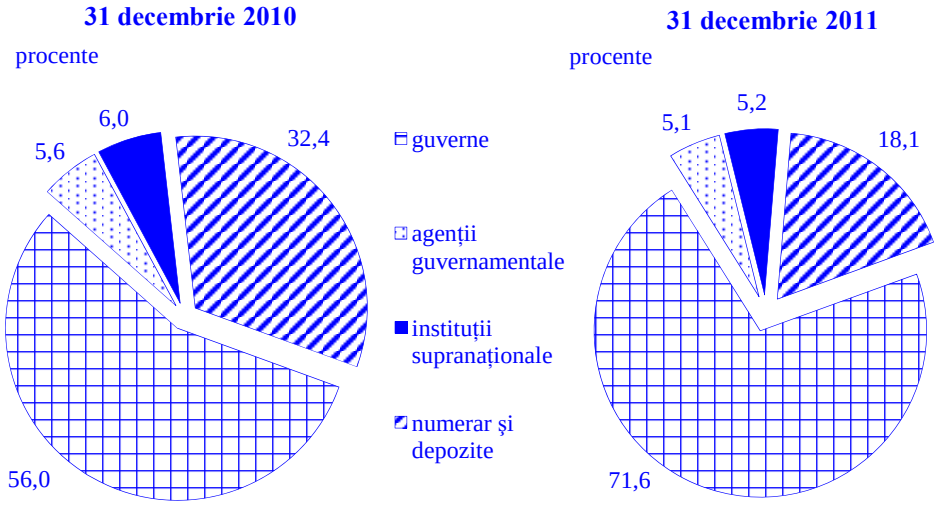
Pe fondul unui climat economico-financiar global precar și al volatilității ridicate a fluxurilor externe de capital cu impact asupra dimensiunii și structurii valutare ale rezervelor, s-a pus în continuare accentul pe siguranța și lichiditatea

[4] Termenul limită fixat pentru alinierea la noua cerință este 30 iunie 2012.

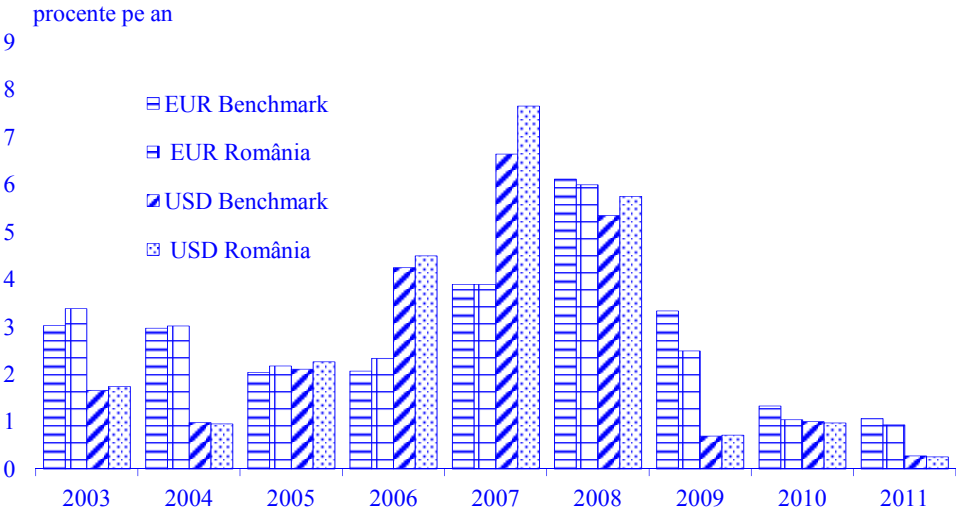
[5] Grecia, Portugalia, Irlanda, Italia și Spania.

investiţiilor, obţinerea de venituri din activitatea de administrare a rezervelor internaţionale reprezentând un obiectiv secundar. Luând în calcul riscul de creştere a ratelor dobânzii (de scădere a preţurilor obligaţiunilor) pe termen mediu – în situaţia exacerbării crizei deficitelor bugetare, cu impact direct asupra costurilor de refinanţare ale guvernelor, sau a creşterii presiunilor inflaţioniste ca urmare a nivelului fără precedent al stimulentelor monetare implementate de către principalele bănci centrale –, precum şi structura pe maturităţi a pasivelor în valută din bilanţul BNR şi caracterul variabil al ratelor dobânzii asociate acestora, Consiliul de administraţie al BNR a considerat oportună stabilirea unei durate medii de până la 6 luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât şi pentru fiecare valută componentă. Politica investiţională axată pe limitarea expunerii faţă de entităţi bancare de drept privat a fost menţinută. Având în vedere preocuparea CARI pentru diversificarea expunerii faţă de emitenţi şi îmbunătăţirea lichidităţii portofoliilor, plasamentele în instrumente de datorie guvernamentală au fost majorate, randamentele superioare oferite de acestea reprezentând un alt beneficiu al acestei decizii.

Structura rezervei valutare a României

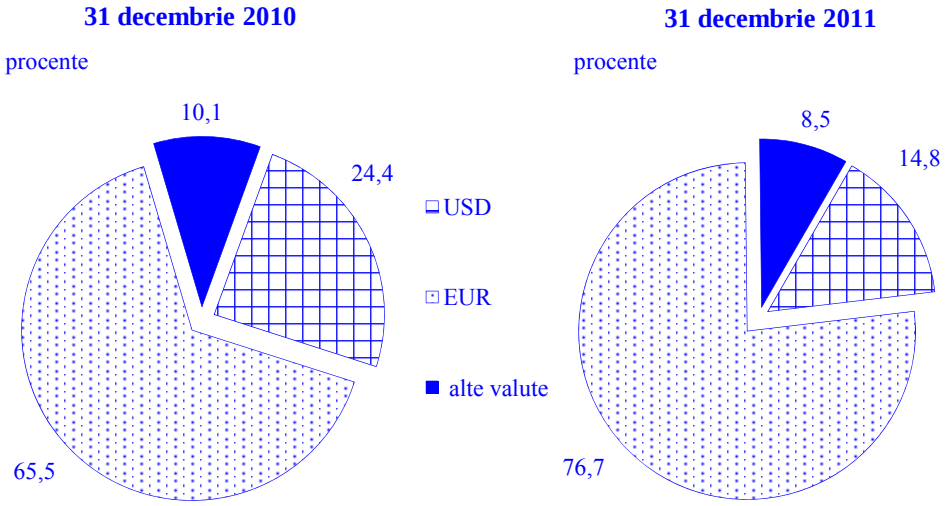

Randament comparativ faţă de indicii Bank of America Merrill Lynch

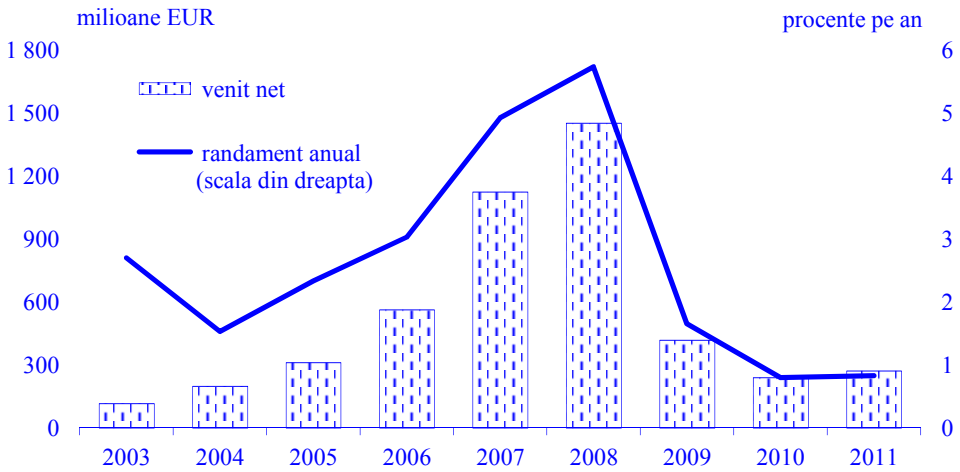
În urma acestor decizii, rentabilitatea totală a rezervelor internaționale s-a situat la 0,93 la sută pentru euro şi la 0,26 la sută pentru dolarul SUA. Comparativ, obligațiunile guvernamentale cu scadențe de până la 1 an incluse în indicii Bank of America Merrill Lynch au înregistrat în anul 2011 o rentabilitate totală de 1,06 la sută pentru euro şi de 0,28 la sută pentru dolarul SUA.

Compoziția rezervei valutare a României

În urma evoluțiilor prezentate, venitul total obținut a fost de 271 milioane euro, în creştere față de nivelul de 240 milioane euro înregistrat în anul anterior.

Rezultatele administrării rezervei internaționale

Capitolul VIII. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României

1. Contul curent

În anul 2011, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 5 995 milioane euro, reprezentând, ca şi în anul precedent, 4,4 la sută din PIB. Față de anul 2010, valoarea deficitului contului curent a fost mai mare cu 8,6 la sută.

Tabel 1. Contul curent

milioane EUR

	2010	2011
a) Sold balanță comercială (bunuri)	-7 600	-7 522
- export (FOB)	37 368	45 041
- import (FOB)	44 968	52 563
b) Servicii, net	404	375
c) Venituri, net	-1 914	-2 369
d) Transferuri curente, net	3 592	3 521
Sold cont curent	**-5 518**	**-5 995**

Poziția dominantă în cadrul contului curent a fost deținută în continuare de balanța comercială, al cărei deficit a înregistrat o scădere cu 1 la sută comparativ cu anul 2010, până la 7 522 milioane euro[1], această evoluție reflectându-se şi în diminuarea uşoară a ponderii sale în PIB (cu 0,6 puncte procentuale, până la 5,5 la sută). Exporturile şi importurile[2] şi-au continuat creşterea reluată în anul anterior, pe ambele segmente consemnându-se încetiniri de ritm. Structura soldului balanței comerciale pe stadii ale producției evidențiază deficite la bunuri intermediare (5 686 milioane euro)[3], materii prime (2 452 milioane euro) şi bunuri de capital (253 milioane euro), respectiv excedent la bunuri de consum (869 milioane euro). Pe zone geografice, cea mai mare parte a deficitului comercial a fost generată de comerțul intracomunitar (85,7 la sută).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a crescut cu 2,6 puncte procentuale, ajungând la 85,7 la sută, iar gradul de deschidere a economiei[4] s-a majorat cu 5,2 puncte procentuale, până la 71,5 la sută.

[1] Mai mult de 60 la sută din deficitul comercial a fost acumulat în trimestrele II şi IV.

[2] Sursa datelor: Institutul Național de Statistică – Comerțul internațional cu bunuri. Importurile FOB se calculează de BNR pe baza coeficientului de transformare CIF/FOB determinat de INS. Începând cu luna ianuarie 2012 se utilizează coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430 care înlocuieşte vechiul coeficient CIF/FOB de 1,0834. Pentru comparabilitatea datelor privind importurile FOB, seriile lunare ale anului 2011, respectiv cele aferente anului 2010 au fost recalculate utilizându-se coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430.

[3] Include şi soldul poziției „bunuri necuprinse în altă parte".

[4] (Exportul + importul de bunuri)/PIB*100.

Exportul de bunuri a însumat 45 041 milioane euro, în creştere cu 20,5 la sută față de anul precedent[5], pe fondul menținerii unei cereri externe susținute în prima jumătate a anului. Creşterea valorică a exportului față de anul 2010 a fost de 7 673 milioane euro şi a provenit în proporție de 62,9 la sută din majorarea volumului (maşini, aparate şi echipamente electrice; cazane, turbine, motoare, aparate şi dispozitive mecanice; lemn şi articole din lemn; automobile, tractoare; articole din cauciuc; produse din fontă, fier, oțel; produse farmaceutice), în timp ce 37,1 la sută din avansul exporturilor s-a datorat creşterii prețurilor externe (produse petroliere; automobile, tractoare; fontă, fier şi oțel; cereale; maşini, aparate şi echipamente electrice; articole şi accesorii de îmbrăcăminte confecționate).

Comparativ cu anul 2010, structura bunurilor exportate pe stadii ale producției reflectă creşterea ponderii bunurilor intermediare[6] (cu 1,6 puncte procentuale, ajungând la 51,3 la sută) şi a materiilor prime (cu 0,1 puncte procentuale, până la 8,5 la sută), concomitent cu reducerea ponderii bunurilor de capital (cu 1,6 puncte procentuale, până la 19,3 la sută), în timp ce ponderea bunurilor de consum a rămas relativ constantă (20,9 la sută). Exportul de produse ale industriei prelucrătoare a însumat 41 159 milioane euro (reprezentând 91,4 la sută din exportul total), în creştere cu 20,6 la sută față de anul 2010, evoluție atribuită majorității categoriilor de produse, cu excepția altor mijloace de transport (-3,2 la sută). Creşteri peste medie ale exporturilor au fost înregistrate la: produse alimentare (39,6 la sută), substanțe şi produse chimice (34,5 la sută), produse din cauciuc şi mase plastice (31,6 la sută), produse ale industriei metalurgice (28,8 la sută), maşini, utilaje şi echipamente (28,2 la sută), produse obținute din prelucrarea țițeiului (28 la sută), produse farmaceutice (24,5 la sută), produse din metal (24,5 la sută), băuturi (22,8 la sută), mobilă (22,3 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 52 563 milioane euro[7], în creştere cu 16,9 la sută față de anul 2010. Creşterea valorică a importului a fost de 7 595 milioane euro, fiind determinată în proporție de 53,5 la sută de majorarea prețurilor externe (țițeiului brut; produse petroliere; materiale plastice şi articole din plastic; produse farmaceutice; fontă, fier, oțel şi produse din acestea; combustibili minerali; articole din cauciuc; maşini, aparate şi echipamente electrice; aluminiu şi articole din aluminiu; gaze naturale; încălțăminte; îmbrăcăminte; cereale) şi de 46,5 la sută de creşterea volumului (cazane, turbine, motoare, aparate mecanice; automobile, tractoare; maşini, aparate şi echipamente electrice; fontă, fier, oțel şi produse din acestea; gaze naturale; articole din cauciuc; produse chimice organice; instrumente şi aparate optice şi fotografice).

Structura importului pe stadii ale producției reflectă creşterea ponderii bunurilor intermediare (cu 0,8 puncte procentuale, ajungând la 54,8 la sută) şi a materiilor prime (cu 0,8 puncte procentuale, până la 11,9 la sută), concomitent cu scăderea ponderii bunurilor de consum (cu 1,3 puncte procentuale, până la 16,3 la sută) şi a bunurilor de capital (cu 0,4 puncte procentuale, până la 17 la sută).

---

[5] Ponderea exportului de bunuri în PIB a crescut cu 2,9 puncte procentuale față de anul 2010, ajungând la 33 la sută.

[6] Inclusiv „bunuri necuprinse în altă parte".

[7] Ponderea importului de bunuri în PIB a crescut cu 2,3 puncte procentuale față de anul 2010, până la 38,5 la sută.

Indicele raportului de schimb net[8] s-a situat în anul 2011 la 101,6 la sută, în condițiile în care prețurile bunurilor exportate au crescut într-un ritm mai alert decât cele ale bunurilor importate (7,9 la sută, față de 6,2 la sută). Indicele raportului de schimb brut[8] a fost de 101,5 la sută, relevând o majorare mai accelerată a volumului fizic al exportului (cu 11,7 la sută) comparativ cu cea aferentă importului (cu 10,1 la sută).

Deficitul balanței veniturilor a însumat 2 369 milioane euro, valoare cu 23,8 la sută mai mare decât cea din anul 2010, ca urmare a majorării plăților de dobândă la credite externe.

Excedentul balanței serviciilor a însumat 375 milioane euro, în scădere cu 7,2 la sută față de anul 2010, pe fondul reducerii încasărilor şi al creşterii plăților pentru turismul particular, precum şi al majorării plăților pe segmentul „alte servicii". Aceste evoluții au fost doar parțial contrabalansate de creşterea încasărilor nete din serviciile de transport şi de îngustarea deficitului aferent turismului de afaceri.

Excedentul transferurilor curente a totalizat 3 521 milioane euro, în scădere cu 2 la sută față de anul 2010, în condițiile diminuării intrărilor nete sub forma transferurilor băneşti ale lucrătorilor din străinătate şi a altor transferuri private.

2. Contul de capital şi financiar

În anul 2011, soldul pozitiv al contului de capital şi financiar a fost de 5 240 milioane euro, în scădere cu 8,5 la sută față de anul 2010, tendință generată de comprimarea investițiilor străine directe, de scăderea influxurilor de împrumuturi şi credite pe termen lung şi de majorarea depozitelor rezidenților în străinătate.

Investițiile directe nete[9] au însumat 1 899 milioane euro, în scădere cu 15,1 la sută față de anul 2010. Investițiile nerezidenților în România au atins 1 920 milioane euro, din care 84,3 la sută au reprezentat participații la capital[10], iar restul credite intra-grup[11]. Principalele zece țări investitoare[12] au fost: Olanda (24,3 la sută), Franța (14,7 la sută), Germania (13,2 la sută), Regatul Unit (13,1 la sută), Austria (12,7 la sută), Italia (5,7 la sută), Luxemburg (4,2 la sută), SUA (3 la sută), Spania (2,8 la sută) şi Belgia (2,4 la sută).

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2011 influxuri nete de 1 839 milioane euro, de 2,1 ori mai mari decât în anul 2010, creşterea provenind în special din emisiunea de euroobligațiuni efectuată de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe, în valoare de 1,2 miliarde euro, diferența fiind atribuită tranzacțiilor cu titluri de stat efectuate de sectorul bancar pe piața secundară.

---

[8] Sursa: Institutul Național de Statistică.

[9] Valoarea netă a investițiilor nerezidenților în România, la care se adaugă valoarea netă a investițiilor rezidenților în străinătate.

[10] Inclusiv pierderea netă estimată.

[11] Credite dintre investitorul străin şi firma rezidentă.

[12] Din punct de vedere al ponderii în influxurile de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2011.

Finanțarea externă netă din împrumuturi și credite primite pe termen mediu și lung a însumat 14 milioane euro (în condițiile în care tragerile și rambursările au fost aproximativ egale – circa 9 miliarde euro), comparativ cu 3 685 milioane euro în anul 2010[13]. În anul 2011 s-au consemnat influxuri nete din împrumuturi și credite pe termen scurt în valoare de 1 313 milioane euro, comparativ cu 247 milioane euro în anul precedent, creșterea provenind, în principal, din rambursarea unor credite comerciale acordate.

În anul 2011, deficitul de cont curent (5 995 milioane euro) a fost finanțat în proporție de 32 la sută prin investiții directe ale nerezidenților în România.

Tabel 2. Finanțarea deficitului de cont curent

milioane EUR

	2010	2011
Finanțare deficit	**5 518**	**5 995**
Transferuri de capital, net	**230**	**234**
Investiții directe, net	**2 236**	**1 899**
din care:		
– investiții directe ale nerezidenților în România	2 220	1 920
• participații la capital (inclusiv profit reinvestit)	1 824	1 618
• credite intra-grup	396	302
Investiții de portofoliu, net	**875**	**1 839**
Alte investiții de capital:	**5 665**	**2 920**
– credite primite pe termen mediu și lung, net	3 685	14
• intrări	12 764	8 993
• rambursări	9 079	8 979
– credite acordate pe termen mediu și lung, net	328	730
– credite pe termen scurt, net	247	1 313
– altele*	1 405	863
Active de rezervă BNR („-" indică creștere)	**-3 488**	**-897**

*) include următoarele poziții nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar și depozite, alte active, alte pasive, erori și omisiuni.

3. Poziția investițională internațională a României

La sfârșitul anului 2011, rezervele internaționale ale României au totalizat 37 252 milioane euro, cu 1 301 milioane euro mai mult decât la 31 decembrie 2010. Majorarea s-a datorat tranzacțiilor nete, în sumă de 897,2 milioane euro, dar și influențelor de curs valutar (40,4 milioane euro) și influențelor de preț (363,5 milioane euro) aferente atât titlurilor de valoare aflate în portofoliul Băncii Naționale a României, cât și aurului monetar. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii prin rezervele internaționale[14] a fost de 7,5 luni, comparativ cu 8,4 luni la sfârșitul anului 2010.

[13] Datorită împrumuturilor primite de la FMI, Uniunea Europeană și BIRD în anul 2010.

[14] Gradul de acoperire a importurilor prin rezerve se calculează ca raport între rezervele internaționale (valută+aur) la sfârșitul perioadei și importul mediu lunar de bunuri și servicii din perioada respectivă.

Datoria externă pe termen mediu şi lung[15] a crescut față de sfârşitul anului 2010 cu 3,7 la sută, ajungând la 75,6 miliarde euro, ca urmare a unor intrări nete din credite externe de 2 miliarde euro, precum şi a influenței variației cursului de schimb (0,9 miliarde euro). Din totalul tragerilor efectuate în anul 2011 (14,5 miliarde euro), 4,4 miliarde euro au reprezentat sumele provenite din împrumuturile de la FMI, Uniunea Europeană, Banca Mondială şi BERD, în cadrul programului de finanțare acordat României.

Serviciul datoriei externe pe termen mediu şi lung în anul 2011 a însumat 14,8 miliarde euro, din care 12,6 miliarde euro au reprezentat rate de capital şi 2,2 miliarde euro dobânzi şi comisioane.

Structura pe sectoare instituționale reflectă faptul că sectorul nebancar deține ponderea majoritară (37,5 la sută) în totalul datoriei externe pe termen mediu şi lung, urmat de sectorul administrației publice (26,9 la sută), sectorul bancar (22,1 la sută) şi autoritatea monetară (13,5 la sută).

Analiza în structură a datoriei externe pe termen mediu şi lung pe tipuri de creditori relevă majorarea ponderii deținute de organismele multilaterale (de la 32,9 la sută la sfârşitul anului 2010 la 37,5 la sută la 31 decembrie 2011), ca urmare a împrumuturilor acordate de Fondul Monetar Internațional şi Uniunea Europeană, concomitent cu scăderea ponderii surselor private (de la 66,8 la sută la sfârşitul anului 2010 la 62,2 la sută la finele anului 2011).

În ceea ce priveşte clasificarea pe scadențe a datoriei externe pe termen mediu şi lung, la 31 decembrie 2011 datoria externă pe termen lung deținea poziția dominantă (72,8 la sută), ca urmare a majorării cu 3,4 puncte procentuale a ponderii datoriei publice pe termen lung.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu şi lung la sfârşitul anului 2011 relevă preponderența monedei euro (64,9 la sută, în creştere cu 0,6 puncte procentuale față de 31 decembrie 2010), urmată de DST (16,6 la sută, în creştere cu 1 punct procentual), leu (9,3 la sută, în scădere cu 0,9 puncte procentuale) şi de alte valute (9,2 la sută, în scădere cu 0,7 puncte procentuale). În cadrul serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung, în anul 2011 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (71,5 la sută), urmată de leu (12,9 la sută), dolar SUA (10,1 la sută) şi de alte valute (5,5 la sută).

Datoria externă pe termen mediu şi lung reprezenta 55,4 la sută din PIB la finele anului 2011 (în scădere cu 3,4 puncte procentuale față de sfârşitul anului precedent) şi 144,3 la sută în raport cu exporturile de bunuri şi servicii (în scădere cu 21,5 puncte procentuale). Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung s-a diminuat de la 33,4 la sută la finele anului 2010 la 28,3 la sută la 31 decembrie 2011.

[15] Provenită din credite şi împrumuturi externe, obligațiuni etc.

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

procente

	2010	2011
Rezervele internaționale / importul de bunuri și servicii (luni de import)	8,4	7,5
Datoria externă pe termen mediu și lung / PIB	58,7	55,4
Datoria externă pe termen mediu și lung / exportul de bunuri și servicii	165,7	144,3
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung	33,4	28,3

Datoria externă pe termen scurt însuma 22,8 miliarde euro la finele anului 2011, soldul acesteia fiind cu 16,8 la sută mai mare față de finele anului 2010, ca urmare a intrărilor nete de capital pe termen scurt în valoare de 3,1 miliarde euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 25,1 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 47,9 la sută la 31 decembrie 2011, cu 18,2 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2010.

Capitolul IX. Activitatea internațională

1. România – stat membru al Uniunii Europene

1.1. Contextul european – aspecte privind politicile economice ale Uniunii Europene

a) Pactul de stabilitate şi creştere / Procedura privind deficitul excesiv (PDE)

În prezent, pentru 23 de state membre ale UE, Consiliul ECOFIN a aprobat decizii privind constatarea existenței unui deficit excesiv şi recomandări de corectare a acestuia. Printre statele vizate se află şi România, termenul de ieşire din procedura de deficit excesiv fiind anul 2012.

În cazul României, reducerea deficitului bugetar a continuat şi în anul 2011, țara noastră reuşind să se încadreze în ținta *cash* de maxim 4,4 la sută din PIB convenită cu UE şi FMI în cadrul programului de asistență financiară de tip preventiv; ținta indicativă de deficit bugetar de 5 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, stipulată în Memorandumul de înțelegere cu UE, a fost însă depăşită cu 0,2 la sută din PIB, în condițiile în care clarificarea tratamentului statistic al obligațiilor salariale ale statului față de anumite categorii de salariați din sectorul bugetar, apărute ca urmare a unor hotărâri judecătoreşti, a implicat înregistrarea în 2011 a unor cheltuieli suplimentare de 1,1 la sută din PIB. Pentru anul 2012 se are în vedere atingerea unei ținte de deficit bugetar de sub 3 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, respectiv 2,2 la sută din PIB în termeni *cash*.

b) Programul Național de Reformă 2011-2013

Semestrul european, parte componentă a noului concept de guvernanță economică, a debutat pe 12 ianuarie 2011 prin prezentarea de către CE a comunicării privind „Analiza anuală a creşterii 2011" *(AGS – Annual Growth Survey)*.

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în AGS, autoritățile române au elaborat Programul Național de Reformă 2011-2013 (PNR) şi Programul de convergență 2011-2014. Pe baza acestor documente, în etapa finală a primului Semestru european, la 12 iulie 2011, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară[1].

În cadrul PNR, Banca Națională şi-a asumat o serie de acțiuni care vizau asigurarea unei funcționări adecvate şi stabile a sectorului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreat cu UE, FMI şi Banca Mondială.

[1] În cazul României, recomandarea a vizat implementarea măsurilor prevăzute în Memorandumurile de înțelegere semnate cu UE în anii 2009, respectiv 2011, cu completările ulterioare.

La data de 23 noiembrie 2011, a demarat cel de-al doilea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a AGS aferente anului 2012[2].

c) Pactul Euro Plus

În scopul asigurării creşterii competitivității pe termen lung a economiilor statelor membre ale UE, precum şi pentru coordonarea mai bună a politicilor fiscale şi atingerea convergenței economice la nivelul zonei euro şi al UE în ansamblul său, cu ocazia reuniunii Consiliului European din 24-25 martie 2011, 23 de state membre[3] au semnat Pactul Euro Plus (PEP). Progresul înregistrat în direcția îndeplinirii obiectivelor comune la nivelul statelor membre a fost monitorizat periodic de către CE.

În ceea ce priveşte BNR, acțiunile din PEP aflate în responsabilitatea sa au fost similare celor cuprinse în Planul de acțiuni pentru implementarea PNR 2011-2013[4] şi au vizat în principal reglementarea prudențială, supravegherea şi gestionarea adecvată a riscurilor sistemice. Aceste demersuri au condus la consolidarea nivelurilor de solvabilitate, provizionare şi lichiditate, în pofida contextului economic intern şi internațional dificil.

Pentru PEP 2012, BNR are în vedere o acțiune[5] nouă referitoare la realizarea, cu sprijinul Băncii Mondiale, a unui exercițiu de simulare a situațiilor de criză financiară pentru testarea mecanismelor de colaborare între autoritățile membre ale Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară în ceea ce priveşte gestionarea acestor situații la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu.

d) Măsuri de întărire a guvernanței economice a UE

- Pachetul de şase reglementări privind guvernanța economică a UE (*six pack*)

În contextul crizei financiare şi economice şi al turbulențelor de pe pieţele financiare, în luna septembrie 2010 Comisia Europeană a propus un pachet de şase reglementări care să asigure gradul de coordonare necesar pentru a evita acumularea de dezechilibre excesive şi pentru a garanta viabilitatea finanțelor publice.

În urma aprobării formale din cadrul reuniunii Consiliului ECOFIN din 8 noiembrie 2011, la data de 13 decembrie 2011 *six pack* a intrat în vigoare. Această modificare reprezintă cea mai cuprinzătoare îmbunătățire adusă guvernanței economice din UE şi zona euro de la lansarea Uniunii Economice şi Monetare în urmă cu peste 20 de ani. Gradul mare de îndatorare atins de multe state membre, chiar înainte de începerea

[2] Conform instrucțiunilor CE, statele membre ale UE care fac obiectul unui program de asistență financiară nu trebuie să prezinte un nou program de reformă şi de convergență/stabilitate, întrucât se consideră că raportările regulate din cadrul aranjamentului de asistență sunt suficiente pentru a răspunde cerințelor CE. În schimb, aceste state au obligația de a raporta CE în cursul lunii aprilie 2012 stadiul măsurilor asumate anterior în cadrul PNR şi eventuale noi angajamente pentru anul 2012.

[3] Cele 17 state membre ale zonei euro şi 6 state din afara acesteia (Bulgaria, Danemarca, Letonia, Lituania, Polonia şi România).

[4] Planul de acțiuni este documentul pe care se bazează monitorizarea PNR la nivel național, acesta actualizându-se anual: (i) la începutul Semestrului european, după publicarea de către CE a AGS şi (ii) la încheierea Semestrului european, după aprobarea de către Consiliul UE a recomandărilor specifice de țară.

[5] Termenul propus pentru realizarea acestei acțiuni este trimestrul II 2012.

crizei, a arătat faptul că PDE nu a fost eficientă pentru reducerea datoriei publice. Reforma guvernanței economice a introdus în cadrul Pactului de stabilitate şi creştere prevederi referitoare la criteriul datoriei publice. Astfel, este posibilă deschiderea unei PDE împotriva unui stat membru pe criteriul datoriei publice, în cazul în care diferența dintre aceasta şi pragul de 60 la sută nu este redusă, în medie, cu 5 la sută pe an, chiar dacă deficitul public se încadrează în ținta de 3 la sută din PIB. Statele membre aflate în PDE înainte de adoptarea şi intrarea în vigoare a *six pack* au la dispoziție o perioadă de 3 ani, după corectarea deficitului excesiv, pentru a îndeplini regula de reducere a datoriei publice, în medie, cu 5 la sută pe an. Statele membre care nu fac parte din zona euro nu riscă sancțiuni pecuniare. În cazul acestora, nerespectarea recomandărilor în cadrul PDE poate duce la suspendarea angajamentelor aferente Fondului de Coeziune. Prin acest pachet legislativ se face un pas important spre asigurarea disciplinei fiscale, stabilizarea economiei UE şi prevenirea unei noi crize.

- Noul pachet privind guvernanța economică în zona euro (*two pack*)

La data de 23 noiembrie 2011, Comisia Europeană a lansat un nou pachet privind guvernanța economică în zona euro, compus din:

  - o propunere de regulament al Parlamentului European şi al Consiliului privind consolidarea supravegherii economice şi fiscale a țărilor din zona euro care se confruntă sau riscă să se confrunte cu dificultăți majore în ceea ce priveşte stabilitatea financiară;
  - o propunere de regulament al Parlamentului European şi al Consiliului privind prevederi comune pentru monitorizarea şi evaluarea proiectelor de bugete naționale şi asigurarea corectării deficitelor excesive ale statelor membre din zona euro;
  - Cartea Verde privind fezabilitatea introducerii obligațiunilor de stabilitate (*stability bonds*).

- Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanța în cadrul Uniunii Economice şi Monetare

Denumit inițial „noul pact bugetar", iar ulterior „pact fiscal" sau „acord privind stabilitatea bugetară", Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanța în cadrul UEM a fost semnat la data de 2 martie 2012, în marja reuniunii Consiliului European, de către 25 de state membre, mai puțin Regatul Unit şi Republica Cehă. Data preconizată pentru intrarea în vigoare este 1 ianuarie 2013, după ce va fi ratificat de cel puțin 12 state membre ale zonei euro. Acest tratat are drept obiectiv întărirea disciplinei fiscale şi introducerea unei supravegheri mai stricte a statelor din zona euro.

În momentul ratificării tratatului, România va trebui să precizeze dacă intenționează să aplice integral sau parțial prevederile titlurilor III şi IV[6] ale acestuia. De asemenea, de la data intrării în vigoare a tratatului, România va putea beneficia

[6] Potrivit prevederilor tratatului, statele membre care nu au adoptat moneda euro pot avea obligații doar în temeiul dispozițiilor titlurilor III şi IV din tratat.

de aplicarea prevederilor titlului V, în sensul că va avea posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro.

e) Mecanismul European de Stabilitate

Cu ocazia reuniunilor şefilor de stat sau de guvern din zona euro de la data de 21 iulie şi, respectiv, 9 decembrie 2011 au fost luate o serie de decizii legate de îmbunătățirea eficienței Mecanismului European de Stabilitate (MES)[7]. În acest context, la data de 2 februarie 2012 statele membre din zona euro au semnat un nou Tratat privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate care va acorda asistență financiară țărilor din zona euro care se confruntă cu dificultăți de finanțare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvgardarea stabilității financiare a zonei euro ca întreg. Tratatul urmează să fie ratificat de toate cele 17 state din zona euro, să intre în vigoare şi să devină operațional cât mai curând posibil – în luna iulie 2012, cu un an mai devreme decât fusese planificat inițial.

Din punct de vedere funcțional, MES va prelua atribuțiile pe care le au în prezent *European Financial Stability Facility* (EFSF) şi *European Financial Stabilization Mechanism* (EFSM) şi va funcționa în paralel cu EFSF pentru o perioadă de 12 luni. Totodată, se aşteaptă să existe o sinergie între MES şi Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanța în cadrul Uniunii Economice şi Monetare, în sensul că, începând din luna martie 2013, orice acordare de asistență financiară în cadrul MES va fi condiționată de ratificarea acestui tratat, iar după un an de la intrarea în vigoare a acestui tratat, va fi condiționată şi de punerea în aplicare a unei reguli a echilibrului bugetar.

Statele membre care nu fac parte din zona euro vor putea participa *ad-hoc* la MES, în cadrul unor operațiuni de asistență financiară pentru statele membre din zona euro.

1.2. Participarea BNR la structurile europene

1.2.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR, însoțit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale şi la teleconferințele Consiliului General al BCE. Acest for de analiză şi decizie, care reuneşte guvernatorii băncilor centrale naționale membre ale SEBC şi membrii Comitetului Executiv al BCE, a avut pe agendă în anul 2011 şi primele luni ale lui 2012, teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare şi fiscale din zona euro şi non-euro; (ii) respectarea de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 şi 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (iii) pregătirea pozițiilor pentru reuniunile G20 şi FMI; (iv) funcționarea mecanismului ERM II în 2011; (v) pregătirea Raportului de convergență al BCE 2012.

[7] La 24 martie 2011, şefii de stat sau de guvern reuniți în cadrul Consiliului European au adoptat decizia finală cu privire la constituirea unui mecanism permanent pentru statele membre din zona euro şi la modificarea corespunzătoare a articolului 136 din Tratatul privind funcționarea UE. Astfel, la data de 11 iulie 2011 a fost semnat tratatul privind MES.

1.2.2. Participarea BNR la mecanismul decizional al BCE de consultare prin procedură scrisă

În baza Tratatului privind funcționarea UE, a Protocolului privind Statutul SEBC şi al BCE şi a Deciziei nr. 98/415/CE a Consiliului UE din 29 iunie 1998 privind consultarea BCE de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, procedura de consultare este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare ale cărui prevederi intră în sfera de competență a BCE şi care urmează să aibă forță juridică obligatorie şi aplicabilitate generală pe teritoriul statelor membre, în special în ceea ce priveşte: (i) problemele monetare; (ii) mijloacele de plată; (iii) băncile centrale naționale; (iv) colectarea, elaborarea şi difuzarea datelor statistice din domeniile monetar, financiar, bancar, al sistemelor de plăți şi al balanței de plăți; (v) sistemele de plăți şi de decontare; (vi) normele aplicabile instituțiilor financiare, în măsura în care acestea au o influență semnificativă asupra stabilității instituțiilor şi piețelor financiare. De asemenea, consultarea BCE este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare privind instrumentele politicii monetare.

Participarea BNR la mecanismul procedurilor scrise implică, pe de o parte, obligația de a consulta BCE cu privire la orice proiect legislativ din domeniile care sunt de competența acesteia şi, pe de altă parte, posibilitatea de a comenta pe marginea proiectelor de aviz ale BCE referitoare la noile propuneri legislative europene aflate sub incidența SEBC sau BCE. În perioada de referință, BNR a consultat BCE cu privire la următoarele proiecte de acte normative:

- Regulamentul BNR privind raportarea de date şi informații statistice la Banca Națională a României şi Regulamentul BNR privind piața monetară interbancară şi a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României, regimul valutar şi regimul rezervelor minime obligatorii (Avizul BCE nr. 73/2011 – CON/2011/73);
- Regulamentul BNR privind creditele destinate persoanelor fizice (Avizul BCE nr. 74/2011 – CON/2011/74);
- Ordonanța de urgență a Guvernului pentru modificarea şi completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului şi a Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea şi funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (Avizul BCE nr. 86/2011 – CON/2011/86);
- Ordonanța de urgență a Guvernului pentru acceptarea majorării cotei de participare a României la Fondul Monetar Internațional (Avizul BCE nr. 102/2011 – CON/2011/102);
- Regulamentul BNR de modificare a Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Avizul BCE nr. 7/2012 – CON/2012/7).

1.2.3. Participarea BNR la structurile şi substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce priveşte mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea şi implementarea deciziilor Consiliului General şi ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor şi de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență, respectiv: politică monetară, operațiuni de piață, relații internaționale, stabilitate financiară, plăți, emisiune de numerar, comunicare, statistică, audit intern, tehnologia informației, contabilitate, juridic şi resurse umane. Conducerea executivă şi Consiliul de administrație al BNR acordă o importanță deosebită reprezentării BNR în structurile şi substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele ce decurg din această activitate.

1.2.4. Participarea BNR la CERS

Comitetul European pentru Risc Sistemic şi-a început activitatea la 1 ianuarie 2011 ca urmare a adoptării Regulamentului (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European şi al Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind supravegherea macroprudențială la nivelul Uniunii Europene a sistemului financiar şi de înființare a unui Comitet European pentru Risc Sistemic. CERS este responsabil cu supravegherea macroprudențială a sistemului financiar în UE pentru a contribui la prevenirea sau reducerea riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare a Uniunii.

Forul decizional al CERS, Consiliul General, s-a întrunit în cursul anului 2011 în patru reuniuni trimestriale şi două teleconferințe, în cadrul cărora au fost analizate şi evaluate riscurile sistemice şi vulnerabilitățile sistemului financiar al UE. În particular, activitatea CERS în 2011 a fost orientată spre:

- finalizarea structurii instituționale. În acest sens au fost adoptate o serie de decizii necesare funcționării corespunzătoare a acestuia: regulamentul de procedură, codul de conduită, regulile privind accesul la documentele CERS, procedura privind schimbul de informații cu Autoritățile Europene de Supraveghere;
- analiza riscurilor care, atât la nivel individual, cât şi la nivel colectiv, pot amenința stabilitatea sistemului financiar provenind din activități precum: creditarea în valută, utilizarea unor instrumente complexe de către investitorii de tip *retail*, finanțarea în dolari SUA a băncilor din UE sau din existența unui mediu economic cu rate ale dobânzii scăzute;
- dezvoltarea politicilor şi instrumentelor macroprudențiale la nivelul UE;
- analiza, din perspectivă macroprudențială, a inițiativelor legislative la nivelul UE în domeniul bancar (CRD/CRR) şi al infrastructurii pieței financiare (EMIR) şi transmiterea opiniilor CERS cu privire la implicațiile de natură macroprudențială ale acestora către instituțiile cu atribuții legislative ale UE.

Ca urmare a analizelor privind riscurile la adresa stabilității financiare la nivelul statelor membre şi al UE în ansamblu, CERS a emis, conform mandatului său, următoarele recomandări:

- Recomandarea privind creditarea în valută;
- Recomandarea privind finanțarea în dolari SUA a instituțiilor de credit din UE;
- Recomandarea privind mandatul macroprudențial al autorităților naționale.

Banca Națională a României este implicată în mod activ în activitatea CERS, atât la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, prim-viceguvernatorului şi a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare la reuniunile Consiliului General, cât şi la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic (director) şi în grupurile de lucru aferente acestui comitet (experți).

1.2.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE şi ale CE

Dintre cele mai importante structuri şi substructuri ale Consiliului UE şi ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la întrunirile Consiliului ECOFIN informal, la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte ce țin de competența băncii centrale şi, respectiv, la şedințele Comitetului Economic şi Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene;
- participarea la reuniunile grupurilor de lucru ale Consiliului UE şi ale CE (Comitetul de Servicii Financiare, Comitetul Bancar European, Comitetul privind Conglomeratele Financiare, Comitetul privind prevenirea spălării banilor şi finanțării terorismului, Comitetul de Plăți etc.) împreună cu reprezentanți ai MFP şi/sau ai altor instituții ale statului. Aceste grupuri de lucru abordează tematici în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale: (i) serviciile financiare; (ii) reglementarea sectorului bancar; (iii) supravegherea sectorului bancar; (iv) statistica monetară, financiară şi a balanței de plăți; (v) cerințele de capital; (vi) conglomeratele financiare; (vii) prevenirea spălării banilor şi combaterea finanțării terorismului; (viii) creditul ipotecar; (ix) contrafacerea bancnotelor; (x) comunicarea; (xi) sisteme de plăți etc.

Cele mai importante proiecte legislative elaborate sau aflate în curs de elaborare în cadrul acestor reuniuni sunt:

- propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe tranzacțiile financiare;
- revizuirea directivei privind conglomeratele financiare;
- revizuirea directivei privind cerințele de capital (CRD IV);
- propunerea de regulament privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit şi societățile de investiții (CRR);

- propunerea de regulament privind piețele instrumentelor financiare şi de modificare a regulamentului (EMIR) privind instrumentele derivate extrabursiere, contrapărțile centrale şi registrele de tranzacții;
- revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor;
- propunerea de directivă privind contractele de credit ipotecar.

1.2.6. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile statutare ale Băncii Naționale a României privind rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a afacerilor europene, structură responsabilă la nivel național cu procesul de pregătire a deciziilor şi adoptare a pozițiilor României în ceea ce priveşte problematica afacerilor europene. Ca urmare a solicitărilor primite şi în limita competențelor sale legale, BNR a transmis contribuții sau şi-a exprimat punctul de vedere asupra subiectelor incluse pe agenda reuniunilor Comitetului de coordonare a afacerilor europene, aflate în aria sa de competență:

- proiecte de directive sau de regulamente comunitare;
- pregătirea dosarului de participare a delegației României la reuniunile Consiliului European.

De asemenea, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru PEP şi PNR în cadrul cărora au fost discutate rapoartele de progres privind implementarea acțiunilor/măsurilor din cele două documente, precum şi propunerile de acțiuni noi care să fie asumate şi realizate de România în anul 2012.

1.2.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare şi notificare a legislației comunitare

a) Preluarea şi aplicarea regulamentelor comunitare

În conformitate cu art. 288 al Tratatului privind funcționarea UE, instituțiile acesteia adoptă mai multe tipuri de acte juridice: regulamente, directive, decizii, recomandări şi avize. O categorie aparte o reprezintă regulamentele comunitare care sunt acte juridice obligatorii în toate elementele lor şi se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. Statele membre trebuie să se asigure că regulamentele sunt aplicate efectiv în dreptul lor național. În acest sens, BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare şi supraveghere, urmăreşte cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex) în vederea selectării regulamentelor comunitare aplicabile domeniului său de activitate. Lista cu regulamentele comunitare, asumate de direcțiile de specialitate se transmite, cu aprobarea conducerii executive, către Ministerul Afacerilor Europene şi se postează pe *website*-ul BNR pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale. De asemenea, Consiliul de administrație al BNR este informat semestrial cu privire la regulamentele aplicabile BNR şi/sau instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a acesteia.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației comunitare, ca responsabilitate instituțională a BNR în cadrul Programului național de transpunere și notificare a directivelor comunitare

În perioada de referință, BNR a transmis către CE, prin intermediul Ministerului Afacerilor Europene, tabelele de concordanță corespunzătoare transpunerii și notificării acelor directive ce intră în aria sa de competență. În acest sens menționăm: (i) Directiva 2009/110/CE din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, care modifică Directivele 2005/60/CE și 2006/48/CE și abrogă Directiva 2000/46/CE; (ii) Directiva 2009/44/CE din 6 mai 2009, care revizuiește Directiva 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare și Directiva 2002/47/CE privind contractele de garanție financiară în ceea ce privește sistemele legate și creanțele private; (iii) Directiva 2010/76/UE din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE și a Directivei 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și resecuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare; (iv) Directiva 2010/78/UE din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele următoarelor autorități europene de supraveghere: Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale și Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe[8].

În prezent, BNR participă la procesul de transpunere a Directivei 2011/89/UE din 16 noiembrie 2011 de modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE și 2009/138/CE în ceea ce privește supravegherea suplimentară a entităților financiare care aparțin unui conglomerat financiar.

1.2.8. Cooperarea tehnică sub coordonarea BCE

Odată cu aderarea României la UE și integrarea BNR în Sistemul European al Băncilor Centrale, banca centrală s-a alăturat Băncii Centrale Europene și altor bănci centrale din SEBC în cadrul unor parteneriate instituționale de furnizare de asistență tehnică statelor candidate, celor potențial candidate, precum și altor țări din vecinătatea UE.

În cursul anului 2011, Banca Națională a României a fost implicată în cadrul următoarelor proiecte de asistență tehnică:

– Programul de asistență tehnică pentru Banca Națională a Serbiei (BNS), având ca obiectiv întărirea capacităților instituționale ale BNS și sprijinirea eforturilor acesteia de aliniere a cadrului operațional și de reglementare la standardele SEBC. Programul se desfășoară pe o perioadă de 24 de luni, începând cu data de 1 februarie 2011, fiind o continuare a proiectului derulat în 2008-2009. Asistența tehnică este furnizată de 21 de bănci centrale membre ale SEBC, iar finanțarea este asigurată prin intermediul Instrumentului de Asistență pentru

[8] Potrivit domeniului său de responsabilitate, BNR a notificat Ministerul Afacerilor Europene cu privire la transpunerea art. 1, art. 9 și art. 10 din Directivă, urmând ca, pentru transpunerea art. 2, notificarea să se realizeze la data publicării în Monitorul Oficial a legii care asigură transpunerea.

Preaderare. BNR este implicată prin furnizarea de expertiză tehnică pentru două dintre componentele programului, respectiv *EU accession support* şi *Economic analysis and research*.

- Programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului. Acest program a fost lansat la 1 ianuarie 2009 pentru o perioadă de trei ani, sub coordonarea BCE, cu scopul de a sprijini Banca Centrală a Egiptului în modernizarea regulilor, politicilor şi practicilor sale de supraveghere bancară, pentru a le alinia gradual la principiile Basel II. În luna octombrie 2011, Consiliul Guvernatorilor BCE a decis prelungirea programului cu încă trei luni, până la 31 martie 2012. În cursul anului 2011 şi în perioada 1 ianuarie – 15 martie 2012, BNR a acordat asistență tehnică în următoarele domenii: evaluarea *on-site* a conformității cu Basel II, elaborarea unei strategii pentru departamentul *on-site* al Băncii Centrale a Egiptului şi gestionarea relațiilor internaționale în contextul Basel II.

1.3. Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au solicitat, la începutul anului 2011, acordarea pentru România a unui sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a Uniunii Europene. Consiliul UE a adoptat, la 12 mai 2011, Decizia nr. 288, prin care acordă României asistență financiară de tip preventiv în valoare de 1,4 miliarde euro, pentru perioada 2011-2013. Aceasta vine în completarea acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI, în valoare de 3,5 miliarde euro.

Programul de natură preventivă convenit cu UE asigură continuarea consolidării fiscale, reforma administrației fiscale, îmbunătățirea managementului şi serviciilor şi pieței muncii, precum şi asigurarea stabilității externe, monetare şi financiare şi reforma pieței financiare. În ansamblul său, acesta urmăreşte: (i) încetarea situației de deficit excesiv până în 2012; (ii) îmbunătățirea potențialului de creştere; şi (iii) scăderea probabilității de apariție în viitor a unor noi dezechilibre structurale excesive în economia românească.

Memorandumul de înțelegere încheiat de România cu Uniunea Europeană la data de 29 iunie 2011 prevede o serie de condiționalități în domeniul reglementării şi supravegherii sectorului financiar, printre care:

- adoptarea de către BNR a regulilor prudențiale necesare pentru a se asigura faptul că aplicarea prevederilor referitoare la conversia creanțelor în acțiuni incluse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului nu va duce la o deteriorare a pozițiilor financiare ale instituțiilor de credit;
- elaborarea de către BNR a unor propuneri de filtre prudențiale destinate menținerii la un nivel prudent a provizioanelor pentru deprecierea creditelor, a solvabilității şi a rezervelor, în vederea facilitării introducerii IFRS începând cu anul 2012;
- angajamentul autorităților de a nu adopta inițiative legislative care ar putea afecta negativ disciplina în domeniul creditării.

În cursul anului 2011 şi începutul anului 2012 au avut loc o serie de misiuni comune FMI/CE/BM pentru evaluarea progreselor înregistrate în implementarea acestui program. Odată cu încheierea evaluării realizate de Comisia Europeană în luna noiembrie 2011, a fost semnat pe 14 decembrie la Bucureşti şi, respectiv, pe 27 decembrie la Bruxelles primul Memorandum suplimentar de înțelegere, care actualizează criteriile specifice de politică economică cuprinse în Memorandumul de înțelegere inițial.

Asistența financiară este disponibilă spre activare până la data de 31 martie 2013. Disponibilizarea tranşelor de împrumut va avea loc doar la solicitarea României, în cazul unei deteriorări însemnate şi neprevăzute a situației economice şi/sau financiare cauzate de factori care nu intră sub controlul autorităților, ce conduc la apariția unui deficit de finanțare acut.

2. Relațiile financiare internaționale

2.1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capitalul subscris şi vărsat) fiind în prezent de 1 030,20 milioane DST, din care 243,80 milioane DST în aur şi valute şi 786,40 milioane DST în lei. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 123/27 decembrie 2011, România a acceptat majorarea cotei sale de participare la FMI, prevăzută de Rezoluția Consiliului Guvernatorilor FMI nr. 66-2/15 decembrie 2010, aceasta urmând să ajungă la 1 811,4 milioane DST, după îndeplinirea condițiilor prevăzute în paragraful 5 din rezoluția menționată.

În primul trimestru al anului 2011 a continuat derularea aranjamentului *stand-by* aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al FMI la 4 mai 2009. În acest context, misiunea comună a FMI, Comisiei Europene, Băncii Mondiale şi Băncii Centrale Europene a fost prezentă la Bucureşti în perioada 25 ianuarie – 8 februarie, pentru efectuarea evaluării periodice prevăzute în program. Cu această ocazie, autoritățile române au comunicat FMI că doresc să trateze tranşa a VIII-a ca fiind de tip preventiv, respectiv să nu efectueze tragerea acesteia, şi să finalizeze aranjamentul *stand-by* în vigoare înainte de termen. Consiliul Directorilor Executivi al FMI a aprobat, în şedința din 25 martie 2011, încetarea mai devreme a acordului din anul 2009[9] şi a aprobat încheierea unui nou aranjament *stand-by* cu România, de tip preventiv, pentru o perioadă de 24 de luni. Acest nou acord, în sumă de 3 090,6 milioane DST (aproximativ 3,5 miliarde euro), reprezentând 300 la sută din cota României la FMI, a intrat în vigoare la 31 martie 2011. În consecință, misiuni comune ale FMI, CE, BM şi BCE au fost prezente la Bucureşti pentru efectuarea evaluărilor periodice prevăzute în program, în perioadele: 27 aprilie – 9 mai (prima evaluare); 20 iulie – 1 august (a doua evaluare); 25 octombrie – 7 noiembrie (a treia evaluare).

[9] Astfel, din suma totală aprobată în cadrul aranjamentului *stand-by* din 2009, respectiv 11,43 miliarde DST, România a tras 10,57 miliarde DST (aproximativ 11,9 miliarde euro, calculat la data efectuării tragerilor) din care 8,62 miliarde DST de BNR şi 1,95 miliarde DST de MFP (câte jumătate din tranşele a II-a, a III-a şi, respectiv, a IV-a) pentru finanțarea deficitului bugetar. Rapoartele personalului FMI, Scrisorile de intenție şi Memorandumurile tehnice de înțelegere sunt disponibile, atât în limba română, pe *website*-urile www.fmi.ro şi www.bnr.ro, cât şi în limba engleză, pe www.imf.org.

Pe parcursul anului 2011, România a plătit FMI dobânzi nete în sumă de 297,73 milioane DST, plata principalului împrumutului din anul 2009 urmând să se efectueze începând cu august 2012.

2.2. Grupul Băncii Mondiale

Alături de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Agenția Internațională pentru Dezvoltare (IDA), care reprezintă împreună Banca Mondială, în cadrul Grupului Băncii Mondiale se regăsesc Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (MIGA) și Centrul Internațional de Arbitraj (ICSID). Exceptând IDA, România este membră a tuturor acestor instituții.

a) Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Pe lângă îndeplinirea scopului său prioritar, respectiv reducerea sărăciei în țările cu venituri medii și mici, BIRD promovează o creștere economică sustenabilă în țările membre, prin intermediul acordării de împrumuturi și garanții, de produse de management al riscului, asistență tehnică și consultanță.

România a aderat la BIRD în anul 1972, iar în prezent deține 4 011 acțiuni (0,24 la sută din capitalul băncii) și are o putere de vot ce reprezintă 0,25 la sută din total. La nivelul Băncii Mondiale, negocierile privind reforma, în sensul creșterii reprezentativității și a rolului jucat în procesul decizional de către țările în tranziție și în curs de dezvoltare, s-au concretizat în data de 16 martie 2011 prin adoptarea Rezoluției nr. 612, "*2010 Selective Increase in Authorized Capital Stock to Enhance Voice and Participation of Developing and Transition Countries*", care prevede majorarea capitalului BIRD cu 230 374 acțiuni, dintre care României i-au fost alocate 1 407 acțiuni. Cu aceeași ocazie, în scopul îmbunătățirii capacității de finanțare a BIRD, Consiliul Guvernatorilor a adoptat Rezoluția nr. 613, "*2010 General Capital Increase*", care prevede emiterea de 484 102 acțiuni, dintre care 1 448 acțiuni revin României. În cursul anului 2011 România nu a efectuat demersuri în sensul subscrierii acestor acțiuni.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activității BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,22 miliarde dolari SUA. În mai 2011, a fost încheiat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale un proiect în sumă de 710,4 milioane dolari SUA, în scopul modernizării sistemului de asistență socială. Totodată, ca parte a sprijinului financiar coordonat pentru susținerea României în contracararea efectelor crizei economice, Banca Mondială a propus în mai 2009 un program de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare (*Development Policy Loans – DPL*) în valoare totală de 1 miliard euro, pentru îndeplinirea unor obiective structurale pe termen lung, precum reformarea sistemului public, a sectorului financiar și întărirea protecției sociale. Împrumuturile au fost trase astfel: primul, în valoare de 300 milioane euro, în octombrie 2009, al doilea, în valoare de 300 milioane, în iunie 2011, iar ultimul, în valoare de 400 milioane euro, în decembrie 2011.

b) Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

Corporația Financiară Internațională

Corporația Financiară Internațională, înființată în 1955, are drept scop promovarea creşterii economice în țările membre prin intermediul investițiilor şi asistenței tehnice în sectorul privat. România a aderat la CFI în anul 1990, iar în prezent deține 2 661 acțiuni în valoare de 2,661 milioane dolari SUA şi are o putere de vot în cadrul organizației de 0,12 la sută.

În anul 2011, CFI a acordat finanțare României în valoare totală de aproximativ 113 milioane euro prin intermediul a trei proiecte, ridicând la aproximativ 1,1 miliarde euro volumul cumulat al investițiilor CFI în România în perioada 1996-2011.

Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor

Organizația a fost înființată în 1988 în scopul sprijinirii obiectivelor Băncii Mondiale prin intermediul asigurării împotriva riscului politic pentru sectorul privat. România a devenit membră a MIGA în 1992, iar în prezent deține 978 de acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST şi are o putere de vot de 0,56 la sută.

Începând cu 1997, în scopul susținerii investițiilor în România, MIGA a emis 13 garanții în valoare cumulată de 437,79 milioane dolari SUA. Majoritatea acestor garanții au fost acordate unor investitori austrieci din domeniul bancar, în general pentru acoperirea riscului de expropriere şi de restricționare a repatrierii capitalului. În prezent se mai află în derulare doar două dintre acestea, reprezentând 85,95 milioane dolari SUA.

2.3. Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare

România este membră fondatoare a Băncii Europene pentru Reconstrucție şi Dezvoltare, instituție înființată în 1991 cu scopul de a accelera tranziția spre economiile orientate către piața liberă şi de a promova inițiativa particulară şi antreprenorială în țările Europei Centrale şi de Est. De-a lungul anilor, capitalul inițial de 10 miliarde ECU al BERD a fost majorat de mai multe ori, cea mai recentă majorare fiind aprobată în data de 26 mai 2010. Aceasta a prevăzut: alocarea automată de acțiuni vărsate tuturor membrilor prin repartizarea profitului (1 miliard euro) – României revenindu-i 485 acțiuni, precum şi o majorare a capitalului subscris nevărsat la care România a subscris în aprilie 2011 toate cele 4 322 acțiuni repartizate. Drept urmare, România deține în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, reprezentând 0,49 la sută din capitalul total.

La Reuniunea anuală din 2011 de la Astana (Kazakhstan), în contextul alegerii noilor directori ai BERD, România s-a alăturat unei noi constituențe conduse de Turcia, din care mai fac parte Azerbaidjan şi Republica Kîrgîză. Cu aceeaşi ocazie, Consiliul Guvernatorilor BERD a aprobat extinderea băncii în sudul şi estul Mediteranei. Drept urmare, în data de 29 decembrie 2011, au aderat Tunisia şi Iordania, instituția numărând în prezent 65 de membri (inclusiv UE şi BEI).

Pe parcursul a 21 de ani, BERD a semnat cu România 311 proiecte, din care 74 la sută în sectorul privat. Volumul cumulat al investițiilor a ajuns la 31 decembrie 2011 la aproximativ 5,6 miliarde euro. În cursul anului 2011, cuantumul finanțărilor acordate României s-a ridicat la 448,8 milioane euro, fiind semnate 30 de proiecte noi.

2.4. Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

Banca pentru Comerț şi Dezvoltare a Mării Negre, cu un capital inițial de 1 miliard DST (1,5 miliarde dolari SUA), a fost înființată în 1994 de către cele 11 state membre ale Organizației Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)[10], printre care şi România, cu scopul de a transforma regiunea Mării Negre într-o zonă de pace, stabilitate şi prosperitate. În urma majorării din 2008, capitalul autorizat al BCDMN s-a triplat, ajungând la aproximativ 4,5 miliarde dolari SUA. În prezent, România deține o cotă de 14 la sută din capital şi din totalul voturilor ce pot fi exprimate.

La 31 decembrie 2011, în România se mai aflau în derulare 7 dintre cele 17 proiecte acordate de la începerea activității băncii, în condițiile în care pe parcursul anului 2011 nu au fost demarate proiecte noi. Conform ultimei Strategii de Țară pentru România, aprobată de către Consiliul Directorilor în aprilie 2011, BCDMN şi-a propus pentru perioada 2011-2014 un volum al operațiunilor de 166,5 milioane euro.

2.5. Banca Reglementelor Internaționale (BRI)

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă de când această instituție a fost înființată, în 1930, cu scopul întăririi colaborării dintre băncile centrale. În a doua jumătate a anului 2011 au aderat la BRI băncile centrale din Columbia, Luxemburg, Peru şi Emiratele Arabe Unite, ridicând la 60 numărul de membri (inclusiv BCE).

În anul 2011, pentru cele 8 564 acțiuni de capital deținute la BRI, Banca Națională a României a încasat 2,79 milioane euro, reprezentând dividende aferente anului financiar 2010-2011. Conform hotărârii Adunării generale a băncilor centrale membre, valoarea dividendului a fost de 295 DST, calculat în baza rezultatelor obținute la încheierea anului financiar al BRI, respectiv 31 martie 2011.

[10] Fondatorii OCEMN: Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia, Moldova, Rusia, Ucraina, Armenia, Azerbaidjan şi Georgia.

Capitolul X. Convergența economiei românești și noul cadru de guvernanță economică în Uniunea Europeană

1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești

Îndeplinirea criteriilor prevăzute în Tratatul de la Maastricht şi adoptarea monedei unice europene fac parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul elaborării şi conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, instituție ale cărei acțiuni sunt întreprinse în manieră unitară pentru întreaga zonă euro, fără a lua în considerare particularitățile economiilor naționale, al căror grad de omogenitate este presupus a fi înalt. În acest context, în perioada premergătoare adoptării euro este fundamental ca economia românească să parcurgă ajustările necesare integrării în zona euro.

Criteriile de convergență nominală instituite prin Tratatul de la Maastricht fac referire la stabilitatea prețurilor, la sustenabilitatea finanțelor publice şi a gradului de îndatorare, la stabilitatea cursului de schimb şi la nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung. Evaluarea procesului de convergență presupune însă şi analiza unor indicatori de aliniere structurală, în vederea determinării capacității economiei de a funcționa eficient în condițiile materializării unor şocuri, fără sprijinul unei politici monetare independente la nivel național.

Stadiul îndeplinirii de către România a criteriilor de convergență nominală[1] este sintetizat în tabelul 1:

Tabel 1. Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)

	Criterii Maastricht	România	
		2011	mai 2012
Rata inflației (IAPC[1]) (procente, medie anuală[2])	<1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE	5,8 (criteriul: 3,1)	3,5 (criteriul: 3,1)
Deficitul bugetului consolidat (procente în PIB[3])	sub 3 la sută	5,2	…
Datoria publică (procente în PIB[3])	sub 60 la sută	33,3	…
Cursul de schimb față de euro (apreciere/depreciere procentuală maximă pe doi ani)	+/- 15 la sută	+3,9/-3,3[4]	+2,5/-6,5[5]
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală[6])	<2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE din perspectiva stabilității prețurilor	7,3 (criteriul: 5,8)	7,1 (criteriul: 4,0)

[1] IAPC – indicele armonizat al prețurilor de consum.

[2] La calcularea nivelului de referință au fost considerate Suedia, Irlanda şi Grecia.

[3] Metodologia SEC95.

[4] Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1.01.2010-31.12.2011. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică şi se raportează la media lunii decembrie 2009.

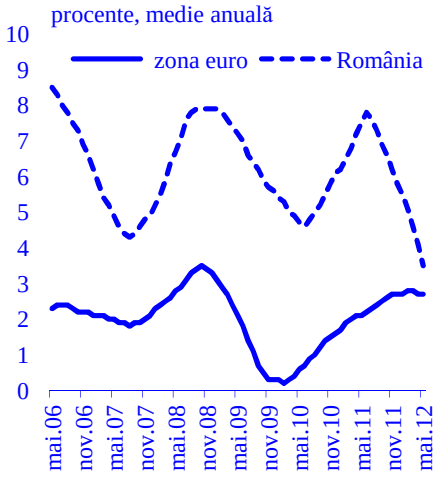
[5] Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1.06.2010-31.05.2012. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică şi se raportează la media lunii mai 2010.

[6] La calcularea nivelului de referință a fost considerată Suedia.

Sursa: Eurostat, MFP, calcule BNR

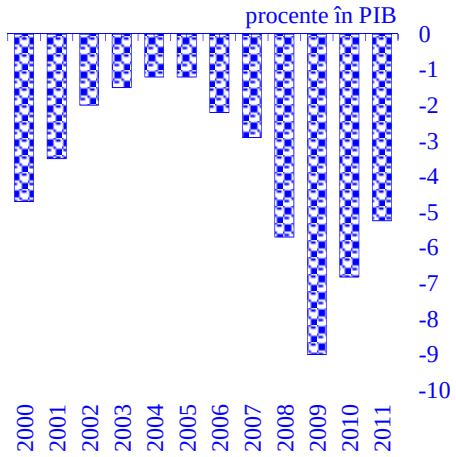
[1] Pentru detalii, a se vedea Caseta 1 din Capitolul VIII al Raportului anual al BNR pentru anul 2006.

Rata inflației (IAPC)

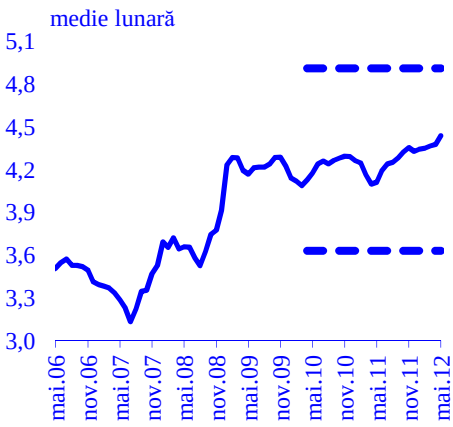

Sursa: Eurostat

Deficitul bugetului consolidat - metodologie SEC95 -

Sursa: Eurostat, calcule BNR

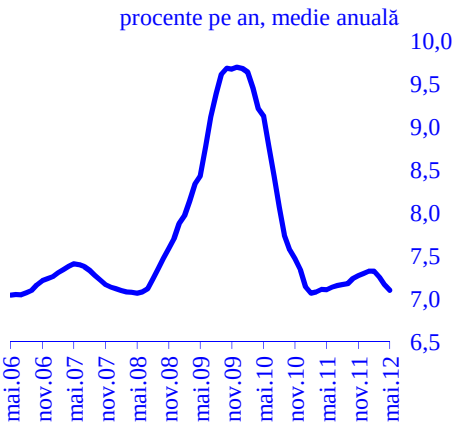
Cursul de schimb RON/EUR

Notă: Liniile punctate reprezintă marginile intervalului de ±15% față de media lunii mai 2010.

Sursa: calcule BNR

Ratele dobânzilor pe termen lung

Sursa: BCE, calcule BNR

În intervalul 2006-2008, rata anuală medie a inflației (IAPC) în România a fost substanțial mai ridicată decât în zona euro, ecartul dintre cele două măsuri înregistrând variații semnificative. În anul 2009, pe fondul deficitului de cerere asociat recesiunii economice, inflația a cunoscut un proces de temperare în majoritatea statelor europene, inclusiv în România. În anul 2010, sub incidența atât a unor factori externi din punct de vedere al naturii presiunilor inflaționiste (precum creșterea cotațiilor materiilor prime pe piețele internaționale), cât și a unor factori specifici economiei naționale (cea mai puternică influență având-o majorarea cotei standard a TVA cu 5 puncte procentuale începând cu 1 iulie 2010), decalajul dintre nivelul mediu anual al inflației în România și nivelul de referință a înregistrat valoarea de 3,7 puncte procentuale. Evoluția inflației în România în anul 2011 și în primele cinci luni ale anului 2012 a condus la diminuarea semnificativă a acestui decalaj la 2,7 puncte procentuale în decembrie 2011 și la 0,4 puncte procentuale în mai 2012, factori favorabili în acest sens fiind epuizarea efectului de runda întâi al majorării cotei

standard a TVA, deflaţia grupei alimentelor neprocesate înregistrată pe fondul producţiei agricole interne excepţionale, precum şi unele efecte statistice de bază. Concomitent, nivelul de referinţă a crescut de la 2,4 la sută în anul 2010 la 3,1 la sută atât în decembrie 2011, cât şi în mai 2012.

Ponderea deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB a depăşit, începând cu anul 2008, limita impusă prin Tratatul de la Maastricht. Recomandările formulate în cadrul procedurii de deficit excesiv pentru România[2] (declanşată în anul 2009) şi angajamentele asumate în cadrul acordurilor de finanţare externă încheiate de România cu instituţiile financiare internaţionale au fost transpuse în măsuri de consolidare fiscală care au determinat reducerea, până la sfârşitul anului 2011, a ponderii deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB la 5,2 la sută. Această evoluţie contribuie la conturarea premiselor pentru închiderea procedurii de deficit excesiv în anul 2012, în linie cu prevederile din Programul de convergenţă 2011-2014. Cel de-al doilea indicator al sustenabilităţii finanţelor publice, raportul dintre datoria publică şi PIB, a consemnat o evoluţie nefavorabilă în 2011, continuând însă să înregistreze un nivel net inferior limitei stabilite de criteriul nominal.

De la jumătatea anului 2007 şi până la începutul anului 2009, pe fondul deteriorării percepţiei investitorilor străini privind riscurile asociate economiilor din ţările Europei Centrale şi de Est, leul s-a depreciat semnificativ în raport cu euro. Ulterior, încheierea acordurilor cu instituţiile financiare internaţionale, aplicarea unui set de măsuri de consolidare fiscală şi atenuarea tensiunilor financiare în statele din regiune au favorizat o evoluţie relativ stabilă a cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu euro, variaţia acestuia încadrându-se în banda standard de ±15 la sută faţă de nivelul de referinţă.

Rata dobânzii pe termen lung a continuat să se situeze peste nivelul de referinţă. Pe fondul semnalelor de aplanare a recesiunii economice în paralel cu îmbunătăţirea percepţiei riscului privind investiţiile în România, ecartul s-a redus de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în decembrie 2011. Ulterior, deşi ratele dobânzilor pe termen lung şi-au continuat tendinţa descrescătoare, ecartul s-a majorat la 3,1 puncte procentuale în mai 2012, ca urmare a diminuării semnificative a nivelului de referinţă.

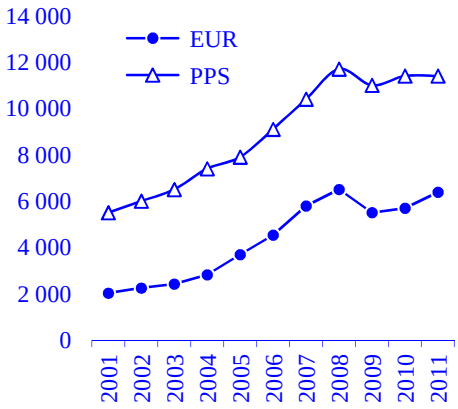
Îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergenţă nominală este condiţionată de atingerea unui grad ridicat de aliniere structurală. Nivelul PIB/locuitor, structura pe sectoare a economiei, gradul de deschidere a acesteia şi ponderea comerţului cu UE în totalul comerţului exterior sunt cei mai importanţi indicatori de convergenţă reală.

Consistent cu procesul de *catching-up,* raportul dintre PIB pe locuitor (exprimat conform standardului puterii de cumpărare) în România şi cel din zona euro s-a dublat în ultimii 10 ani (de la aproximativ 20 la sută în anul 2001 la circa 40 la sută în anul 2011). În acelaşi timp, structura sectoarelor în economie s-a apropiat de cea a zonei euro (în special prin reducerea ponderii agriculturii), evoluţie favorabilă atenuării efectelor unor posibile şocuri asimetrice. În contextul intensificării schimburilor

[2] Etapele procedurii pot fi consultate la adresa:
http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/romania_en.htm

comerciale ale României în anii 2010 şi 2011, gradul de deschidere a economiei (calculat ca sumă a importurilor şi exporturilor de bunuri şi servicii raportată la PIB) a revenit la valori superioare celei de 75 la sută. Gradul de integrare comercială cu Uniunea Europeană este evaluat a fi ridicat întrucât, din totalul schimburilor comerciale, ponderea celor efectuate cu statele membre ale UE a fost de peste 70 la sută în ultimii trei ani.

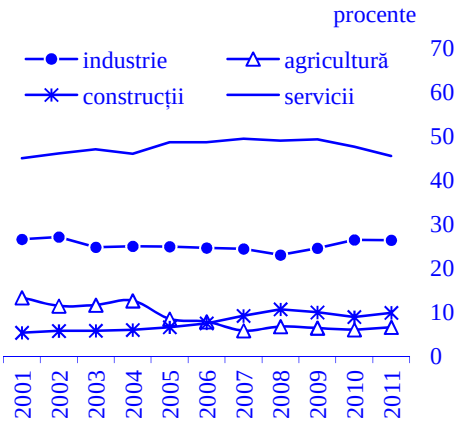
Evoluția PIB pe locuitor

PPS = standardul puterii de cumpărare

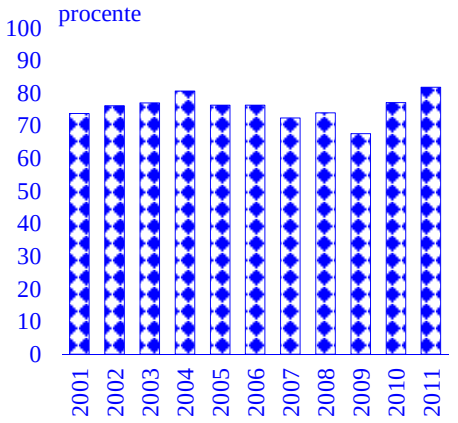
Sursa: Eurostat, INS, BNR

Ponderea sectoarelor economice în PIB

Sursa: INS

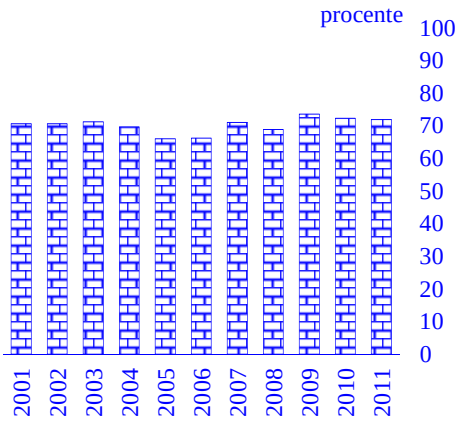
Gradul de deschidere a economiei*

* (import+export de bunuri și servicii)/PIB

Sursa: INS

Ponderea comerțului cu UE* în totalul comerțului exterior

* UE-26

Sursa: INS

Analiza alinierii structurale poate fi extinsă prin urmărirea altor indicatori, asociați dinamicii şi finanțării deficitului de cont curent şi evoluției sistemului financiar-bancar. După declanşarea crizei financiare globale, deficitul de cont curent s-a diminuat substanțial, în paralel cu scăderea masivă a intrărilor de capital. În acelaşi timp, a avut loc reducerea, din 2009 până în 2011, a gradului de acoperire a deficitului prin investiții străine directe de la aproximativ 70 la sută până la valori uşor peste 30 la sută. Referitor la sectorul financiar-bancar, acesta înregistrează un grad ridicat de integrare cu cel al zonei euro, fapt argumentat de preponderența în structura

acționariatului băncilor comerciale a capitalului originar din țările zonei euro, însă nivelul intermedierii financiare continuă să fie subdimensionat[3].

Evaluarea curentă a stadiului procesului de convergență nominală și reală a României la zona euro indică necesitatea continuării eforturilor de redresare economică în paralel cu cele de consolidare fiscală. Aceste eforturi sunt simultane cu cele ale unui număr important de state din interiorul și din afara Uniunii Europene.

2. Organisme de coordonare a procesului de adoptare a euro

Similar evoluțiilor de natură administrativă din celelalte noi state membre ale Uniunii Europene, autoritățile din România au constituit organisme de coordonare a procesului de adoptare a monedei unice.

Astfel, în februarie 2010, în cadrul BNR a fost înființat Comitetul de pregătire a trecerii la euro, care reprezintă un cadru formalizat de dezbatere a problematicilor legate de convergența nominală și reală, respectiv de suport al deciziilor băncii centrale în procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară. Începând cu luna octombrie 2010, acest comitet are ca invitați permanenți reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice. Pe parcursul anului 2011 au avut loc șase reuniuni ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, alte trei ședințe desfășurându-se în primul semestru al anului 2012. Tematicile abordate au vizat domenii precum: stadiul pregătirii României pentru adoptarea euro (studii privind cursul de schimb de echilibru, indicatori de aliniere structurală a României la zona euro), experiența altor țări în procesul de pregătire a trecerii la euro, măsuri, mecanisme și concepte noi adoptate la nivelul Uniunii Europene (note privind Semestrul European, tabloul de bord pentru monitorizarea dezechilibrelor macroeconomice, abordări recente ale problematicii finanțelor publice, demararea funcționării Comitetului European pentru Risc Sistemic, Pactul Euro Plus), contribuțiile BNR la documentele programatice ale guvernului român (Programul de convergență, Programul Național de Reformă).

În luna mai 2011, în vederea coordonării la nivel național a pregătirilor pentru adoptarea euro, s-a constituit Comitetul interministerial pentru trecerea la euro, a cărui primă reuniune, desfășurată în data de 31 octombrie 2011, a fost găzduită de banca centrală. Conducerea comitetului, din care fac parte reprezentanți ai BNR, MFP și ai altor instituții, este asigurată de primul-ministru.

Anticipând înființarea acestui organism, BNR a preluat inițiativa de a schița o serie de documente esențiale care vor trebui adoptate în cadrul Planului Național de Trecere la Euro. Astfel, BNR a conturat un set de propuneri care să fie avute în vedere la elaborarea proiectului de lege privind măsuri prealabile adoptării euro, propuneri care au ținut seama și de observațiile Ministerului Justiției, instituția care coordonează, în cadrul Comitetului interministerial pentru trecerea la euro, activitățile cu caracter legislativ. De asemenea, a fost elaborat un proiect al strategiei de comunicare privind adoptarea euro, document care urmează a fi supus analizei și aprobării acestui comitet. În acest context a fost abordată și problematica creșterii

[3] În anul 2011, intermedierea financiară, calculată ca raport între creditul acordat sectorului privat și PIB, a fost de 37,8 la sută în România, comparativ cu 118,4 la sută în zona euro.

gradului de educație financiară și economică a publicului larg, importantă pentru înțelegerea adecvată a etapelor și a implicațiilor adoptării euro.

Acționând astfel, Banca Națională a României și-a asumat rolul de catalizator al dezbaterii, la nivel instituțional și public, privind coordonatele procesului de adoptare a monedei unice europene, cu convingerea că acestea necesită o evaluare bine fundamentată, neinfluențată de diferențe doctrinare sau de ciclul electoral.

Conform prevederilor Programului de convergență 2012-2015, angajamentul de adoptare a monedei euro în 2015 a fost menținut și reprezintă o ancoră importantă a asigurării consecvenței în timp a *mix*-ului de politici macroeconomice și a reformelor structurale, precum și pentru promovarea ajustărilor necesare creșterii rezilienței și flexibilității economiei românești. Din această perspectivă, merită menționat faptul că România a aderat în anul 2011 la Pactul Euro Plus, care definește ca domenii principale de acțiune consolidarea finanțelor publice, asigurarea stabilității pieței financiare și creșterea competitivității externe prin politici ce vizează piața muncii și piața bunurilor. De asemenea, România a semnat în anul 2012 Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare, ceea ce implică adoptarea unui set de reguli în scopul promovării disciplinei bugetare prin intermediul unui pact bugetar și al consolidării coordonării politicilor economice pentru atingerea obiectivelor de creștere economică durabilă, ocupare a forței de muncă, competitivitate și coeziune socială.

3. Evoluții în domeniul guvernanței economice în Uniunea Europeană

Contextul actual al crizei financiare și economice, respectiv al crizei datoriilor suverane, a făcut necesară o regândire a cadrului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre UE. Astfel, în decembrie 2011, Consiliul UE și Parlamentul European au adoptat noua legislație privind guvernanța economică (formată din cinci regulamente și o directivă), care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate și creștere, dar și la crearea unor mecanisme de prevenire și corecție a unor dezechilibre macroeconomice majore.

Deși criteriile de referință privind indicatorii fiscali stipulate în Pactul de stabilitate și creștere nu se modifică, caracterul stringent al atingerii acestor obiective a devenit mult mai pronunțat. Astfel, au fost stabilite limite pentru ritmul de creștere a cheltuielilor publice și sancțiuni financiare în cazul în care un stat membru nu își respectă obligațiile; în plus procedura de deficit excesiv poate fi declanșată și în cazul în care nu se respectă criteriul datoriei publice (chiar dacă deficitul bugetar este mai mic de 3 la sută din PIB). Tot în sensul întăririi supravegherii fiscale prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere acționează și Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare, prin Compactul fiscal.

Procedura privind dezechilibrele macroeconomice prevăzută în noua legislație presupune ca un prim pas realizarea unui tablou de bord, format din 10 indicatori, care permit identificarea într-un stadiu incipient a dezechilibrelor, atât a celor pe termen scurt, cât și a celor structurale, pe termen mai lung. În baza acestui tablou de

bord, Comisia Europeană realizează un raport privind mecanismul de alertă şi face recomandări de analize suplimentare, dacă este necesar. Doar pe baza acestor analize se poate trece la declanşarea procedurii dezechilibrelor macroeconomice[4].

Procesul de selecţie a indicatorilor ce alcătuiesc tabloul de bord a avut la bază patru principii: (i) relevanţa indicatorilor în măsurarea dezechilibrelor macroeconomice şi a pierderilor de competitivitate; în acest sens, s-au avut în vedere indicatori de monitorizare a echilibrelor externe, a competitivităţii şi, respectiv, a echilibrelor interne; (ii) capacitatea acestora de a semnala, cu precizie şi într-un stadiu incipient, eventuale dezechilibre şi pierderi de competitivitate: au fost selectaţi indicatori, de stoc şi de flux, pentru care s-au stabilit praguri de alertă, dimensionate astfel încât să evite „alarmele false" sau detectarea tardivă a unei probleme; (iii) rolul de comunicare al indicatorilor, acesta fiind şi motivul alegerii acestora în număr limitat şi al utilizării unor metode simple şi transparente de prelucrare a datelor; (iv) calitatea statistică a indicatorilor (în general sursa utilizată este Eurostat).

Tabloul de bord cuprinde, în această etapă, următorii indicatori:

(i) soldul contului curent, motivaţia selectării pornind de la faptul că existenţa unui dezechilibru la acest nivel reflectă, frecvent, alte tipuri de dezechilibre în economie. De exemplu, în unele ţări, nivelul considerabil al deficitului de cont curent din anii premergători crizei ilustrează, în bună măsură, expansiunea excesivă a creditului. De asemenea, un surplus ridicat şi persistent de cont curent poate reprezenta un indiciu al unor disfuncţionalităţi la nivelul pieţei interne sau al unor politici economice care limitează cererea internă şi oportunităţile de investiţii;

(ii) poziţia investiţională internaţională netă, care reprezintă contrapartida în termeni de stoc a soldului contului curent, cei doi indicatori permiţând analiza stoc-flux a poziţiei externe. Un nivel pronunţat negativ al poziţiei investiţionale reflectă un grad ridicat de îndatorare a economiei, iar acesta este asociat, frecvent, cu o vulnerabilitate crescută faţă de sentimentul pieţelor financiare şi contribuie la persistenţa unor deficite înalte de cont curent prin costurile ridicate aferente serviciului datoriei;

(iii) cursul de schimb real efectiv calculat pe baza IAPC, considerat relevant pentru modificările persistente ale competitivităţii prin preţ a unei ţări faţă de principalii parteneri comerciali. Acest indicator are asociate valori de referinţă diferite pentru ţările din zona euro şi pentru cele non-euro (mai relaxate în ultimul caz), pentru a reflecta diferenţele între cele două grupe de ţări din perspectiva procesului de convergenţă nominală şi reală;

(iv) costul unitar nominal cu forţa de muncă completează informaţia referitoare la evoluţia competitivităţii, furnizând o legătură directă între costuri şi productivitate. Pentru acomodarea procesului de egalizare a preţurilor factorilor de producţie între zona euro şi cea non-euro, valorile de referinţă sunt diferenţiate şi în acest caz;

[4] Atât procedura deficitelor, cât şi cea a dezechilibrelor macroeconomice au la bază un sistem de analiză şi recomandări din partea Consiliului pentru statele membre în cauză, termene pentru punerea în aplicare a recomandărilor şi sancţiuni corespunzătoare în caz de nerespectare a obligaţiilor.

(v) cota de piață deținută de exporturile de bunuri și servicii ale unei țări în exporturile mondiale, ca indicator de măsurare a impactului unor pierderi lente și persistente de competitivitate;

(vi) indicele prețurilor locuințelor, pentru a semnala posibile presiuni acumulate pe piața imobiliară, în condițiile în care acestea au jucat un rol esențial în desfășurarea recentei crize financiare globale, dovedindu-se o sursă majoră de dezechilibre macroeconomice;

(vii) datoria sectorului privat, niveluri excesiv de înalte ale indicatorului implicând riscuri semnificative la adresa creșterii economice și a stabilității financiare. Deși literatura economică nu furnizează dovezi clare cu privire la nivelul optim al datoriei într-o economie, nivelurile ridicate accentuează vulnerabilitatea sectorului privat la schimbarea fazei ciclului de afaceri, la creșterea inflației sau a ratelor dobânzilor;

(viii) fluxul creditelor acordate sectorului privat reprezintă un indicator complementar stocului datoriei private, fluctuațiile ample ale activității de creditare fiind frecvent asociate bulelor speculative pe piețele imobiliare, potențialelor vulnerabilități ale sistemului bancar, precum și dezechilibrelor externe;

(ix) datoria sectorului public este analizată împreună cu stocul datoriei private, pentru conturarea unei imagini generale asupra îndatorării și, implicit, a vulnerabilității unei economii. Includerea acestui indicator în tabloul de bord nu vizează monitorizarea riscurilor asociate unei poziții nesustenabile a finanțelor publice, acest obiectiv fiind acoperit de Pactul de stabilitate și creștere;

(x) rata șomajului, niveluri înalte și persistente ale acestui indicator semnalând o potențială alocare defectuoasă a resurselor și o capacitate redusă de ajustare a economiei.

Primul raport anual al Comisiei Europene privind mecanismul de alertă a fost publicat în februarie 2012, în urma acestuia fiind identificate 12 state membre a căror situație macroeconomică impune analize detaliate (Belgia, Bulgaria, Cipru, Danemarca, Finlanda, Franța, Italia, Regatul Unit, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria). Grecia, Irlanda, Portugalia și România nu au fost evaluate în cadrul acestui prim raport, deoarece țările respective beneficiază de programe de asistență financiară din partea UE și a FMI și, prin urmare, sunt deja supuse unei supravegheri economice consolidate.

Raportul semnalează faptul că declinul economic semnificativ din perioada ulterioară declanșării crizei a determinat o ajustare pronunțată a dezechilibrelor externe, însă o serie de state membre continuă să înregistreze valori superioare nivelurilor indicative din tabloul de bord. Acestea sunt însoțite, de regulă, de un nivel ridicat al stocului de pasive externe nete, reflexie a deficitelor de cont curent persistente (chiar dacă în scădere) și a încetinirii activității economice.

Tabel 2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziţia investiţională internaţională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piaţă a exporturilor de bunuri şi servicii	Costul unitar nominal cu forţa de muncă	Indicele preţurilor locuinţelor	Datoria sectorului privat	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata şomajului
		% din PIB, medie pe 3 ani	% din PIB	variaţie % pe 3 ani	variaţie % pe 5 ani	variaţie % pe 3 ani	variaţie % anuală	% din PIB	% din PIB	% din PIB	medie % pe 3 ani
		-4%/+6% din PIB	-35% din PIB	±5% (EA) ±11% (non-EA)	-6%	+9% (EA) +12% (non-EA)	+6%	160% din PIB	+15% din PIB	60% din PIB	10%
Belgia	2010	-0,6	77,8	1,3	**-14,5**	8,4	0,4	**232,7**	13,1	**95,9**	7,7
	2011	-0,3	62,5			6,4		**241,9**	**17,7**	**98,2**	7,8
Bulgaria	2010	**-11,0**	**-94,7**	10,4	15,8	**33,9**	-11,1	**169,2**	-0,2	16,3	7,5
	2011	-3,0	**-85,3**			**20,3**				16,3	9,3
Republica Cehă	2010	-2,8	**-48,5**	**12,7**	10,2	5,1	-2,6	77,2	1,7	38,1	6,1
	2011	-3,0	**-49,7**			1,8				41,2	6,9
Danemarca	2010	3,9	10,1	0,9	**-15,3**	11,0	0,6	**244,2**	5,8	42,9	5,6
	2011	5,1	24,4			4,9				46,5	7,0
Germania	2010	**6,1**	38,4	-2,9	**-7,2**	6,6	-1,0	128,2	3,1	**83,0**	7,5
	2011	5,9	36,3			5,7				**81,2**	6,9
Estonia	2010	-0,8	**-72,8**	**5,9**	-0,9	**9,3**	-2,1	**176,7**	**18,1**	6,7	**12,0**
	2011	3,5	**-57,8**			-3,5				6,0	**14,3**
Irlanda	2010	-2,7	**-90,9**	-5,0	**-12,8**	-2,3	-10,5	**341,3**	-4,5	**92,5**	**10,6**
	2011	-0,8	**-101,9**			-11,8p				**108,2**	**13,3**
Grecia	2010	**-12,1**	**-92,5**	3,9	**-20,0**	**12,8**	-6,8	125,2	0,7	**145,0**	9,9
	2011	**-10,4**	**-79,2**			2,3		125,0	-5,5	**165,3**	
Spania	2010	**-6,3**	**-89,4**	0,6	**-10,6**	3,3	-4,3	**227,3**	1,4	**61,2**	**16,5**
	2011	**-4,3**	**-92,1**			-3,3				**68,5**	**19,9**
Franţa	2010	-1,7	-8,0	-1,4	**-19,4**	7,2	3,9	159,8	2,4	**82,5**	9,0
	2011	-1,8	-10,9			5,7p				**86,0**	9,7
Italia	2010	-2,8	-24,0	-1,0	**-19,1**	8,1	-1,5	126,4	3,6	**118,6**	7,6
	2011	-2,9	-21,8			4,5				**120,1**	8,2
Cipru	2010	**-12,1**	**-43,4**	0,8	**-19,4**	7,2	-6,6	**289,2**	**30,5**	**61,5**	5,1
	2011	**-10,3**	**-80,7**			7,5				**71,6**	6,4
Letonia	2010	-0,5	**-80,2**	8,5	14,0	0,4	-3,9	140,9	-8,8	44,7	**14,3**
	2011	3,5	**-72,5**			-15,1				42,6	**17,1**
Lituania	2010	-2,3	**-55,9**	9,1	13,9	0,8	-8,7	80,8	-5,3	38,0	**12,5**
	2011	1,5	**-52,2**			-8,8				38,5	**15,7**
Luxemburg	2010	**6,4**	103,9	1,9	3,2	**17,3**	3,0	**253,9**	-41,8	19,1	4,9
	2011	**7,1**	103,1			**14,0**				18,2	4,8
Ungaria	2010	-2,1	**-112,7**	-0,5	1,4	3,9	-6,7	155,1	-18,7	**81,4**	9,7
	2011	0,8	**-105,2**			3,9				**80,6**	**10,7**
Malta	2010	**-6,6**	6,9	-0,6	14,9	8,8	-1,6	**212,0**	6,9	**69,4**	6,6
	2011	**-5,9**				6,2				**72,0**	6,8
Olanda	2010	5,1	29,4	-1,0	**-8,1**	7,4	-2,9	**223,4**	-0,7	**62,9**	3,8
	2011	**6,8**	37,3			4,9				**65,2**	4,2
Austria	2010	3,5	-10,9	-1,3	**-14,8**	8,9	-1,5	**165,7**	6,4	**71,9**	4,3
	2011	2,6	-5,6			6,3				**72,2**	4,4
Polonia	2010	**-5,0**	**-64,0**	-0,5	20,1	**12,4**	-6,1	74,2	3,8	54,8	8,3
	2011	**-4,3**	**-63,6**			6,3p				56,3	9,2
Portugalia	2010	**-11,2**	**-106,1**	-2,4	**-8,6**	5,1	0,1	**250,2**	4,5	**93,3**	**10,4**
	2011	**-9,1**	**-102,6**			0,8		**249,1**	-3,3	**107,8**	**11,8**
România	2010	**-6,7**	**-63,8**	-10,4	21,3	**36,5**	-14,5	77,7	1,7	30,5	6,6
	2011	**-4,3**	**-61,6**			**12,9**				33,3	7,1
Slovenia	2010	-3,0	**-35,7**	2,3	-5,9	**15,7**	0,7	128,8	1,8	38,8	5,9
	2011	-1,1	**-38,6**			**9,5**		130,6	2,0	47,6	7,1
Slovacia	2010	**-4,1**	**-66,3**	**12,1**	32,6	**10,2**	-4,9	69,0	3,3	41,1	**12,0**
	2011	-2,0	**-64,5**			4,9				43,3	**13,3**
Finlanda	2010	1,9	10,6	0,3	**-20,1**	**14,5**	**6,6**	**177,7**	6,8	48,4	7,7
	2011	0,8	14,0			8,3				48,6	8,1
Suedia	2010	**7,6**	-8,5	-2,5	**-11,3**	5,6	**6,3**	**235,0**	2,5	39,4	7,6
	2011	**7,0**	-6,8			1,5		**232,8**	6,3	38,4	8,1
Regatul Unit	2010	-2,1	-23,8	**-19,7**	**-23,1**	11,3	3,0	**209,4**	2,6	**79,6**	7,0
	2011	-2,2	-13,4			9,2		**207,1**	4,1	**85,7**	

p) prognoză

Sursa: BCE, CE

Erodarea competitivității prin preț, ilustrată de dinamici salariale superioare câștigurilor de productivitate, și tendința de apreciere a cursurilor de schimb efective reale au reprezentat un factor explicativ al adâncirii dezechilibrelor externe în perioada premergătoare crizei. Deși criza financiară și economică globală a stopat acest trend și a determinat un proces de ajustare, în majoritatea statelor membre corecția nu a fost integrală, fiind necesare realinieri suplimentare ale prețurilor relative și măsuri de îmbunătățire a competitivității. În pofida acestor corecții, cea mai mare parte a statelor din zona euro au consemnat restrângeri ale cotelor de piață ale exporturilor peste plafonul stabilit în tabloul de bord. Dincolo de deteriorarea competitivității prin preț, evoluția reflectă progrese lente în domeniul competitivității non-preț, capacitate scăzută de valorificare a unor noi oportunități, devierea resurselor către sectorul *non-tradable* în perioada de *boom* economic.

În ceea ce privește dezechilibrele interne, raportul subliniază faptul că, în multe state europene, perioada prelungită de expansiune a creditului în anii anteriori crizei financiare și economice a făcut ca, în momentul declanșării acesteia, agenții economici să se găsească într-o poziție deloc favorabilă din punct de vedere al dimensiunii datoriilor acumulate. Totodată, dinamica alertă a creditului a condus la creșteri fără precedent ale prețurilor activelor imobiliare, maximele fiind atinse în anul 2008. Criza financiară și economică a determinat însă procese de ajustare și în aceste cazuri: pe de o parte, a încetinit dramatic activitatea de creditare și a devenit manifest fenomenul de dezintermediere, pe de altă parte, prețurile activelor imobiliare au consemnat corecții importante, cele mai pronunțate având loc în țările care au înregistrat anterior crizei cele mai rapide și mai ample creșteri. În anul 2010, singurele țări cu variații anuale reale ale prețurilor locuințelor peste valoarea de referință au fost Finlanda și Suedia.

Ajustările consemnate la nivelul dezechilibrelor externe și al celor interne au fost însoțite de creșterea ratei șomajului, realocarea forței de muncă între sectoare realizându-se foarte lent în cea mai mare parte a statelor membre.

În cazul României, analiza tabloului de bord nu relevă vulnerabilități decât în planul dezechilibrelor externe, valorile consemnate atât de deficitul de cont curent, cât și de poziția investițională netă depășind plafoanele stabilite. Astfel, cu toate că deficitul de cont curent s-a ajustat semnificativ în perioada crizei financiare (ca urmare a creșterii exporturilor și a restrângerii cererii interne), valoarea acestuia se menține peste pragul stabilit, o contribuție la acest rezultat revenind dependenței semnificative a exporturilor de importuri. Ponderea în PIB a poziției investiționale nete s-a plasat, de asemenea, peste nivelul de referință, reflectând persistența deficitului de cont curent și intrările masive de capital din perioada premergătoare crizei financiare.

Din perspectiva competitivității, atât cursul de schimb real efectiv, cât și costul unitar cu forța de muncă au consemnat evoluții favorabile ajustării deficitului de cont curent în perioada 2008-2011. Totuși, în cel de-al doilea caz, indicatorul continuă însă să se poziționeze deasupra pragului stabilit, indicând persistența unor rigidități structurale ale pieței muncii, cu impact asupra vitezei de ajustare a salariilor.

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României

Activitatea de comunicare externă a Băncii Naționale a României în anul 2011 a urmărit asigurarea unei mai bune înțelegeri de către publicul larg a deciziilor de politică monetară şi a măsurilor de menținere a stabilității sistemului financiar, în condițiile unei redresări lente a economiei româneşti, ale manifestării efectelor adverse ale crizei datoriilor suverane din Europa şi ale persistenței incertitudinilor privind evoluția economiei globale.

S-a acționat în sensul sporirii semnificative a frecvenței şi intensității mesajelor, precum şi al adaptării acestora diferitelor categorii de public-țintă (comunitatea bancară, analişti financiari, jurnalişti, mediul de afaceri, comunitatea academică, publicul larg) în vederea asigurării unei informări corecte şi prompte cu privire la deciziile şi acțiunile băncii centrale şi a prevenirii unor eventuale distorsionări. Astfel, prin reprezentanții săi, banca centrală a oferit explicații privind deciziile de politică monetară, evoluțiile economice, precum şi stadiul îndeplinirii angajamentelor convenite prin acordurile de finanțare externă încheiate cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional şi alte instituții financiare internaționale.

Prin conferințele de presă trimestriale, publicarea rapoartelor asupra inflației şi asupra stabilității financiare, interviurile acordate de către membrii conducerii executive şi specialişti din cadrul băncii centrale, prezentările, alocuțiunile şi participările la dezbaterile diferitelor manifestări au fost oferite informații relevante privind evoluția şi perspectivele principalilor indicatori macroeconomici şi ai pieței financiare din România.

Se evidențiază astfel creşterea acoperirii mediatice în presa scrisă la peste 16 000 de articole publicate atât în media internă, cât şi în cea internațională, cu 60 la sută mai mult decât în anul precedent, gradul de favorabilitate menținându-se neutru spre pozitiv. De asemenea, reflectarea imaginii instituției în mediul *online* şi monitorizarea principalelor rețele de socializare indică un caracter neutru al majorității articolelor şi comentariilor.

În vederea creşterii transparenței şi a eficacității măsurilor băncii centrale, a fost extinsă gama de instrumente şi de canale de comunicare, urmărindu-se asigurarea unei distribuții relativ echilibrate a mesajelor/informațiilor, precum şi multiplicarea corespunzătoare a acestora, inclusiv prin implicarea mai activă a rețelei teritoriale. Astfel, comunicarea directă a inclus peste 35 de evenimente – seminarii, conferințe, simpozioane –, iar *website*-ul şi publicațiile BNR rămân repere importante de transmitere a informațiilor şi mesajelor instituției. În acelaşi timp, întâlnirile informale cu diverse categorii de public-țintă (analişti financiari, trezorieri ai băncilor comerciale, membri ai Asociației Române a Băncilor şi reprezentanți ai mediului academic şi ai comunității de afaceri) au oferit noi oportunități pentru dialog şi schimburi utile de opinii.

În planul comunicării instituţionale, BNR a continuat consolidarea colaborării tradiţionale cu instituţii româneşti şi europene prin organizarea unor evenimente şi manifestări în parteneriat. Activităţile de comunicare legate de procesul de convergenţă cu Uniunea Europeană au inclus organizarea unor conferinţe şi expoziţii în cadrul cărora, prin intervenţiile publice ale oficialilor băncii centrale, s-au transmis informaţii utile la nivelul specialiştilor şi al publicului larg cu privire la beneficiile şi provocările pe care le implică adoptarea monedei unice europene. În această sferă se remarcă Expoziţia Euro organizată de BNR împreună cu Banca Centrală Europeană la sediul sucursalei regionale Bucureşti în perioada martie-mai 2011, eveniment de anvergură ce a atras peste 6 500 vizitatori, aproape jumătate fiind elevi şi studenţi. BNR a folosit acest prilej pentru a prezenta principalele repere ale istoriei monedei naţionale – leul –, şi a oferi informaţii relevante despre rolul băncii centrale şi evoluţia sistemului monetar românesc.

Aspecte importante ale activităţii specifice băncii centrale, dar şi ale agendei Uniunii Europene au fost abordate în cadrul unor conferinţe cu participare internaţională: „Guvernanţa economică în Uniunea Europeană", organizată de BNR împreună cu Comisia Europeană şi Ministerul Finanţelor Publice, „Lansarea TARGET2-România", primul sistem de decontare a plăţilor în euro din România, şi „IFRS: experienţa internaţională şi implementarea acestora de către sectorul bancar din România în 2012", manifestări ce au reunit participanţi din BNR, CE, BCE, SEBC şi din sistemul financiar-bancar.

BNR a întărit, de asemenea, colaborarea cu instituţiile cu atribuţii de supraveghere a altor segmente ale pieţei financiare din România, implicându-se activ în efortul comun de asigurare a coerenţei mesajelor Comitetului Naţional de Stabilitate Financiară.

Mediul bancar, academic, dar şi cel de afaceri au reprezentat categorii de public-ţintă importante în anul 2011, BNR participând la/găzduind conferinţe precum „Provocările creşterii economice în Uniunea Europeană. Reforme pentru viitorul Europei", „Comportamentul de afaceri pe timp de criză", precum şi lucrările celei de-a 37-a conferinţe anuale a *European International Business Academy* (EIBA), eveniment care a reunit peste 350 de reprezentanţi ai lumii academice la nivel european şi mondial.

Seria de manifestări organizate în mod tradiţional de banca centrală a inclus Colocviile de politică monetară, Colocviile juridice ale BNR, cea de-a XIX-a ediţie a Simpozionului de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu", precum şi Seminarul regional pe probleme de stabilitate financiară (aflat la cea de-a VI-a ediţie), organizat în colaborare cu FMI.

Istoria BNR şi a monedei naţionale au fost evidenţiate în cadrul unor manifestări tematice: „Istoria bancnotei româneşti – 130 de ani de la imprimarea la Bucureşti a primei bancnote emise de BNR", eveniment organizat în colaborare cu Imprimeria BNR şi „Istorii financiare din Centrul Vechi al Bucureştilor", împreună cu publicaţia „Istorie şi civilizaţie". Totodată, în cadrul unui proiect special conceput şi iniţiat în 2010 cu ocazia aniversării a 130 de ani de activitate, BNR a oferit posibilitatea vizitării sediului său de către reprezentanţi ai comunităţii academice şi de cercetare,

ai mediului de afaceri, studenţi şi elevi. Peste 200 de persoane au vizitat în anul 2011 Centrul de procesare, Biblioteca, Muzeul, Sala de Consiliu şi Galeria guvernatorilor, beneficiind de broşuri, pliante de prezentare şi alte materiale de informare despre istoria şi activitatea BNR.

Publicaţiile BNR

Publicaţiile băncii centrale au continuat să reprezinte şi în anul 2011 unul dintre principalele instrumente de comunicare, oferind o gamă largă de informaţii atât specialiştilor din domeniul financiar-bancar, cât şi publicului larg. Cele mai multe dintre publicaţiile BNR sunt disponibile atât pe suport hârtie, cât şi în format electronic, în limba română, iar în majoritatea cazurilor şi în limba engleză.

În anul 2011, publicaţia „Investiţiile străine directe în România" a fost editată în format bilingv (română şi engleză), informaţiile oferite de aceasta devenind astfel accesibile unor noi segmente de public. De asemenea, a fost realizat volumul 3 din seria „Bancnotele României", intitulat „Emisiunile de bancnote româneşti în perioada 1929-1947".

În cadrul preocupărilor băncii centrale de promovare a dialogului pe diferite teme cu comunitatea financiar-bancară, în anul 2011 a fost lansată revista „Caietele juridice ale Băncii Naţionale a României", care prezintă puncte de vedere asupra legislaţiei bancare formulate atât de specialişti din banca centrală, cât şi de avocaţi şi experţi din mediul academic şi sistemul financiar (bănci comerciale, firme de audit).

BNR a asigurat şi în 2011 traducerea în limba română a publicaţiilor Băncii Centrale Europene – Raport anual şi Buletin lunar (ediţiile din lunile martie, iunie, septembrie şi decembrie – rezumat) –, care pot fi consultate prin accesarea paginii de publicaţii de pe *website*-ul BCE. Totodată, BNR a continuat să publice pe *website*-ul său, în limba română, editorialul Buletinului lunar al BCE.

Având în vedere utilizarea tot mai extinsă a modalităţilor de comunicare *online*, care permit diseminarea imediată a informaţiilor solicitate şi reducerea costurilor de publicare, Banca Naţională a României a decis sistarea tipăririi Buletinului lunar, începând cu prima ediţie a anului 2012, publicaţia urmând a fi disponibilă numai în format electronic pe *website*-ul BNR. Această măsură se înscrie în tendinţa observată la nivelul băncilor centrale naţionale din cadrul SEBC de modificare a politicii de publicaţii, în sensul deplasării accentului dinspre forma tipărită spre cea electronică.

Noi instrumente de comunicare

Dezvoltarea *website*-ului BNR s-a concretizat în anul 2011 în extinderea ariei de informaţii diseminate, a formatelor de prezentare a acestora şi a facilităţilor funcţionale/serviciilor oferite utilizatorilor, concomitent cu ameliorarea performanţelor tehnice ale sistemului, contribuind astfel la accesul rapid al publicului la informaţie.

Statistica accesărilor *website*-ului BNR relevă o tendinţă constantă de creştere a interesului utilizatorilor pentru informaţiile publicate, cu precădere pentru datele statistice disponibile în timp real (curs de schimb, rate ale dobânzilor pe piaţa

interbancară, operaţiuni cu titluri de stat, operaţiuni de piaţă monetară), dar şi pentru proiectele legislative supuse consultării publice. Numărul paginilor accesate a crescut cu peste 40 la sută faţă de anul anterior (în condiţii metodologice similare[1]).

În vederea extinderii gamei de grupuri-ţintă, precum şi a eficientizării procesului de diseminare a informaţiilor şi de obţinere a unui *feedback* constant privind acţiunile sale, BNR a introdus noi instrumente de comunicare *online*, prin lansarea în a doua parte a anului 2011 a conturilor proprii pe reţelele de socializare Twitter (http://twitter.com/bnr_ro) şi YouTube (http://youtube.com/bnrro).

Activitatea de informare publică

Banca Naţională a României a continuat în 2011 să răspundă unui număr important de cereri de informaţii transmise în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, cu modificările şi completările subsecvente, respectiv a Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 233/2002. Astfel, pe parcursul anului au fost adresate Băncii Naţionale a României, spre soluţionare, aproximativ 11 500 cereri de informaţii/petiţii, corespunzător unei medii de 44 cereri/zi lucrătoare.

Principalele domenii care au făcut obiectul solicitărilor de interes public/petiţiilor au vizat:

- evoluţia cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu diferite valute pentru perioade diverse, inclusiv solicitări privind clarificarea mişcărilor cursului de schimb al monedei naţionale faţă de valute considerate „exotice" în contextul mediului extern dificil şi al creşterii volumului creditelor restante;
- nivelul diferitelor categorii de dobânzi practicate sau calculate de banca centrală, inclusiv interpretări ale reglementărilor privind dobânda legală;
- reglementări emise de BNR şi interpretări ale legislaţiei administrate de banca centrală;
- clarificări privind înfiinţarea diferitelor categorii de entităţi aflate sub incidenţa reglementărilor BNR (case de amanet, case de ajutor reciproc, case de schimb valutar etc.);
- modalitatea de interogare/radiere a informaţiilor din bazele de date ale Centralei Riscurilor Bancare şi Centralei Incidentelor de Plăţi; clarificarea regimului aplicabil informaţiilor gestionate de aceste baze de date;
- clarificări referitoare la raportările statistice transmise băncii centrale;
- sesizări cu privire la activitatea instituţiilor aflate în sfera de reglementare, autorizare şi supraveghere prudenţială a băncii centrale (instituţii de credit, instituţii financiare nebancare, instituţii de plată);
- diferite date statistice publicate;
- cereri de preschimbare a bancnotelor uzate/deteriorate sau a căror putere circulatorie a încetat.

[1] Prin excluderea fişierelor XML, al căror număr de accesări a fost influenţat de reconfigurarea politicii de *caching* la mijlocul anului 2011.

În anul 2011 s-a asigurat expedierea prin poştă a unui număr de 22 500 exemplare din publicațiile BNR către beneficiarii înscrişi în lista de distribuire.

Pentru a facilita accesul persoanelor interesate să adreseze băncii centrale diverse solicitări, secțiunea dedicată informării publice de pe *website*-ul BNR a fost completată cu actele normative aplicabile în domeniu, cu formularele-tip de contact prevăzute de cadrul legal, precum şi cu detalii privind posibilitățile de adresare a solicitărilor către banca centrală. Demersul a avut succes, în anul 2011 utilizarea poştei electronice pentru transmiterea formularului de acces la informații de interes public majorându-se de la o medie de 24 de cereri în anii anteriori la un număr de 696 de solicitări întemeiate expres pe dispozițiile Legii nr. 544/2001.

Gestionarea adecvată a procesului de soluționare a petițiilor/cererilor de informații de interes public înregistrate în anul 2011, prin abordarea responsabilă a solicitărilor şi furnizarea răspunsurilor cu respectarea termenelor prevăzute de cadrul legal, este demonstrată de faptul că la nivelul anului nu au fost înregistrate reclamații de ordin administrativ sau plângeri în instanță pentru încălcarea dreptului de acces la informațiile de interes public sau cu privire la răspunsurile furnizate.

Proiecte educaționale

Parte integrantă a activității de comunicare externă a Băncii Naționale a României, proiectele educaționale vizează sprijinirea educației financiare a publicului pentru o mai bună înțelegere şi pentru o evaluare corectă a informațiilor de natură economică şi financiară.

Astfel, în anul 2011, alături de proiectul deja consacrat, intitulat „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economişti", a fost lansat programul-pilot „Să vorbim despre bani şi bănci", destinat cu precădere elevilor de liceu.

Aflat la a treia ediție şi derulat în parteneriat cu zece centre universitare, proiectul „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economişti" a vizat în mod direct un număr de peste 350 de studenți şi 250 de cadre didactice universitare şi cursanți ai şcolilor doctorale din universitățile partenere, iar conferințele susținute de către membrii Consiliului de administrație al BNR au atins o audiență de peste 3 000 de participanți, temele abordate fiind de mare actualitate: evoluții macroeconomice, stabilitate financiară, politică monetară, reglementare în sectorul financiar.

Deschiderea unităților teritoriale ale BNR către studenți, elevi şi cadre didactice – prin găzduirea unor evenimente şi dezbateri în contextul proiectelor educaționale, dar şi al acțiunilor culturale conexe – reflectă încă o dată transparența activității de comunicare externă a băncii centrale.

Dezvoltarea proiectului dedicat studenților s-a concretizat în 2011 şi în organizarea forumului-dezbatere „Şcoala de vară BNR", menit să consolideze colaborarea cu mediul academic. Atât prin conceptul axat pe stimularea cercetării ştiințifice şi a activităților didactice comune, cât şi prin conținutul propriu-zis, forumul a oferit cadrelor didactice participante – reprezentând universitățile partenere din țară – oportunitatea ca, împreună cu membri ai Consiliului de administrație, cu consilieri

şi directori din BNR, să dezbată teme actuale din domeniul economic, financiar şi instituţional, cu relevanţă internă şi internaţională. Convergenţa în noul context european, guvernanţa economică şi rolul băncilor centrale în noile condiţii la nivel global s-au adăugat subiectelor legate de rolul şi funcţiile BNR: administrarea rezervelor internaţionale, operaţiunile de piaţă, conducerea politicii monetare, supravegherea bancară, stabilitatea financiară. Succesul iniţiativei s-a regăsit în ecourile favorabile ale mediului academic, conducând la conturarea şi lansarea în anul 2012 a unui nou proiect distinct – „Academica BNR".

Împreună cu Expoziţia Euro, noul proiect „Să vorbim despre bani şi bănci" atestă extinderea efortului educaţional al BNR către adolescenţi. Având drept obiectiv formarea unui vocabular economic de bază în rândul elevilor din clasele a X-a – a XII-a şi înţelegerea unor noţiuni precum inflaţie, pieţe financiare, bancă centrală, proiectul s-a derulat printr-o ediţie-pilot care a inclus licee din Bacău, Brăila, Bucureşti, Târgu Mureş. Mai mult de 500 de elevi au participat direct la conferinţele susţinute de membri ai Consiliului de administraţie şi lectori din BNR, în timp ce peste 110 profesori de economie au dialogat cu reprezentanţii băncii centrale la sediile structurilor teritoriale ale instituţiei.

Zilele Culturale ale Băncii Naţionale a României

Reafirmându-şi susţinerea pentru valorile culturale româneşti şi europene, BNR a continuat proiectul din aria responsabilităţii sociale, inspirat din „Zilele Culturale ale Băncii Centrale Europene – România 2009", majoritatea acţiunilor fiind parte integrantă a unor evenimente ştiinţifice sau educaţionale consacrate. Peste 1 500 de reprezentanţi ai comunităţilor financiar-bancare, academice şi culturale au participat la cele 17 manifestări artistice susţinute de tinere talente, dar şi de personalităţi ale culturii româneşti şi internaţionale. Dacă în anul 2010 aceste evenimente au avut loc doar în Bucureşti, ediţia 2011 a adus ca noutate organizarea acestora şi în alte oraşe mari, precum Cluj-Napoca, Constanţa, Iaşi şi Timişoara.

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naţionale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acesteia fiind de fundamentare a procesului decizional. În anul 2011, prioritățile au fost din domeniul modelării macroeconomice, al analizei monetare, al stabilității financiare şi al economiei reale. Din punct de vedere al structurii organizaţionale, direcţiile în cadrul cărora s-au desfăşurat activităţile de cercetare economică sunt: Direcţia modelare şi prognoze macroeconomice, Direcţia studii economice, Direcţia politică monetară şi Direcţia stabilitate financiară.

1. Modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică în Banca Naţională a României este orientată prioritar în direcţia fundamentării deciziilor de politică monetară. Date fiind decalajele specifice de propagare în economie a măsurilor de politică monetară, prognozelor macroeconomice le revine un rol crucial în cadrul strategiei de ţintire directă a inflaţiei (adoptată de Banca Naţională a României în august 2005). În aceste condiţii, o bună parte a activităţii de cercetare ştiinţifică a avut ca scop, şi în anul 2011, îmbunătăţirea modelului trimestrial de analiză şi previziune pe termen mediu a inflaţiei (MAPM), atât prin specificarea unor blocuri adiţionale de variabile, cât şi prin respecificarea, recalibrarea şi/sau reestimarea blocurilor deja existente.

În acest sens, prioritatea majoră a fost recalibrarea principalelor ecuaţii de dinamică ale modelului, proces cu caracter continuu şi strict dependent de evoluţia mediului economic supus modelării (atât economia românească, cât şi cea a principalilor parteneri comerciali şi financiari externi). Printre cele mai importante activităţi derulate pe parcursul anului 2011 s-au numărat: realizarea unor îmbunătăţiri în specificarea blocului pieţei forţei de muncă, respecificarea şi recalibrarea periodică a ecuaţiilor deflatorilor componentelor cererii agregate, precum şi a ecuaţiilor privind dinamica reală a acestor componente, realizarea primilor paşi în direcţia integrării unei părţi a modelelor-satelit în blocul principal al MAPM. Pentru testarea gradului de adecvare a noilor specificaţii, s-au utilizat tehnici de validare de tipul prognozelor *in-sample* (efectuate pentru perioade de timp pentru care se cunosc deja valorile istorice), simularea secvenţială sau simultană a unor şocuri specifice şi evaluarea plauzibilităţii teoretice a acestora, precum şi a gradului de concordanţă între rezultatele simulate cu ajutorul modelului şi evidenţele empirice.

În strânsă legătură cu activităţile menţionate anterior, în etapele viitoare ale analizei este vizată integrarea cât mai completă a blocurilor din cadrul modelelor-satelit în cadrul modelului central de prognoză. Un segment care a beneficiat de o atenţie specială a fost blocul pieţei forţei de muncă, în cursul anului 2011 fiind supuse testării diverse variante de endogenizare a acestuia în modelul central. În prezent, MAPM cuantifică doar într-o manieră parţială presiunile inflaţioniste provenite din economia reală, respectiv prin intermediul deviaţiei PIB real de la trend (*gap*-ul PIB real). Această componentă surprinde exclusiv impactul inflaţionist suplimentar al unei creşteri a volumului producţiei, care implică iniţierea randamentelor

descrescătoare ale factorilor de producție şi, astfel, creşterea costurilor de producție şi, pe această cale, a prețurilor. O măsură adițională a presiunilor inflaționiste datorate economiei reale este dată de dinamica cheltuielilor salariale din sectorul privat. În cursul anului 2011 au fost testate prin metode econometrice specifice mai multe măsuri care ar putea aproxima evoluția acestor cheltuieli, analizele înclinând în cele din urmă balanța în favoarea indicatorului „deviația câştigului salarial real din sectorul privat de la nivelul său de trend". Analiza urmează a fi continuată şi finalizată pe parcursul anului curent, prin stabilizarea specificației şi găsirea celor mai bune modalități de filtrare şi calcul ale nivelului de trend al câştigului salarial real din sectorul privat. În final, măsura completă a costurilor marginale reale suportate de producători va fi calculată ca o medie ponderată între *gap*-ul PIB real şi *gap*-ul costurilor salariale reale din sectorul privat, urmând ca aceasta să fie adăugată ca factor determinant în ecuația ofertei agregate.

O altă direcție de cercetare tatonată în anul 2011 a vizat dezvoltarea cadrului metodologic de realizare a proiecțiilor pe termen scurt pentru unele variabile incluse în modelele-satelit. Progresele cele mai însemnate au fost înregistrate în elaborarea unor metode de previzionare la un orizont de 1-2 trimestre a deflatorilor componentelor cererii agregate. Acestea îşi dovedesc utilitatea cu atât mai mult cu cât modelul MAPM şi/sau modelele-satelit utilizate în prezent înregistrează cele mai bune performanțe în prognoză la orizonturi mai mari de 2-3 trimestre, fapt care impune dezvoltarea unor modele alternative de previziune pe intervale de timp mai scurte.

Totodată, a continuat activitatea de cercetare având drept obiectiv îmbogățirea conținutului analitic al prognozei privind dinamica PIB real prin realizarea acesteia pornind de la proiecția componentelor individuale ale cererii agregate. Pe măsura validării robusteții rezultatelor obținute, această abordare ar urma să o înlocuiască pe cea utilizată în prezent (care porneşte de la prognoza PIB obținută în mod agregat în modelul central) şi urmăreşte minimizarea reziduului de însumare a prognozelor individuale ale componentelor cererii agregate (proiecții realizate în modelul-satelit). Odată cu implementarea noii metode, se va urmări şi extinderea setului explicativ de factori ai componentelor individuale ale cererii agregate, prin realizarea unei mai bune interacțiuni a acestora cu celelalte blocuri ale modelului (de exemplu, componenta de consum agregat a sectorului privat ar putea fi corelată cu o măsură a presiunilor salariale modelate în cadrul blocului pieței forței de muncă).

Pentru evaluarea acurateței previziunilor Băncii Naționale a României, pe parcursul anului 2011 au fost finalizate noi instrumente de analiză, între care îl menționăm cu prioritate pe cel referitor la evaluarea erorilor de prognoză şi a surselor acestora. Metodologia elaborată a fost utilizată pentru a evalua erorile de previziune din rundele trimestriale succesive care au inclus în intervalul de proiecție a ratei anuale a inflației IPC orizontul decembrie 2011. Dată fiind lungimea intervalului pentru care BNR publică previziuni în Raportul asupra inflației (opt trimestre), metodologia menționată a implicat evaluarea erorilor de prognoză din toate rundele cuprinse în intervalul februarie 2010 – noiembrie 2011. Evaluarea este utilă pentru identificarea în structură analitică a principalilor factori responsabili pentru discrepanța dintre valorile prognozate şi cele efectiv înregistrate ale ratei anuale a inflației. Cunoaşterea

surselor acestor erori de prognoză oferă informații utile pentru exercițiile ulterioare de recalibrare a modelului macroeconomic.

În cursul anului 2011 a fost continuată analiza determinanților cursului real de schimb prin metoda BEER (*behavioral equilibrium exchange rate*). În cadrul acesteia au fost estimate econometric o serie de specificații ale cursului real de schimb în funcție de determinanții acestuia propuși în literatura de specialitate. De asemenea, pe parcursul anului 2011 au fost investigați determinanții PIB potențial printr-o metodologie bazată pe funcția de producție, similară celei utilizate de Comisia Europeană. În acest scop, au fost efectuate reevaluarea factorilor de producție capital și muncă, precum și implementarea unui model de tip *state-space* pentru estimarea valorilor de echilibru ale productivității totale a factorilor. Ambele analize menționate urmăresc realizarea unui cadru analitic pentru formularea unor scenarii de evoluție viitoare a valorilor de echilibru pe termen mediu, precum și furnizarea unor evaluări alternative celor rezultate din MAPM.

În prima parte a anului 2011 a fost finalizată implementarea modelului cu factori comuni dinamici (*DFM – Dynamic Factor Model*) pentru realizarea unor proiecții pe termen scurt ale PIB și construirea unui interval de încredere de tip *fan chart* pentru aceste proiecții. Tehnica econometrică utilizată în acest model prezintă avantajul de a permite valorificarea simultană a informațiilor extrase dintr-un spectru larg de indicatori economici cu diferite frecvențe și evidențierea caracterului anticipativ al unora dintre aceştia pentru dinamica PIB.

Contribuția BNR cu prognoze proprii la exercițiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul Uniunii Europene a continuat și pe parcursul anului 2011. Grupul de lucru pentru prognoze din cadrul Băncii Centrale Europene, instituția care coordonează aceste exerciții, a reiterat solicitarea adresată BNR în cursul anului 2010 pentru efectuarea unor simulări cu ajutorul MAPM în scopul dezvoltării unui set de elasticități pentru testarea la stres. Ca urmare a acestei solicitări, exercițiul a fost reluat, actualizându-se valorile referitoare la răspunsul variabilelor macroeconomice la o serie de șocuri provenite din variații ale activității economice atât la nivel intern, cât și extern. Se preconizează ca această colaborare să continue, periodic, și pe parcursul anilor următori. O sinteză a rezultatelor acestei analize a fost prezentată public la data de 14 iunie 2011, în cadrul celei de-a IV-a ediții a Colocviilor de politică monetară organizate de Banca Națională a României.

2. Studii şi analize economice

În scopul îmbunătățirii modelelor de prognoză a ratei inflației, a fost realizată o cercetare consacrată evaluării impactului exercitat asupra acesteia de o creștere a prețurilor externe ale bunurilor alimentare. Analiza s-a bazat atât pe estimări econometrice, cât și pe simulări realizate cu ajutorul modelului macroeconomic utilizat de BNR. În cadrul acestui proiect a fost evaluat gradul de transmitere a dinamicii prețurilor bunurilor alimentare pe plan internațional în rata internă a inflației totale, dar și în cea a inflației de bază, ținându-se seama de modul de derulare a lanțului de producție. O sinteză a celor mai importante rezultate a fost prezentată în cadrul casetei tehnice incluse în Raportul asupra inflației din mai 2011.

O temă de cercetare căreia i s-a acordat o atenție deosebită în anul 2011 a constituit-o cuantificarea anticipațiilor inflaționiste din România pe baza datelor provenite din sondajele calitative realizate sub coordonarea Directoratului General pentru Afaceri Economice şi Financiare al Comisiei Europene. Cuantificarea anticipațiilor inflaționiste a urmat o abordare probabilistică şi a permis testarea ipotezelor privind procesul de formare a aşteptărilor în rândul consumatorilor, respectiv măsura în care acestea au o natură adaptivă sau rațională, precum şi investigarea modalității de transmitere a unui şoc la nivelul anticipațiilor asupra inflației efective. Rezultatele analizei au fost prezentate public la data de 14 iunie 2011, în cadrul celei de-a IV-a ediții a Colocviilor de politică monetară.

În cadrul preocupărilor de investigare ştiințifică a condițiilor în care s-a derulat atacul speculativ asupra leului în toamna anului 2008, a fost elaborat studiul „Lichiditatea, atacul speculativ din octombrie 2008 şi reputația băncii centrale", în care sunt prezentate cauzele care au condus la creşterea ratei medii a dobânzii pe piața monetară interbancară cu mult peste rata dobânzii de politică monetară în perioada 17 octombrie – 5 noiembrie 2008. Totodată, se evidențiază faptul că volatilitatea mare a ratei dobânzii a fost cauzată de un atac speculativ asupra leului, care a alterat fluxurile de lichiditate dintre băncile comerciale, determinând astfel majorarea ratei dobânzii, şi că banca centrală a adaptat managementul lichidității pentru a crea condiții adecvate pentru readucerea ratei dobânzii la niveluri normale. Studiul a fost publicat pe *website*-ul BNR.

3. Stabilitate financiară

Principalele teme de cercetare în domeniul stabilității financiare abordate în anul 2011 au fost următoarele:

a) Îmbunătățirea metodologiei de testare la stres a lichidității instituțiilor de credit. În perioada 17-20 octombrie 2011, a avut loc o misiune tehnică a Fondului Monetar Internațional, având ca scop îmbunătățirea cadrului existent de testare la stres a lichidității instituțiilor de credit. A fost evaluată metodologia utilizată de către BNR pentru testarea la stres a lichidității, a fost prezentată metodologia de evaluare a lichidității bazată pe fluxurile de numerar aşteptate (*contractual cash-flows*) şi s-au trecut în revistă modificările aduse de noul regulament privind lichiditatea instituțiilor de credit. În cadrul misiunii au fost analizate diferite scenarii utilizându-se instrumentul de testare la stres propus de FMI. Testele au presupus evaluarea impactului unor scenarii severe care implică retragerea unui procent semnificativ al depozitelor constituite de companii şi populație, neprelungirea unei părți din finanțarea pe termen scurt colateralizată, lipsa accesului la finanțarea de pe piața interbancară şi retragerea unei părți importante din finanțarea externă pe termen scurt. Ipotezele avute în vedere au fost coroborate cu o perspectivă conservatoare asupra activelor lichide, fără a fi luată în calcul o redimensionare a activității. Rezultatele au indicat o lichiditate adecvată pe ansamblul sistemului bancar, pe fondul creşterii ponderii deținerilor de titluri de stat eligibile în operațiunile de finanțare derulate de banca centrală şi al menținerii finanțării externe atrase de la băncile-mamă, preponderent pe termen lung.

b) Evaluarea riscurilor din sistemul de plăți ReGIS din perspectiva stabilității financiare. Analiza a urmărit cuantificarea nivelului riscurilor de lichiditate, de credit şi de concentrare din sistemul de plăți ReGIS. Au fost avute în vedere atât variabile cantitative de identificare a gradului de risc din sistemul de plăți ReGIS, cât şi elemente de comportament al participanților la sistem sau modalități de manifestare a fenomenului de contagiune. Metodologia de analiză presupune şi construirea unui scenariu prin care se evaluează riscul de lichiditate la nivelul instituțiilor de credit. Sistemul de plăți ReGIS a funcționat în condiții de stabilitate, inclusiv în momentele de turbulențe pe piețele financiare internaționale, iar participanții nu au înregistrat deficite semnificative de lichiditate.

c) Analize cantitative şi calitative pentru fundamentarea unor modificări ale cadrului de reglementare privind lichiditatea instituțiilor de credit. Dezvoltările importante din cadrul sistemului bancar românesc în ultimii ani şi procesul de convergență a acestuia la sistemul bancar european, alături de evoluțiile din sistemul financiar internațional, au impus ajustarea cadrului de reglementare referitor la riscul de lichiditate din sectorul bancar. În acest sens, au fost emise Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit şi Ordinul BNR nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate. Derularea analizelor a avut drept scop: (i) fundamentarea modificărilor de natură metodologică şi a principiilor care stau la baza estimării riscului de lichiditate din sectorul bancar; (ii) recalibrarea unor coeficienți aplicabili elementelor considerate la calculul indicatorului de lichiditate pentru îmbunătățirea capacității indicatorului de a semnala eventuale acumulări de risc de lichiditate la nivelul instituțiilor de credit, precum şi (iii) evaluarea impactului noului cadru de reglementare asupra lichidității instituțiilor de credit. Analizele au avut în vedere cadrul metodologic promovat de standardele de lichiditate Basel III şi practica internațională în domeniul supravegherii riscului de lichiditate.

d) Estimarea curbei randamentelor pentru piața secundară a titlurilor de stat. Structura randamentelor oferite de titlurile de stat denominate în lei în funcție de scadența reziduală a acestora conține informații referitoare la inflația aşteptată, evoluția ratelor reale ale dobânzii şi riscul sistemic potențial. Metodologia folosită constă în direcționarea randamentelor titlurilor de stat către diferite clase de maturitate reziduală, iar ulterior curba randamentelor se obține prin asamblarea valorilor rezultate din funcții polinomiale de gradul trei. În procesul de extragere a informației din curba randamentelor sunt luate în considerare următoarele teorii: (i) teoria aşteptărilor – forma curbei randamentelor este determinată de aşteptările investitorilor cu privire la evoluția ratelor dobânzii, care implicit este corelată cu cea a inflației; (ii) teoria preferinței pentru lichiditate – investitorii preferă lichiditatea şi riscul redus, fapt pentru care aceştia pretind o primă pentru investirea în obligațiuni cu maturități pe termen lung; (iii) teoria habitatului perfect – în funcție de preferința pentru risc, investitorii aleg să investească în obligațiuni cu maturități pe termen lung sau scurt, iar prețul instrumentelor de împrumut se formează ca rezultat al cererii şi ofertei existente în fiecare segment (habitat) al pieței.

e) Analiza companiilor nefinanciare cu activitate de comerț exterior. A fost urmărită evoluția comerțului exterior în ultimii ani, atât la nivel macroeconomic, cât şi

microeconomic, din perspectiva companiilor nefinanciare implicate în astfel de activități. Principalele concluzii au arătat că: (i) performanța exporturilor României a fost superioară mediei țărilor emergente din UE în perioada 2009-2010; (ii) menținerea dinamicii exporturilor pe termen mediu şi lung presupune şi identificarea unor noi piețe de desfacere; (iii) la nivel microeconomic, exporturile româneşti sunt concentrate la un număr relativ mic de firme; (iv) companiile net exportatoare au un grad ridicat de dependență față de importuri; (v) produsele *high-tech* au fost componenta cea mai dinamică a exporturilor, ajungând la o pondere de aproximativ 11 la sută din totalul exporturilor în primele trei trimestre din 2010, însă s-a înregistrat un grad de concentrare ridicat în ceea ce priveşte numărul firmelor care exportă astfel de produse; (vi) companiile net exportatoare au un rol relativ scăzut pentru economie şi pentru sectorul bancar românesc, astfel încât efectele favorabile generate de acestea ar avea un impact proporțional asupra relansării economice sau asupra reluării creditării, şi (vii) companiile cu activitate de comerț exterior îşi onorează bine serviciul datoriei față de sectorul bancar românesc, având în general o performanță financiară superioară mediei pe economie.

f) Analiza rolului IMM pentru economia şi sistemul financiar din România. A fost investigată importanța sectorului IMM pentru economia românească şi pentru sectorul bancar autohton. Concluziile au relevat că: (i) sectorul IMM contribuie cu 54 la sută la formarea valorii adăugate la nivelul companiilor nefinanciare, angajând 65 la sută din salariații acestora (iunie 2010); (ii) IMM dețin 75 la sută din creditele acordate companiilor de băncile rezidente (decembrie 2010), însă doar 13 la sută din IMM active beneficiază de astfel de finanțări; (iii) cererea de finanțare a fost într-o uşoară creştere, însă doar pentru scadențe pe termen scurt, creditele de trezorerie contabilizând 40 la sută din finanțarea bancară internă a IMM (decembrie 2010); (iv) băncile au fost reticente în privința relaxării standardelor de creditare a IMM, pe fondul percepției nefavorabile a riscului de credit al acestora; (v) rata creditelor neperformante în cazul IMM a înregistrat o dinamică accentuată; (vi) microîntreprinderile au fost cele mai afectate, o cauză putând fi presiunea din partea partenerilor de afaceri de a accepta o creştere a duratei de încasare a creanțelor (majorare cu peste 50 la sută în perioada decembrie 2008 – iunie 2010); (vii) IMM cu activitate de export par a-şi reveni primele din criză, rentabilitatea capitalurilor acestora rămânând în teritoriu pozitiv, comparativ cu valorile negative înregistrate la nivelul IMM pe ansamblu.

g) Modelul de testare la stres a sectorului bancar şi a economiei reale ca urmare a unui şoc de finanțare externă pe termen scurt. Analiza a investigat următoarele posibile efecte generate de diverse scenarii privind şocuri asupra lichidității: (i) deficitul de lichiditate creat în sectorul bancar, pe total şi în euro, ce nu ar putea fi acoperit prin soluția furnizării de lichiditate, folosind mecanismele curente, de către BNR în schimbul colateralului eligibil; (ii) implicațiile asupra solvabilității bancare prin canalul *feed-back*-ului dinspre sectorul companiilor nefinanciare şi al populației şi prin canalul costului finanțării; (iii) deficitul de lichiditate creat în sectorul companiilor nefinanciare şi (iv) efectul asupra creditării. Totodată, analiza a vizat identificarea băncilor celor mai expuse la şocuri asupra lichidității.

4. Evenimente ştiinţifice organizate de BNR

În prima jumătate a lunii iunie 2011, a avut loc cea de-a IV-a ediţie a Colocviilor de politică monetară ale BNR, având ca temă „Elemente ale cadrului de analiză şi prognoză al politicii monetare". Prezentările şi dezbaterile din cadrul celor două sesiuni ale acestei manifestări ştiinţifice[1] au acoperit o serie de domenii relevante pentru politica monetară: aspectele conceptuale şi empirice ale monedei şi ale analizei monetare, mecanismul de transmisie a ratelor dobânzilor, evaluarea efectelor unor şocuri exogene în cadrul modelului de analiză şi prognoză macroeconomică al BNR, aşteptările inflaţioniste ale consumatorilor, estimarea şi prognoza dinamicii PIB real cu ajutorul modelelor cu factori comuni dinamici. La eveniment au participat specialişti din cadrul BNR, precum şi reprezentanţi ai mediului academic, ai comunităţii bancare şi ai presei.

La data de 10 iunie 2011, BNR a organizat, în colaborare cu Ministerul Finanţelor Publice şi Comisia Europeană, conferinţa „Guvernanţa economică în Uniunea Europeană". În cadrul acestui eveniment, la care au luat parte reprezentanţi ai instituţiilor organizatoare, ai sectorului bancar şi ai mediului academic din România şi din străinătate, au fost abordate evoluţiile recente în planul reformării guvernanţei economice la nivel global şi european, precum şi provocările cu care se confruntă acest proces.

În perioada 13-14 octombrie 2011, BNR a organizat, în colaborare cu FMI, seminarul regional anual pe probleme de stabilitate financiară. Având ca temă „Politicile macroprudenţiale ale băncilor centrale", seminarul şi-a propus să ofere participanţilor informaţii privind cele mai recente tendinţe şi evoluţii în planul stabilităţii financiare şi al politicilor macroprudenţiale şi să permită schimbul de experienţă în acest domeniu. La seminar au participat reprezentanţi ai băncilor centrale din Austria, Bulgaria, Macedonia, Moldova, Polonia, Rusia, Ucraina, Ungaria şi Turcia. Pe lângă experţii FMI, au mai participat invitaţi speciali din partea Băncii Centrale Europene şi a Agenţiei de Reglementare şi Supraveghere Bancară din Turcia. Din partea României au participat reprezentanţi ai Băncii Naţionale a României, Ministerului Finanţelor Publice, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private şi Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare.

La data de 5 decembrie 2011, BNR a organizat conferinţa „Inflaţia – un fenomen, mai mulţi indicatori", la care au participat reprezentanţi ai comunităţii bancare, ai Institutului Naţional de Statistică şi ai presei. În cadrul acestui eveniment au fost abordate următoarele subiecte: interpretarea economică a unor indicatori statistici relevanţi pentru evoluţia inflaţiei, definirea şi utilizarea inflaţiei de bază, relaţia bani-inflaţie, stadiul şi perspectivele armonizării metodologiei de calcul al indicelui preţurilor de consum cu standardele europene.

[1] Desfăşurate la datele de 7 iunie şi, respectiv, 14 iunie 2011.

5. Orientări şi obiective ale activităţii de cercetare în anul 2012

Pe parcursul anului 2012, activitatea de cercetare va fi orientată în continuare către realizarea de studii şi analize menite să ofere sprijin procesului decizional din BNR prin furnizarea unei game largi de informaţii relevante.

O parte a proiectelor de cercetare iniţiate în 2011 urmează a fi finalizate în cursul anului 2012: introducerea în modelul BNR a unei măsuri mai cuprinzătoare a presiunilor inflaţioniste asociate costurilor marginale reale suportate de firme (prin asociere cu dinamica salariilor); endogenizarea modelelor-satelit şi rularea în formă integrată a proiecţiilor macroeconomice, prin includerea în MAPM a cât mai multor pieţe relevante ale economiei naţionale. În acelaşi context, vor fi continuate eforturile de integrare într-un singur bloc a celor două activităţi fundamentale implicate de rundele trimestriale de analiză: stabilirea poziţionării economiei în cadrul ciclului economic (implicând determinarea, prin filtrare, a trendurilor şi *gap*-urilor variabilelor macroeconomice) şi, respectiv, realizarea proiecţiilor macroeconomice. Astfel, va fi accentuată endogenitatea celor două activităţi, cu consecinţa surprinderii în analizele efectuate a tuturor interacţiunilor modelate între variabilele macroeconomice. Totodată, pe parcursul anului 2012 se va urmări investigarea posibilităţilor de extindere a intervalului de proiecţie de la opt trimestre la 12-16 trimestre, în principal în scopul asigurării unei fluidizări metodologice în relaţia cu instituţiile internaţionale (BCE, CE, FMI etc.).

În ceea ce priveşte demersul de cuantificare a anticipaţiilor inflaţioniste din România pe baza datelor provenite din sondajele calitative, iniţiat în anul 2011, este avută în vedere aprofundarea acestei problematici prin studierea dependenţei anticipaţiilor inflaţioniste de inflaţia de bază şi a eventualelor asimetrii în procesul de ajustare a acestora.

O altă temă de cercetare care va fi abordată în anul 2012 o constituie analiza comparativă a ajustării deficitului de cont curent în România şi în alte ţări din Europa Centrală şi de Est în perioada ulterioară declanşării crizei financiare globale. Analiza va avea la bază identificarea principalilor determinanţi ai soldului contului curent, utilizându-se o metodologie econometrică care constă în estimarea unor modele de regresie pe date de tip *panel*. În urma estimărilor, vor fi generate distribuţii empirice pentru elasticităţile corespunzătoare factorilor determinanţi, cu scopul de a evidenţia contribuţia fiecărui factor în cadrul procesului de ajustare a contului curent.

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României

1. Îmbunătăţirea cadrului instituţional al BNR

Planul general de reorganizare a Băncii Naţionale a României, demarat în septembrie 2010, definitivat şi implementat începând cu 21 martie 2011, odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 3/2011 privind organizarea şi funcţionarea BNR, a avut în vedere atât reorganizarea centralei, cât şi a reţelei teritoriale, ca urmare a introducerii unor noi obiective şi atribuţii la nivelul structurilor organizatorice.

Procesul de reorganizare a centralei Băncii Naţionale a României a urmărit eficientizarea unor activităţi şi mai buna gestionare a riscurilor prin transferul unor activităţi între structurile organizatorice ale băncii. În acest sens, au fost înfiinţate Direcţia politică monetară şi Direcţia modelare şi prognoze macroeconomice (prin divizarea Direcţiei politică monetară şi modelare macroeconomică), Direcţia patrimoniu şi investiţii şi, respectiv, Direcţia tehnică şi mentenanţă (ca urmare a desfiinţării Direcţiei logistică), Corpul de control al guvernatorului din cadrul Cancelariei Băncii Naţionale a României, Serviciul organizare şi planificare din cadrul Direcţiei resurse umane, Serviciul drept european şi internaţional din cadrul Direcţiei juridice, Serviciul TARGET2 din cadrul Direcţiei plăţi, Serviciul gestiuni şi achiziţii directe din cadrul Direcţiei achiziţii, Serviciul suport multimedia din cadrul Direcţiei servicii informatice şi Serviciul bibliotecă, respectiv Serviciul arhivă şi Serviciul muzeu (prin divizarea Serviciului arhive şi muzeu) din cadrul Direcţiei secretariat.

Reorganizarea reţelei teritoriale a Băncii Naţionale a României a avut în vedere redefinirea rolului acesteia, în cadrul politicii de eficientizare a activităţii şi de îmbunătăţire a performanţei, concomitent cu alinierea la tendinţele observate în cazul băncilor centrale din SEBC, care au iniţiat în ultimii ani procese de reorganizare a structurilor teritoriale. În acord cu aceste evoluţii, reorganizarea teritorială a Băncii Naţionale a României a avut în vedere crearea unor structuri teritoriale cu activităţi complexe: sucursale regionale, care să desfăşoare şi să coordoneze activităţile specifice băncii centrale pe arii extinse, iar, pe de altă parte, structuri cu activităţi specifice (agenţii), care să menţină contactul permanent cu agenţii economici din teritoriu (companii cu activitate în industrie, servicii, companii cu activitate de export), să asigure prelucrarea primară a informaţiilor colectate şi să transmită datele respective departamentelor din centrala BNR implicate în analiza sectorului real.

Totodată, procesul de reorganizare a reţelei teritoriale şi reprofilarea activităţii acesteia au avut în vedere: (i) diseminarea măsurilor de politică monetară în teritoriu şi necesitatea unei mai bune comunicări cu mediul academic şi de afaceri; (ii) realizarea de sondaje şi anchete statistice prin colectarea de date conform metodologiei specifice cercetărilor statistice directe şi solicitarea de informaţii complementare cu privire la principalele evoluţii economice; (iii) colectarea unor date la nivelul agenţilor economici şi al populaţiei, precum şi din domeniul plăţilor, utilizate în aprofundarea analizelor macroprudenţiale privind legăturile dintre

economia reală şi sistemul financiar; (iv) modificarea atribuţiilor la nivelul unităţilor teritoriale ca urmare a apariţiei de structuri noi în centrala băncii.

Redefinirea funcţiilor sucursalelor BNR a fost determinată şi ca urmare a aplicării principiilor de supraveghere Basel II prevăzute de către directivele europene. Conform acestora, obiectivele specifice privind evaluarea riscurilor la care sunt expuse unităţile teritoriale ale instituţiilor de credit, precum şi stabilirea profilului de risc al fiecărei instituţii de credit se efectuează numai prin activităţi de inspecţie la sediul central al acestora, ceea ce a condus la reconsiderarea activităţii de supraveghere prudenţială exercitate de către sucursalele BNR. Procesul de reorganizare s-a realizat prin realocarea resurselor umane interne existente, fără modificarea numărului total de posturi.

Începând cu data de 21 martie 2011, reţeaua teritorială a Băncii Naţionale a României este formată din 4 sucursale regionale (Bucureşti, Cluj, Timişoara şi Iaşi), care desfăşoară şi activităţi de casierie şi procesare a numerarului, şi 16 agenţii (Arad, Argeş, Bacău, Bihor, Braşov, Brăila, Buzău, Constanţa, Dolj, Galaţi, Gorj, Maramureş, Mureş, Prahova, Sibiu şi Suceava).

2. Managementul resurselor umane

În cursul anului 2011 au fost puse bazele unor noi politici de resurse umane care să asigure un cadru adecvat pentru recrutarea, evaluarea, motivarea şi dezvoltarea personalului. În acelaşi timp, alinierea practicilor în domeniul resurselor umane din Banca Naţională a României la cele existente la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale, cu impact direct asupra creşterii eficienţei, a condus la modificarea reglementărilor interne existente sau la adoptarea unora noi:

- Regulamentul intern nr. 14/2011 a înlocuit procedura de evaluare a salariaţilor, prin introducerea unui sistem modern de management al performanţei bazat pe cele mai bune practici în domeniu vizând atât stabilirea unor obiective individuale şi urmărirea îndeplinirii acestora, cât şi măsurarea performanţei profesionale pe baza unor criterii de evaluare. Unul dintre principalele obiective ale noului sistem este de a măsura performanţa profesională într-o manieră obiectivă, printr-o abordare unitară la nivelul întregii bănci, în vederea creării premiselor pentru realizarea unei legături directe între performanţă şi recompensare;
- Regulamentul nr. 4/2011 privind angajarea în Banca Naţională a României a avut în vedere îmbunătăţirea metodelor de recrutare a personalului, cu scopul de a asigura un grad înalt de compatibilitate a candidatului cu postul vacant scos la concurs;
- Regulamentul nr. 13/2011 privind activitatea de perfecţionare profesională a personalului Băncii Naţionale a României a creat un cadru care să asigure salariaţilor posibilitatea de a se dezvolta profesional, într-un mediu competitiv, şi care să permită adaptarea la noile condiţii determinate de mediul economic şi financiar actual; acesta realizează o mai bună monitorizare a bugetelor de perfecţionare profesională ale structurilor băncii, creând premisele valorificării într-o mai mare măsură a resurselor alocate acestei activităţi.

Activități de recrutare şi selecție

În ceea ce priveşte activitățile de recrutare şi selecție desfăşurate pe parcursul anului 2011, acestea au urmărit asigurarea unei compatibilități cât mai bune între aptitudinile individuale şi cerințele postului respectiv, precum şi îndeplinirea de către candidați a condițiilor specifice domeniilor de activitate din Banca Națională a României.

În condițiile unei fluctuații moderate de personal față de anii precedenți, pe fondul modificărilor survenite în structura organizatorică a Băncii Naționale a României, în cursul anului 2011 au fost angajate 102 persoane (din care 92 în centrală şi 10 în structurile teritoriale ale băncii) şi au încetat raporturile de muncă pentru 45 angajați (din care 26 în centrală şi 19 în structurile teritoriale).

Activitatea de perfecționare profesională a personalului BNR în anul 2011

Direcțiile de dezvoltare profesională a personalului au vizat: (i) perfecționarea în domeniile de specialitate ale băncii (politică monetară, supraveghere, operațiuni de piață, casierie etc.); (ii) dezvoltarea aptitudinilor individuale (comunicare, lucru în echipă, participare la prezentări internaționale etc.); (iii) participarea la programe de management şi *leadership* pentru salariații cu funcții de conducere.

În anul 2011, circa 56 la sută din totalul salariaților au fost cuprinşi în programe de perfecționare profesională, participând la:

- seminarii *in-house*, pe tematici de specialitate (Politică monetară, Statistică), de dezvoltare a culturii instituționale (Istoria şi valorile băncii centrale, Managementul performanței, Comunicare internă), precum şi în domenii cu relevanță deosebită în perioada actuală (Creşterea capacității decizionale în condiții de criză şi de risc). Această formă de perfecționare profesională, care a dobândit o importanță tot mai mare în ultimii ani, s-a realizat cu lectori proprii (specialişti din Banca Națională a României) şi/sau în colaborare cu lectori externi şi a reprezentat principala formă de perfecționare din punct de vedere al numărului de participanți (40 la sută din numărul total al salariaților);
- cursuri şi seminarii pe tematici profesionale specifice domeniilor de activitate ale băncii centrale, organizate de către Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale şi/sau institutele de formare profesională ale acestora, precum şi de către instituții financiar-bancare internaționale de prestigiu (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Reglementelor Internaționale, Fed), la care au participat 15 la sută din numărul total al salariaților;
- cursuri organizate de către Institutul Bancar Român (principalul furnizor intern de perfecționare profesională pentru personalul Băncii Naționale a României) şi alte instituții, pe tematici de specialitate financiar-bancară, de perfecționare a cunoştințelor de limba engleză şi a celor în domeniul informatic, la care au participat 24 la sută din numărul total al salariaților.

3. Activitatea statistică

În anul 2011 au continuat şi s-au dezvoltat, în concordanţă cu cerinţele Băncii Centrale Europene şi ale Eurostat, activităţile statistice privind sectorul extern (statistica balanţei de plăţi, ancheta privind investiţiile străine directe), statistica monetară şi financiară (statistica bilanţului monetar al instituţiilor financiare monetare, statistica ratelor dobânzilor practicate de instituţiile de credit în relaţiile cu gospodăriile populaţiei şi societăţile nefinanciare, statistica activelor şi pasivelor instituţiilor financiare nebancare), statistica conturilor naţionale financiare (conturile financiare anuale ale sectoarelor instituţionale şi conturile financiare trimestriale ale administraţiei publice).

Banca Naţională a României a emis Regulamentul nr. 31/2011 privind raportarea de date şi informaţii statistice la Banca Naţională a României care grupează, într-un singur act normativ, reglementările emise anterior de către BNR în acest domeniu. Obiectivul principal al acestui demers l-a constituit facilitarea cunoaşterii şi aplicării cadrului legal în materie de raportări statistice la Banca Naţională a României. Regulamentul este structurat în trei părţi: (i) obligaţiile de raportare a datelor şi informaţiilor statistice privind statistica monetară şi financiară, balanţa de plăţi şi datoria privată externă a României pe termen mediu şi lung; (ii) obligaţiile de raportare a datelor privind tranzacţiile efectuate pe piaţa monetară şi valutară interbancară şi tranzacţiile cu instrumente financiare derivate; (iii) obligaţiile de raportare a datelor şi informaţiilor necesare monitorizării activităţii de plăţi.

Regulamentul se adresează categoriilor de unităţi de observare statistică cu obligaţii de raportare la banca centrală: instituţii de credit, fonduri de piaţă monetară, fonduri de investiţii, instituţii financiare nebancare, case de schimb valutar, persoane juridice şi fizice rezidente, care au desfăşurat operaţiuni de natura datoriei private externe pe termen mediu şi lung, rezidenţi care realizează operaţiuni de natura balanţei de plăţi, instituţii de plată, instituţii emitente de instrumente de plată electronică, administratori de sisteme de plăţi, administratori de sisteme de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare etc.

4. Tehnologia informaţiei

În cursul anului 2011 au fost continuate o serie de proiecte privind eficientizarea schimbului de informaţii dintre Banca Naţională a României şi entităţi naţionale şi internaţionale, respectiv: (i) construirea portalului informatic – RAPDIR – destinat colectării, prin Internet, a raportărilor statistice şi prudenţiale de la o gamă variată de entităţi raportoare (instituţii de credit, instituţii financiare nebancare, agenţi economici, persoane fizice etc.); (ii) construirea unui sistem informatic care să asigure participarea BNR, începând cu anul 2012, la schimbul transfrontalier de informaţii despre credite şi debitori – ca urmare a semnării în aprilie 2010 a unui Memorandum de înţelegere privind schimbul de informaţie între registrele de credit naţionale *(Memorandum of understanding on the exchange of information among national central credit registers)*; (iii) reproiectarea sistemului informatic pentru Centrala Incidentelor de Plăţi şi a celui destinat managementului numerarului în vederea automatizării fluxurilor prin utilizarea codurilor de bare.

De asemenea, în cadrul procesului de îmbunătățire a colectării şi prelucrării datelor de la instituțiile de credit prin sistemul SIRBNR, a fost integrată o nouă raportare – conform Regulamentului BNR nr. 4/2010 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 24/2009 privind lichiditatea instituțiilor de credit –, alte cinci raportări fiind modificate semnificativ ca urmare a armonizării legislației naționale cu reglementările europene în vigoare.

Totodată, creşterea volumului de date gestionate şi a numărului de utilizatori ai sistemului a determinat efectuarea de operațiuni de *fine-tuning* în vederea îmbunătățirii procesului de monitorizare a transmisiilor şi a performanțelor generale ale sistemului.

În prezent, sistemul SIRBNR include 37 de raportări cu periodicități diferite (de la zilnice la anuale), fiind accesat de peste 450 de utilizatori din instituțiile de credit şi de circa 225 de utilizatori din BNR.

Anul 2011 a consemnat, totodată, continuarea proceselor privind: (i) mentenanța aplicațiilor informatice utilizate în direcțiile din BNR, dându-se curs solicitărilor privind modificarea şi completarea funcționalităților unor sisteme informatice în raport cu nevoile specifice: *website*-ul instituției, aplicația privind balanța de plăți a României, raportările periodice către BCE, FMI şi Eurostat; (ii) organizarea şi derularea exercițiilor de simulare a unor situații de criză, care au inclus reluarea activităților critice utilizând infrastructura informatică şi de comunicații de la sediul secundar (conectarea la sistemele de tranzacționare şi furnizare de informații financiare *Reuters* şi *Bloomberg*, conectarea la Sistemul Electronic de Plăți, conectarea la sistemul SWIFT, conectarea la Internet şi la serviciile de poştă electronică); (iii) implementarea unor sisteme avansate de administrare şi monitorizare a infrastructurii informatice, precum şi de distribuție automată de aplicații *software*, menite a eficientiza activitatea personalului implicat în furnizarea de servicii informatice.

Tot în cursul anului 2011, au fost demarate lucrările de amenajare a noului centru de date de la sediul secundar al BNR, care dispune de instalații de alimentare cu energie electrică, climatizare şi asigurare a securității, avansate din punct de vedere tehnologic şi dimensionate corespunzător nevoilor instituției.

De asemenea, au fost menținute eforturile îndreptate în direcția consolidării puterii de calcul şi a spațiului de stocare din centrul de date, în scopul utilizării mai eficiente a puterii de calcul disponibile, reducerii consumului de energie electrică şi a necesităților de climatizare, precum şi al economisirii spațiului fizic existent în centrele de date ale instituției.

Similar perioadelor anterioare, a continuat colaborarea cu BCE privind proiecte comune de retehnologizare a unor componente de infrastructură IT şi de implementare a unor mecanisme şi proceduri eficiente de asigurare a securității datelor şi de gestiune a riscurilor asociate sistemelor informatice utilizate în comun.

5. Activitatea de audit intern

În anul 2011 au fost desfăşurate 26 misiuni de audit intern, majoritatea fiind misiuni de asigurare, bazate pe evaluarea gradului de adecvare şi a eficacităţii sistemului de control intern şi de management al riscurilor aferente proceselor de bază şi de suport ale băncii. Totodată, au fost efectuate 2 misiuni de consultanţă cu obiective punctuale stabilite de comun acord cu beneficiarii acestora.

Pentru toate misiunile realizate au fost elaborate rapoarte de audit cuprinzând observaţiile şi recomandările auditorilor, rapoarte ce au fost transmise atât conducerii structurilor organizatorice auditate, cât şi conducerii executive a băncii şi Comitetului de Audit.

În paralel cu misiunile specificate, au fost desfăşurate şi o serie de activităţi cu caracter consultativ, constând în participarea în echipe de proiect sau grupuri de lucru interdepartamentale, în scopul dezbaterii unor proiecte de regulamente importante sau al acordării de consultanţă în materie de management al riscurilor şi de control intern.

Similar anilor precedenţi, la solicitarea Comitetului Auditorilor Interni au fost efectuate o serie de activităţi specifice pentru SEBC, constând, pe de o parte, în misiuni de audit cu obiect, sferă de cuprindere şi obiective punctuale stabilite de acest organism şi, pe de altă parte, în furnizarea de suport şi contribuţii la pregătirea şi prelucrarea metodologiei de lucru aplicabile acestor misiuni.

6. Activitatea juridică

În anul 2011, procesul de avizare a continuat să reprezinte o componentă importantă a activităţii juridice a Băncii Naţionale a României, fiind emise rezoluţii pentru 76 de proiecte de acte normative iniţiate de banca centrală (55 de acte normative externe şi 21 de acte normative interne), 27 de proiecte de acte normative cu caracter financiar-bancar iniţiate de alte instituţii şi transmise spre analiză Băncii Naţionale a României, precum şi pentru 4 proiecte de acorduri internaţionale încheiate la nivelul instituţiei.

Principalele acte normative asupra cărora BNR a formulat observaţii şi propuneri în anul 2011

Act normativ	Subiect	Publicare în Monitorul Oficial
Legea nr. 53 (r1)/2003	Codul muncii	Monitorul Oficial nr. 345/2011, Partea I
Legea nr. 62/2011	dialogul social	Monitorul Oficial nr. 322/2011, Partea I
Legea nr. 127/2011	activitatea de emitere de monedă electronică	Monitorul Oficial nr. 437/2011, Partea I

Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 – Capitolul III	modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului	Monitorul Oficial nr. 607/2011, Partea I
Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011 – Capitolul I	dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti şi reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar	Monitorul Oficial nr. 607/2011, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 42/2011	modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată şi a Legii nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare	Monitorul Oficial nr. 303/2011, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 37/2011	modificarea şi completarea Legii contabilităţii nr. 82/1991 şi a actelor normative incidente	Monitorul Oficial nr. 285/2011, Partea I
Ordonanţa Guvernului nr. 1/2012	modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul instituţiilor de credit	Monitorul Oficial nr. 41/2012, Partea I
Legea pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituţiilor de credit, a societăţilor de asigurare şi/sau de reasigurare, a societăţilor de servicii de investiţii financiare şi a societăţilor de administrare a investiţiilor dintr-un conglomerat financiar		proiect – propunerea legislativă a primit raport favorabil de la Comisia de buget, finanţe, bănci a Senatului în data de 21 martie 2012 şi va fi inclusă pe ordinea de zi a Senatului
Legea privind solicitarea, constituirea şi administrarea garanţiilor aferente măsurilor luate de Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură în cadrul Politicii Agricole Comune		proiect
Legea pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă, elaborarea cadrului de reglementare pentru punerea în aplicare a dispoziţiilor art. 117 cu privire la condiţiile de formă necesare pentru valabilitatea dispoziţiilor testamentare privind sumele de bani, valorile sau titlurile de valoare depuse de clienţii instituţiilor de credit din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006		proiect – propunerea legislativă a fost admisă cu amendamente de către Comisia Juridică a Senatului în 5 aprilie 2012

Forma republicabilă a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului		proiect
Legea pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 111/2003 privind utilizarea veniturilor din privatizare şi din valorificarea activelor bancare neperformante		proiect respins definitiv de către Comisia pentru buget, finanţe şi bănci a Camerei Deputaţilor în 14 septembrie 2011
Legea privind scutirea de la plata ratelor împrumutului la bancă pentru persoanele sinistrate de pe urma inundaţiilor din anul 2010		proiect respins definitiv de către Camera Deputaţilor în 5 aprilie 2011
Legea pentru combaterea sărăciei extreme şi prevenirea unei catastrofe sociale		proiect respins de Senat şi înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaţilor din 20 martie 2012
Legea privind taxa de solidaritate aplicată instituţiilor financiare şi instituţiilor de credit		proiect respins definitiv de către Comisia pentru buget, finanţe şi bănci a Camerei Deputaţilor în 14 septembrie 2011
Legea privind numirea managerilor şi specialiştilor în consiliile de administraţie ale regiilor autonome, companiilor sau societăţilor naţionale, instituţiilor publice ori ale societăţilor comerciale, inclusiv ale băncilor sau altor instituţii de credit, societăţilor de asigurare şi celor financiare		proiect adoptat de Senat şi înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaţilor din 5 martie 2012
Legea privind măsurile de recuperare a sumelor diminuate ca urmare a aplicării Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar		proiect respins de Senat şi înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaţilor din 13 februarie 2012
Legea pentru completarea art. 58 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori		proiect respins de Senat şi înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaţilor din 5 martie 2012

De asemenea, la solicitarea direcţiilor de specialitate din Banca Naţională a României, au fost avizate 303 proiecte de ordine de sancţionare şi de dispunere de măsuri aplicabile unor instituţii de credit şi unor instituţii financiare nebancare, 20 de note, hotărâri şi ordine ale guvernatorului privind radierea unor instituţii financiare nebancare din Registrul general şi/sau din Registrul special, o notă privind neaprobarea unui conducător şi 18 note şi decizii pe diverse problematici privind instituţiile de plată şi, respectiv, Registrul instituţiilor de plată. Totodată, au fost elaborate 426 de proiecte de răspuns, îndeosebi către Ministerul Administraţiei şi

Internelor şi Ministerul Public, 13 note pe diverse problematici legate de activitatea băncii centrale şi 112 opinii juridice pe probleme punctuale.

La solicitarea instituțiilor de credit, au fost formulate 5 opinii de natură juridică privind aplicarea sau interpretarea legală a reglementărilor emise de BNR şi au fost elaborate proiecte de răspuns pentru 9 petiții şi 10 adrese transmise Băncii Naționale a României de către diverse persoane juridice sau instituții ale statului; totodată, au fost elaborate 8 note pe diverse problematici, precum şi sinteze ale actelor normative de interes pentru activitatea băncii centrale.

Pe linia colaborării cu instanțele judecătoreşti, Banca Națională a României a fost reprezentată într-un număr de 258 dosare, întocmindu-se 151 de întâmpinări şi obiecții la rapoartele de expertiză, 24 avize de restituire şi 7 rapoarte de activitate internă.

În cadrul activității de contencios şi asistență contractuală au fost avizate 295 contracte şi 59 acte adiționale, 49 note ale direcțiilor de specialitate din centrala BNR, 518 ordine ale guvernatorului emise în vederea respectării procedurii legale prealabile necesare încheierii contractelor de către Banca Națională a României, 48 de note justificative, 103 puncte de vedere, 6 regulamente, 65 adrese de înființare poprire, 2 protocoale, o circulară, o procedură şi 336 adrese de răspuns către terți, persoane fizice şi juridice, îndeosebi către birouri de executori judecătoreşti, instituții de credit, cabinete de avocatură, sucursale regionale şi agenții BNR şi parchete de pe lângă instanțe judecătoreşti.

Din perspectiva acordurilor de împrumut încheiate de România cu organismele financiare internaționale a fost acordată asistență juridică în cadrul negocierilor cu reprezentanții Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale şi Comisiei Europene, în special pe probleme legate de angajamentele privind modificările legislative în domeniul instituțiilor de credit. De asemenea, au fost formulate opinii cu privire la inițiativele legislative elaborate la nivelul Uniunii Europene pe aspecte care intră în sfera de competență a BNR şi a fost asigurată cooperarea cu experți din Departamentul Juridic al Băncii Centrale Europene şi din departamentele corespondente ale băncilor centrale din statele membre UE.

Totodată, au fost asigurate reprezentarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*) din cadrul BCE şi analiza documentației relevante transmise de Banca Centrală Europeană prin procedură scrisă (*written procedure*) şi a fost acordată asistență de specialitate cu privire la aspectele juridice asociate procesului de adoptare a monedei unice europene, inclusiv prin participarea la şedințele Comitetului de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR.

În relația cu Ministerul Afacerilor Europene, consilierii juridici au luat parte la şedințele Grupului de lucru contencios UE (GLCUE) şi au formulat puncte de vedere în cazul unor spețe care implicau domeniile de competență ale BNR sau ca răspuns la solicitarea unor informații (procedură informală de *pre-infringement*, introdusă de către Comisia Europeană în sistemul EU-Pilot).

Un alt aspect important al activităţii desfăşurate l-au reprezentat coordonarea juridică în cadrul procesului de implementare a componentei naţionale a sistemului de plăţi TARGET2 şi asigurarea asistenţei de specialitate în cadrul activităţii sistemelor de plăţi.

În vederea continuării dialogului pe teme juridice cu comunitatea financiar-bancară, în anul 2011 au fost organizate patru ediţii ale simpozioanelor desfăşurate sub egida „Colocviile juridice ale Băncii Naţionale a României", problematicile abordate fiind: (i) deţinerea temporară de acţiuni/părţi sociale de către o instituţie de credit ca formă de restructurare a unui agent economic (februarie 2011); (ii) restructurarea creditelor *versus* reorganizarea activităţii debitorilor (iunie 2011) şi (iii) implicaţiile noului Cod civil asupra sistemului financiar-bancar (septembrie şi decembrie 2011).

7. Arhiva, muzeul şi biblioteca BNR

În anul 2011, activitatea de valorificare a fondurilor arhivistice ale Băncii Naţionale a României a fost însoţită de măsuri de reorganizare a accesului la sala de studiu a Arhivei BNR şi, similar anilor precedenţi, de preocupări în sensul elaborării de lucrări ştiinţifice, organizării de evenimente şi expoziţii consacrate istoriei economice şi financiar-bancare:

- Organizarea ediţiei a XIX-a a Simpozionului de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu", cu tema „Banca Naţională a României în timpul Primului Război Mondial" şi, în colaborare cu revista „Istorie şi Civilizaţie", a Simpozionului „Istorii financiare din Centrul Vechi al Bucureştilor".

- Participarea la organizarea reuniunii anuale a *South-Eastern European Monetary History Network* cu tema "*Monetary Policies and Banking Institutions in South-Eastern Europe between National Objectives and European Patterns – a Historical and Comparative Perspective*", în cadrul căreia a fost prezentată lucrarea "*Introduction of Gold Standard in Romania – between National Objectives and European Patterns*".

- Reprezentarea la congrese, conferinţe, simpozioane, seminarii şi sesiuni de comunicări ştiinţifice organizate de instituţii universitare şi de cercetare din ţară şi străinătate (Asociaţia Europeană de Istorie Bancară, Comisia de Istorie a Oraşelor din România, Muzeul Brăilei, Societatea de Ştiinţe Istorice din România, Universitatea din Oradea, Asociaţia Română de Istorie Bancară din Oradea, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului).

- Elaborarea unor lucrări de cercetare, prezentate în cadrul manifestărilor ştiinţifice, unele fiind publicate în revistele „Revista Română de Istorie Financiar-Bancară", "*Historia Urbana*", „Magazin Istoric", „Arhivele Totalitarismului". Printre lucrările amintite se numără: „Palatul Lipscani în timpul Primului Război Mondial", „Banca Naţională a României şi costurile realizării României Mari", „Despre scontul Băncii Naţionale a României: reguli, prestigiu şi supraveghere în anii 1915-1916", „O bancă pentru colectivizarea agriculturii – Banca Agricolă", „Deschiderea «hotelului» sau «palatului de monetă» de la Bucureşti (1870)", „Comerţ, bani şi reclame în

Bucureştiul ocupat (1916-1918)", „Aurel Vijoli", „Preliminariile apariţiei bancnotelor în România", „Bancherul", ultima apărută în „Enciclopedia regimului comunist Represiunea", vol. I.

- Organizarea unei reuniuni a Comitetului academic al Asociaţiei Europene de Istorie Bancară (EABH) pentru stabilirea tematicii şi programului Conferinţei EABH şi ale seminarului pe probleme arhivistice, care însoţeşte, în mod tradiţional, conferinţele acestei asociaţii. Evenimentul face parte din procesul de pregătire a Conferinţei Asociaţiei Europene de Istorie Bancară, programat a se desfăşura la Banca Naţională a României în iunie 2012.
- Continuarea demersurilor pentru amenajarea unui Muzeu al Tezaurului în peştera de la Mănăstirea Tismana, locul unde a fost ascuns tezaurul BNR în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.
- Reorganizarea sălii de studiu a Arhivei BNR, unde pot fi consultate, prin intermediul unei aplicaţii informatice, copii electronice de pe numeroase documente din arhiva istorică a băncii centrale. Lista fondurilor din Arhiva BNR date în cercetare, împreună cu cererea de acces *online* sunt prezentate pe *website*-ul BNR.
- Participarea la seminarul *in house* „BNR – istorie, valori, perspective", cu prezentarea „Istoria BNR – date, fapte, personalităţi".
- Participarea la activitatea Comisiei de analiză a programului numismatic anual şi a Comisiei de redactare a broşurilor de prezentare a emisiunilor numismatice, fiind redactate pliantele dedicate unor emisiuni numismatice: „450 de ani de la tipărirea «Evangheliei» («Tetraevanghelului») în limba română", „Aniversarea a 130 de ani de la naşterea lui George Bacovia", „Aniversarea a 625 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti a lui Mircea cel Bătrân (1386)", „Aniversarea a 375 de ani de la naşterea lui Nicolae Milescu Spătarul".

În acelaşi timp, au fost desfăşurate activităţile de conservare şi prelucrare a fondurilor arhivistice, care au constat în:

- Continuarea programului de arhivare electronică şi analogică a documentelor din arhiva istorică a BNR, prin scanarea şi microfilmarea documentelor din fondurile „Personal – centrală" şi „Organizare, muncă, salarii (1967-1969)". În prezent, BNR deţine în format digital şi analogic peste 1 500 000 pagini-document din arhiva istorică a BNR.
- Continuarea operaţiunilor de fişare tematică şi de întocmire a inventarelor arhivistice pentru fondurile arhivistice cu evidenţă sumară sau de gestiune.
- Acordarea asistenţei de specialitate, pe probleme arhivistice, direcţiilor din centrala BNR, preluarea şi arhivarea documentelor create şi primite de aceste entităţi în anii anteriori, realizarea lucrărilor de selecţionare a documentelor din arhiva BNR ale căror termene de păstrare au expirat.
- Efectuarea unor deplasări la sucursalele Brăila şi Galaţi pentru prelucrarea arhivistică a documentelor preluate de la TRANSFOND S.A., pentru evaluarea situaţiei arhivelor din teritoriu şi a spaţiilor de arhivare de care dispun.

- Continuarea cercetărilor în fototeci şi biblioteci publice, pentru îmbogățirea Fototecii istorice a BNR.
- Întocmirea unor materiale documentare, la solicitarea conducerii BNR şi a direcțiilor din BNR (de exemplu: „Relațiile economice româno-germane 1935-1947").
- Acordarea de asistență de specialitate cercetătorilor români şi străini care au solicitat accesul la sala de studiu a Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii, precum: „Datoria externă a României în epoca comunistă", „Istoria construcției Palatului nou al BNR", „Între ideologie şi pragmatism – Relații româno-americane (1964-1975)", „Relațiile româno-germane (1916-1939)", „Lucrări executate la sediul Sucursalei BNR Dolj", „Politică şi mărci poştale în regimul comunist din România (1945-1989)".

În anul 2011, o atenție deosebită a fost acordată dezvoltării patrimoniului Muzeului BNR. În acest sens, specialiştii muzeului au efectuat expertize în tezaurele băncii, de unde au fost transferate 280 de monede antice din aur şi argint, şi au făcut demersuri în vederea recuperării a 7 824 de obiecte aparținând BNR predate în custodia Muzeului Național de Istorie a României începând din 1971.

Activitatea de cercetare ştiințifică a vizat atât patrimoniul muzeal administrat, cât şi fondurile altor muzee, arhive şi biblioteci din țară şi din străinătate, fiind publicate, în revista „Studii şi cercetări de numismatică", articole despre circulația monetară pe teritoriul României în epoca romană şi despre emisiunile din aur ale regelui Carol al II-lea, realizându-se totodată prezentări la simpozioane şi sesiuni de comunicări ştiințifice internaționale.

Pe parcursul anului, la Muzeul BNR s-au desfăşurat 168 de vizite, acțiuni şi evenimente cu participare largă (expoziții temporare, conferințe, lansări de carte, spectacole), majoritatea implicând un număr mare de participanți.

De asemenea, personalul din cadrul Muzeului BNR a colaborat cu Monetăria Statului şi cu Imprimeria BNR la realizarea expozițiilor temporare organizate cu ocazia împlinirii a 140 de ani de la înființarea Monetăriei şi a 130 de ani de la tipărirea primei bancnote a BNR şi a participat la programele educative şi de perfecționare organizate la nivelul băncii („BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economişti", „Zilele culturale ale BNR", „Să vorbim despre bani şi bănci") şi la editarea unor materiale de promovare.

Activitatea Bibliotecii Băncii Naționale a României a continuat şi în 2011 să fie orientată cu predilecție spre eficientizarea procesului de informare şi documentare a salariaților BNR. Pornind de la această premisă, de-a lungul întregului an, fondul de carte a fost îmbogățit, prin achiziții şi donații, cu lucrări din literatura de specialitate română şi străină (în special în limba engleză) din domeniul economic şi financiar-bancar. Totodată, pe parcursul anului a fost demarat şi procesul de reevaluare a volumelor din fondul de carte care îndeplinesc criteriile de clasare.

Concomitent a fost continuată activitatea de înregistrare a fondului de carte în catalogul *online*, în care au fost introduse 5 607 titluri editate începând cu anul 2000,

fiind respectate criteriile de descriere bibliografică (autor, titlu, editura, locul şi data apariției, clasificare etc.).

Ca urmare a publicării catalogului *online* pe rețeaua intranet, salariații BNR au avut un acces mult mai facil la înregistrările bibliografice ale bibliotecii, ceea ce s-a reflectat în creşterea volumului de cărți împrumutate. O evoluție similară s-a consemnat şi în cazul numărului de cititori din afara instituției (studenți, cadre didactice, cercetători etc.), o contribuție revenind vizitelor organizate la bibliotecă în cadrul proiectului „Zilele porților deschise pentru studenții economişti" şi al seminariilor *in-house*, cu prilejul cărora personalul de specialitate a realizat prezentări referitoare la evoluția Bibliotecii BNR în contextul istoriei instituției.

De asemenea, prin introducerea conturilor electronice pentru fiecare cititor s-a creat posibilitatea unei gestiuni mai eficiente a împrumuturilor de carte.

În cursul anului 2011 a fost finalizată o amplă activitate de documentare ştiințifică în cele mai importante arhive şi biblioteci din Bucureşti, în vederea realizării unor lucrări privind trecutul BNR şi istoria monetară a României. Drept urmare, la sfârşitul anului 2011 a fost tipărit volumul 3 din seria „Bancnotele României", intitulat „Emisiunile de bancnote româneşti în perioada 1929-1947". De asemenea, a fost finalizat textul pentru lucrarea „Palatul Vechi al Băncii Naționale a României", ce va reprezenta primul volum din Seria „Palatele Băncii Naționale a României".

Reprezentanții Bibliotecii BNR au elaborat şi publicat şi alte studii cu caracter ştiințific: „Activitatea Imprimeriei Băncii Naționale a României în perioada 1880-1966", „Pictorul Nicolae Grigorescu şi grafica bancnotelor româneşti", „Biletele tip «război» tipărite de Serviciul Fabricarea Biletelor din BNR", "*Nouvelles témoignages sur les canabae de la XIe légion Claudia à Durostorum*" şi au continuat să participe la activitatea Comisiei de redactare a broşurilor de prezentare a emisiunilor numismatice jubiliare. Această activitate s-a materializat în elaborarea textelor care au însoțit următoarele emisiuni: „150 de la înființarea societății ASTRA din Sibiu", „130 de ani de la proclamarea regatului României", „190 de ani de la Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu", „150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova şi Țara Românească".

Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011

1. Considerații generale

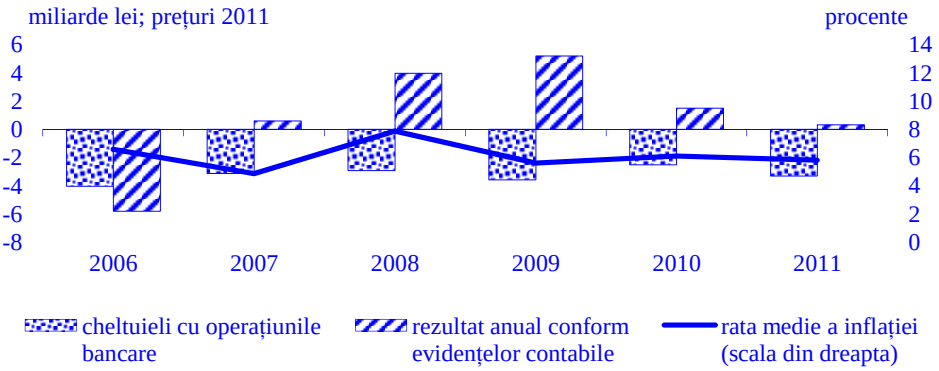
În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor.

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului său fundamental şi îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004, fără a urmări performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuşi, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004, începând cu exercițiul financiar 2005, Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene (Reglementarea BCE/2002/10[1]; Reglementarea BCE/2006/16[2]; Reglementarea BCE/2008/21[3]; Reglementarea BCE/2009/28[4]; Reglementarea BCE/2010/20[5]).

Îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii Naționale a României prin reducerea ratei anuale a inflației în perioada 2006-2011 (de la 4,9 la sută în 2006 la 3,1 la sută în 2011) s-a efectuat în condițiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziția băncii centrale.

Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare
– valori ajustate cu inflația –

[1] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.
[2] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.
[3] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.
[4] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.
[5] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 1.

Rezultatul financiar la 31 decembrie 2011 a fost profit în valoare de 301 348 mii lei – cu 79 la sută mai redus decât profitul anului 2010, în sumă de 1 415 035 mii lei – obținut, în principal, pe fondul următoarelor evoluții:

- înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei – cu 79 la sută mai mic față de profitul operațional al anului anterior, în sumă de 1 424 338 mii lei, ca urmare a creşterii cheltuielilor (cu 973 114 mii lei) şi a reducerii veniturilor operaționale (cu 147 210 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor şi pasivelor în valută la 31 decembrie 2011 în sumă de 2 581 mii lei, cu 72 la sută sub valoarea acestora la 31 decembrie 2010 (9 303 mii lei).

Profitul înregistrat de banca centrală în anul 2011 a fost generat, în principal, de operațiunile de administrare a activelor şi pasivelor în valută, în contextul unui management performant al acestora, care a permis obținerea unor randamente pozitive.

În anul 2011 cheltuielile de funcționare s-au situat cu 10 la sută sub nivelul prevăzut în bugetul aprobat.

Potrivit legii, suma repartizată în anul 2011 din profitul corespunzător exercițiului financiar pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR a fost de 235 022 mii lei[6]. Profitul rămas la dispoziția băncii centrale, în sumă de 66 326 mii lei, a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2011: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

În perioada ianuarie-iulie 2011, banca centrală s-a aflat într-o poziție de debitor net față de sistemul bancar, absorbția excedentului de lichiditate realizându-se cvasiexclusiv prin intermediul facilității de depozit. Din luna august 2011, Banca Națională a României a revenit la o poziție de creditor față de sistemul bancar, furnizarea de lichiditate realizându-se prin intermediul operațiunilor *repo*. Având în vedere acest context, rezultatul final pentru anul 2011 aferent operațiunilor de politică monetară a fost pierdere în valoare de 329 620 mii lei.

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2011 (tabel 1) evidențiază următoarele aspecte:

[6] Veniturile nete aferente anului 2011 au fost determinate conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

- 95 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;
- 4 la sută din total active reprezintă creditele acordate instituțiilor de credit (sub formă de operațiuni *repo*);
- 31 la sută din total pasive reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii;
- 28 la sută din total pasive reprezintă tranșele trase de banca centrală în anii 2009, 2010 şi 2011 din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internațional, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009 şi a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010;
- 20 la sută din total pasive reprezintă numerar în circulație;
- 8 la sută din total pasive reprezintă disponibilitățile Trezoreriei Statului la Banca Națională a României.

Tabel 1. Structura bilanțieră la 31 decembrie 2011

ACTIVE	Randament mediu anual - % -	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii - % -
Active externe 95%	1,85	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 31% (în lei 16%, respectiv în valută 15%)	lei: 1,49 valută: 0,77
		Numerar în circulație 20%	-
Credite acordate instituțiilor de credit 4%	6,09	Pasive externe 30% (din care împrumutul de la FMI 28%)	2,61
		Disponibilitățile Trezoreriei 8% (în lei 0,5%, respectiv în valută 7,2%)	lei: 2,85 valută: 0,76
Alte active 1%	-	Capital, rezerve ş.a. 11%	-

După cum este evidențiat în tabelul 1, fructificarea activelor externe a generat un randament contabil anual de 1,85 la sută. Pentru majoritatea pasivelor (sursele activelor externe) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), ceea ce a generat în anul 2011 profit operațional.

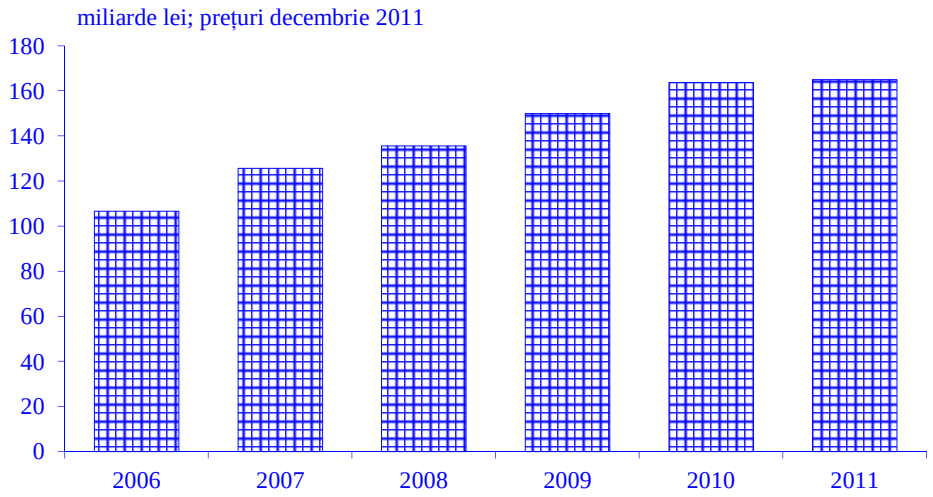
Prin urmare, rezultatul financiar al Băncii Naționale a României (profit) a fost influențat în mod direct şi substanțial de diferența favorabilă dintre veniturile nete obținute din administrarea activelor şi pasivelor în valută şi costurile nete aferente folosirii instrumentelor de politică monetară pe piața internă; în anul 2011, veniturile nete din administrarea activelor şi pasivelor în valută au fost de 1 012 760 mii lei, în timp ce cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară au însumat 329 620 mii lei. Cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară reprezintă, implicit, costul îndeplinirii obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea şi menținerea stabilității prețurilor.

3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2011 s-a majorat față de 31 decembrie 2010 cu 4 la sută (6 279 milioane lei), ca urmare a deprecierii monedei naționale în raport cu EUR şi USD.

În contextul operațiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută, menționăm tragerile efectuate de către banca centrală în anii 2009, 2010 şi 2011 din împrumutul de la Fondul Monetar Internațional, în cadrul aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România şi Fondul Monetar Internațional (tranşa I în sumă de 4,37 miliarde DST – mai 2009, o parte din tranşa a II-a[7] în sumă de 859 milioane DST – septembrie 2009, o parte din tranşele a III-a şi a IV-a[7] în sumă totală de 1,09 miliarde DST – februarie 2010, tranşa a V-a în sumă de 768 milioane DST – iunie 2010, tranşa a VI-a în sumă de 769 milioane DST – septembrie 2010 şi tranşa a VII-a în sumă de 769 milioane DST – ianuarie 2011).

Evoluția activelor externe ale BNR
– valori la final de an ajustate cu inflația –

[7] Tranşa a II-a din împrumutul FMI (1,72 miliarde DST) a fost împărțită în mod egal între Banca Națională a României şi Ministerul Finanțelor Publice în luna septembrie 2009, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009. Aceeaşi procedură s-a aplicat în cazul tranşelor a III-a şi a IV-a (în sumă totală de 2,18 miliarde DST), în luna februarie 2010, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010.

Rezultatele sintetice aferente administrării activelor şi pasivelor în valută înregistrate în cursul anului 2011 s-au concretizat în obţinerea de venituri în sumă de 3 803 090 mii lei şi efectuarea unor cheltuieli în sumă de 2 790 330 mii lei, rezultând un profit de 1 012 760 mii lei (tabel 2), cu 54 la sută mai redus decât în anul anterior (2 198 602 mii lei).

În cadrul administrării activelor şi pasivelor în valută s-a ţinut cont şi de expunerea la riscul de curs de schimb al DST aferent deţinerii de pasive nete în DST (ca urmare a împrumutului acordat de Fondul Monetar Internaţional); astfel, riscul a fost acoperit prin expuneri contrare (active nete) în valutele componente ale coşului valutar DST, realizându-se, în acest sens, o operaţiune de *hedging* economic (diferenţele din reevaluare aferente s-au compensat reciproc).

Tabel 2. Rezultatele tranzacţiilor efectuate în anul 2011

mii lei

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denominate în valută	2 283 415	1 215 762	1 067 653
Alte deţineri şi operaţiuni în valută	1 519 675	1 574 263	-54 588
Aur	-	305	-305
Total	**3 803 090**	**2 790 330**	**1 012 760**

4. Efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale

În anul 2011 a avut loc o depreciere nominală de 0,8 la sută a monedei naţionale faţă de moneda euro (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 4,2848 RON/EUR; la 31 decembrie 2011: 4,3197 RON/EUR), o depreciere nominală de 4,0 la sută faţă de dolarul SUA (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 3,2045 RON/USD; la 31 decembrie 2011: 3,3393 RON/USD), respectiv o depreciere nominală de 3,3 la sută faţă de DST (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 4,9554 RON/DST; la 31 decembrie 2011: 5,1256 RON/DST).

La finalul exerciţiului financiar, efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale sunt cuantificate pe baza diferenţei dintre cursul de reevaluare[8] şi costul mediu al poziţiilor valutare deţinute de banca centrală. Astfel, deprecierea monedei naţionale faţă de costul mediu al poziţiilor valutare reprezentând active nete în valută a determinat înregistrarea de diferenţe favorabile semnificative din reevaluarea la cursul valabil la 31 decembrie 2011 (15 765 902 mii lei). De asemenea, deprecierea monedei naţionale faţă de costul mediu al poziţiei scurte DST a generat înregistrarea de diferenţe nefavorabile din reevaluare care, în cadrul operaţiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011, au fost compensate integral cu diferenţele favorabile din reevaluare aferente poziţiilor lungi în valutele componente ale coşului valutar DST. Prin urmare, la finalul anului 2011 s-au înregistrat cheltuieli din diferenţe nefavorabile numai ca efect al reevaluării la valoarea de piaţă a titlurilor

[8] Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb stabilit de Banca Naţională a României în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea poziţiilor valutare (lungi sau scurte).

în valută (2 581 mii lei) – tabel 3. Aceste cheltuieli au diminuat doar marginal profitul realizat de banca centrală.

Tabel 3. Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2011

mii lei

	Favorabile nete (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit şi pierdere)
Titluri denominate în valută	289 117	2 581
Alte deținere în valută	2 036 340	-
Aur	13 440 445	-
Total	**15 765 902**	**2 581**

De altfel, în condițiile aplicării standardelor internaționale de contabilitate specifice băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, 2011 este al şaptelea an în care diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută efectuată la finele exercițiului financiar sunt înregistrate pe cheltuieli, nemaifiind compensate cu diferențe favorabile din reevaluare, aşa cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004. Excepție a făcut operațiunea de *hedging* contra riscului de curs de schimb DST, pentru care, conform normelor în vigoare, s-a procedat la compensarea descrisă mai sus.

5. Concluzii

5.1. Poziția financiară a Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011 s-a îmbunătățit prin înregistrarea de capital propriu în sumă de 18 360 114 mii lei (tabel 4), cu 6 la sută mai mare față de valoarea consemnată la 31 decembrie 2010 (17 305 683 mii lei), sub influența favorabilă a următorilor factori:

- înregistrarea unor diferențe favorabile consistente din reevaluarea deținerilor de aur monetar la 31 decembrie 2011 (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare"), ca urmare a creşterii prețului aurului pe piețele internaționale față de 31 decembrie 2010;
- înregistrarea unor diferențe favorabile substanțiale din reevaluarea activelor nete în EUR, USD, GBP, JPY – parțial compensate cu diferențele nefavorabile din reevaluarea pasivelor nete în DST în cadrul operațiunii de *hedging* economic;
- înregistrarea unor diferențe favorabile din evaluarea la valoarea de piață a portofoliului de titluri în valută.

Tabel 4. Capitalul propriu

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Capital	30 000	30 000
Rezerve	2 537 682	2 375 095
Cont special de reevaluare	15 765 902	14 759 076
Profitul exercițiului financiar	301 348	1 415 035
Repartizarea profitului	-274 818	-1 273 523
Total	**18 360 114**	**17 305 683**

5.2. Rezultatul în funcție de activitățile Băncii Naționale a României, aferent exercițiului financiar 2011, se prezintă astfel:

Tabel 5. Rezultatul exercițiului financiar 2011

mii lei

Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	86 680	416 300	-329 620
Administrarea activelor şi pasivelor în valută	3 803 090	2 790 330	1 012 760
Emisiunea monetară şi decontarea plăților	103 659	97 731	5 928
Alte operațiuni	11 894	397 033	-385 139
Subtotal – activitatea operațională	**4 005 323**	**3 701 394**	**303 929**
Reevaluarea activelor şi pasivelor la 31.12.2011	-	2 581	-2 581
Total	**4 005 323**	**3 703 975**	**301 348**

Diminuarea profitului înregistrat în 2011 comparativ cu anul precedent a fost însoțită de o serie de modificări intervenite în structura acestuia:

- înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei, cu 79 la sută mai mic decât profitul operațional din anul anterior, în sumă de 1 424 338 mii lei;
- reducerea cu 72 la sută a cheltuielilor cu diferențele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor în valută aflate în portofoliul Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011 (în sumă de 2 581 mii lei). Deşi nu sunt generate de activitatea curentă a băncii centrale, ci de fluctuațiile pieței, diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută se înregistrează în contul de profit şi pierdere (similar rezultatelor operaționale) din rațiuni de prudență economică (conform Reglementării BCE/2006/16, cu modificările şi completările ulterioare), cu excepția celor aferente *hedging*-ului contra riscului de curs de schimb DST.

5.3. Rezultatul financiar operațional reflectă rezultatele activității Băncii Naționale a României. Astfel, se constată înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei, ca urmare a rezultatelor înregistrate de principalele activități, după cum urmează:

Tabel 6. Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2010 şi 2011

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală (%)
	2010	2011	
Politica monetară	-469 956	-329 620	-30
Administrarea activelor şi pasivelor în valută	2 198 602	1 012 760	-54
Emisiunea monetară şi decontarea plăților	30 217	5 928	-80
Alte operațiuni	-334 525	-385 139	15
Rezultat operațional total	**1 424 338**	**303 929**	**-79**

Tabelul de mai sus evidențiază scăderea profitului operațional în anul 2011 față de anul anterior, în principal ca urmare a reducerii profitului generat de activitatea de administrare a activelor şi pasivelor în valută.

5.4. Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2011. Principala destinație a constituit-o viramentul în sumă de 235 022 mii lei, reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii datorată bugetului de stat. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei); 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei); 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei); 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

În concluzie, în anul 2011, acționând în interes public, în scopul reducerii inflației şi al consolidării poziției valutare a statului, Banca Națională a României a înregistrat profit, cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară fiind compensate integral de rezultatul favorabil al administrării activelor şi pasivelor în valută.

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania

Tel: +40 (21) 201 22 22
+40 (372) 377 800
Fax: +40 (21) 201 22 11
+40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra situatiilor financiare

1 Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2011, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative, numerotate de la pagina 1 la pagina 38. Situatiile financiare mentionate se refera la:

- Total active: 174.928.617 mii lei
- Activ net / Total capital, fonduri si rezerve: 18.360.114 mii lei
- Rezultatul net al exercitiului financiar: 301.348 mii lei, profit

Responsabilitatea conducerii pentru situatiile financiare

2 Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea si prezentarea fidela a acestor situatii financiare in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sa nu contina denaturari semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Responsabilitatea auditorului

3 Responsabilitatea noastra este ca, pe baza auditului efectuat, sa exprimam o opinie asupra acestor situatii financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiari din Romania. Aceste standarde cer ca noi sa respectam cerintele etice, sa planificam si sa efectuam auditul in vederea obtinerii unei asigurari rezonabile ca situatiile financiare nu cuprind denaturari semnificative.

4 Un audit consta in efectuarea de proceduri pentru obtinerea probelor de audit cu privire la sumele si informatiile prezentate in situatiile financiare. Procedurile selectate depind de rationamentul profesional al auditorului, incluzand evaluarea riscurilor de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. In evaluarea acestor riscuri, auditorul ia in considerare controlul intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare ale Bancii pentru a stabili procedurile de audit relevante in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficientei controlului intern al Bancii. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite si rezonabilitatea estimarilor contabile elaborate de catre conducere, precum si evaluarea prezentarii situatiilor financiare luate in ansamblul lor.

©2012 KPMG Audit SRL, a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved. PDC no.15632

Fiscal registration code
RO12997279
Trade Registry
no.J40/4439/2000
Share Capital 2,000 RON

5 Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit.

Opinia

6 In opinia noastra, situatiile financiare pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2011 au fost intocmite, in toate aspectele semnificative, in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Alte aspecte

7 Acest raport al auditorului independent este adresat exclusiv Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei in ansamblu. Auditul nostru a fost efectuat pentru a putea raporta Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei acele aspecte pe care trebuie sa le raportam intr-un raport de audit financiar, si nu in alte scopuri. In masura permisa de lege, nu acceptam si nu ne asumam responsabilitatea decat fata de Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei in ansamblu, pentru auditul nostru, pentru raportul asupra situatiilor financiare sau pentru opinia formata.

8 Situatiile financiare anexate nu sunt menite sa prezinte pozitia financiara, rezultatul operatiunilor si un set complet de note la situatiile financiare in conformitate cu reglementari si principii contabile acceptate in tari si jurisdictii altele decat Romania. De aceea, situatiile financiare anexate nu sunt intocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementarile contabile si legale din Romania inclusiv Normele privind organizarea si conducerea contabilității Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Pentru si in numele KPMG Audit SRL:

Camera Auditorilor Financiari din Romania
Toader Şerban Cristian Nr.1502

Toader Serban-Cristian
Senior Partner

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 1502/2003

KPMG Audit SRL

KPMG Audit SRL

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 9/2001

Bucuresti, Romania
24 mai 2012

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2011

mii lei

	Nota	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Disponibilități bănești și alte valori		**23 625**	**27 224**
Metale și pietre prețioase,		**228 513**	**205 950**
din care:			
Aur la alte standarde		179 446	155 442
Alte metale și pietre prețioase		49 067	50 508
Active externe,		**165 015 250**	**158 736 211**
din care:			
Disponibil în DST la FMI	**4**	1 970 146	3 403 682
Aur monetar	**5**	17 502 536	15 050 893
Depozite la vedere	**6**	8 025 806	8 881 464
Depozite la termen	**7**	15 204 761	31 208 789
Plasamente în valută	**8**	1 454 813	705 705
Valori mobiliare denominate în valută	**9**	114 522 314	92 784 908
Împrumuturi în valută	**10**	806 441	1 437 218
Participații externe,	**11**	5 415 179	5 263 552
din care: participații la FMI		*5 281 533*	*5 133 265*
Alte active externe TARGET2		113 254	-
Credite acordate instituțiilor de credit,	**12**	**6 710 960**	**3 269 783**
din care:			
Credite acordate instituțiilor de credit		6 722 760	3 281 583
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		**1 541 542**	**1 546 476**
Credite acordate salariaților		130	182
Imobilizări	**13**	1 503 267	1 516 847
Stocuri		3 599	3 582
Titluri de participare	**14**	2 319	2 318
Decontări cu bugetul statului		116	126
Conturi de regularizare		30 424	22 074
Alte active		56 497	61 774
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	**15**	(54 810)	(60 427)
Dobânzi de încasat		**1 408 727**	**558 345**
Dobânzi de încasat	**16**	1 414 795	564 413
Provizioane de risc de credit-dobândă	**17**	(6 068)	(6 068)
TOTAL ACTIVE		**174 928 617**	**164 343 989**

Notele prezentate în paginile 201-232 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2011

mii lei

	Nota	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Numerar în circulație	**18**	**34 249 563**	**29 964 076**
Pasive externe,		**54 795 719**	**49 302 822**
din care:			
Obligații față de instituții financiare internaționale,		49 512 038	44 296 524
din care: împrumuturi FMI	**19**	*49 486 582*	*44 265 588*
Depozite atrase la vedere		228 674	91 122
Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare	**20**	6 392	8 291
Alocații în DST de la FMI	**21**	5 048 615	4 906 885
Disponibilități ale instituțiilor de credit la BNR,		**53 704 074**	**54 596 138**
din care:			
Conturi curente ale instituțiilor de credit		27 339 419	25 166 446
Disponibilități în regim special		163 084	3 498
Depozite ale instituțiilor de credit		-	300 000
Rezerve obligatorii în valută		26 086 165	29 122 593
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		2 152	3 601
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		113 254	-
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	**22**	**13 564 299**	**12 795 311**
Alte pasive		**46 795**	**183 003**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilități atrase		-	30
Creditori		13 747	10 560
Personal şi conturi asimilate		1 856	1 419
Decontări cu bugetul statului	**23**	16 161	158 269
Conturi de regularizare		13 220	5 429
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	**24**	-	5 485
Alte pasive		1 811	1 811
Dobânzi de plătit	**25**	**208 053**	**196 956**
Capital, fonduri şi rezerve,		**18 360 114**	**17 305 683**
din care:			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	**27**	2 537 682	2 375 095
Cont special de reevaluări	**28**	15 765 902	14 759 076
Profitul exercițiului financiar		301 348	1 415 035
Repartizarea profitului exercițiului financiar		(274 818)	(1 273 523)
TOTAL PASIVE		**174 928 617**	**164 343 989**

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 24 mai 2012 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE
PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2011

mii lei

	Nota	2011	2010
Venituri din dobânzi	**29**	2 385 874	1 404 801
Cheltuieli cu dobânzi	**30**	(3 017 131)	(2 166 892)
Rezultat net din dobânzi		**(631 257)**	**(762 091)**
Venituri din taxe şi comisioane	**31**	94 632	136 706
Cheltuieli cu taxe şi comisioane	**32**	(74 655)	(125 502)
Rezultat net din taxe şi comisioane		**19 977**	**11 204**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare	**33**	1 256 168	2 047 401
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	**34**	105 084	511 204
Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase	**35**	(319)	(320)
Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare	**36**	(2 581)	(9 303)
Rezultat net al operaţiunilor financiare		**1 358 352**	**2 548 982**
Cheltuieli cu emisiunea monetară	**37**	(71 487)	(45 865)
Venituri/Cheltuieli din provizioane		5 616	(4 238)
Pierderi din creanţe nerecuperabile neacoperite cu provizioane		-	(108)
Alte cheltuieli din operaţiuni specifice		(9 483)	(4 587)
Alte venituri din operaţiuni specifice		12 566	6 152
Rezultat net al operaţiunilor specifice		**(62 788)**	**(48 646)**
Alte venituri		11 884	15 844
Cheltuieli cu personalul		(220 702)	(202 889)
Cheltuieli administrative		(38 581)	(43 928)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale şi necorporale		(47 459)	(34 875)
Alte cheltuieli generale		(88 078)	(68 566)
PROFIT net aferent exerciţiului financiar		**301 348**	**1 415 035**

Situaţiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administraţie în data de 24 mai 2012 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2011

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca" sau „BNR") a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație format din: Mugur Isărescu – președinte, Florin Georgescu – vicepreședinte, Bogdan Olteanu – membru, Cristian Popa – membru, Marin Dinu – membru, Nicolae Dănilă – membru, Virgiliu Stoenescu – membru, Agnes Nagy – membru și Napoleon Pop – membru. Conducerea executivă este exercitată de către Mugur Isărescu – guvernator, Florin Georgescu – prim-viceguvernator, Bogdan Olteanu – viceguvernator și Cristian Popa – viceguvernator. Membrii Consiliului de Administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2011 este de 1 861 persoane (31 decembrie 2010: 1 798 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2011 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004"), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite conform principiilor și regulilor contabile prevăzute de standardele internaționale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană și cuprind: bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative.

Situațiile financiare pentru exercițiul financiar 2011 au fost întocmite în conformitate cu Normele privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2007, nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010 și nr. 4/2011). Aceste norme au fost întocmite pentru actualizarea Normei nr. 2/2005 privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României – dezvoltate pe baza Orientării („Orientarea 2003/131/CE") Băncii Centrale Europene din data de 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor

Centrale (BCE/2002/10[9]) – cu prevederile Orientării („Orientarea 2006/887/CE") Băncii Centrale Europene din data de 10 noiembrie 2006 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2006/16[10]), cu prevederile Deciziei („Decizia 2009/98/CE") Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2008 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2008/21[11]), cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 29 decembrie 2009 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2009/28[12]) şi cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 11 noiembrie 2010 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2010/20[13]).

Astfel, Norma nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, stabileşte principiile şi regulile contabile de bază, forma şi conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaționale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană.

Politicile contabile au fost aplicate în mod consecvent de către Bancă pentru exercițiile financiare 2011 şi 2010.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității şi sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei.

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite (contabilitate de angajamente).

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, şi a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Pe parcursul anului 2011, pe baza veniturilor nete înregistrate, Banca a virat lunar la bugetul de stat începând cu luna septembrie cota aferentă de 80 la sută din acestea. Regularizările aferente exercițiului financiar 2011 sunt efectuate până la termenul de depunere a bilanțului contabil anual, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative (în anul 2010 cota de 80 la sută din veniturile nete a fost plătită la bugetul statului lunar).

---

9 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.

10 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.

11 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.

12 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.

13 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 1.

d) Principii contabile semnificative

Prevalența economicului asupra juridicului: tranzacțiile sunt înregistrate şi prezentate în concordanță cu substanța şi realitatea lor economică şi nu doar cu forma juridică.

Prudența: evaluarea activelor şi pasivelor, precum şi recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenței nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele şi pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual şi data la care situațiile financiare sunt adoptate de Consiliul de Administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor şi pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor şi pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte şi de a lua decizii, activele şi pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit şi pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu şi pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări şi presupuneri care influențează valorile raportate ale activului şi pasivului, precum şi ale veniturilor şi cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic şi, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deşi aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoaşterea activelor şi pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieşi în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile şi avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv Băncii; şi
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele şi pasivele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului şi conturi în afara bilanțului de natura activelor) şi total angajamente (pasivul bilanțului şi conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca şi valută, determinându-se poziția aurului.

Începând cu 31 decembrie 2010, Banca a aplicat Norma nr. 2/2010 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2007 privind organizarea şi conducerea contabilității BNR, cu modificările şi completările ulterioare, aplicabilă începând cu situațiile financiare anuale aferente exercițiului financiar 2010, care include următoarele prevederi:

- valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST vor fi tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coşului valutar DST;
- este permisă desemnarea pentru *hedging* economic DST a deținerilor valutare nete ale valutelor componente ale coşului DST, măsurate la costul mediu anterior reevaluării de sfârşit de an;
- la sfârşitul anului poziția valutară netă a DST va include: poziția valutară a DST şi deținerile nete ale valutelor individuale ale coşului DST. Împreună, acestea vor fi tratate ca o singură deținere valutară netă;
- la data de închidere a perioadei financiare, Banca poate efectua operațiunea de acoperire a riscurilor („*hedging* economic") asupra poziției nete a DST, care presupune înregistrarea rezultatului reevaluării poziției valutare a DST după cumularea acestuia cu rezultatele reevaluării coşului de valute componente desemnate conform structurii coşului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare şi Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic şi este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou

cost mediu al poziţiei valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziţiei valutare. În cazul poziţiei aurului, se aplică aceeaşi metodă.

Costul mediu al deţinerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) şi se obţine prin raportarea valorii de tranzacţie a deţinerii totale la valoarea nominală a deţinerii. Achiziţiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deţinerii de titluri în valută se obţine prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deţinerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achiziţiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viaţă a titlului, utilizând metoda lineară. Excepţie sunt titlurile cu discount care, la momentul achiziţiei, au o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an: acestea sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigurile/pierderile realizate din tranzacţiile valutare, tranzacţiile cu aur/argint la standarde internaţionale şi tranzacţiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deţinerii respective (vezi Nota 2i şi Nota 2j).

La sfârşitul exerciţiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferenţe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziţie valutară sau deţinere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor.

i) Tranzacţii valutare

Operaţiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacţiei. Activele şi pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanţului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările şi vânzările la termen/la vedere în cazul operaţiunilor *swap* valută/RON sunt recunoscute în conturile din afara bilanţului de la data tranzacţiei până la data decontării (la rata la vedere a tranzacţiei), respectiv în conturile din bilanţ la data decontării. Diferenţa dintre rata la vedere şi rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziţia valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziţia valutară lungă, orice vânzare de valută (ieşire din poziţia valutară) generează câştig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achiziţiile depăşesc vânzările, câştigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă;
- dacă în cursul zilei vânzările depăşesc achiziţiile, câştigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:

- câştigul/pierderea din vânzările acoperite de achiziţiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achiziţiilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă;
- câştigul/pierderea din vânzările acoperite de deţinerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferenţa dintre preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al poziţiei valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziţii valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziţiei scurte este afectat de ieşirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziţia la costul mediu existent şi generează câştiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Primele/discounturile din achiziţia de titluri sunt amortizate pe durata de viaţă rămasă a titlurilor conform metodei lineare, amortizarea/eşalonarea înregistrându-se zilnic în conturi conform principiilor contabilităţii de angajamente. Eşalonarea discountului/ amortizarea primei este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creanţele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilităţii de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Titlurile cu discount, care au la momentul achiziţiei o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an, sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate. Titlurile pe termen scurt – tranzacţionate pe pieţe unde există mai puţin de trei formatori de piaţă – sunt contabilizate la cost. Titlurile clasificate ca deţinute până la scadenţă nu sunt reevaluate la piaţă, fiind evaluate la cost amortizat supus deprecierii.

Câştigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferenţă între preţul de vânzare şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câştigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidenţiază astfel:

- efectul preţului de piaţă determinat ca diferenţă dintre preţul de vânzare şi costul mediu net al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere la data decontării;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferenţă dintre costul mediu net şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere prin procedura de amortizare/ eşalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câştigul/pierderea din reevaluarea la preţul pieţei se determină ca diferenţă între preţul de piaţă şi costul mediu net.

k) Credite acordate instituţiilor de credit şi altor entităţi

Creditele sunt prezentate în bilanţ la valoarea principalului, mai puţin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanţier sunt incluse şi creditele acordate

instituțiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale şi necorporale

Imobilizările corporale şi necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate şi amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli cu reparațiile şi întreținerea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață estimate pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare şi de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit şi pierdere şi deduse din total credite şi dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil şi toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi şi înregistrat în contul de profit şi pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate

pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depăşeşte valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depăşeşte valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor şi monedelor, asigură tipărirea, distribuirea şi administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației băneşti.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor şi monedelor produse/primite de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului şi alți furnizori externi, mai puțin valoarea bancnotelor şi monedelor distruse şi a celor asimilate cu acestea (bancnotele şi monedele retrase din circulație, nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor şi monedelor trecute la colecție şi a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor şi a monedelor din fondul de rezervă existent în Tezaurul central şi la sucursalele județene ale Băncii, precum şi cele aflate în expediție între acestea.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare lungi şi scurte se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) şi costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) şi pasivele (alocațiile şi depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale şi titlurile denominate în valută, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în conturile de ajustare din bilanț. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației fixing de pe piața metalelor prețioase de la Londra şi a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea prețului de piață (preț mediu de piață) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deținери de titluri, valută sau aur şi diferențele favorabile din reevaluare aferente altor deținери de titluri, valută sau aur.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferenţele favorabile din reevaluare ale exerciţiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferenţe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor. Diferenţele favorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută la sfârşitul exerciţiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

La final de an, diferenţele din reevaluare aferente DST sunt compensate cu diferenţele din reevaluare aferente deţinerilor valutare desemnate pentru operaţiunea de *hedging* contra riscului cursului de schimb DST (vezi Nota 2g), iar diferenţele nete nefavorabile rezultate din compensare sunt înregistrate pe cheltuială.

q) Pensiile şi beneficiile angajaţilor

Banca, în desfăşurarea normală a activităţii, execută plăţi către fondurile de stat româneşti pentru angajaţii săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate şi şomaj. În cursul anului 2011, precum şi în anii anteriori, toţi angajaţii Băncii au fost incluşi în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislaţiei în vigoare, începând din anul 2007, angajaţii eligibili ai Băncii au fost incluşi şi în sistemul de pensii private (obligatorii şi facultative).

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plăteşte la pensionare angajaţilor săi o indemnizaţie de pensionare care este calculată în funcţie de salariul la data pensionării. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administraţie. Banca recunoaşte datoria aferentă indemnizaţiilor de pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaţilor Băncii.

r) Recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilităţii de angajamente. Pierderile sau câştigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere. Aceste câştiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferenţă faţă de costul mediu al activului respectiv.

Diferenţele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere dacă sunt mai mari decât diferenţele favorabile din reevaluare înregistrate anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferenţele din reevaluare pentru diferitele deţineri de titluri, valută şi aur, cu excepţia operaţiunii de *hedging* DST(vezi Nota 2g şi 2p).

Comisioanele aferente aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România şi Fondul Monetar Internaţional sunt trecute pe cheltuieli/venituri la momentul plăţii/ încasării lor, cu excepţia comisionului anual de angajament care este rambursat de FMI la tragerea fiecărei tranşe în cursul anului aferent; acesta se trece pe cheltuială/ venit în mod eşalonat pe măsura tragerii fiecărei tranşe de împrumut din anul aferent.

s) Capitalul social şi rezervele statutare

Capitalul este deținut în întregime de stat şi nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010 capitalul Băncii era de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă. Ulterior, au fost utilizate integral pentru acoperirea pierderii reportate. La 31 decembrie 2011, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2011.

Pe parcursul anului 2010, rezervele statutare au fost majorate începând cu luna iulie conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar. La 31 decembrie 2010, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 50 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2010.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2011, respectiv 2010, se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară şi operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura şi menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate şi riscul de piață. Riscul de piață include riscul de dobândă şi riscul valutar.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite şi efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare şi de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piață. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune *rating*-uri de credit, prin monitorizarea activităților şi *rating*-urilor acestora, cât şi prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit, în principal ca rezultat al activității de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen. Totuşi, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate instituțiilor de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanțului în situația în care împrumutații nu își pot îndeplini obligațiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanții este zero, este în sumă de 6 711 090 mii lei (31 decembrie 2010: 3 269 965 mii lei). Menționăm că, la data aprobării prezentelor situații financiare, creditele acordate instituțiilor de credit aflate în sold la 31 decembrie 2011 în sumă de 6 710 960 mii lei au fost rambursate integral de contrapartide (31 decembrie 2010: 3 269 783 mii lei).

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea existenței unei lichidități corespunzătoare pe piața internă.

Banca gestionează în acelaşi timp şi rezerva valutară externă, prin planificare şi diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, în măsura în care activele şi pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piață a activelor/ pasivelor este influențată de fluctuația ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanțele şi datoriile financiare în lei, Banca urmăreşte ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active şi pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare.

Totuşi, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

Pentru controlul riscului de dobândă, banca ajustează durata medie a activelor în funcție de obiectivele de siguranță şi rentabilitate asumate. Pentru datoriile financiare în valută, sunt utilizate în diferite proporții instrumente cu dobândă fixă şi variabilă în vederea limitării expunerii la riscul de dobândă.

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar.

Principalele active nete deținute de Bancă sunt exprimate în EUR şi USD. De asemenea, principalele pasive nete sunt exprimate în DST. Datorită volatilității cursului de schimb şi a piețelor financiare, există un risc de pierdere/creştere de valoare în ceea ce priveşte activele/pasivele monetare denominate în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. De asemenea, Banca a realizat la

31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010 operațiunea de *hedging* pentru protejare împotriva riscului de curs de schimb DST (vezi Nota 2g).

Activele şi pasivele denominate în EUR, USD şi alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010	% creştere (descreştere)
Euro (EUR)	1: RON 4,3197	1: RON 4,2848	0,8
Dolar SUA (USD)	1: RON 3,3393	1: RON 3,2045	4,2
Drepturi speciale de tragere (DST)	1: RON 5,1256	1: RON 4,9554	3,4

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional (FMI) utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut şi a altor operațiuni aferente între statele membre şi FMI. Acest cont este purtător de dobândă la acelaşi nivel ca şi dobânzile la alocațiile FMI în DST.

5. Aur monetar

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Lingouri de aur în formă standard	4 716 503	4 055 846
Monede	2 434 021	2 093 079
Depozite externe	10 352 012	8 901 968
Total	**17 502 536**	**15 050 893**

La 31 decembrie 2011, Banca are depozitat la extern aur în valoare de 10 352 012 mii lei (31 decembrie 2010: 8 901 968 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2011 a fost de 169,026 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 549,3 kg (la 31 decembrie 2010 prețul a fost de 145,350 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 549,3 kg).

6. Depozite la vedere

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Depozite la vedere la instituții internaționale	867 636	8 757 746
Depozite la vedere la bănci centrale	7 150 472	115 739
Depozite la vedere la bănci din străinătate	7 698	7 979
Total	**8 025 806**	**8 881 464**

La data de 4 iulie 2011 Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal sigur, rapid, pentru procesarea interbancară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât şi a celor efectuate în numele clienților.

La data de 31 decembrie 2011 poziția „depozite la vedere la bănci centrale" cuprinde în principal disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 5 027 426 mii lei reprezentând 1 163 837 mii EUR (31 decembrie 2010: sold 0), depozitul la vedere constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 2 041 002 mii lei reprezentând 472 487 mii EUR (31 decembrie 2010: 23 491 mii EUR), precum şi alte depozite.

La data de 31 decembrie 2011, disponibilul la BRI este în sumă de 867 636 mii lei (31 decembrie 2010: 8 757 746 mii lei), reprezentând contravaloarea a 200 847 mii EUR (31 decembrie 2010: 2 043 902 mii EUR), 6 mii USD (31 decembrie 2010: 6 mii USD) şi 5 mii CHF (31 decembrie 2010: 5 mii CHF).

Structura pe valute a celorlalte depozite la vedere se regăseşte la Nota 38.

7. Depozite la termen

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Depozite la termen la bănci centrale	8 622 121	8 535 322
Depozite la termen la instituții internaționale	6 582 640	22 673 467
Total	**15 204 761**	**31 208 789**

La 31 decembrie 2011, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 8 622 121 mii lei reprezentând 1 996 000 mii EUR (31 decembrie 2010: 8 535 322 mii lei, reprezentând 1 992 000 mii EUR), iar depozitele la termen la instituții internaționale includ depozitul constituit la o instituție financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 6 582 640 mii lei reprezentând 1 500 000 mii EUR şi 20 000 mii GBP (31 decembrie 2010: 22 673 467 mii lei, reprezentând 3 630 600 mii EUR, 365 000 mii USD şi 150 950 000 mii JPY).

8. Plasamente în valută

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Plasamente la Banca Mondială,		
din care:		
– în depozite la vedere la Fed	956	944
– în titluri	1 453 857	704 761
Total	**1 454 813**	**705 705**

Conform contractului de administrare de investiții încheiat între Bancă şi BIRD în anul 2002, BIRD a devenit consultantul şi mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internațională. La 31 decembrie 2011, plasamentele administrate de BIRD (depozite) sunt în valoare de 956 mii lei reprezentând 286 mii USD (31 decembrie 2010: 944 mii lei – echivalentul a 295 mii USD).

La 31 decembrie 2011, plasamentele Băncii administrate de Banca Mondială în titluri în conformitate cu contractul de administrare de investiții sunt în valoare de 1 453 857 mii lei, echivalentul a 435 378 mii USD (31 decembrie 2010: 704 761 mii lei, echivalentul a 219 929 mii USD). Tratamentul contabil al acestor investiții a fost cel aferent plasamentelor în valută, respectiv înregistrarea intrărilor şi ieşirilor de numerar.

9. Valori mobiliare denominate în valută

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Titluri cu discount – Trezoreria SUA	-	9 196 305
Titluri cu discount – Trezorerii europene	16 718 706	36 177 954
Titluri cu discount – Instituții de credit şi bănci	9 667 916	7 751 419
Titluri cu discount – Organizații financiare internaționale (BRI)	-	8 362 897
Titluri cu discount – Trezoreria Japoniei	4 799 215	-
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	10 366 288	7 881 289
Titluri cu cupon – Trezorerii europene	66 355 705	23 415 044
Titluri cu cupon – Instituții de credit şi bănci	674 369	-
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale – BRI (ITM)	5 940 115	-
Total	**114 522 314**	**92 784 908**

La 31 decembrie 2011, portofoliul de titluri include titluri pe termen scurt în valoare de 114 522 314 mii lei (31 decembrie 2010: 92 784 908 mii lei).

Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile Europene, instituțiile de credit, bănci şi BRI au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 0,50 la sută şi 5,38 la sută pe an pentru titlurile în EUR (2010: între 0,50 la sută şi 6,50 la sută pe an), respectiv între 0,88 la sută şi 4,25 la sută pe an pentru cele în USD (2010: între 0,50 la sută şi 1,75 la sută pe an). La 31 decembrie 2011 şi 2010 banca nu deținea titluri cu cupon denominate în GBP. La data de 31 decembrie 2011 se află în portofoliu titluri cu discount atât în GBP, cât şi în JPY.

La 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010 nu existau titluri clasificate ca deținute până la scadență.

10. Împrumuturi în valută

La data de 31 decembrie 2011, Banca are plasată la FED o sumă de 806 441 mii lei – echivalentul a 241 500 mii USD (31 decembrie 2010: 1 437 218 mii lei – echivalentul a 448 500 mii USD).

11. Participații externe

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Cota de participare a României la FMI	5 281 533	5 133 265
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	90 687	87 676
Participații la Banca Centrală Europeană	42 959	42 611
Total	**5 415 179**	**5 263 552**

Banca a înregistrat la acest post fondurile naționale reprezentând cota de participare la alte instituții financiare internaționale.

În conformitate cu Legea nr. 97/1997, Banca exercită toate drepturile şi obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI. Excepții sunt tranşa a III-a şi a IV-a aferente împrumutului de la FMI – tranşe împărțite în anul 2010 în mod egal între Bancă şi Ministerul Finanțelor Publice – pentru care exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revin fiecărei instituții în parte, conform Legii nr. 72/16.04.2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010 şi pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/22.09.2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

La 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010, cota de participare totală a României la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acționează ca depozitar pentru depozitele FMI legate de participare.

12. Credite acordate instituțiilor de credit

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Credite acordate instituțiilor de credit	6 722 760	3 281 583
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(25 009)	(25 009)
Total	**6 710 960**	**3 269 783**

Creditele acordate instituțiilor de credit la 31 decembrie 2011 se compun din creditele în sumă de 6 710 960 mii lei acordate de Bancă pe baza transferurilor de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit (31 decembrie 2010: 3 269 783 mii lei), respectiv creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii în faliment Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2010: 11 800 mii lei).

La 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010, poziția credite în litigiu include creditul acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010 include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A şi creditul acordat aceleiaşi bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

mii lei

	Terenuri şi clădiri	**Echipamente**	**Imobilizări în curs**	**Imobilizări necorporale**	**Total**
Cost sau cost reevaluat					
La 31 decembrie 2010	1 423 381	91 253	36 269	21 731	1 572 634
Intrări	19 569	6 347	8 307	7 120	41 343
Ieşiri	-	(684)	(7 449)	-	(8 133)
La 31 decembrie 2011	**1 442 950**	**96 916**	**37 127**	**28 851**	**1 605 844**
Amortizare cumulată					
La 31 decembrie 2010	136	39 002	-	16 649	55 787
Amortizarea în cursul anului	31 187	12 181	-	4 092	47 460
Ieşiri	-	(670)	-	-	(670)
La 31 decembrie 2011	**31 323**	**50 513**	**-**	**20 741**	**102 577**
Valoare netă contabilă:					
La 31 decembrie 2011	**1 411 627**	**46 403**	**37 127**	**8 110**	**1 503 267**
La 31 decembrie 2010	**1 423 245**	**52 251**	**36 269**	**5 082**	**1 516 847**

La data de 31 decembrie 2011, categoria „echipamente" include mijloace fixe achiziționate prin contracte de *leasing* financiar aflate în derulare în valoare brută de 6 251 mii lei, respectiv amortizare cumulată de 3 119 mii lei (31 decembrie 2010: valoarea brută a contractelor: 11 797 mii lei, respectiv amortizarea cumulată: 2 214 mii lei). Menționăm că în anul 2011 nu a fost înregistrat niciun nou contract de *leasing* financiar (în anul 2010 a fost înregistrat un contract de *leasing* financiar în valoare de 6 900 mii lei reprezentând echipamente de procesat bancnote).

La data de 31 decembrie 2010, terenurile şi clădirile au fost reevaluate de către un evaluator acreditat de ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (IVA 3 – „Evaluarea activelor din sectorul public pentru raportarea financiară"). Estimarea valorii juste s-a realizat prin metode selectate de evaluator, după caz (abordarea prin comparația vânzărilor, abordarea prin capitalizarea venitului, metoda costului de înlocuire net). La data de 31 decembrie 2010, amortizarea cumulată a fost eliminată din valoarea contabilă brută, iar valoarea netă a fost recalculată la valoarea reevaluată. Diferențele favorabile din reevaluare sunt înregistrate la postul bilanțier „Rezerve"; diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate de asemenea la postul bilanțier „Rezerve", fiind compensate integral cu diferențele favorabile din reevaluarea precedentă – pentru fiecare activ reevaluat. În plus, evaluatorul a revizuit şi duratele de viață aferente clădirilor. De asemenea, la data de 31 decembrie 2010, au fost reevaluate şi celelalte imobilizări corporale (maşini, utilaje şi instalații specifice, mijloace de transport, mobilier, birotică, calculatoare electronice şi echipamente periferice, alte mijloace fixe) de către un evaluator acreditat de ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (IVA 3 – „Evaluarea activelor din sectorul public pentru raportarea financiară").

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare, în sumă de 2 319 mii lei la 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 2 318 mii lei), includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (2 240 mii lei la 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a operațiunilor interbancare pentru băncile din România (acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.), respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 şi nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR – 79 mii lei (31 decembrie 2010: 18 mii EUR – 78 mii lei).

Informațiile financiare auditate sintetizate ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

mii lei

	31 decembrie 2011	**31 decembrie 2010**
Capitaluri proprii	139 251	141 846
Total active	143 421	148 090
Profit net pentru exercițiul financiar	7 826	11 629

15. Provizioane pentru creanțe aferente altor active

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	52 722	50 593
Alte provizioane aferente activelor (b)	2 088	9 834
Total	**54 810**	**60 427**

a) La 31 decembrie 2011, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 52 722 mii lei (31 decembrie 2010: 50 593 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010.

b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverşi debitori litigioşi.

Provizioanele de la punctele a) şi b) corectează grupa bilanțieră „Alte active".

16. Dobânzi de încasat

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	1 398 643	544 353
Depozitelor şi plasamentelor în valută	4 733	6 896
Creditelor acordate băncilor	10 542	12 039
Altor active	877	1 125
Total	**1 414 795**	**564 413**

17. Provizioane de risc de credit – dobândă

La data de 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renaşterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank.

18. Numerar în circulație

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Bancnote	33 961 460	29 702 625
Monede	288 103	261 451
Total	**34 249 563**	**29 964 076**

19. Împrumuturi de la FMI

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Împrumuturi/depozite de la FMI	49 486 582	44 265 588
Total	**49 486 582**	**44 265 588**

La data de 31 decembrie 2011, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 9 652 704 150 DST, din care suma de 769 000 000 DST este aferentă tranşei a VII-a încasate în anul 2011 conform Acordului de Împrumut dintre România şi Fondul Monetar Internațional din anul 2009 (31 decembrie 2010: 8 883 705 036 DST incluzând tranşele încasate de Bancă până la 31 decembrie 2010, în baza Acordului menționat).

În anul 2010, tranşele a III-a şi a IV-a au fost încasate în mod egal de către Bancă şi Ministerul Finanțelor Publice, exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revenind fiecărei instituții, conform Legii nr. 72/16.04.2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010 şi pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/22.09.2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

20. Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare

La data de 31 decembrie 2011, Banca deține împrumuturi în sumă de 6 392 mii lei – 1 480 mii EUR (31 decembrie 2010: 8 291 mii lei – 1 935 mii EUR), reprezentând contracte de *leasing* financiar pentru achiziționarea de sisteme/maşini de procesat bancnote.

21. Alocații în DST de la FMI

Banca a înregistrat la această poziție un împrumut nerambursabil cu aceeaşi rată de dobândă ca şi contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010, alocațiile în DST de la FMI erau în sumă de 984 767 719 DST cu o rată de dobândă de 0,11 la sută pe an în 2011, respectiv 0,30 la sută pe an în 2010.

22. Disponibilități ale Trezoreriei Statului

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Cont curent în lei al Trezoreriei Statului	891 628	77 320
Cont curent în valută al Trezoreriei Statului	12 672 671	12 717 991
Total	**13 564 299**	**12 795 311**

Conturile curente ale Trezoreriei Statului în lei sunt purtătoare de dobândă la nivelul celei stabilite de Bancă pentru facilitatea de depozit, iar pentru disponibilitățile în valută se aplică dobândă variabilă în funcție de fluctuațiile pieței.

23. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2011 şi 31 decembrie 2010, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente lunii decembrie, sume constituite în conformitate cu prevederile legale privind distribuția veniturilor nete ale Băncii (vezi Nota 2c).

24. Diferențe din reevaluare pentru elementele din afara bilanțului

La data de 31 decembrie 2011 Banca nu deținea operațiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului constând în tranzacții spot.

La data de 31 decembrie 2010 Banca deținea operațiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului constând în tranzacții spot cu decontare la 3 zile lucrătoare de la data tranzacției (335 000 mii EUR – pasive şi 249 157 mii EUR – active).

Aceste operațiuni sunt reevaluate la sfârşitul fiecărei luni, iar rezultatul reevaluării se înregistrează în bilanț.

La data de 31 decembrie 2010, valoarea contabilă a reevaluării a fost de 5 485 mii lei – creanță.

25. Dobânzi de plătit

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Dobânzi de plătit aferente:		
Împrumuturilor externe	197 252	184 420
Rezervelor minime ale instituțiilor de credit	10 377	12 066
Depozitelor instituțiilor de credit	-	19
Disponibilităților Trezoreriei Statului	424	451
Total	**208 053**	**196 956**

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei Statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei Statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administrație, o influență asupra altor două instituții de stat: Imprimeria BNR și Monetăria Statului.

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2011 s-a ridicat la 141 164 mii lei (31 decembrie 2010: 61 590 mii lei). La data de 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 Banca nu înregistra creanțe sau datorii față de aceste două entități. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operațiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operațional sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), la care s-au adăugat ulterior modulele SENT (modul pentru plăți de mică valoare – administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă – administrat de Bancă).

TRANSFOND S.A. primește pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum și procente diferențiate stabilite prin contracte în relația cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăți. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către TRANSFOND S.A. în anul 2011 a fost de 18 591 mii lei (31 decembrie 2010: 16 143 mii lei). La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, Banca nu înregistra creanțe sau datorii față de TRANSFOND S.A.

27. Rezerve

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Rezerve statutare	418 690	378 894
Alte rezerve	795 583	672 792
Diferențe favorabile din reevaluare - imobilizări	1 323 409	1 323 409
Total	**2 537 682**	**2 375 095**

Sumele înregistrate ca rezerve statutare reprezintă rezervele constituite ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2011, a repartizării a 50 la sută din profitul rămas aferent anului 2010, respectiv 60 la sută în anul 2009, plus majorarea rezervelor statutare începând cu luna iulie 2010 conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Alte rezerve reprezintă:

- Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei atât la 31 decembrie 2011 cât şi la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât şi la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât şi la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât şi la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare în sumă de 189 755 mii lei la data de 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 104 847 mii lei);
- Alte rezerve în sumă de 170 667 mii lei la data de 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 132 784 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă şi valoarea netă contabilă a imobilizărilor corporale (vezi Nota 13).

28. Cont special de reevaluări

mii lei

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	13 440 445	10 965 080
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	2 036 340	3 373 067
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	289 117	420 929
Total	**15 765 902**	**14 759 076**

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010.

În cursul exercițiilor financiare 2011 și 2010, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă), excepție fiind poziția valutară în DST, care s-a menținut ca poziție valutară scurtă pe tot parcursul anilor respectivi.

Efectuarea operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011, respectiv la data de 31 decembrie 2010, a permis înregistrarea în contul special de reevaluare a rezultatului din reevaluarea deținerii nete de DST după cumularea acestuia cu rezultatul reevaluării deținerilor desemnate ce fac parte din deținerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coșului de valute DST (vezi Nota 2p).

29. Venituri din dobânzi

mii lei

	2011	2010
Operațiuni în valută/aur		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	2 096 010	1 239 799
Plasamente/împrumuturi în valută	192 833	104 909
Disponibilități în DST	10 341	11 081
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută/aur	**2 299 184**	**1 355 789**
Operațiuni în lei		
Credite acordate instituțiilor de credit	86 456	48 977
Alte venituri	234	35
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	**86 690**	**49 012**
Total venituri din dobânzi	**2 385 874**	**1 404 801**

În exercițiul financiar 2011, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din acumularea cupoanelor aferente valorilor mobiliare în sumă de 1 785 019 mii lei (31 decembrie 2010: 1 045 553 mii lei) şi din eşalonarea discountului rezultat din achizițiile de valori mobiliare 310 991 mii lei (31 decembrie 2010: 194 246 mii lei).

Veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei provin, în principal, din operațiunile de creditare a instituțiilor de credit (inclusiv din operațiunile de transferuri de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit) şi sunt în sumă de 86 456 mii lei (31 decembrie 2010: 48 977 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzi

mii lei

	2011	2010
Operațiuni în valută		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii şi depozite atrase	1 440 044	809 205
Împrumut/depozit Fondul Monetar Internațional	1 181 796	843 253
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	**2 621 840**	**1 652 458**
Operațiuni în lei		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	26 257	51 474
Rezerve minime obligatorii	310 837	375 458
Contul curent al Trezoreriei Statului	58 197	87 485
Alte cheltuieli	-	17
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	**395 291**	**514 434**
Total cheltuieli cu dobânzi	**3 017 131**	**2 166 892**

În exercițiul financiar 2011, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută şi depozite atrase la vedere – 306 604 mii lei (31 decembrie 2010: 464 830 mii lei), din amortizarea primei nete rezultate din achizițiile de valori mobiliare externe – 1 133 440 mii lei (31 decembrie 2010: 344 375 mii lei), precum şi din dobânzile datorate pentru împrumutul acordat de FMI – 1 181 796 mii lei (31 decembrie 2010: 843 253 mii lei).

31. Venituri din taxe şi comisioane

mii lei

	2011	2010
Venituri din comisioane şi taxe în lei	83 264	94 911
Venituri din comisioane şi taxe în valută	11 368	41 795
Total venituri din comisioane şi taxe	**94 632**	**136 706**

Veniturile din comisioane şi taxe în lei reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit şi Trezoreria Statului în sumă de 83 264 mii lei (31 decembrie 2010: 94 911 mii lei).

Veniturile din comisioane şi taxe în valută provin în principal din operațiunile cu FMI, reprezentând valoarea comisionului anual de angajament (vezi Nota 2r) rambursat de către FMI în sumă de 11 368 mii lei (31 decembrie 2010: 41 795 mii lei).

32. Cheltuieli cu taxe şi comisioane

mii lei

	2011	2010
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în lei	16 747	16 143
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în valută	57 908	109 359
Total cheltuieli din taxe şi comisioane	**74 655**	**125 502**

Cheltuielile cu taxe şi comisioane în lei în sumă de 16 747 mii lei (31 decembrie 2010: 16 143 mii lei) reprezintă cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A., aceasta primind pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul încasat de Bancă de la instituțiile de credit participante la decontare (vezi Nota 26).

Cheltuielile din comisioane şi taxe în valută în sumă de 57 908 mii lei (31 decembrie 2010: 109 359 mii lei) provin în principal din operațiunile cu FMI şi reprezintă valoarea comisionului anual de angajament (care se rambursează de FMI la tragerea fiecărei tranşe), valoarea comisionului de serviciu (0,5 la sută din tranşele încasate), precum şi valoarea comisionului de angajament aferent primului an pentru Acordul *stand-by* de tip preventiv încheiat în anul 2011.

33. Câştiguri nete realizate din operațiuni valutare

mii lei

	2011	2010
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	1 292 950	2 029 839
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	12 182	29 645
Total venituri din operațiuni valutare	**1 305 132**	**2 059 484**
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(26 183)	(5 709)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(22 781)	(6 374)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	**(48 964)**	**(12 083)**
Câştiguri nete realizate din operațiuni valutare	**1 256 168**	**2 047 401**

Veniturile şi cheltuielile din diferenţe de curs din exerciţiile financiare 2011 şi 2010 sunt aferente, în principal, ieşirilor de valută din poziţiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri

mii lei

	2011	2010
Venituri din operaţiuni cu titluri		
Câştiguri din operaţiuni cu titluri	187 405	511 533
Total venituri din operaţiuni cu titluri	**187 405**	**511 533**
Cheltuieli din operaţiuni cu titluri	**(82 321)**	**(329)**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	**105 084**	**511 204**

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul preţului de piaţă, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase

mii lei

	2011	2010
Venituri din operaţiuni cu metale preţioase	-	-
Cheltuieli din operaţiuni cu metale preţioase	(319)	(320)
Pierderi nete din operaţiuni cu metale preţioase	**(319)**	**(320)**

Cheltuielile din operaţiuni cu metale preţioase reprezintă taxele de depozitare şi stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare

mii lei

	2011	2010
Cheltuieli cu diferenţe nefavorabile din reevaluare		
Reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută	2 581	9 303
Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare	**(2 581)**	**(9 303)**

Pierderile din diferenţe din reevaluare reprezintă diferenţele nefavorabile dintre valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie şi costul mediu net al acestora (vezi Nota 2j).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor şi baterea monedei metalice.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități băneşti şi alte valori	23 400	134	91				**23 625**
Aur la alte standarde					179 446		**179 446**
Alte metale şi pietre prețioase						49 067	**49 067**
Disponibil în DST la FMI				1 970 146			**1 970 146**
Aur monetar					17 502 536		**17 502 536**
Depozite la vedere		7 941 923	5 108			78 775	**8 025 806**
Depozite la termen		15 101 671				103 090	**15 204 761**
Plasamente în valută			1 454 813				**1 454 813**
Valori mobiliare denominate în valută		85 591 498	18 877 431			10 053 385	**114 522 314**
Împrumuturi în valută			806 441				**806 441**
Participații externe		42 959		5 281 533		90 687	**5 415 179**
Alte active externe TARGET2		113 254					**113 254**
Credite acordate instituțiilor de credit	6 722 760						**6 722 760**
Credite în litigiu	13 209						**13 209**
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						**(25 009)**
Credite acordate salariaților	130						**130**
Imobilizări	1 503 267						**1 503 267**
Stocuri	3 599						**3 599**
Titluri de participare	2 319						**2 319**
Decontări cu bugetul statului	116						**116**
Conturi de regularizare	30 424						**30 424**
Alte active	56 497						**56 497**
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(2 088)		(52 722)				**(54 810)**
Dobânzi de încasat	11 419	1 366 541	36 223	610		2	**1 414 795**
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						**(6 068)**
Total active	**8 333 975**	**110 157 980**	**21 127 385**	**7 252 289**	**17 681 982**	**10 375 006**	**174 928 617**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	34 249 563						**34 249 563**
Obligații față de instituții financiare internaționale	24 955		501	49 486 582			**49 512 038**
Depozite atrase la vedere		228 674					**228 674**
Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare		6 392					**6 392**
Alocații în DST de la FMI				5 048 615			**5 048 615**
Conturi curente ale instituțiilor de credit	27 339 419						**27 339 419**
Disponibilități în regim special	163 084						**163 084**
Rezerve obligatorii în valută		25 874 256	211 909				**26 086 165**
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	2 152						**2 152**
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		113 254					**113 254**
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	891 628	12 539 951	131 555			1 165	**13 564 299**
Creditori	13 747						**13 747**
Personal şi conturi asimilate	1 856						**1 856**
Decontări cu bugetul statului	16 161						**16 161**
Conturi de regularizare	13 220						**13 220**
Alte pasive	1 811						**1 811**
Dobânzi de plătit	7 485	7 154	16	193 398			**208 053**
Total pasive	**62 725 081**	**38 769 681**	**343 981**	**54 728 595**	**-**	**1 165**	**156 568 503**
Active nete / (pasive nete)*)	**(54 391 106)**	**71 388 299**	**20 783 404**	**(47 476 306)**	**17 681 982**	**10 373 841**	**18 360 114**

**) reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii*

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2010 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	27 078	75	71				**27 224**
Aur la alte standarde					155 442		**155 442**
Alte metale și pietre prețioase						50 508	**50 508**
Disponibil în DST la FMI				3 403 682			**3 403 682**
Aur monetar					15 050 893		**15 050 893**
Depozite la vedere		8 867 099	2 737			11 628	**8 881 464**
Depozite la termen		24 091 717	1 169 642			5 947 430	**31 208 789**
Plasamente în valută			705 705				**705 705**
Valori mobiliare denominate în valută		57 551 514	30 526 608			4 706 786	**92 784 908**
Împrumuturi în valută			1 437 218				**1 437 218**
Participații externe		42 612		5 133 265		87 675	**5 263 552**
Credite acordate instituțiilor de credit	3 281 583						**3 281 583**
Credite în litigiu	13 209						**13 209**
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						**(25 009)**
Credite acordate salariaților	182						**182**
Imobilizări	1 516 847						**1 516 847**
Stocuri	3 582						**3 582**
Titluri de participare	2 240	78					**2 318**
Decontări cu bugetul statului	126						**126**
Conturi de regularizare	22 074						**22 074**
Alte active	61 774						**61 774**
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(9 834)		(50 593)				**(60 427)**
Dobânzi de încasat	13 164	523 371	25 750	2 085		43	**564 413**
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						**(6 068)**
Total active	**4 900 948**	**91 076 466**	**33 817 138**	**8 539 032**	**15 206 335**	**10 804 070**	**164 343 989**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2010 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	29 964 076						**29 964 076**
Obligații față de instituții financiare internaționale	30 455		481	44 265 588			**44 296 524**
Depozite atrase la vedere		91 122					**91 122**
Împrumuturi de la bănci şi alte instituții financiare		8 291					**8 291**
Alocații în DST de la FMI				4 906 885			**4 906 885**
Conturi curente ale instituțiilor de credit	25 166 446						**25 166 446**
Disponibilități în regim special	3 498						**3 498**
Depozite ale instituțiilor de credit	300 000						**300 000**
Rezerve obligatorii în valută		28 886 572	236 021				**29 122 593**
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	3 601						**3 601**
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	77 320	12 544 510	173 481				**12 795 311**
Împrumuturi, datorii asimilate şi alte disponibilități atrase	30						**30**
Creditori	10 560						**10 560**
Personal şi conturi asimilate	1 419						**1 419**
Decontări cu bugetul statului	158 269						**158 269**
Conturi de regularizare	5 429						**5 429**
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		5 485					**5 485**
Alte pasive	1 811						**1 811**
Dobânzi de plătit	6 989	8 475	45	181 447			**196 956**
Total pasive	**55 729 903**	**41 544 455**	**410 028**	**49 353 920**	**-**	**-**	**147 038 306**
Active nete / (pasive nete)*)	**(50 828 955)**	**49 532 011**	**33 407 110**	**(40 814 888)**	**15 206 335**	**10 804 070**	**17 305 683**

**) reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii*

39. Angajamente şi contingente

La data de 31 decembrie 2011, Banca deține în custodie următoarele:

- bilete la ordin emise de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internațional în valoare de 1 946 500 000 DST (reprezentând bilete emise în anul 2010 în valoare de 704 500 000 DST – echivalentul părții din tranşa a III-a şi 383 000 000 DST – echivalentul părții din tranşa a IV-a încasate de către Ministerul Finanţelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010, respectiv un bilet la ordin emis în anul 2009 în valoare de 859 000 000 DST – echivalentul părții din tranşa a II-a încasate de către Ministerul Finanţelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009), biletele la ordin fiind depuse la Bancă la data eliberării tranşelor de împrumut şi certificând obligațiile de plată aferente;
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2010: 600 510 USD);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Băncii Mării Negre aferent cotei de 20 la sută din participația României la capitalul majorat în valoare de 25 375 000 DST (31 decembrie 2010: nu exista în sold acest bilet la ordin).

40. Repartizarea profitului

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2011 (301 348 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 235 022 mii lei. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel:

a) la 31 decembrie 2011: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);

b) la 1 ianuarie 2012: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei);

c) la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei);

d) la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2010 (1 415 035 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 1 132 010 mii lei. Profitul rămas (283 025 mii lei) a fost repartizat astfel:

a) la 31 decembrie 2010: 50 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (141 512 mii lei);

b) la 1 ianuarie 2011: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare (84 908 mii lei);

c) la 1 ianuarie 2011: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (28 274 mii lei);

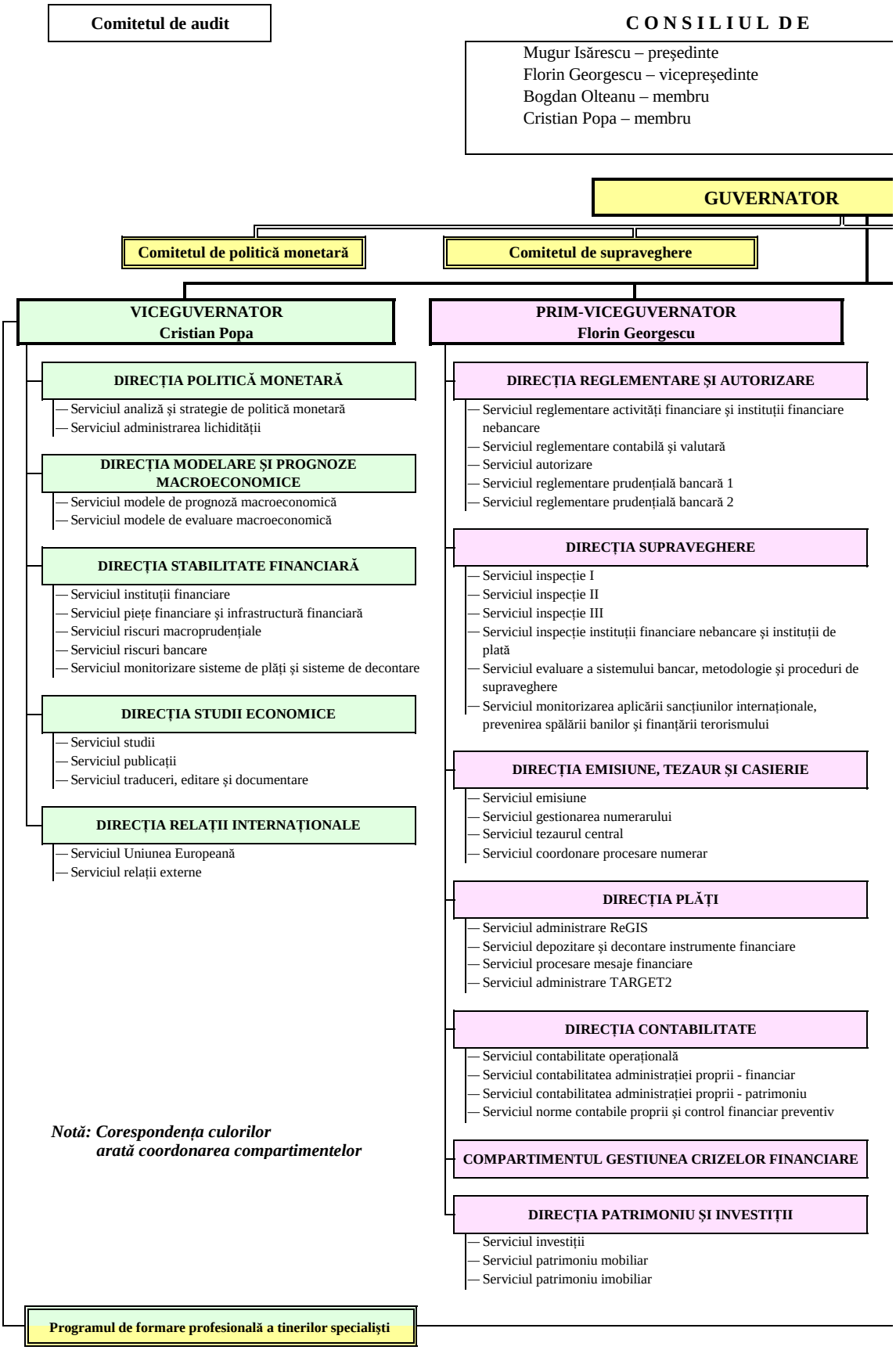
d) la 1 ianuarie 2011: 10,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (28 331 mii lei).

41. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Conform Normei nr. 4/2011 de modificare şi completare a Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2007, privind organizarea şi conducerea contabilității BNR art. 1, începând cu data de 1 ianuarie 2012 Banca va aplica pentru amortizarea primei/ eşalonarea discountului în cazul portofoliilor de titluri metoda ratei interne a rentabilității – RIR (*Internal Rate of Return* – IRR).

Anexe

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

A ROMÂNIEI la 31 decembrie 2011

A D M I N I S T R A Ț I E

Marin Dinu – membru
Nicolae Dănilă – membru
Virgiliu-Jorj Stoenescu – membru
Agnes Nagy – membru
Napoleon Pop – membru

Mugur Isărescu

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

VICEGUVERNATOR
Bogdan Olteanu

DIRECȚIA STATISTICĂ
- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanța de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE
- Serviciul sisteme informatice
- Serviciul administrare rețele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul suport multimedia

DIRECȚIA JURIDICĂ
- Serviciul avizare și documentare juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ
- Serviciul tehnic construcții și instalații electrice
- Serviciul tehnic mentenanță echipamente
- Serviciul administrativ

DIRECȚIA ACHIZIȚII
- Serviciul organizare proceduri
- Serviciul metodologie-contractări
- Serviciul programare-monitorizare
- Serviciul gestiuni și achiziții directe

SUCURSALE REGIONALE ȘI AGENȚII

CANCELARIA BNR
- Cabinetele conducerii executive
- Economistul șef și Grupul consilierilor BNR
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul informații clasificate
- Serviciul protocol

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ
- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață

DIRECȚIA COMUNICARE
- Serviciul publicații electronice și website
- Serviciul relații mass-media
- Servicul analiză imagine și dezvoltare de proiecte în domeniul relațiilor publice
- Serviciul educație financiară

DIRECȚIA SECRETARIAT
- Serviciul evidență documente
- Serviciul arhivă
- Serviciul bibliotecă
- Serviciul muzeu
- Serviciul informare publică
- Serviciul organizare evenimente
- Serviciul transport parc auto comun
- Cantina salariaților

DIRECȚIA RESURSE UMANE
- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA AUDIT INTERN
- Serviciul audit general
- Serviciul analiză și sinteză
- Serviciul audit informatic

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR
- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Cabinetul medical de urgență

CENTRUL DE PERFECȚIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE
- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul întreținere dotări
- Serviciul activități auxiliare
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011

1. Raport anual
2. Raport privind balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României
3. Raport asupra stabilității financiare
4. Raport asupra inflației
5. Buletin lunar
6. Buletin de conjunctură
7. Conturi naționale financiare
8. Caiete de studii
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie şi civilizație bancară „Cristian Popişteanu”
11. *Restitutio*
12. Seria „Bancnotele României”
13. *Regional Seminar on Financial Stability*
14. Investițiile străine directe în România
15. Caietele juridice ale Băncii Naționale a României

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Națională a României în anul 2011

1. Raport anual 2010
2. Raport asupra stabilității financiare 2011
3. Balanța de plăți şi poziția investițională internațională a României – Raport anual 2010
4. Rapoarte asupra inflației
5. Buletine lunare
6. Conturi naționale financiare 2006-2010

Principalele reglementări emise de Banca Națională a României în anul 2011

3 ianuarie 2011	**Circulara nr. 1** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna ianuarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 3/3.01.2011).
10 ianuarie 2011	**Circulara nr. 2** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 decembrie 2010 – 23 ianuarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 38/17.01.2011).
	Circulara nr. 3 privind ratele dobânzilor penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în valută începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 38/17.01.2011).
	Circulara nr. 4 privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 90 de ani de la înființarea Institutului Național de Medicină Aeronautică şi Spațială „General doctor aviator Victor Anastasiu" (Monitorul Oficial al României nr. 68/26.01.2011).
1 februarie 2011	**Circulara nr. 5** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 84/ 1.02.2011).
7 februarie 2011	**Circulara nr. 6** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului – Paftaua de la Curtea de Argeş" (Monitorul Oficial al României nr. 124/18.02.2011).
8 februarie 2011	**Circulara nr. 7** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 124/18.02.2011).
10 februarie 2011	**Ordinul nr. 1** pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială (Monitorul Oficial al României nr. 153/2.03.2011).
16 februarie 2011	**Circulara nr. 8** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unui set de trei monede din argint dedicate monumentelor de artă medievală creştină – Biserica din Strei, Mănăstirea Humor şi Mănăstirea Hurezi (Monitorul Oficial al României nr. 161/7.03.2011).
1 martie 2011	**Circulara nr. 9** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna martie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 149/1.03.2011).

10 martie 2011	**Circulara nr. 10** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 140 de ani de la înființarea Monetăriei Statului (Monitorul Oficial al României nr. 215/29.03.2011).
15 martie 2011	**Circulara nr. 11** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 201/23.03.2011).
1 aprilie 2011	**Circulara nr. 12** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna aprilie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 230/ 1.04.2011).
4 aprilie 2011	**Circulara nr. 13** privind modificarea ratei rezervei minime obligatorii pentru mijloacele băneşti în valută (Monitorul Oficial al României nr. 250/8.04.2011).
19 aprilie 2011	**Circulara nr. 14** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 martie – 23 aprilie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 282/21.04.2011).
	Regulamentul nr. 1 de modificare a Regulamentului BNR nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Monitorul Oficial al României nr. 283/21.04.2011).
2 mai 2011	**Circulara nr. 15** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna mai 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 300/ 2.05.2011).
5 mai 2011	**Regulamentul nr. 2** pentru modificarea Regulamentului nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
	Regulamentul nr. 3 pentru modificarea şi completarea Regulamentului nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
	Regulamentul nr. 4 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 21/2009 privind instituțiile de plată (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
	Circulara nr. 16 privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 130 de ani de la proclamarea Regatului României (Monitorul Oficial al României nr. 342/17.05.2011).

13 mai 2011 **Circulara nr. 17** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 349/19.05.2011).

26 mai 2011 **Regulamentul nr. 5** privind calitatea de persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare a instituțiilor de plată (Monitorul Oficial al României nr. 400/8.06.2011).

1 iunie 2011 **Circulara nr. 18** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna iunie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 383/ 1.06.2011).

3 iunie 2011 **Circulara nr. 19** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint cu tema „Anul internațional al chimiei" (Monitorul Oficial al României nr. 407/9.06.2011).

Ordinul nr. 2 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre (Monitorul Oficial al României nr. 418/15.06.2011).

Ordinul nr. 3 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială (Monitorul Oficial al României nr. 418/15.06.2011).

10 iunie 2011 **Regulamentul nr. 6** pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare şi aprobarea utilizării acestei abordări de către instituțiile de credit, pentru riscul operațional (Monitorul Oficial al României nr. 438/22.06.2011).

14 iunie 2011 **Circulara nr. 20** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 436/22.06.2011).

15 iunie 2011 **Ordinul nr. 4** privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2-România (Monitorul Oficial al României nr. 443/24.06.2011).

Ordinul nr. 637 al guvernatorului BNR pentru desemnarea sistemelor care intră sub incidența prevederilor Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți şi în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (Monitorul Oficial al României nr. 443/24.06.2011).

20 iunie 2011	**Circulara nr. 21** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova şi Țara Românească (Monitorul Oficial al României nr. 472/5.07.2011).
1 iulie 2011	**Circulara nr. 22** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna iulie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 464/ 1.07.2011).
6 iulie 2011	**Regulamentul nr. 7** pentru modificarea, completarea şi abrogarea unor acte normative (Monitorul Oficial al României nr. 510/19.07.2011).
	Regulamentul nr. 8 privind instituțiile emitente de monedă electronică (Monitorul Oficial al României nr. 508/18.07.2011).
8 iulie 2011	**Circulara nr. 23** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 iunie – 23 iulie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 503/ 14.07.2011).
18 iulie 2011	**Circulara nr. 24** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 140 de ani de la naşterea lui Nicolae Iorga (Monitorul Oficial al României nr. 527/26.07.2011).
21 iulie 2011	**Regulamentul nr. 9** privind calitatea de persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare a instituțiilor emitente de monedă electronică (Monitorul Oficial al României nr. 549/3.08.2011).
22 iulie 2011	**Regulamentul nr. 10** pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activității acestora (Monitorul Oficial al României nr. 549/3.08.2011).
	Ordinul nr. 6 privind raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit (Monitorul Oficial al României nr. 551/3.08.2011).
1 august 2011	**Circulara nr. 25** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna august 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 544/ 1.08.2011).
5 august 2011	**Circulara nr. 26** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 577/16.08.2011).

Ordinul nr. 7 pentru modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 8/2008 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială a instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare şi a Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (Monitorul Oficial al României nr. 585/18.08.2011).

19 august 2011 **Circulara nr. 27** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 125 de ani de la naşterea lui Nicolae Tonitza (Monitorul Oficial al României nr. 622/1.09.2011).

1 septembrie 2011 **Circulara nr. 28** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna septembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 622/1.09.2011).

6 septembrie 2011 **Regulamentul nr. 11** privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 684/27.09.2011).

Regulamentul nr. 12 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Regulamentul nr. 13 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Regulamentul nr. 14 pentru completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit şi al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Norma nr. 1 pentru abrogarea Normelor BNR nr. 4/2001 privind supravegherea pozițiilor valutare ale băncilor (Monitorul Oficial al României nr. 677/23.09.2011).

Ordinul nr. 8 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 12/7/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Ordinul nr. 9 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 13/8/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Ordinul nr. 10 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 14/9/2011 pentru completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit şi al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/ 27.09.2011).

9 septembrie 2011 **Circulara nr. 29** privind punerea în circulație şi lansarea în circuitul numismatic a unor monede dedicate aniversării a 625 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Bătrân (Monitorul Oficial al României nr. 676/22.09.2011).

14 septembrie 2011 **Circulara nr. 30** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 676/22.09.2011).

21 septembrie 2011 **Circulara nr. 31** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 450 de ani de la tipărirea Evangheliei în limba română (Monitorul Oficial al României nr. 708/ 7.10.2011).

30 septembrie 2011 **Circulara nr. 32** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR (Monitorul Oficial al României nr. 695/30.09.2011).

Ordinul nr. 11 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 15/10/2011 referitor la plasamentele prevăzute de art. 831 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (Monitorul Oficial al României nr. 694/30.09.2011).

Regulamentul nr. 15 referitor la plasamentele prevăzute de art. 831 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (Monitorul Oficial al României nr. 694/30.09.2011).

5 octombrie 2011 **Circulara nr. 33** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 130 de ani de la naşterea lui George Bacovia (Monitorul Oficial al României nr. 733/19.10.2011).

14 octombrie 2011 **Circulara nr. 34** privind lansarea în circuitul numismatic a setului de monetărie cu anul de emisiune 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 742/21.10.2011).

Regulamentul nr. 16 privind procedura de administrare a riscului de decontare şi facilitățile acordate de BNR în scopul fluidizării decontării în sistemul ReGIS (Monitorul Oficial al României nr. 779/3.11.2011).

Regulamentul nr. 17 privind asigurarea autenticității bancnotelor şi monedelor euro (Monitorul Oficial al României nr. 801/11.11.2011).

17 octombrie 2011 **Circulara nr. 35** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 septembrie – 23 octombrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 734/19.10.2011).

Ordinul nr. 12 privind modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 1/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, Ordinului BNR nr. 3/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială şi a Ordinului BNR nr. 2/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre (Monitorul Oficial al României nr. 766/31.10.2011).

Ordinul nr. 13 privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 786/4.11.2011).

Ordinul nr. 14 pentru raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 765/31.10.2011).

Ordinul nr. 15 pentru modificarea Ordinului BNR nr. 23/2010 privind raportarea expunerilor mari de către instituțiile de credit şi a Ordinului BNR nr. 6/2011 privind raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit (Monitorul Oficial al României nr. 66/31.10.2011).

Ordinul nr. 16 privind raportarea situației pozițiilor pe valută şi pe aur (Monitorul Oficial al României nr. 768/1.11.2011).

Regulamentul nr. 19 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 792/8.11.2011).

Regulamentul nr. 20 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit şi firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Regulamentul nr. 21 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate şi poziţiilor din securitizare (Monitorul Oficial al României nr. 797/10.11.2011).

Regulamentul nr. 22 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituţiilor de credit şi al firmelor de investiţii (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Regulamentul nr. 23 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 25/30/2006 privind cerinţele de transparenţă şi de publicare pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii (Monitorul Oficial al României nr. 827/22.11.2011).

Ordinul nr. 17 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 19/12/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerinţelor minime de capital pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii (Monitorul Oficial al României nr. 792/8.11.2011).

Ordinul nr. 18 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Ordinul nr. 19 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 21/13/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate şi poziţiilor din securitizare (Monitorul Oficial al României nr. 797/10.11.2011).

Ordinul nr. 20 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 22/14/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituţiilor de credit şi al firmelor de investiţii (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Ordinul nr. 21 privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 23/15/2011 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 25/30/2006 privind cerinţele de transparenţă şi de publicare pentru instituţiile de credit şi firmele de investiţii (Monitorul Oficial al României nr. 827/22.11.2011).

27 octombrie 2011 **Circulara nr. 36** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 375 de ani de la naşterea lui Nicolae Milescu (Monitorul Oficial al României nr. 789/7.11.2011).

28 octombrie 2011 **Regulamentul nr. 24** privind creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 767/31.10.2011).

2 noiembrie 2011 **Circulara nr. 37** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR (Monitorul Oficial al României nr. 780/3.11.2011).

7 noiembrie 2011 **Circulara nr. 38** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 octombrie – 23 noiembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 811/16.11.2011).

Circulara nr. 39 privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă națională începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 811/16.11.2011).

8 noiembrie 2011 **Circulara nr. 40** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea Societății ASTRA din Sibiu (Monitorul Oficial al României nr. 829/23.11.2011).

Ordinul nr. 22 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate (Monitorul Oficial al României nr. 820/21.11.2011).

Regulamentul nr. 25 privind lichiditatea instituțiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 820/21.11.2011).

15 noiembrie 2011 **Ordinul nr. 23** pentru modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 4/2011 privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2 – România (Monitorul Oficial al României nr. 822/21.11.2011).

18 noiembrie 2011 **Regulamentul nr. 26** privind deținerile temporare de acțiuni/părți sociale în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar (Monitorul Oficial al României nr. 855/5.12.2011).

21 noiembrie 2011 **Circulara nr. 41** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea primelor instituții militare ale României moderne (Monitorul Oficial al României nr. 868/8.12.2011).

24 noiembrie 2011 **Regulamentul nr. 27** pentru modificarea art. 18 din Regulamentul BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 842/28.11.2011).

6 decembrie 2011 **Circulara nr. 42** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 190 de ani de la Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu (Monitorul Oficial al României nr. 912/22.12.2011).

7 decembrie 2011 **Circulara nr. 43** privind declararea zilei de 3 ianuarie 2012 ca zi nebancară (Monitorul Oficial al României nr. 877/12.12.2011).

9 decembrie 2011 **Ordinul nr. 24** privind aprobarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 28/17/2011 pentru completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 909/21.12.2011).

Ordinul nr. 25 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 903/20.12.2011).

Ordinul nr. 26 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor de prudență bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor internaționale de raportare financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 903/20.12.2011).

Regulamentul nr. 28 privind completarea Regulamentului BNR şi al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit şi ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 909/21.12.2011).

Regulamentul nr. 29 pentru modificarea şi completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activităților acestora şi pentru abrogarea Ordinului BNR nr. 25/2010 privind raportarea situațiilor referitoare la expunerile din credite înregistrate față de debitorii din afara sectorului instituțiilor de credit care au făcut obiectul prevederilor art. 112 alin. (5) din Regulamentul BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condițiile de externalizare a activității acestora (Monitorul Oficial al României nr. 908/21.12.2011).

16 decembrie 2011 **Circulara nr. 44** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în euro începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 915/22.12.2011).

19 decembrie 2011 **Circulara nr. 45** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului Crucea de la Garvăn – Dinogetia" (Monitorul Oficial al României nr. 7/4.01.2012).

20 decembrie 2011 **Regulamentul nr. 30** pentru completarea Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 920/23.12.2011).

27 decembrie 2011 **Ordinul nr. 27** pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (Monitorul Oficial al României nr. 930/28.12.2011).

Ordinul nr. 28 pentru modificarea modelelor situațiilor financiare periodice şi a normelor metodologice privind întocmirea şi utilizarea acestora, aplicabile instituțiilor financiare nebancare, aprobate prin Ordinul BNR nr. 18/2007 (Monitorul Oficial al României nr. 931/29.12.2011).

28 decembrie 2011 **Ordinul nr. 29** privind modificarea şi completarea Ordinului BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 933/29.12.2011).

29 decembrie 2011 **Regulamentul nr. 31** privind raportarea de date şi informații statistice la BNR (Monitorul Oficial al României nr. 67/27.01.2012).

